

TUDEI ENA VAKABAUTA

E DUA NA IDUSIDUSI
VAKOSIPELI

TUDEI ENA VAKABAUTA

E DUA NA IDUSIDUSI
VAKOSIPELI

Tabaka na
Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai
Salt Lake City, Utah

Waqana: *Rarama kei na Dina*, mai vei Simon Dewey
© nei Simon Dewey

© 2004 mai na Intellectual Reserve, Inc.
Dodonu kece e taqomaki
Tabaki e Amerika

Vakadonui me vakavalagi: 7/04
Vakadonui me vakadewa: 7/04
iVakadewa ni *True to the Faith*
Fijian

ITUKUTUKU MAI NA MATAVEILIUTAKI TAUMADA

Na ivola oqo e kena inaki me veivuke ena nomu vulica na ivolanikalou kei na nodra ivakavuvuli na parofita ni gauna oqo. Keitou sa vakauqeti kemuni kina mo ni dau rai kina ena gauna o ni vulica ka vakatovototaka tiko kina na ivakavuvuli ni kosipeli. Vakayagataka ena nomu vakarautaka na nomu vosa, vakavulica e dua na kalasi, ka vakakina na nomu sauma na vakatataro me baleta na Lotu.

Ni o vulica na dina ni kosipeli, ena tubu na nomu kila ka me baleta na Nona ituvatuva tawamudu na Tamada Vakalomalagi. Ni yavutaki na nomu bula ena kila ka oqo, sa na rawa kina mo dau digidigi vakayalomatua, bulamuria na lewa ni Kalou, ka kune marau ena nomu bula. Ena tubu me kaukauwa cake na nomu ivakadinadina. Ena yaco mo tudei tu ga ena vakabauta.

Keitou nanumi kemuni vakabibi eke na itabagone, cauravou kei na goneyalewa itabaqase, kei kemuni na se qai curu vou mai ki na Lotu. Keitou yalataka vei kemuni ni gaunisala ga o ni na rawa ni vorata kina na ivadi ca ni tevoru dau veivakacalai sai koya na nomuni dau masu ka vulica na ivolanikalou ena veigauna.

Me vaqaqacotaki kemuni na ivola oqo ena nomuni segata mo ni toro voleka yani vua na iVakabula ka muria na Nona ivakaraitaki.

Na Mataveiliutaki Taumada

IULUTAGA VAKOSIPELI NI TUVAI VAKAMATANIVOLA

Bisopi (*Raica* Veiliutaki ena Lotu)

Bose mai Lomalagi (*Raica* iTuvatuva ni Veivakabulai)

Bula Taumada (*Raica* Yavu ni Veivakabulai)

Bula Tawamudu

Sa tukuna na Turaga, “Raica oqo na inaki kei na lagilagi ni noqu cakacaka—me ra tucake tale mai na mate na tamata kecega, ka rawata na bula tawamudu” (Mosese 1:39). Na tucake tale mai na mate sai koya na bula tawamudu me vaka na ka bula sa vakaturi cake tale mai na mate. Ena Veisorovaki nei Jisu Karisito, ena rawata kina na isolisoli oqo na tamata kecega. Na bula tawamudu, se na bula vakacerecerei, sai koya me da rawata e dua na tikina ena ivakatagedegede cecere duadua ena matanitu selesitili, na vanua eda na laki bula kina ena nona iserau na Kalou ka tomana kina na bula vakamatavuvale (raica V&V 131:1–4). Me vaka ga na tucake tale mai na mate, sa rawa na isolisoli mai na Veisorovaki nei Jisu Karisito. Ia, e gadrevi kina na noda “muria na vunau kei na ivakavuvuli ni itukutuku vinaka” (Yavu ni Vakabauta 1:3).

Tiko ga ena Sala ki na Bula Tawamudu

Ena gauna o a papitaiso kina ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, o sa butuka kina na sala ka na basika ki na bula tawamudu. E vakavuvulitaka kina na parofita o Nifai:

“Ia na matamata ni koro mo dou curu kina sai koya na veivutuni kei na papitaiso ena wai; ia dou na qai papitaisotaki ena Yalo Tabu kei na bukawaqa me bokoci kina na nomudou ivalavala ca.

“Ia dou sa tu ena sala dodonu ka rabaililai sa basika ki na bula tawamudu; io dou sa curu mai ena matamata ni koro; dou

sa muria na vunau i Tamada kei na Luvena; dou sa rawata na Yalo Tabu na ivakadinadina ni Tamada kei na Luvena, o koya sa yalataka ni dou na rawata kevaka dou na muria na sala” (2 Nifai 31:17–18).

E vakabibitaka o Nifai ni da sa butuka na “sala qiqo ka rabailailai,” me da vosota ki na ivakataotioti ena vakabauta:

“Oi kemudou na wekaqu lomani, ni dou sa tu ena sala dodonu ka rabailailai, au na taro mada: Sa rauta li oqori? Raica au sa kaya vei kemudou, E segai; ni dou sa sega ni yaco rawa e keru kevaka me sega na vosa i Karisito kei na dei ni nomudou vakabauti Koya, ka vakararavi sara ki na loloma i Koya sa kaukauwa me ia na veivakabulai.

“Ia mo dou toso ki liu ka tudei vei Karisito ena nomudou vakanuinui taucoko sara, mo dou lomana na Kalou kei na tamata kecega. Ia kevaka dou sa toso ki liu ka tugana ki lomamudou na vosa i Karisito ka vosota me yacova na ivakataotioti, raica sa kaya vakaoqo na Tamada: Dou na rawata na bula tawamudu” (2 Nifai 31:19–20)

Ia oqo ni dou sa papitaiso ka vakadeitaki, sa na vakatau vakalevu ki na nomudou ciqoma na veicakacaka vakalotu tale e so ni veivakabulai na nomudou toso ki na bula tawamudu: me baleta na tagane, tabaki ki na Matabete i Melikiseteki; me baleta na tagane kei na yalewa, na edaumeni ni valetabu kei na vauci vata vakaveiwatini. Ni o sa ciqoma na veicakacaka vakalotu oqo ka maroroya na veiyalayalati e salavata kaya, o sa vakarautaki iko kina mo rawata na ivakatagedege de duadua e cake ni lagilagi vakasilesitiei.

E Rawa ni Rawati

Ni o vakananuma na nomu itosotoso ena “sala rabailailai ka qiqo,” vakadeitaka tiko ni rawa ni o rawata na bula tawamudu. E vinakata na Turaga mo lesu tale yani Vua, ka na sega ni vinakata vei iko e dua na ka o na sega ni rawata. Na Nona ivakaro kece sara e caka me vakatorocaketaka na nomu marau. Ni o cakacakataka na nomu vakabauta ka qaravi Koya ena nomu igu taucoko, ena solia vei iko o Koya na kaukauwa,

ka vakarautaka e dua na sala vei iko mo cakava na veika kecega e vakarota vei iko (raica 1 Nifai 3:7). Nanuma tiko ni ena nomu solia na nomu sasaga kaukauwa duadua ka veivutunitaka na nomu ivalavala ca, ena qai vakaisosomitaka na nomu malumalumu na nomu caka ca, na nomu mavoa, kei na mosi o sotava ena bula oqo: “Eda sa kila ni da sa vakabulai ena loloma walega, ka segai ena vuku ni cakacaka” (2 Nifai 25:23).

iKuri ni dusidusi: Joni 3:16; 17:3; 2 Nifai 9:39; Moronai 7:41; V&V 14:7; 50:5

Raica talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Loloma Vakarisito; Matanitu ni Lagilagi

Bula Vakalou (*Raica* Bula Tawamudu)

Cakacaka ni iTukutuku ni Matavuvale kei na Tuvakawa

Ena i ka 3 ni Epereli 1836, e a rairai kina vei rau o Josefa Simici kei Oliver Cowdery ena Valetabu e Kirtland na parofita o Ilaija. A solia kina vei rau na kaukauwa ni veivauci ni matabete, ka rawa kina me ra vauci na veimatavuvale ena veitabatamata kecega. Ena nona solia na kaukauwa oqo, sa vakataucokotaka kina na parofisai ka a talai koya mai kina na Turaga “ena vagoleya ko koya na lomadra na qase vei ira na gone, kei na lomadra na gone vei ira na nodra qase” (raica V&V 110: 14–16; raica talega Malakai 4:5–6).

Ena cakacaka ni itukutuku ni matavuvale, sa rawa kina ni da vakaitavi ki na kena vakataucokotaki tikoga na parofisai oqo. Sa rawa ni o vulica kina na veika e baleti ira na nomu qase ka vakalevutaka cake na nomu lomani ira. E rawa ni o vakauqeti mai na kedra italanoa ni yaloqaqa kei na vakabauta. E rawa ni o vakadewataka na isolisoli oqori vei ira na luvemu.

Oqo na veika yaga tudei ka na rawa mai na cakacaka ni itukutuku ni matavuvale, ia e sega ni inaki bibi duadua ni sasaga cecere ni Lotu me kumuna vata na ituvatuva ni kawa. Na veisasaga kece sara ni itukutuku ni matavuvale ena Lotu era vagolei me baleta na gagadre ni kena vakaduri e dua na “kedra isema tudei na qase kei ira na gone” (V&V 128:18). Na

isema tudei oqo ena vakaduri ena kaukauwa ni matabete, mai na veicakacaka vakalotu tabu ni valetabu eda ciqoma ena vukudra na tubuda.

Vakabulai na Mate

E vuqa sara na luvena na Tamada Vakalomalagi era sa mate ka ra se bera ni ciqoma na taucoko ni kosipeli. Ena Nona loloma veivueti kei na loloma uasivi, sa vakarautaka kina na Turaga vei ira e dua na sala me ra rawata kina e dua na ivakadinadina ni kosipeli ka ciqoma na cakacaka vakalotu ni veivakabulai ni matabete.

Ena vuravura ni yalo, sa vunautaki kina na kosipeli “vei ira sa mate ena nodra ivalavala ca, io vei ira era a sega ni kila na ivakavuvuli dina, se ko ira sa ivalavala ca ka sega ni vakabauti ira na parofita. Raica era sa vakavulici me ra vakabauta na Kalou, ka veivutunitaka na nodra ivalavala ca. Sa vakavulici talega vei ira na veipapitaisotaki ena vukudra na sa mate me bokoci kina na ivalavala ca, kei na isolisoli ni Yalo Tabu ena veitabaki ni liga. A sa vakavulici talega vei ira na ivakavuvuli kece e yaga me ra kila, me rawa kina ni ra lewai me vaka na tamata me mate na yagodra; ia me ra bula ga vua na Kalou ena yalodra” (V&V 138:32–34).

E lewevuqa mai na vuravura ni yalo era sa ciqoma na kosipeli. Ia, e sega ni rawa ni ra ciqoma na cakacaka vakalotu ni matabete me baleti ira baleta ni ra sa sega ni vakayago. Ena veivaletabu e vakarautaki kina vei keda na veigauna vivinaka me da ciqoma kina na veicakacaka vakalotu ena vukudra. Na veicakacaka vakalotu e okati kina na papitaiso, veivakadeitaki, veitabaki ki na Matabete i Melikiseteki (me baleta na tagane), na edaumeni, na vauci vata vakaveiwatini, kei na nodra vauci na gone vei ira na nodra itubutubu. E a vakatakila mai na Turaga na cakacaka oqo ki vua na Parofita o Josefa Simici, ka vakalesuya mai kina e dua na ivalavala ka a vakatakilai vei ira na vakabauta Vakarisito ni oti vakalailai na Nona Vakaturi cake Tale o Jisu Karisito (raica 1 Koronica 15:29).

Ni o ciqoma na veicakacaka vakalotu ni matabete ena vukudra o ira era sa mate, sa yaco kina mo ivakabula ena Ulunivanua ko Saioni me baleti ira (raica Opetaiia 1:21). Na nomu cakacaka oqori e tautauvata kei na yalo ni Nona isoro ni veivakaduavatataki na iVakabula—o qarava e dua na cakacaka ni veivakabulai me baleti ira na tani ka ra sega ni rawa ni qarava vakataki ira.

Nomu iTavi ena Cakacaka ni iTukutuku ni Matavuvale

Ena cakacaka ni itukutuku ni matavuvale, sa koto kina e tolu na noda itavi taumada:

1. Ciqoma na cakacaka vakalotu ni valetabu me baleti iko ka vukei ira na lewe ni noda dui matavuvale me ra ciqoma talega.
2. Rawata e dua na ivolatara ni valetabu ka lakova na valetabu ena kena levu ga o rawata.
3. Kumuna vata na veitukutuku eso ni itukutuku ni matavuvale me rawa kina ni o vukei ira na nomu qase me ra rawata na veivakalougatataki ni valetabu.

E rawa ni o vakaitavi ena cakacaka ni valetabu kei na itukutuku ni matavuvale, ke yacova mada ga e dua na ivakatagedegede, veitalia na vanua o vakaitikotiko kina se na cava ga o sotava tiko. Ena sega beka ni rawa ni o cakava na veika kece sara e tu me caka, sa rawa mada ga mo cakava e dua na ka. E rawa ni vukea na nomu tekivu na veivakasama oqo:

- Volaitukutukutaka na veitukutuku matailalai ka bibi me baleta na nomu bula. Tukunikataka na nomu siganisucu kei na vanua o sucu kina kei na tikinisiga ni nomu papitaiso kei na nomu vakacurumi vakalotu. Maroroya toka e dua na nomu ivolaniveisiga me maroroi kina na veika bibi ni nomu bula, ka okati kina na veika o sa sotava ka na vaqacacotaka na nodra vakabauta na luve-mu kei na veitabatamata ena veigauna mai muri.

- Vulica na veika e baleti ira na nomu qase. Tekivu ena nomu volaitukutukutaka na veika o nanuma rawa kei na ivurevure eso o rawa ni raica mai vale. Volaitukutukutaka na veitukutuku bibi o nanuma vakadodonu sara se rawa ni o kila me baleti ira na tacimu, itubutubu, momo kei na nei, tubumu, kei na tubumu vakarua. Kevaka e rawa, rawata e so na ilavelave ni sitivikiti se na itukutuku tale e so ka tu kina na veitukutuku oqo. Ni o sa kumuna rawa eso tale na itukutuku, o na gadreva beka mo vakasaqaqara ena veivanua tale e so, me vaka na ivolatukutuku vakamatanitu. Ena tiko beka e dua na dau ni tuvakawa ni tabanalevu se tabana ka na rawa ni vukei iko. O na gadreva tale beka mo sikova na Mataveilawa ni Lotu me baleta na itukutuku ni matavuvale, www.familysearch.org.
- Ni o sa kilai ira na nomu qase, vakayagataka na ivola ni kawa kei na fomu ni ituvatava vakaiivola ni matavuvale mo vola kina na itukutuku o sa kunea rawa. Era tu na veifomu oqori ena pepa ka vakatalega kina ena veiparokaramu vakomupiuta ni Lotu me vaka na Personal Ancestral File.

Ni o sa kumuna rawa na itukutuku e gadrevi me baleti ira na nomu qase era sa takali yani ka ra se bera ni rogoca na kosipeli, raica me qaravi na nodra cakacaka ni valetabu. Kevaka sara mada ga o sega ni tiko voleka ki na dua na valetabu mo dou laki qarava kina vakamatavuvale na cakacaka vakalotu oqori, e rawa ni o vakauta na yacadra na nomu qase ki na dua na valetabu me rawa ni ra cakava eso tale na nodra cakacaka. Ena rawa beka mo sikova e dua na valenivolavola ni kawa se veitalanoa vata kei ira na dautuvakawa ni tabanalevu se tabana me ra raica kina na sala me ra vakayacora kina na veika oqo.

E vakarota na Parofita o Josefa Simici ni ra tu na “ivakaro me baleti ira na sa mate kei ira sa bula, me baleta na noda vakabulai. Raica sa kilikili sara ka yaga na nodra vakabulai me da bula kina . . . ni na sega ni rawa me vakavinakataki sara ko ira

ke sega koi keda . . . io ena sega talega ni rawa meda vakavina-kataki sara koi keda ke sega ko ira" (V&V 128:15). Ena nomu vakaitavi ena cakacaka ni itukutuku ni matavuvale, o sa na toso tiko kina o iko kei ira na nomu qase ki na veivakabulai.

Raica talega Valetabu

Cakacaka ni Kaulotu

Ena noda sotava na veivakalougatataki mai na kena bulataki na kosipeli, sa kena ivakarau tudei ni da na via wasea talega na veivakalougatataki oqori vei ira na tani. E kaya na Turaga, ni gauna eda na wasea kina na Nona kosipeli ena basika mai na reki ena noda bula.

"Ia kevaka drau sa vunau tiko ena nomudrau bula tauco-ko ka sa saumaki mai kina e dua na tamata, sa na vuabale sara na nomudrau marau ena matanitu i Tamaqu!"

"Ia kevaka sa vuabale na nomudrau marau ni drau sa vakabula mai e dua ki na matanitu i Tamaqu, sa na uasivi sara na nomudrau marau kevaka drau sa vakabula rawa e lewe vuqa!" (V&V 18:15–16).

iTavi ni Lewenilotu Yadua ena Daukaulotu

E tukuna na Turaga ni cakacaka ni kaulotu sa ikoya na itavi ni Yalododonu Edaidai (raica V&V 88:81). Me vaka e dua na lewe ni Lotu ni Turaga, e rawa vei iko, mai na vinaka ni nomu bula kei na kaukauwa ni nomu ivakadinadina, veivuke ena kena vakarautaki na lewe ni nomu matavuvale, itokani, kei ira na veiwekani tale e so me ra sota vata kei ira na daukaulotu tudei.

Na itukutuku kaukauwa duadua ni daukaulotu e rawa mo vakauta sa ikoya na nomu ivakaraitaki vakataki iko ena nomu bulataka e dua na bula mamarau ni Yalododonu Edaidai. Nanuma tiko ni tamata era sega ni curu mai ki na Lotu me baleta walega na nodra vulica na ivakavuvuli vakosipeli. Era curu mai baleta ni ra vakila e so na ka e teki-vuna na vakacegui ni nodra gagadre vakayalo. Kevaka e dei

vakavinaka tu na nomu veitokani vata kei ira, ena rawa sara ga vei ira me ra vakila na yalo ni nomu ivakadinadina kei na nomu mamarau.

Me ikuri ni nomu vakarautaka e dua na ivakaraitaki vinaka, e rawa “mo dou vakarau tiko mo dou tukuna vua na tamata yadua sa tarogi kemudou, na vu ni nuinui sa tu ena lomamudou” (1 Pita 3:15). E rawa mo masulaka na gauna donu me tukuni kina vei ira na tani na veika me baleta na vakalesui mai ni kosipeli. E sa na qai rawa mo kidava, baleta ni vuqa na tamata era lomatarotarotaka tu na veika me baleta na dina.

Veiqaravi ena Kaulotu Tudei

Ni oti na Nona Tucaketale, e a vakaroti ira na Nona tisaipelili na Turaga me ra “lako . . . ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira ena yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu” (Maciu 28:19). Ni sa vakayacori oti na ivakaro oqo, o ira na cauravou uabula ena Lotu e tiko e dua na nodra itavi me ra vakarautaki ira vakayalo, vakayago, yavalati na lomadra me ra veiqaravi ena kaulotu tudei. Goneyalewa dawai kei ira na veiwatini era sa matua, e sa tu talega na gauna donu ni nodra veiqaravi ena kaulotu tudei. Kevaka o gadreva mo veiqaravi ena kaulotu tudei, veitalanoa vata kei na nomu bisopi se peresitedi ni tabana.

Veiqaravi kivei ira na Lewe ni Lotu Vou

Na cakacaka ni kaulotu e okati kina na veivuke kei na veitokani vei ira era sa lewe ni Lotu. Ena nomu vakasamataka tiko na itavi oqo, mo nanuma sara tiko na nodra curu mai ena Lotu o ira na lewenilotu vou e rawa me ra na sotava na veivakatovolei. Ena nodra vakaitavitaki ira ena veika vovou, e wasoma na kena dau gadrevi kina vei ira me ra biuta vakatikitiki na veiitovo makawa vaka kina na nodra itokani kei na veisoqosoqo makawa. Me kena ikuri e sa tekivutaka na Lotu e dua na gaunisala ni bula ka rairai me duidui ka veivakaukauwataki.

Na veilewe ni Lotu vou yadudua e gadreva e tolu na ka: dua na itokani, dua na itavi, kei na kena bucini vata “na ivakavuvuli ni Kalou” (Moronai 6:4). E rawa mo tiki talega ni sasaga ka solia kina na veivuke oqo. E rawa mo dua na itokani wasoma. Kevaka mada ga e sega ni rawa mo vakarabailevutaka na nomu ilesilesi vaka Lotu ena itavi o kacivi kina e rawa mo cakacaka veitikivi kei ira na lewenilotu vou ena veiqaravi. E rawa mo vakasaqara na gauna donu me veiwaseitaki kina na ivakavuvuli ni Kalou vata kei ira na lewenilotu vou.

iKuri ni dusidusi: Marika 16:15; Alama 26:1–16; V&V 4; 60:2; 84:88; 123:12

Cakacaka Tabu

Ena Lotu, e dua na cakacaka tabu sa ikoya e dua na ka e vakamareqeti, na kena ivakarau tudei ni cakacaka e vakayacori mai na kaukauwa ni matabete. Eso na cakacaka tabu era yaga sara ena noda bula vakalou. Na veicakacaka tabu vaka-oqo era vakatokai me ra cakacaka tabu ni veivakabulai: Era okati kina na papitaiso, vakadeitaki, veibuli kivei ira na Matabete i Melekiseteki (vei ira na turaga), na edaumeni ni valetabu, kei na veivauci ni vakamau. Vei ira vakayadudua na veicakacaka tabu vakaoqo, eda sa vauci vata ena veiyalayalati tabu kei na Turaga.

Na veicakacaka tabu tale e so, me vaka na nodra vakayacani ka vakalougatataki na gonelalai, waiwai vakatabui, kei na masulaki ni tauvimate kei na vakaleqai, era vakayacora talega mai na kaukauwa ni matabete. Me vaka ni ra sega ni yaga ki na noda vakabulai, era bibi sara ena noda vakacegu, veidusimaki, kei na veivakayaloqaqataki.

Na veicakacaka tabu kei na veiyalayalati ena vukei keda ena noda nanuma tiko se o cei o keda. Era vakananuma vei keda na noda itavi vua na Kalou. E vakarautaki ira vei keda na Turaga me veivuke ena noda lako mai Vua ka da rawata na bula tawamudu. Ni da rokovi ira, ena vakaukauwataki keda o Koya.

Cau

E rawa mo ciqoma e vuqa na gauna vinaka ni vakaitavi ena cakacaka tabu ni matabete. Ena veigauna o donumaka kina e dua na gauna donu vakaoqo, cakava taucoko sara na veika o rawata me rawa ni o vakarautaki iko vakavinaka kina, kevaka mo vakayacora na cakacaka tabu se mo ciqoma. E rawa mo vakavakarau mai na nomu masumasu, lolo, vakasalataki mai vei ira na veiliutaki ni matabete, kei na vulici ni ivolanikalou kei na nodra vosa na veiparofita ni yalododonu. Kevaka o taura tu na itutu vakamatabete, e dodonu mo dau vakavakarau tu ga ena veigauna taucoko sara me rawa ni o vakayacora kina e dua na cakacaka tabu. Mo bula savasava, bula kilikili, ka tovolea mo rawata e veigauna na veitokani vata kei na Yalo Tabu.

iKuri ni dusidusi: V&V 84:19–21; Yavu ni Vakabauta 1:3–5

Raica talega Veiyalayalati; Kosipeli; Matabete

Cau (*Raica* Lolo kei na iSolisoli ni Lolo; iKatini)

Dauveisiko (*Raica* iSoqosoqo ni Veivukei)

Dauveivakacegui (*Raica* Yalo Tabu)

Dikoni (*Raica* Matabete i Eroni; Matabete)

Dinau

A tukuna vei ira e dua na ilawalawa Yalododonu na Turaga mai vua na Parofita o Josefa Simici, “Sa kilikili sara mo dou sauma kece na nomudou dinau” (V&V 104:78). Me teki-vu mai na veisiga taumada ena Lotu, era sa veivakasalataki kina vakavuqa vei keda na parofita ni Turaga me da dau levea na veivakabobulataki ni dinau.

E dua na ka e rerevaki vakalevu kina na dinau sai koya na tubu erau dau salavata. E so na sala ni dinau, me vaka na kadi ni dinau, sa dau sivia sara ga na kena tubu. Ena gauna ga o sa dinau kina, o na raica ni na sega sara ga ni lomani iko

na tubu. Ena veitaqataqari cake ga, veitalia na veika o sotava tiko—se o cakacaka se sega, bulavinaka se tauvimate. Ena sega ni lako tani me yacova ni sa saumi na dinau. Kakua ni rawai ena kena dau soli tu vakarawarawa na dinau, kevaka sara mada ga era vakarairainakataki tu ena lailai ni kena tubu se sega sara ga na kena tubu ena dua na gauna.

Vakasamataka na ituvaki ni nomu bula vakailavo. Vakaitovotaka na nomu volivoli, levea na dinau ena kena levu ga o rawata. Ena vuqa na gauna ena rawa mo levea na dinau ena nomu lewa vakamatau na veika e tu vei iko. Kevaka o na mani dinau, me vaka e dua na umailavo vakarauta ga mo volia kina e dua na nomu vale se mo vakacavara kina na nomu vuli, cakacaka me rawa ni o sauma laivi vakatotolo ka vagalalataki iko mai na kena ivesu. Ni o sa sauma na nomu dinau ka vakabula e so na ilavo, o sa na vakarautaki iko tu kina ki na cava ni bula vakailavo ena rawa ni yacovi iko. Sa na tiko e dua na ivakaruru ni nomu matavuvale kei na vakacegu e yalomu.

iKuri ni dusidusi: Luke 16:10–11; V&V 19:35

Dredre

Me vaka ni tiki ni Nona ituvatava na Tamada Vakalomalagi, o na sotava na dredre ena bula oqo. Na veivakatovolei, na rarawa, na cudru, na tauvimate, kei na mosi ni yalo era tiki dredre ni bula, ia e rawa ni basika kina na tubu vakayalo, na veivakasavasavataki, kei na toso ena nomu goleva na Turaga.

Na dredre e dau basika mai na veigaunisala duidui e so. Ena so na gauna e rawa ni o sotava na veivakatovolei me isau ni nomu qaciqacia kei na talaidredre. Na veivakatovolei e rawa ni levei mai na buladodonu. Na veivakatovolei tale e so era tiki dina ga ni bula ka na rawa ni yaco mai ena so na gauna ni o sa buladodonu tiko. Me vaka beka oqo, o na sotava beka na veivakatovolei ena gauna ni tauvimate se gauna ni veilecayaki se na nodra mate na noda daulomani.

Sotava na Dredre ena Vakabauta

Na nomu rawa ka kei na marau, ena gauna oqo kei na veigauna tawamudu, e vakatau vakalevu ena nomu sotava na veika dredre ni bula.

E dua na itukutuku ena iVola i Momani e vakaraitaka na ivakarau duidui ni kena sotavi na dredre. Eratou sa lako tiko ena loma ni lekutu na parofita o Liai kei na nona matavuvale ena vica vata na siga, ka vakayagataka voli na nodratou dakaititi kei na kena gasau me ratou vakasasa kakana kina. Eratou sotava na matavuvale na dredre ena gauna e ca kina na nodratou dakaititi na luve i Liai tagane. E ca na sivriri ni nodrau dakaititi o Leimani kei Lemueli, ka ramusu na nei Nifai. Ena viakana kei na oca, sa tekivu me rau vosa kudrudrutaka na Turaga o Leimani kei Lemueli. O Liai sara mada ga sa tekivu me vosa kudrukudru. O Nifai, ena dua na yasana, e sega sara ga ni via yalolailai. E cakacaka tikoga. E nanuma lesu kina vakaoqo: "Ia koi au ko Nifai, au sa taya e dua na kau me noqu dakai kei na dua na tolo ni kau me kena gasau; ia au sa vakaiyaragi ena dakai kei na kena gasau kei na irabo kei na kena vatu. Au sa kaya vei tamaqu: Evei meu lako kina meu rawata mai e so na kakana?" Ni vakayalomalumalumutaki ena vuku ni vosa i Nifai, a taroga na Turaga o Liai se evei na vanua me ratou lako kina me rawa mai kina e so na kakana. A sauma mai na Turaga na nona masu ka kauti Nifai yani ki na dua na vanua me rawata mai kina e so na kakana. (Raica 1 Nifai 16:15–31.)

Ni ra sotava e so na tamata na dredre, era dau vakataki rau o Leimani kei Lemueli. Era dau vosa kudrukudru ka yaloca. Era na taroga na taro me vaka na "Na cava beka e yaco kina vei au na veika oqo? Na cava beka au sotava kina na veika oqo ena gauna oqo? Na cava beka au cakava meu sotava kina na veika oqo?" E tu ena veitaro oqori na kaukauwa me na lewa na nodra vakananau. Na veitaro oqori e rawa ni ologa na nodra rai, kania na nodra kaukauwa, ka na kauta tani mai vei ira na veika e vinakata na Turaga me ra sotava. E vinaka cake mo muria na ivakaraitaki nei Nifai, ka dau vakanadakuya

vakatotolo na ivakarau ni rai vaka o ya. Dau vakasamataka mo taroga na mataqali taro me vaka na, “Na cava beka meu na cakava? Na cava beka au rawa ni vulica mai na veika oqo? Na cava beka meu na veisautaka? O cei beka meu na vukea? Ena rawa vakacava meu nanuma dei tiko na veivakalougata-taki e vuqa au sa sotava ena gauna ni veivakatovolei?”

Ni duidui na dredre e dau basika sa duidui talega vakakina na ivakarau me da sotava kina. Me vaka beka oqo, ni da tavimate, o na gadreva walega mo vosota ka yalodina tiko. Kevaka o vakararawataki ena vuku ni vosa se na nodra ivalavala na tani, e dodonu mo na segata mo vosoti ira era vakararawataki iko. Kevaka e vakayacori vei iko e dua na ivalavala ni veivakasaurarataki, sa dodonu mo na vakasaqara sara vakatotolo na veivuke. Kevaka e yaco mai na veivakatovolei ena vuku ni nomu talaidredre, sa dodonu mo vakadodonutaka na nomu itovo ka vakasaqara ena yalomalumalumu na veivosoti.

E dina beka ni na duidui na ivakarau ni nomuni sotava na dredre, e dua na ivakarau e dodonu me na dei tikoga—na nomu vakabauti rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. E vakavuvulitaka na parofita o Alama, “Ko ira kecega sa vakabauta na Kalou sa dauvukei ira ko Koya ena nodra leqa, ka vakacegui ira mai na nodra rarawa; ia era na laveti cake ena siga mai muri” (Alama 36:3).

Vakabauta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito

Ni o vakabauti rau na Tamana kei na Luvena, o na yalodei ni Rau lomani iko vakavinaka—ni Rau vinakata mo marau ka Rau na vukei iko mo tubu vakayalo. Maroroya na ivunau. Segata mo kila na Lomadrau, ka vakayacora na veika e Rau vinakata kevaka sara mada ga e duatani na veika o gadreva o iko. Na nomu masu ni veivuke e salavata kei na nomu kila ni Tamada Vakalomalagi ena sega ni solia mai na iwali ni leqa ena gauna vata ga eda kerekere yani kina—ni na rawa ni vakatara mo wawa toka mada me rawa kina ni toso tikoga na nomu vuli ka tubu. Ena loma ni veika kece oqo, o na kune vakacegu tiko ena veivakadeitaki ni kila vakavinaka

tu na iVakabula na nomu vakatovolei. Me tiki ni Nona Veisorovaki tawamudu, e a colata o Koya na “nodra rarawa kei na nodra ivalavala ca na nona tamata.” E a colata o Koya me kila kina na “nodra malumalumu na nona tamata, ka vakabulai ira ena nona yalololoma” (Alama 7:11–12). Baleta ni sa sotava oti na nomu mosi, sa kila tu o Koya na sala me na vukei iko kina. Kevaka o na vakararavi Vua ena vakabauta, ena vakaukauwataki iko o Koya mo vorata rawa na veivakatovolei o sotava.

Ni o segata tiko mo vakabauta tikoga na Turaga ena gauna ni veivakatovolei, nanuma tiko na veiivakasala oqo ka a soli mai vua na parofita o Josefa Simici:

“Ia ko koya sa yalodina tikoga ni sa sota kei na veika rarawa, ena levu na kena isau ena matanitu vakalomalagi.

“Ia dou sa sega ni raica rawa oqo e matamudou vakayago na veika sa vakarautaka tu na Kalou me yaco; io kei na veivalougatataki ena rawati ni sa oti na veika rarawa.

“Io ni sa oti na veika rarawa ena yaco na veivalougatataki” (V&V 58:2–4).

Kune Vakacegu kei na Reki ena Gauna Dredre

O na rawa ni kune vakacegu kei na reki ena gauna sara mada ga o sotava tiko kina na bolebole kei na rarawa. E koto ena iVola i Momani na kedra itukutuku e dua na matatamata buladodonu ka ra a vulica na dina oqo. Ni ra vakabobulataki tu mai vua e dua na iliuliu ca, era a talaucaka na yalodra vua na Kalou (raica Mosaia 24:8–12). A sauma na Turaga ka vaka:

“Dou laveta cake na ulumudou ka vakacegu, niu sa kila tu na veiyalayalati dou a cakava vei au; ia au sa dauveiyalayalati kei ira na noqu tamata, ka vakabulai ira mai na nodra vakabobulataki.

“Ia au na vakamamadataka na icolacola dou sa vakacolati kina, mo dou kakua ni vakila ni dou sa colata ena nomudou tiko vakabobula; ia au na kitaka oqo mo dou na kila vakaidina kina ni sai au na Turaga na Kalou, kau sa dautalevi ira na noqu tamata era sa vakararawataki” (Mosaia 24:13–14).

Era sotava na tamata na veibolebole oqori ena vakabauta, ka, “sa vakamamadatiki na icolacola kece sa vakataqari vei [ira]; a sa vakaukauwataki ira na Turaga me ra colata rawa na nodra icolacola, ka ra soli ira ena yalomarau kei na yalovosota ki na nona lewa na Turaga” (Mosaia 24:15).

Me vakataki ira na matatamata yalododonu oqo, ena rawa mo “soli [iko] ena yalomarau kei na yalovosota ki na nona lewa na Turaga,” ni o kila tiko ni na vakaukauwataki iko ena nomu vakatovolei. Sa yalataka o koya, “Ia na veika rarawa kecega dou sa sota kaya, dou na vinaka kina, ka na vakakorokotaki kina na yacaqu sa kaya na Turaga” (V&V 98:3).

iKuri ni dusidusi: Iperiu 4:15–16; 2 Nifai 2: 11–24; Mosaia 23:21–22; V&V 105:6; 121:7–9; 122

Raica talega Veivosoti; iNuinui; Sautu; Yavu ni Veivakabulai; Veivutuni

Duavata

Ni vo toka ga vakalailai me qarava na iVakabula na Veisorovaki, e a masulaki iratou na Nona tisaipeli, ka sa talai ira yani ki vuravura me ra vunautaka na kosipeli. E masulaki ira talega era na vakabauti Koya mai na nodra vunau na tisaipeli. E a kerea na duavata: “me ra duabau kecega me vaka e daru sa duabau. Tamaqu me ra duabau kei kedaru: me vakadinata ko vuravura ni kemuni sa talai au mai” (Joni 17:21).

Eda vulica mai na masu oqo ni da sa vakaduavatataki o keda kece sara kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Ni da sa bulataka tiko na kosipeli, ka ciqoma ka maroroya na cakacaka tabu vakalotu, ena veisautaki na noda bula. Na Veisorovaki ni iVakabula e sa na vakasavasavataki keda, ka sa na rawa me da bula ena duavata, ni da sotava tu na vakacegu ena bula oqo ka vakarau me da laki bula tawamudu vata kei na Tamada kei na Luvena.

Sa tukuna na Turaga, “Kevaka dou sa sega ni duavata dou sa sega ni noqu” (V&V 38:27). Sa rawa ni ko vaqara na ivakatautauavata oqo ena nomu matavuvale se e vale ni Lotu. Kevaka mo sa vakawati mo drau sa duavata sara ga kei

watimu ena inakinaki kei na iwalewale. E rawa ni ko drau veisolitaka na ivakarau maqosa ni nomudrau bula ena gauna ko drau sotava kina na dredre ka me rawa ni ko drau na veilomani ka veikilai sara vakavinaka. Ena rawa talega ni ko ni na duavata kei na vo ni matavuvale kei ira na lewe ni Lotu ena nomuni na vakaitavi vata, mo ni veivakauqeti ka veivakavulici. Sa na rawa ni ko na duavata kei na Peresitedi ni Lotu kei ira na iliuliu ni Lotu ena nomu wilika na nodra ivunau ka talairawarawa kina.

Ena rawa me duavata na Yalododonu Edaidai, ni sa tubu ena veiyasai vuravura na Lotu. Na yaloda ena rawa “me duavata ka veilomani” (Mosaia 18:21). Eda vakavinavinakataka na bula veimaliwai kei na duidui ni tamata yadua, ia eda vaqara na “duabau ni vakabauta” ka na lako mai ni da muri ira na iliuliu ka ra sa vakauqeti tu ka nanuma ni da luvena kecega e dua na Tamada (raica Efeso 4:3–6, 11–13).

Raica talega Loloma; Vakamau; Talairawarawa Veiqaravi; Saioni

Edaumeni (*Raica Valetabu*)

Eli

Na ivakatakila ni gauna oqo e tukuni eli ena rua na kena gaunisala. iMatai, sa ikoya e dua tale na yaca ni valeni-veivesu vakayalo, e dua na vanua ni bula vakavuravura ena vuravura ni yalo me baleti ira era sa “mate ena nodra ivalavala ca, io vei ira era ivalavalaca, io vei ira era a sega ni kila na ivakavuvuli dina, se ko ira sa ivalavalaca ka sega ni vakabauti ira na parofita” (V&V 138:32). Sa ikoya oqo e dua na ituvaki vagauna me ra vakavulici kina na yalo ena kosipeli ka rawa talega ni dua na gauna donu me ra veivutuni kina ka ciqoma na cakacaka tabu ni veivakabulai e dau vakayacori ena valetabu me baleti ira (raica V&V 138:30–35). O ira era sa ciqoma na kosipeli e rawa me ra tiko mai parataisi me yacova na Tucaketale. Ni sa oti na nodra tucake tale kei na veilewai, era na taura na koro ni lagilagi ka ra kilikili kaya.

O ira era digitaka me ra kakua ni veivutuni, ia era sega ni luvei mate tawamudu, era na wawa tikoga ena valeniveivesu vakayalo me yacova na iotioti ni Mileniumi, era na qai sereki mai eli vata kei na itotogi ka ra tucaketale ki na dua na titesitieli vakaiukuuku (raica V&V 76:81–85).

iKarua, na vosa eli, sa ikoya e dau vakayagataki me dusia tu na butobuto e taudaku, sa ikoya na itikotiko ni tevoru, nona agilosu, kei ira na luvei mate tawamudu (raica V&V 29; 36–38; 76:28–33). O ira na luvei mate tawamudu sai ira era “sega ni vosoti ena vuravura oqo se ena vuravura sa bera mai— era sa cakitaka na Yalo Tabu ka a soli vei ira, io era sa cakitaka talega na Le Duabau ga nei Tamana, ia era sa vakoti Koya vakaiira ki na kauveilatai ka beci Koya ena matana votu” (V&V 76:34–35; raica talega na tikina 31–33, 36–37). O ira na mataqali tamata vakaoqo era na sega ni rawata e dua na tikina ena matanitu vakaiukuuku, e sa na waraki ira tu ga o eli (V&V 76:38; 88:24, 32).

Raica talega Veimatanitu Vakaiukuuku; Setani

Galala

Sa solia vei iko na Tamamu Vakalomalagi na galala, na kaukauwa mo digidigi ka cakacaka kina vakataki iko. Sa yaga sara vakalevu na galala ena yavu ni veivakabulai. Kevaka e sega, ena sega ni rawa vei iko mo vuli se mo tubu se mo muria na iVakabula. Ni tu vei iko “o sa sereki kina [mo] digitaka na galala kei na bula tawamudu ena vuku i Koya na Dauveisorovaki ni tamata kecega, se me ra digitaka na tiko vakabobula kei na mate me vaka na nona veivakabobulataki kei na nona inaki na tevoru” (2 Nifai 2:27).

Sa tu vei iko na kaukauwa mo digidigi kina ni se bera sara mada ga ni o sucu. Ena Boselevu ena bula taumada mai Lomalagi, sa vakaraitaka kina na Tamada Vakalomalagi na Nona ituvatava, ka okati kina na ivakavuvuli ni galala. A saqata o Lusefa ka “segata me voroka na galala ni digidigi kau sa solia vua na tamata” (Mosese 4:3). Me kena isau, era a qai vakuwai o Lusefa kei ira kece era a muri koya me ra mai

vakayago ena bula oqo. Na nomu sa mai tiko oqo e vuravura sa vakadeitaka ni o a vakayagataka na nomu galala mo muria na ituvatuva nei Tamada Vakalomalagi.

Ena bula oqo, ena dau tikoga vei keda na galala. Na ivakarau ni nomu vakayagataka na isolisoli oqo ena vakatau kina na nomu bula marau se rarawa ena bula oqo kei na bula sa bera mai. O galala tu mo digidigi ka cakacaka, ia o sega ni galala mo digia na isau ni nomu cakacaka. Ena sega beka ni yaco mai vakatotolo na kena isau, ia ena qai yaco ga mai. Na digitaki ni veika vinaka kei na buladodonu ena dau basika kina na marau, sautu, kei na bula tawamudu, ni digitaki na ivalavala ca kei na veika ca ena basika mai kina na mosi ni yalo kei na rarawa.

O na tarogi ena lewa o vakatauca. E sega ni dodonu mo bilitaka na veika o sotava tiko, na nomu matavuvale, se o ira na nomu itokani kevaka o digia mo voroka na nona ivakaro na Kalou. O iko na luve ni Kalou ka tu vei iko na kaukauwa levu. E tu vei iko na kaukauwa mo digia kina na buladodonu, veitalia se cava ga o sotava tiko.

Sa nomu itavi talega mo vakatorocaketaka na kaukauwa kei na taledi sa solia vei iko na Tamada Vakalomalagi. O na laki saumi taro Vua me baleta na veika o cakava ena nomu kaukauwa kei na ivakarau ni nomu vakayagataka na nomu gauna. Kakua ni vakamaumautaka wale tu ga na nomu gauna. Dau cakacaka vakaukauwa. Digia mo cakava e levu na veika vinaka ena nomu lewa ga vakataki iko.

iKuri ni dusidusi: iVakarua 11:26–28; 30:15–20; Josua 24:14–15; 2 Nifai 2; Ilamani 14:30–31; V&V 58:26–28; 101:78

Raica talega Talairawarawa; Yavu ni Veivakabulai; Veitemaki

Gunu Katakata (*Raica* Vosa ni Vuku)

iApositolo (*Raica* Veiliutaki ena Lotu; Parofita)

iDola ni Matabete (*Raica* Matabete)

iKarua ni Lesumai i Jisu Karisito

Ni sa mai vakacavara o Jisu Karisito ena bula oqo na Nona veivakalotutaki ka sa kau cake ki lomalagi, erau sa qai tukuna vakaoqo e rua na agilosu, “Ko Jisu oqo ko koya sa kau tani cake vei kemudou ki lomalagi ena lako tale mai vaka kina” (Cakacaka 1:11). Ni lesu mai na iVakabula, ena yaco mai ena Nona iukuuku kei na Nona Lagilagi me mai taukena na vuravura me sa Nona Matanitu Vakatu. Sa itekivu ni yabaki udolu na iKarua ni Nona Lesumai.

Ena dua na gauna rerevaki ka rarawataki vei ira na talai-dredre na gauna ni Lesumai Vakarua, ia sa gauna ni qaqa kei na vakacegu vei ira na talairawarawa. Sa tukuna tu na Turaga:

“Ko ira a yalomatua ka vakabauta na itukutuku vinaka ka ra sa taura na Yalo Tabu me dusimaki ira, era na sega ni rawai; au sa kaya vakaidina vei kemudou, era na sega ni muduki tani ka biu ki na bukawaqa; raica era na tu ena siga ko ya.

“Ia ena qai soli vei ira ko vuravura mera taukena a ra na tubu ka lewe levu mai ka kaukauwa; era na tubu cake ka sega ni ivalavala ca ko ira na luvedra; io era na rawata na bula tawamudu.

‘Raica ena tiko ena kedra maliwa na Turaga, ka na sera-uni ira na nona iukuuku; io ena nodra tui ka daunilewa.” (V&V 45:57–59).

E se sega ni vakaraitaka sara na tikinisiga ena lesu mai kina na Turaga: “Sa sega e dua e kila; ko ira na agilosu mai lomalagi era sega talega ni kila; raica ena qai kilai ga ena siga sa lako mai kina ko Koya” (V&V 49:7). Ia e sa vakaraitaka vei ira na Nona parofita na ivakaraitaki ni veika ena yaco ni bera na iKarua ni Nona Lesumai. Na veika e sa parofisaitaki oti tu:

- Na vukitani mai na dina ni kosipeli (raica Maciu 24:9–12; 2 Cesalonaika 2:1–3).
- Na vakalesui mai ni kosipeli, wili kina na vakalesui mai ni Lotu i Jisu Karisito (raica Cakacaka 3:19–21; iVakatakila 14:6–7; V&V 45:28; 133:36).

iKatini

- Na vakalesui mai ni kaukauwa vakamatabete (raica Malakai 4:5–6; V&V 110:11–16).
- Na vakalesui mai ni iVola i Momani (raica Aseia 29:4–18; 3 Nifai 21:1–11).
- Na vunautaki ni kosipeli kina veiyasai vuravura (raica Maiu 24:14)
- Na gauna ni ivalavala ca, veivaluvaluti, kei na veilecayaki (Maciu 24:6–7; 2 Timoci 3:1–7; V&V 29:17; 45:26–33; 88:91).
- iVakatakilakila mai lomalagi kei vuravura (Joeli 2:30–31; Maciu 24:29–30; V&V 29; 14–16; 45:39–42; 49:23; 88:87–90).

Kakua ni lomaocaocataka na tikinisiga ni iKarua ni Nona Lako mai na iVakabula. Sa dodonu ga mo vakarautaka na nomu bula me rawa ni ko na vakarau ena gauna cava ga ena yaco mai kina ko Koya. Ni ko vakaraica tu na veika dredre sa yaco tiko ena gauna oqo nanuma sara tiko ni ko ira na ivalavala dodonu era na sega ni rerevaka na Lakomai Vakaruia se na kena ivakatakilakila kece ni se bera ni yaco: “Dou kakua ni rere; raica ena gauna sa yaco kina na veika oqo, mo dou kila sara ni sa vakayacori na veika kecega sa yalataki vei kemudou” (V&V 45:35).

iKuri ni dusidusi: Luke 21:34–36; 2 Pita 3:10–14; V&V 133:42–52; Josefa Simici—Maciu

Raica talega Yabakiudolu; Yavu ni Veivakabulai; iVakatakilakila

iKatini

E dua na veivakalougatataki levu e tiko ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai na vinaka ni saumi ikatini. Ko sa veivuke sara tikoga ena kena tarai cake na matanitu ni Kalou ena kena bulataki na lawa ni ikatini.

iVakamacala kei na iNaki ni iKatini

Ko na sauma e dua na ikatini ni ilavo ko rawata me nomu ikatini vua na Turaga ena Nona Lotu. Ko na solia na nomu ikatini vua edua vei iratou na mataveiliutaki ni bisopi se mataveiliutaki ni tabana.

Eratou na vakauta na iliuliu ni dua na vanua ki na itikotiko liu ni Lotu na ikatini, ka ratou na qai laki vakatulewataka e dua na kena matabose na kena vakayagataki na ilavo. Era lewena na matabose oqori na Mataveiliutaki Taumada, na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, kei na Matabisopi Vakatilewa. Eratou na vakatilewa ena veivakauqeti ni Turaga me na vakatakila mai vei iratou. (Raica V&V 120:1.)

E dau vakayagataki walega na ikatini ena inaki ni Turaga—me tara ka vakasavasavataka tiko na veivaletabu kei na veivalenilotu, me vakailavotaka na cakacaka ni veivakalotutaki, kei na veicakacaka kece sara ni Lotu ena veiyasai vuravura.

Veivakalougatataki ni Saumi iKatini Vakadodonu

Ena gadrevi ena lawa ni ikatini na yalo ni solika, ia na nomu na talairawarawa kina ena vakalougatataki iko cake sara vakalevu mai na ka o a solia. E vakatavuvulitaka na parofita o Malakai:

“Dou kauta kece mai na isigana ki na lololo, me so kina na kakana ena noqu vale, ka vakatovolei au mada kina, sa kava ko Jiova ni lewevuqa seu na dolava se segai na katuba ni lomalagi, ka sovaraka vei kemudou na ka ni veivakalougatataki me na sautu dina sara” (Malakai 3:10).

O ira kece era sauma e tini na pasede ni kedra isau ena soli vei ira na veivakalougatataki oqori kevaka sara mada ga e lailai na kena iwiliwili. Ena vakalougatataki iko vakayalo ka vakayago na Turaga ni ko sa sauma vakadodonu na nomu ikatini.

Veivakataudeitaki me na Saumi na iKatini

Kevaka mo se bera ni vakamatautaka na sauma ena gau-
na e dodonu me saumi kina na ikatini, ena via dredre toka
mo vakabauta ni na rawa vei iko mo tikica e dua na ikatini ni
kemu isau. Ia o ira na talairawarawa ki na saumi ikatini e sa
na ka dredre toka me ra na *sega* ni sauma. Ena dua na kena
gaunisala rawarawa ka totoka era na raica ni sa tadola mai na
katuba ni lomalagi me ra vakalougatataki kina.

Nanuma tiko ni saumi ikatini e *sega* ni baleta na ilavo, ia e
baleta na vakabauta. Vakararavitaka vua na Turaga. E a solia o
koya na ivakaro me baleti keda, ka vakarautaka talega o Koya
na kena veivakalougatataki. Vaqara na veivakaukauwataki ni
vakabauta nei Nifai, ni a tukuna, “Me datou yalodina ka kita-
ka na ka sa vakarota na Turaga, raica sa kaukauwa ko Koya ka
malumalumu na kai vuravura kecega” (1 Nifai 4:1).

Raica talega Lolo kei na iSolosoli ni Lolo

iMatai ni iValavala ca

Ena vuku ni Lutu i Atama kei Ivi, era na lutu talega vaka-
kina na tamata kecega, tawasei mai vua na Kalou ka na yaco
vei ira na mate vakayago. Ia eda na *sega* ni vakarusai mai na
ka era vakatoka na tamata o ya na “*imatai ni valavala ca*”.
Sa kena ibalebale eda na *sega* ni tarogi ena valavala ca i Atama
mai na Were o Iteni. E kaya vakaoqo na Parofita o Josefa
Simici, “Keimami vakabauta ni na cudruvi na tamata ena
vuku ga ni nona ivalavala ca, ka segai ena caka cala wale ga
nei Atama.” (Na Yavu ni Vakabauta 1:2)

Ena Veisorovaki e a sauma kina na iVakabula na ivala-
vala ca ena Were o Iteni (raica Moses 6:53) Sa vakadeitaka
vei keda o Koya ni da tucake tale kei na yalayala, ni da yalo-
dina, eda na rawa ni lesu tale ka laki bula vata kei na Tamada
Vakalomalagi me tawamudu.

Raica talega Lutu

iNuinui

E vakavuqa na kena sega ni dau matata vinaka na vosa *inuinui*. Ena noda veivosaki e veisiga, na vosa oqo e vaka-wasoma ni dau dua tiko na kena ivakaraitaki ni sega ni vakataudeitaki. Me kena ivakaraitaki, e rawa me da kaya ni noda inuinui me dua na veisau ni draki se me na veisiko mai e dua na noda itokani. Ena vosa ni kosipeli, ia, na vosa *inuinui* sa ikoya na ka dina sara, sega ni yamekemeke, ka yavavala. Era dau kaya na parofita me tiko vei keda e dua na “gugumatua” (Alama 34:41) kei na dua na “inuinui bulabula” (1 Pita 1:3). E vakatavulica o Moronai na parofita “Ia ko ira yadua sa vakabauta na Kalou, era sa vakanuinui dei ki na dua na vuravura sa vinaka cake, ka sa dua na nodra tikina ena liga imatau ni Kalou; oqo na inuinui sa rawa ena vakabauta; a sa nodra ikelekele na tamata ka vakadeitaki ira me ra tudei sara ka uasivi ena cakacaka vinaka kecega, ka vakacaucautaka na Kalou” (Ica 12:4).

Ni tu vei keda na inuinui, eda vakabauta na yalayala ni Kalou. E tiko vei keda e dua na veivakadeitaki io kevaka eda vakayacora tiko “vakadodonu na nona itavi,” eda na “rawata vakaidina na [keda] isau, io ena kune vakacegu ena bula oqo ka rawata na bula tawamudu ena bula sa bera mai” (V&V 59:23). E vakatavulica ko Momani ni mataqali inuinui vakaoqo e dau yaco mai ena Veisorovaki nei Jisu Karisito: “Ia na cava na nomudou inuinui? Raica au sa kaya vei kemudou, sa nomudou inuinui na isoro i Karisito kei na kaukauwa ni nona tucake tale mai na mate, mo dou rawata kina na bula tawamudu; ia dou sa rawata oqo ena vuku ni nomudou vakabauti Koya, me vaka na vosa ni yalayala” (Moronai 7:41).

Ena nomu sasaga mo bulataka na kosipeli, e tubu cake na nomu rawa ka “me levu sara na nomudou inuinui ena vukuni nona kaukauwa na Yalo Tabu” (Roma 15:13). Ena rabailevu na nomu inuinui ena nomu masumasu ka vakasaqara na veivosoti ni Kalou. Ena iVola iMomani, e dua na daukaulotu yacana o Eroni e a vakadeitaka vua e dua na tui ni Leminaite, “Kevaka

sa lomamu dina mo rawata na ka oqo, mo vakamalumalumumutaki iko vua na Kalou ka veivutunitaka na nomu ivalavalaca; ia mo cuva vua na Kalou ka masuta na yacana ena vakabauta, ko na qai rawata vakaidina na ka ko sa gadreva" (Alama 22:16). Ena nomu vulica na ivolanikalou ka vakamuraia na kena ivakavuvuli ena vakalevutaka talega na nomu inuinui. E a vakatavulica o Paula na iApositolo, "Na ka kecega sa volai eliu sa volai me da vakatavulici kina, me noda na vosota kei na vakacegui sa vu mai na iVola Tabu, me rawa kina na inuinui" (Roma 15:4).

Na ivakavuvuli ni inuinui e tete sara yani ki na vuravura tawamudu, ia e rawa talega me tokoni iko tiko ena veibolebole ni bula ena veisiga yadua. "Sa kalougata ko koya," e kaya na Daunisame, "sa nona ivukevuke na Kalou i Jekope, o koya sa nuinui tiko vua na nona Kalou ko Jiova" (Same 146:5). E rawa mo kunea na reki ena nomu bula, ni tiko vei iko na inuinui. E rawa vei iko "mo gugumatua ka vosota na veika rarawa; ia mo dou kila tiko ni dou na kune vakacegu ena vuku ni veika rarawa oqori" (Alama 34:41). E rawa "mo dou toso ki liu ka tu-dei vei Karisito ena nomudou vakanuinui taucoko sara, mo dou lomana na Kalou kei na tamata kecega. Ia kevaka dou sa toso ki liu ka tugana ki lomamudou na vosa i Karisito ka vosota me yacova na ivakataotioti, raica sa kaya vakaoqo na Tamada: Dou na rawata na bula tawamudu" (2 Nifai 31:20).

iKuri ni dusidusi: A Lele i Jeremaia 3:25–26; 1 Koronica 15:19–22; 1 Pita 3:15; 1 Joni 3:2–3; Jekope 4:4–6; Alama 13:28–29; 27:28; Ica 12:32; Moronai 8:26; 9:25; 10:22

Raica talega Veisaqasaqa; Veisorovaki i Jisu Karisito; Loloma savasava; Vakabauta

iSolisoli Vakayalo

Na isolisoli vakayalo sa ikoya na veivakalougatataki se na kaukauwa ka soli ena veivakaukauwatataki ni Yalo Tabu. Ena solia na Kalou e yadua na isolisoli oqo vei ira na lewe ni Lotu vakabauta.dina. Ena gauna ko sa ciqoma kina na isolisoli oqo,

ena vakaukauwataki iko ka na vukei iko mo vei qaravi vei ira na tani. (Raica V&V 46:8–12.) E vakatavuvulitaka na ivolanikalou ni levu tu na isolisoli ni Yalotabu:

- Kila ka “ni ko Jisu Karisito na Luvena na Kalou, ni a lauvako me bokoci kina na ivalavala ca e vuravura.” (V&V 46:13).
- Na kena rawa ni ciqomi ka vakabauti na nodra vosa o ira era vakadinadinataki Jisu Karisito (raica V&V 46:14)
- Na kila ni “duidui ni itavi me qaravi” (V&V 46:15; raica talega 1 Korinica 12:5). Na isolisoli oqo e vakayagataki ena kena qaravi ka liutaki na Lotu.
- Na kila ni “duidui ni veika sa yaco,” ka na vukei keda meda kila se na ivakavuvuli e lako mai vua ma Kalou se mai na dua tale na sala (V&V 46:16; raica talega 1 Korinica 12:6–7).
- Na isolisoli ni “vosa ni vuku” (1 Korinica 12:8; V&V 46:17). Oqo e sega ni baleta na lawa ka kilai ena Vosa ni Vuku. Ia, e baleta na isolisoli ni kila ka—na kena rawa ni vakayagataki na kila ka ena kena gaunisala dodonu.
- Na “isolisoli ni kila ka” (1 Korinica 12:8; V&V 46:18).
- Na kena rawa ni ia na veivakavulici ena kaukauwa ni Yalo Tabu (raica Moronai 10:9–10; raica talega V&V 46:18).
- Na isolisoli ni vakabauta (raica 1 Korinica 12:9; Moronai 10:11).
- Na isolisoli ni “vakabauta me na vakabulai” (V&V 46:19)
- Na isolisoli ni “vakabauta me ia na veivakabulai” (V&V 46:20; raica talega 1 Korinica 12:9; Moronai 10:11).
- “Na cakacaka ni cakamana” (1 Korinica 12:10; V&V 46:21; raica talega Moronai 10:12).

- Na isolisoli ni parofisai (1 Korinica 12:10; Moronai 10:13; V&V 46:22); E vakatavuvulitaka o Joni ka sa daulomana ko Koya ni “ivakadinadina kei Karisito sa wili vaka yalo ni parofisai” (iVakatakila 19:10)
- “Na nodra rairai mai na agilosu kei ira na yalo ni veivakabulai” (Moronai 10:14)
- “Na kena kilai ni Veimataqali yalo” (1 Korinica 12:10; V&V 46:23).
- Na isolisoli ni rawa me vosataki na veimataqali vosa (1 Korinica 12:10; Moronai 10:15; V&V 46:24).
- Na “isolisoili ni vakadewataki ni veimataqali vosa” (1 Korinica 12:10; V&V 46:25; raica talega Moronai 10:16).

Na veisolisoli vakayalo oqo kei na so tale e volai tu ena ivolanikalou, sa ivakaraitaki ni levu sara na isolisoli ni Yalotabu. Na nona vakalougatataki iko na Turaga ena vakatau mai na nomu vakabauta kei na ka o gadreva tiko kei ira ko qaravi ira tiko. O Koya e sa vakaroti keda tiko me da dau caka-caka vagumatua me rawa ni da na ciqoma na veisolisoli oqo.

“Dou qarauni kemudou vinaka, mo dou kakua ni vakaisini; dou gadreva sara na isolisoli vinaka kecega ka kila na kedra inaki mo dou kakua kina ni vakaisini.

Raica au sa kaya vakaidina vei kemudou; sa soli na veika oqo me yaga vei ira sa lomani au ka muria na noqu vunau; io vei koya sa segata sara me vakayacora; io me yaga vei ira kecega sa vakasaqara se kerea vei au” (V&V 46:8–9; raica talega tikina 26).

iKuri ni dusidusi: 1 Korinica 13; 14:1–33; Moronai 10:17–25; V&V 46:27–33; Yavu ni Vakabauta 1:7

Raica talega YaloTabu; iVakatakila

iSoqosoqo ni Veivukei

E a tauyavutaka na iSoqosoqo ni Veivukei na Parofita Josefa Simici ena i ka 17 ni Maji, 1842, e Nauvoo, mai Illinois. Mai na siga e a tauyavutaki kina, e a yavutaki kina e rua na kena inaki bibi, me dau vukei ira na dravudravua kei ira na vakaleqai ka vakabula na yalo. Sa toso tikoga edaidai na isoqosoqo oqo, ka dei tikoga ki na kena ivakavuvuli veidusimaki taumada. Ena vuravura taucoko, o ira na marama ena iSoqosoqo ni Veivukei era cakacaka vata kei ira na lewe ni matabete me vakayacori na inaki ni Lotu. Era veitokoni ka ra:

- Vaqaqacotaka na nodra ivakadinadina i Jisu Karisito ena masu kei na vulici ni ivolanikalou.
- Vakasaqara na kaukauwa vakayalo ena vakamura na veivakauqeti ni Yalo Tabu.
- Yalodina ki na vaqaqacotaki ni vakamau, matavuvale, kei na itikitiko.
- Vakasaqara na rokovi ni bula vakatina kei na marau vakamarama.
- Marautaka na veiqaravi kei na cakacaka vinaka.
- Taleitaka na bula kei na vuli.
- Tutaka na dina kei na ivalavala dodonu.
- Tokona na matabete ni sa kaukauwa ni Kalou e vura-vura.
- Marautaka na veivakalougatataki ni valetabu.
- Kila vakavinaka na nodra ilesilesi vakalou ka segata na lagilagi.

Kevaka o lewe ni iSoqosoqo ni Veivukei, e dua na sala mo na cau ki na inaki ni isoqosoqo o ya, mo ciqoma e dua na ilesilesi veiqaravi ni dauveisiko vuvale. Ni ko sikova ka qaravi ira na marama lesi vei iko, vakarautaka e dua na gauna ni vakavulica na kosipeli ka susuga cake na veitokani. Me

iTalatala Qase

ikuri ni qaravi ira yadua na tamata, sa na itavi bibi talega vei iko mo vaqaqacotaka na veimatavuvale.

O ira na iliuliu ena veitabanalevu kei na veitabana me ra raica na nodra tataunaki na yalewa yabaki 18 ka qase cake vei ira na dausiko vuvale. O ira na iliuliu ni matabete kei na iSoqosoqo ni Veivukei era na veitokoni kei ira na dausiko vuvale me vukea na nodra gagadre vakayalo ka vakayago na marama.

Ni ko sa lewe ni iSoqosoqo ni Veivukei, ko sa lewena tiko e dua na matamarama e vuravura taucoko, duavata ena qaravi Jisu Karisito. Ko ni sa mai sema vata kei ira na luvena yalewa na Kalou ka dua na marama ni vakabauta, vakadeitaka e lomamu ni sa vakaibalebale na nomu bula, vakainaki ka dusimaki. Ena nomu vakaitavi ena iSoqosoqo ni Veivukei, sa nomu na madigi mo marautaka na mataveitacini vakamarama kei na veitokani, na veiqaravi dina, wasea nomu ivakadinadina kei na nomu taledi, ka tubu vakayalo.

iTalatala Qase (*Raica* Matabete i Melikiseteki; Matabete)

iTeki (*Raica* Veiliutaki ena Lotu)

iTovo Vakamatautaki (*Raica* Veimau ilavo; iYaloyalo/ iVola vakasisila; Vosa ni Vuku)

iVakadinadina

Na ivakadinadina sa ikoya na veika e vakilai vakayalo ena veivakauqeti ni Yalo Tabu. Na yavu ni ivakadinadina sa ikoya na noda kila ni bula tiko ka lomani keda na Tamada Vakalomalagi; ni bula tiko o Jisu Karisito, ni o koya na luve ni Kalou, ka cakacakataka na Veisorovaki bibi duadua; ni o Josefa Simici na parofita ni Kalou o koya e vakalesuya mai na kosipeli; ni da sa liutaki mai vua e dua na parofita bula ni-kua; ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai na Nona Lotu dina ni iVakabula e vuravura. Na yavu oqo, e sa na qai

qaqaco cake kina na ivakadinadina me wili kina na veivakavuvuli tale e so ni kosipeli.

Na Kena Rawati ka Vakaukauwataki na iVakadinadina

Sa nomu itavi me vaka ni ko sa lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai mo rawata na nomu ivakadinadina. Ni sa rawa na ivakadinadina, sa nomu itavi mo vakabulabulataka tiko ena nomu bula taucoko. Na nomu bula marau ena bula oqo kei na bula sa bera mai ena vakatau sara ga ena nomu na “dei ena vakadinadinataki Jisu tiko” (V&V 76:79; raica talega tikina 51, 74, 101)

Na sasaga me rawa e dua na ivakadinadina me tekivu ena yalo e dina kei na gagadre ni yalo. Ena vakalougatataki iko na Tamada Vakalomalagi ena nomu yalododonu kei na nomu gadreva na ka e vinaka ka vakakina na nomu talairawarawa ki na Nona ivakaro. Ena nona a vosa tiko o Alama vei ira e so era se bera ni rawata na ivakadinadina ni kosipeli, e kaya vakaoqo, “Dou yadra mada ka vakasama, dou rogoca na noqu ivunau ka vakabauta, ia kevaka dou sa sega ni rawa ni vakabauta, dou rogoca mada ga ka vakasamatataki, de mani rawa mo dou vakabauta e vica na tikina” (Alama 32:27).

Na ivakadinadina ena rawa ena veivakauqeti rogo malumu ni Yalo Tabu Na yaga ni ivakadinadina ena rawa ni vaka na cakamana ka veisautaka sara ga na ivakarau ni bula, ia na isolisoli ni ivakadinadina ena lako mai ena veivakadeitaki malumu sara, ka na sega ni laurai e matanavotu na ivakaraitaki ni kaukauwa ni Kalou. O Alama sara mada ga e rairai vua e dua na agilosu ka raica na Kalou ni dabe toka ena Nona idabedabe vakatui, e qai lolo ka masumasu me rawa ni tiko vua na ivakadinadina ena veivakaukauwataki ni Yalo Tabu (raica Alama 5:45–46; 36:8, 22).

Ena vakatorocaketaki na nomu ivakadinadina mai na veika o sotava E sega ni dua ena vakataucokotaki ga ena dua na gaudina na nona ivakadinadina. Ena vaqaqacotaki na nomu ivakadinadina mai na veika o na sotava. Ena vakarabailevutaki ena nomu sa lomasoli mo veiqaravi ena Lotu, ena vanua cava ga

ko kacivi kina. Ena tosocake ni ko sa vakadeitaka mo talaira-warawa ki na ivunau. Ni ko sa veivuke ka vakauqeti ira tale e so, ko na raica ni na toso cake na qaqaco ni nomu ivakadinadina. Ni ko sa masu tiko ka lolo, wilika tiko na ivolanikalou, lako tiko ki lotu, ka rogoci ira e so ni ra wasea tiko na nodra ivakadinadina, ko na vakalougatataki ena nomu na vakila na veivakauqeti ka na vakaukauwataka na nomu ivakadinadina. Ena yaco tiko ena nomu bula taucoko na ka oqori kevaka mo bulataka tiko na kosipeli.

Ena vakatorocaketaki na nomu ivakadinadina ni ko sa wasea tiko. Kakua ni waraka me matua na nomu ivakadinadina ka qai wasea. E dua na iwase ni nomu ivakadinadina ena vakaukauwataki ni ko sa wasea tiko. Na kena dina ga, ni ko sa solia na ka ko kila ni nomu ivakadinadina, ena vakalesui tale mai vei iko, ka na vakatubutaki.

Wasei ni iVakadinadina

Ena rawa ni ko vakauqeti mo wasea na nomu ivakadinadina ena soqoni ni lolo kei na soli ivakadinadina kei na gau-na ni veitalanoa kei ira na lewe ni matavuvale vakakina na itokani. Mo nanuma tiko ni gauna vakaoqori ena sega na be-tena na vakamacala vakabalavu. Ena veivakauqeti na nomu ivakadinadina ni vakalekaleka ga na nomu tukuni Jisu Karisito, na Nona ivakavuvuli kei na Veivakalesui mai. Ni ko sa masulaka, ena qai vakauqeti iko na Yalotabu mo na tuku-na ga na ka o vakila ena vuni yalomu. Ena levu cake sara na nomu marau ni ko sa vukei ira na tani me ra wasea na ka dina e sa solia vei iko na Turaga.

iKuri ni dusidusi: Joni 7:17; 1 Korinica 2:9–14; Jemesa 1:5–6; Moronai 10:3–5; V&V 6:22–23; 62:3; 88:81

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Lolo kei na iSolisoli ni Lolo; Kalou na Tamada; Yalo Tabu; Masu; iVakatakila; iSolisoli ni Yalotabu

iVakatakila

Na ivakatakila sai koya na nona vosa na Kalou vei ira na luvena. Na veidusimaki oqo e yaco mai ena veisala e so ka vakatau ki na gagadre kei na bula ni tamata yadua, matavuvale, kei na Lotu raraba.

Ena gauna e dau vakatakila mai kina na Turaga na Nona inaki ki na Lotu, e dau vosa vei ira na Nona parofita. Ena ivolanikalou e umani tu kina e vuqa na ivakatakila vakaoqo—na vosa ni Turaga vei ira na parofita ena gauna makawa kei na gauna edaidai. Edaidai sa tomana tikoga na Turaga me dusi-maka na Lotu ena nona vakaraitaka na Nona inaki vei ira na Nona italai digitaki

O ira na parofita ena sega ni tamata duadua ga era ciqoma na ivakatakila. Ena vakatau ki na nomu yalodina na kena soli vei iko na ivakatakila me vukei iko ena nomu gagadre e so, nomu itavi, kei na vakatataro e so ka na vukea na nomu vaqaqacotaka na nomu vakadinadina.

Vakavakarau ki na Ciqomi ni iVakatakila mai vua na Yalo Tabu

Na ivolanikalou e tukuna tiko e vuqa na veimataqali ivakatakila, me vaka na raivotu, tadra, kei na nodra rairai mai na agilosi. Ena veisala kece oqo, sa vakalesuya mai kina na Turaga na Nona kosipeli edaidai ka vakatakila mai na dina me baleta na vunau ni bula taumada, nodra vakabulai na mate, kei na tolu na matanitu lagilagi. Ia e vuqa ga na ivakatakila vei ira na iliuliu kei ira na lewenilotu e yaco mai ena vakasolokakana ni Yalo Tabu.

Na veivakauqeti vakanomodi vakayalo ena sega beka ni veivakakurabuitaki sara me vaka na raivotu se rairai mai ni agilosi, ia e kaukauwa cake, e tawa yalani ka veisautaka na bula. Na ivakadinadina ni Yalo Tabu ena vakayavalata na yalo ka na kilai vakalevu cake sara mai na dua tale na ka o raica se rogoca. Mai na ivakatakila vakaoqo, ko na taukena e dua na kaukauwa levu mo dina tikoga ki na kosipeli ka vukei ira na tamata me ra vakayacora vakakina.

Na ivakasala e tarava ena vukei iko mo vakavakarau mo ciqoma na veivakauqeti ni Yalo Tabu:

Masuta na veidusimaki. Na Turaga e kaya; “Dou kerekere, ka na soli vei kemudou: dou vakasaqara, ka dou na kunea; dou tukituki, ka na dolavi vei kemudou: ni sa rawata ko koya yadua sa kerekere; ka sa kunea ko koya sa vakasaqara ka na dolavi vua sa tukituki” (Maciu 7:7–8). Ena kena gadrevi mo kunea ka rawata, e gadrevi mo vakasaqara ka kerekere. Kevaka o na sega ni tukituki—masu vua na Tamamu Vakalomalagi mo dusimaki—na katuba ni ivakatakila ena sega ni dolavi vei iko. Ia kevaka ko na rai yani vua na tamamu Vakalomalagi ena masu e malumalumu, sa na yaco kina me “vakatakilai vei iko e vuqa na ka; io ena soli vei iko na vuku; raica ko na kila na veika vuni ni matanitu vakalomalagi; io na veika me yaco kina na marau kei na sala me rawati kina na bula tawamudu” (V&V 42:61).

Mo vakarokoroko. Na vakarokoroko sa dua na veidokai kei na loloma e titobu. Ni ko dau vakarokoroko ka bula vakacegu ko sa na sureta tiko na ivakatakila. Oqo ena gauna talega no ki vakavolivoliti tu ena veika dredre, ena yaco vei iko na bula vakarokoroko ka vakavakarau mo ciqoma na veidusimaki ni Turaga.

Mo yalomalua. Na yalomalumulumu e veiwekani vakavoleka kei na vakarokoroko. Ni ko yalomalua, ko na kila rawa ni ko vakararavi tiko vua na Turaga. Na parofita Momani e vakavulica, “Ia ni ra sa yalomalua ka yalomalumulumu, sa soli vei ira na Yalo Tabu, na Dauveivakacegui; a sa vakasinaiti keda ena inuinui kei na loloma levu sara” (Moronai 8:26).

Muria na vunau. Ni ko muria na vunau, ko sa na tu vakarau mo ciqoma, kila, ka muria na veivakauqeti ni Yalo Tabu. Sa yalataka vakaoqo na Turaga, “Au na vakatakila na veika vuni ni noqu matanitu vei koya sa muria na noqu vunau; io ena tu e lomana me mataniwai sa tovure ki na bula tawamaudu” (V&V 63:23).

Kilikili mo votai ena sakaramede. Na masu ni sakaramede e vakavulica na sala me ciqomi kina na nona veitokani na Yalo

Tabu. Ena gauna o votai kina ena sakaramede, ko sa vakadinadinataka vua na Kalou ni ko sa na taura na yaca ni Luvena ka mo dau vakananumi Koya ka muria na Nona vunau. Sa yalataka tu na Tamada Vakalomalagi ni na gauna ko na maroroya kina na veiyalayalati oqo, e sa na tiko ga kei iko na Yalotabu. (Raica V&V 20:77, 79.)

Vulica na ivolanikalou e veisiga. Ni ko vulica vagumatua na ivolanikalou, ko na vuli mai na nodra ivakaraitaki na tagane kei na yalewa e sa vakalougatataki tu na nodra bula ena nodra muria na inaki ni Turaga sa vakatakilai mai. Sa yaco talega mo dau vakarorogo vua na Yalo Tabu ena nomu bula. Ni ko wilika ka tugana, sa na rawa mo ciqoma na ivakatakila ni ke a yaga vei iko e dua na tiki ni ivolanikalou se dua tale na ka e gadreva na Turaga me vakaraitaka vei iko. Ena vuku ga ni kena wiliki na ivolanikalou ena rawa me vukei iko mo ciqoma na ivakatakila baleti iko, e dodonu mo vulica ena veisiga na ivolanikalou.

Mo dau tugana. Ni ko taura e dua na gauna mo tugana vei iko na dina ni kosipeli, ko sa dolava na nomu vakasama kei na lomamu ki na veidusimaki veivakauqeti ni Yalo Tabu (raica 1 Nifai 11:1; V&V 76:19; 138:1–11). Na tugana na veika oqo e kauta tani mai na nomu vakasamataka na veika wale ni vuvurava ka kauti iko vakavoleka vua na Yalo Tabu.

Ni vakasaqarai na veidusimaki e gadrevi, mo vakasamataka na veika oqo ena nomu vakasama. Ena so na gauna na Turaga ena vosa ga mai ni ko sa vakasamataka vakavinaka taumada. Na Turaga e a vakamacalataka na ituvatava oqo vei Oliver Cowdery, ka a nona vunivola o Josefa Simici ena cakacaka levu ni vakadewataki ni iVola i Momani. Ki vua na Parofita Josefa Simici, e a vosa na Turaga vei Oliver Cowdery, ni vakamacalataka na vuna e a sega kina ni rawa vei Oliver me vakadewataka na iVola i Momani e dina ga ni a soli vua na isolisoli me vakavakadewa: “Io ko sa sega tiko ni kila na bibi ni ka oqo; ko a sega mada ni vakasamataka; ia ko a nanuma ga mo rawata na ka ko sa kerea vei au. Ia au sa kaya vakaidina vei iko, a dodonu sara mo vakasamataka vakavinaka

taumada; kevaka sa dodonu vei iko, mo qai kerea; ia kevaka au kila ni ganita, au na uqeta na yalomu ka na katakata mai na lomamu; raica ko na qai kila sara ni sa dodonu" (V&V 9:7–8).

Vakasaqara ena vosota na lewa ni Kalou. Na Kalou ena vakatakilai Koya mai "ena gauna sa lewa ko Koya; io ena sala sa kilikili vua, me vakayacori kina na nona lewa" (raica V&V 88:63–68). Na ivakatakila ena rawa ni yaco mai vei iko mai na "vosa ena vosa, na vunau ena vunau, vakalailai eke ka vakalailai mai kea" (2 Nifai 28:30; raica talega Aisea 28:10; V&V 98:12). Kakua ni saga mo vakasaurarataka na veika vakayalo. Na ivakatakila e sega ni kena sala o ya. Mo dau wawa ka nui-taka tiko na gauna ni Turaga.

Kila na Veivakauqeti ni Yalo Tabu

Ena loma ni veimataqali rorogo kei ira na dautukutuku e vuravura edaidai, e dodonu mo vulica mo kila na vakasolokakana ni Yalo Tabu. Oqo e so na sala cecere e dau vosa mai kina vei keda na Yalo Tabu:

E vosa o Koya ki na vakasama kei na lomada ena domo lailai. E vakavulica na Turaga: "Ena vakatakila vei iko na Yalo Tabu; io ena lako yani vei iko ko koya ka tukutuku sara ki lomamu. Ia sai koya oqo na yalo ni vakatakila" (V&V 8:2–3). Ena so na gauna ena vukei iko na Yalo Tabu mo kila vinaka e dua na dina ni kosipeli se na vakauqeti iko mo "dauvakanaanuma voli mai—[ka] sa votu vakaukauwa mai kina e loma[mu]" (V&V 128:1). E dina ga ni ivakatakila vakaoqo ena vakayavalati iko sara vakaukauwa, sa vaka me dau yaco tu ga mai ena veigauna ena "domo lailai" (raica 1 Tui 19:9–12; Ilamani 5:30; V&V 85:6).

E dau vakauqeta me da vakila. E dina ga ni da dau vakatoka na nona vosa mai na Yalo Tabu me dua na domo, na domo oqo sai koya eda na vakila vakalevu cake mai na noda na rogoca. Kei na gauna eda tukuna kina na "vakarorogo" ki na vakasolokakana ni Yalo Tabu, eda dau vakamacalataka e dua na veivakauqeti vakayalo ena noda kaya, na "Au a vakila. . . ." Na ivakasala ni Turaga vei Oliver Cowdery ena wase 9 ni Vunau

kei na Veiyalayalati, ka cauraki tiko ena tabana 146 e vakavulica na ivakavuvuli oqo. Ia ena so na gauna na ivakasala oqo e dau sega ni kilai vakavinaka. Ena kena wiliki na vosa o ya, e so na lewenilotu era veilecayaki, ka ra rerevaka ni ra sa sega ni ciqoma e dua na veivakauqeti ni Yalo Tabu baleta ni ra se bera vakadua ni vakila me katakata na lomadra. Mo raica na iotioti ni nona vosa na Turaga ena Vunau kei na Veiyalayalati 9:8: “Raica ko na qai kila sara ni sa dodonu.” Na katakata ka tukuni tiko ena tiki ni ivolanikalou oqo sa vakaraitaka tiko e dua na yalo vakacegu ka daumaka, ka sega ni dua na katakata ni yago. Ena nomu tomana tikoga na vakasagara ka muria na lewa ni Turaga ena nomu bula, ena yaco mo na kila na sala ena dau vakauqeti iko kina na Yalo Tabu.

E kauta mai o Koya na vakacegu. Na Yalo Tabu sa dau vakatokai me Dauveivakacegui (raica Joni 14:26; V&V 39:6). Ena Nona vakatakila na lewa ni Turaga vei iko, ena “vakaceguya kina na yalomu” o Koya (V&V 6:23). Na vakacegu e solia o Koya ena sega ni vakatautauvatataki rawa mai na veivakauqeti ni vuravura se ivakavuvuli lasu. Oqo na vakacegu a yalataka na iVakabula ni sa vakadeitaka vei ira na Nona tisaipeli ni na tala mai na Dauveivakacegui: “Au sa laiva vei kemudou na vakacegu, au sa solia vei kemudou na noqu vakacegu; au sa sega ni solia vei kemudou, me vaka sa solia ko vuravura. Me kakua ni rarawa na yalomudou, se rere” (Joni 14:27).

iKuri ni dusidusi: Emosi 3:7; Maciu 16:13–18; 1 Korinica 2:9–14; 12:3; Vakatakila 19:10; Alama 5:43–48; 17:2–3; V&V 76:5–10; 121:26–33; Yavu ni Vakabauta 1:7, 9.

Raica talega Vakabauta; Yalo Tabu; Masu; Vakarokoroko; iVolanikalou, iSolisoli Vakayalo

iVakatakilakila

Na ivakatakilakila ni ka ena yaco e vakaraitaka na kaukauwa ni Kalou E dau yaco kina na cakamana. Era dau vakaraitaka na veika lelevu me vaka na sucu ni iVakabula, mate, kei na iKarua ni Lesumai. Era vakananumi keda kina kei na

noda veiyalayalati vata kei na Turaga. E dau vakaraitaka talega na ivakatakilakila ni dua na veikacivi cecere se na nona sega ni veivakadonui na Turaga.

E so tamata era kaya ni ra na qai vakabauta na Turaga se na Nona cakacaka kevaka me ra na raica e dua na ivakatakilakila. Ia na Turaga e sa kaya, “Raica sa sega na ivakatakilakila kevaka sa sega na vakabauta, ia ni sa tu na vakabauta sa qai soli na ivakatakilakila” (V&V 63:9).

iKuri ni dusidusi: Maciu 12:38–39; Marika 13:22–27; Luke 2:8–17; Alama 30:43–52; Ilamani 14; 3 Nifai 1:13; 8:2–25; Ica 12:6; V&V 63:7–12

Raica talega Vakabauta; Talairawarawa; iKarua ni Lesumai i JisuKarisito

iVakatakila Yadudua (*Raica iVakatakila*)

iValavala ca

Ni da sa talaidredre ki na ivunau ni Kalou eda sa ivalavala ca. Eda sa ivalavala ca talega nida sega ni caka vinaka ena noda sa kila tu na dina (raica Jemesa 4:17).

Sa kaya oti na Turaga ni o Koya ena “sega sara ni vakadonuya na ivalavala ca” (V&V 1:31). Na vua ni ivalavala ca sa ikoya na kena kau laivi mai vei keda na Yalo Tabu, kei na noda na sega ni laki bula vata kei na Tamada Vakalomalaagi ena bula tawamudu” baleta, “sa sega na ka tawasavasava sa tiko vata kei na Kalou” (1 Nifai 10:21).

O keda yadua eda sa talaidredre ena dua na gauna se sega ni da cakava e dua na ka baleta na veika eda sa mai kila tu oqo ni dina. E vakatavuvulitaka na iApositolo o Joni: “Kevaka eda sa kaya sa sega ni tu vei keda na ca, eda sa vakaisini keda, a sa sega ni tu vei keda na dina. Kevaka eda sa vakatusa na noda ivalavala ca, sa yalodina ka yalododonu [ko Jisu Karisito] me bokoca na noda ivalavala ca, ka vakasavasavataki keda mai na ka kecega sa sega ni dodonu” (1 Joni 1:8–9). Sa rawa ni da na veivutuni ka bokoci na noda ivalavala ca ena Veisorovaki i Jisu Karisito.

iKuri ni dusidusi: Roma 3:23; 6:23; Alama 5:41–42; 11:37; Ilamani 5:10–11; V&V 82:1–3; 88:34–35

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Mate, Vakayalo; Veivosoti; Dodonu; Loloma; Talairawarawa; Veivutuni; Veitemaki

iValu

Sa tukuna oti tu na Turaga ni ena iotioti ni gauna ena yaco “na ivalu kei na irorogo ni ivalu ena yavavala ko vuravura taucoko ka ra na kani yatedra na tamata ena rere” (V&V 45:26).

Eda sa tamata ni veisaututaki ena noda sa mai lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Eda muria na iVakabula ni o koya na Tui ni Sautu. Eda vakanamata ki na Nona veiliutaki ni yabaki udolu, na gauna sa na oti kina na ivalu ka yaco na veisaututaki e vuravura (raica Aisea 2:4). Ia, eda kila ni ena vuravura qo, era dau vakatalai ira yani na nodra sotia ki na ivalu na iliuliu ni veimatanitu me ra laki taqomaka na nodra vanua kei na ka era vakamareqeta.

Sa sega ni dodonu me ra vakananuma vakabibi na Yalododonu Edaidai ni ra sa wasei tani ena nodra vanua mai vua na nodra Kalou. Ena Lotu, “eda vakabauta ni sa kilikili me da vakarorogo vei ira na tui, na peresitedi, na iliuliu kei ira na turaganilewa, io me da rokova ka muria na lawa” (Yavu ni Vakabauta 1:12). Na veiqaravi ena mataivalu e vakaraitaka na dina kina ivakavuvuli oqo.

Kevaka me ra sa kacivi me ra lako ki na ivalu na Yalododonu Edaidai, me ra na vakamura ga na Turaganivalu o Moronai na iliuliu ni mataivalu rogolevu mai na iVola i Momani. E dina ni bati qaqa ko koya oqo, ia, “sa sega ni taleitaka na vakadave dra” (Alama 48:11). O koya e “sa dei sara na nona vakabauti Karisito,” ka sa inaki levu duadua ni nona dau vala, “me taqomaki ira kina na nona tamata, na nodra dodonu, na nodra vanua, kei na nodra lotu” (Alama 48:13). Kevaka me ra sa na lako ki na ivalu na Yalododonu, sa dodonu me ra lako ena yalo valataka na dina kei na yalovinaka, ni ra sa gadreva me ra na caka vinaka. E dodonu me ra lako ena yalo ni lomani ira kece na luvena na Kalou, wili kina o ira na kedra

meca. Ia, ni sa gadrevi me dave na dra, na ka oqori ena sega ni wili vakaivalavala ca.

Raica talega Matanitu vakaitaukei kei na Lawa; Veisaututaki

iVola i Momani (*Raica* iVolanikalou)

iVolanikalou

Ni ra vosa se volavola ena kaukauwa ni Yalo Tabu na tamata ni Kalou, na nodra vosa “sa ivunau, io sa iakaro ni Turaga, sa loma ni Turaga, sa vosa ni Turaga, ka domo ni Turaga; io sa kaukauwa ni Kalou me ia kina na veivakabulai” (V&V 68:4). Na iVolatabu, na iVola i Momani, na Vunau kei na Veiyalayalati, kei na Mataniciva Talei, ka dau vakatokai tu me ivolayavu, e sa vakadonui tu ena Lotu me ivolanikalou. Na veivola oqo ni vosanikalou era vakamacalataki tu ena tabana e 40–41.

Na Bibi ni Vulici ni Vosanikalou ena Veisiga

Sa inaki levu duadua ni vosanikalou me vakadinadinataki Karisito, me vukei keda meda voleka Vua ka rawata na bulatawamudu (*raica* Joni 5:39; 20:31; 1 Ni. 6:4; Mosaia 13:33–35). E vakadinadinataka na parofita o Momani:

“Ko koya yadua sa lomana sa rawa me ciqoma na vosa ni Kalou, sa mana ka kaukauwa sa tawasea tani na ilawaki, na icori kei na vere kecega ni tevoru, ia sa tuberi ira na tamata iKarisito ki na sala dodonu ka rabai lailai me ra kosova na ikeli levu ni rarawa tawamudu sa vakarautaki tu me tilomi ia na ivalavala ca–.

“A sa vakatikori ira era sa vakabulai ena liga imatau ni Kalou ena nona matanitu vakalomalagi, a ra sa tikosobu vata kei Eparaama, kei Aisake kei Jekope, kei ira kecega na noda qase yalosavasava ka tawamudu” (Ilamani 3:29–30).

Eda sa vakasalataki yadua vata kei na noda matavuvale mai vei ira na parofita ena gauna oqo, meda dau vulica ena

veisiga na vosanikalou. Era vakauqeti keda me vaka na vei-vakauqeti nei Nifai vei iratou na tacina, meda taurivaka ena noda bula, meda vaqara na veigaunisala ka rawa ni yaga kina vei keda nikua na veitukutuku bibi makawa oqo (raica 1 Nifai 19:23–24). Era vakauqeti keda me da “vakasaqara ena iVola Tabu” (Joni 5:39) ka “tugana ki lomamudou na vosa i Karisito” (2 Nifai 32:3).

Ena yaga sara vakalevu vei iko, kevaka mo talai rawarawa ki na ivakasala oqo. Ni ko sa gumatua ena vulici ni vosanikalou ena veisiga, ena vukei iko sara vakalevu mo na daliga rogo ki na vakasolokakana ni Yalo Tabu. Ena tara cake na nomu vakabauta, vakarautaki iko mo sabaya na veitemaki, ka na vukei iko mo na dau voleka sara vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena e Duabau ga.

Tauyavutaka e dua na nomu ituvatuva ni vulica na vosanikalou. Nanuma mo dau vagalalataka ena veisiga e dua na iwase ni nomu gauna mo vulica kina na vosanikalou. Ena gauna vakaoqori, mo wilika vakavinaka, ena nomu vakararavi tiko ki naYalotabu. Kerea vua na Tamada Vakalomalagi me vukei iko mo kila na ka ena vinakata o Koya mo vulica ka vakayacora.

Wilika tikoga na vosanikalou, vakabibi na iVola iMomani, ena nomu bula kece. Ko na raica na iyau ka tiko ena vosanikalou ena veigauna kece, ko na sotava na ibalebale vou kei na kena bulataki ena veigauna ko na vakawilika kina ena veigauna duidui ni nomu bula.

Kevaka ko sa vakawatini, mo na vagalalataka na gauna ena veisiga mo vulica kina kei ira na nomu matavuvale na vosanikalou. Ena via dredre toka na itavi oqo, ia ena kauta mai eso sara na veika vivinaka, ka na tawamudu na kedra yaga. Vakarautaka e dua na gauna mo dou wilika kina na vosanikalou kei na nomu matavuvale ena veivakauqeti ni Yalotabu. Kakua ni taqayataka na wilika na vosanikalou vei ira na lalai. Na ivosavosa ka tiko ena veitukutuku bibi oqori e tiko kina na kaukauwa me vukei ira era lalai sara.

Na iVolatabu

E wase tiko vakarua na iVolatabu: Veiyalayalati Makawa kei na Veiyalayalati Vou. Na Veiyalayalati Makawa e itukutuku ni cakacaka ni Turaga vei ira na Nona tamata ni veiyalayalati ena Vanua Tabu. E wili kina na veivakavulici ni parofita o Mosese, Josua, Aisea, Jeremaia, kei Taniela. Na Veiyalayalati Vou e volai kina na sucu, cakacaka ni kaulotu, kei na veisorovaki ni iVakabula. Kena itinitini tiko na nodra cakacaka ni veivakalotutaki na Nona tisaipeli na iVakabula

Sa levu tu na kena veimataqali vakadewa ena gauna oqo, baleta ni sa levu sara na kena vakadewataki. Sa vakayagataka tiko na Lotu na kena vakavalagi na King James Version.

Eda rokova na iVolatabu kei na kena ivakavuvuli bibi, ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. E rawa ni da na vakaukauwataki ka vakayalovinakataki mai na itukutuku ni Nona vakatulewa na Kalou vei ira na Nona tamata.

Na iVola i Momani: E Dua Tale Na iVakadinadina i Jisu Karisito

Sa basika mai ena itabagauna oqo na iVola i Momani ena ituvatuva ga ni Turaga. Oqo na itukutuku ni vakatulewa ni Kalou vei ira na tamata era a bula tu ena vanua vaka-Amerika. Era a vola ena peleti koula na Parofita ni Turaga na itukutuku taumada. E a tukuna na Turaga ni iVola i Momani e tiko kina, “na uto ni ivakavuvuli i Jisu Karisito” (V&V 20:9; raica talega V&V 42:12).

E a mai solia na agilosi o Moronai—na iotioti ni parofita ena iVola iMomani— na ivolatukutuku vua na Parofita o Josefa Simici ena ika 28 ni Sepiteba, 1827. E a vakadewataka na itukutuku ki na vosa vakavalagi na Parofita o Josefa ena isolisoli kei na kaukauwa va-Kalou. Me tekivu mai na gauna o ya, sa vakadewataki na iVola iMomani ki na levu tale na veimataqali vosa.

Na inaki levu duadua ni iVola iMomani me na vakaraitaka na kena dina vei ira na tamata, ni o Jisu na Karisito, na Kalou Tawamudu, sa mai vakaraitaki Koya ki na veimatanitu”

(tabana e tiko kina na ikau ni iVola i Momani). E vakatavuvulitaka ni tamata kecega, "me ra na lako vua, kevaka e sega era na sega ni vakabulai" (1 Nifai 13:40). E tukuna o Josefa Simici ni iVola i Momani na "itakele ni noda lotu ka na voleka e dua na tamata vua na Kalou ni talairawarawa ki na kena ivakavuvuli mai na so tale na ivola" (ivakamacala taumada ni iVola i Momani).

Sa dua tale na ivakadinadina ni dina e tabaki tu ena iVolatabu na iVola i Momani. Sa vakalesuya talega mai na veika e "macala vinaka sara ka talei" ka sa yali mai na iVolatabu ena cala ni vakavakadewa se sa "kau laivi" ena kena tovolei me "veisautaki ni dina ni Turaga" (raica 1 Nifai 13:24–27, 38–41). Na iVola i Momani kei na iVolatabu, erau na vakaturu vata me vakamaduataka na ivakavuvuli lasu ka vakaotia na veileti, io me tauyavutaka na tiko sautu" (2 Nifai 3:12).

E tukuna o Moronai ena itinitini ni iVola i Momani na ka me da cakava me rawa kina me da kila na dina ni ivola oqo: "Ia ni dou sa wilika na itukutuku oqo, mo dou kerea vua na Kalou na Tamada Tawamudu ena yaca i Karisito, me vakatakila vei kemudou se dina se sega, ia kevaka dou sa kerea ena yalodina ena lomamudou taucoko ka vakabauta na Karisito ena vakatakila vei kemudou ko Koya, ena kaukauwa ni Yalo Tabu ni sa dina" (Moronai 10:4; raica talega na tikina e 3 kei na 5).

Na Vunau kei na Veiyalayalati

Na Vunau kei na Veiyalayalati e tiko kina na ivakatakila e soli vua na Parofita o Josefa Simici. E tiko talega kina e so na ivakatakila ka a soli vei ira e so tale na parofita. Na ivola oqo e sega e tauvata kaya baleta ni sega ni vakadewataki mai na dua tale na itukutuku makawa. E okati vata kece kina na veivakatakila e solia na Turaga vei ira na Nona parofita edaidai.

E tukuna na Parofita o Josefa Simici ni Vunau kei na Veiyalayalati e sa "yavu ni Lotu ena gauna oqo, sa yaga sara vei ira na tamata me ra kila kina ni sa solia na kaukauwa ni nona matanitu na noda iVakabula vua na tamata." (ikuri ni ikau ni V&V 70)

Na Mataniciva Talei

E tiko ena Mataniciva Talei na ivola i Mosese, na ivola i Eparaama, na vakavakadewa nei Josefa Simici ni Maciu 24, kei na so na ka e a vola na Parofita o Josefa.

Na ivola i Mosese e dua ga na iwase lailai ni nona vakadewataka o Josefa Simici na iVolatabu oqo e sa mai vakataucokotaka sara ga na itukutuku i Mosese ka volai tu ena ivola na iVakatekivu ka tiko ena Veiyalayalati Makawa. E tiko kina e levu sara na ivakavuvuli kei na vakasama ka sa yali mai na iVolatabu ka solia talega e so na itukutuku baleta na Yavu ni Veivakabulai, na buli ni vuravura, kei na nodratou dau veimaliwai na Turaga, Atama kei Ivi.

Na ivola i Eparaama e vakadewataki mai na veika e volai tu ena peparasi (kuli ni gasau) ni a ciqoma na Lotu ena yabaki 1835. E a vakadewataka na itukutuku oqo o Josefa Simici ena ivakatakila. E tiko ena ivola oqo na dina ni veika baleta na Matabose mai Lomalagi, na buli ni vuravura, kei na ituvaki ni Lewetolu Vakalou, kei na matabete.

E vakaikuritaka na ka eda kila baleta na ivakavuvuli ni iVakabula kei na iKarua ni Nona Lesumai na Josefa Simici—Maciu.

Na veika e vola o Josefa Simici ena Mataniciva Talei e wili kina na:

- Josefa Simici—Ai Tukutuku, e dua na vakalekaleka ni itukutuku ni Lotu e vola na Parofita. E dua ga na itukutuku lekaleka ni veika e a yaco ni bera na kena tauyavu na Lotu, wili kina na iMatai ni Raivotu, na rairai mai nei Moronai vua na Parofita o Josefa, na kena soli na peleti koula, kei na vakalesui mai ni Matabete i Eroni.
- Na Yavu ni Vakabauta, ka a vola ga na Parofita o Josefa Simici me itukutuku tudei ni vakabauta kei na ivakavuvuli.

E so tale na ivola me laurai: Roma 15:4; 2 Timoci 3:15–17; 2 Nifai 25:26; Alama 17:2–3; 3 Nifai 23:1–5; V&V 18:33–36; Yavu ni Vakabauta 1:8

Raica talega Parofita; Vakalesui mai ni Kosipeli; iVakatakila

iVolatabu (*Raica* iVolanikalou)

iVolayavu (*raica* ivolanikalou)

iYaloyalo Vakasisila

Na iyaloyalo vakasisila sa dua ga na veika e vakaraitaka se vakamacalataka na yago ni tamata se veidauci ena sala ena vakauqeta na garogaro. E dau vakauta yani na veisala e vuqa ni itukutuku, ka okati kina na mekesini, ivola, televisini, iyaloyalo yavala, ivakatagi, kei na Initaneti. Sa vakarusa talega vakakina na yalo me vaka na tavako, wainimatani, kei na waigaga e vakarusa na yago. Na kena saravi na iyaloyalo vakasisila vakaoqo ena dua na kena sala e sa voroka tiko e dua na vunau ni Kalou: “Mo kakua ni . . . ia na veibutakoci . . . kakua ni kitaka e dua na ka vakaoqori” (V&V 59:6). Ena rawa ni sema yani na veiiavalava ca bibi. E dodonu vei ira na lewenilotu me ra lako tani mai na iyaloyalo vakasisila kece sara ka dodonu me saqata na kena tabaki, veikauyaki, kei na kena taurivaki.

Na iyaloyalo vakasisila e vakadomobula na kena veirawai. Me vaka ga na veirawai e so, e muataki ira na tamata me ra vakatovolea ka yacova sara me ra vagagai cake sara. Kevaka ko na vakatovolea ka soli iko mo coriti ki na kena dai, ena vakarusai iko, ena vakamalumalumtaka na nomu vakasama, na lomamu kei na yalomu. Ena ciluma laivi na nomu dokai iko vakai iko kei na nomu vakila na veika talei ni bula. Ena vakatorosobutaki iko muataki iko ki na vakanananu butobuto ka vakatalega kina na ivalavala butobuto. Ena vakavuna na kena vakacacani vakaca sara na tiko vakamatavuvale.

Ena vuku ni kena sa dau veirawai na iyaloyalo vakasisila kei na veivakarusa e vakayacora ki na yago kei na yalo, era sa dau vakasalataki keda tikoga o ira na italai ni Kalou me da lako tani mai kina. Kevaka ko sa coriti ena dai ni iyaloyalo vakasisila, kakua tale ni tosoya vakasaqara sara na veivuke. Mai

na nomu veivutunitaka, ko sa na vosoti ka kunea na inuinui ena kosipeli. Laki raica na nomu bisopi se peresitedi ni tabana mo vakasalataki kina ena sala mo walia kina na leqa oqo, ka kerea na veivakabulai ena Veisorovaki i Jisu Karisito. Kerea vua na Turaga me vakatikora vei iko na kaukauwa mo vakabulai mai na veirawai vakarerevaki oqo.

iKuri ni dusidusi: Maciu 5:27–28; Roma 6:12; Alama 39:9; V&V 42:23

Raica talega iTovo Savasava; Veitemaki

Jisu Karisito

Ena 1 Januери, 2000, eratou a vakauta mai kina e dua na itukutuku na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramuni Apositolo Le Tinikarua. Na kena ulutaga “Se Bula Na Karisito,” na itukutuku oqo e wasei kina na ivakadinadina ni Turaga o Jisu Karisito ka vakalelekataki kina na Kena itukutuku kei na nona veiqaravi vakalou:

“Ni da marautaka na ivakananumi e vuravura na sucu i Jisu Karisito ena ruanaudolu na yabaki sa oti, me keitou dusimaka mada na neitou ivakadinadina ni nona loloma tawayalani, ka sega ni tukuni rawa na kena talei, ni cabora na Nona veisorovaki ena vuku ni noda ivalavalaca na lewe ivuravura taucoko. E sega ni dua tale e bula vakatamata e vuravura oqo, me cecere cake na nona loloma, vei keda na lewe ivuravura, ka vakakina vei ira era se bera ni sucu. E sega ni dua tale e bula vakatamata e vuravura oqo, me cecere cake na nona loloma, vei keda na lewe ivuravura, ka vakakina vei ira era se bera ni sucu.

“Sai Koya ga o Jiova na Kalou Cecere ni Veiyalayalati Makawa, ka noda Mesaia talega ena Veiyalayalati Vou. Ena veiliutaki ni Tamana, a mai dauniveibuli e vuravura. ‘Sa cakava na ka kecega ko koya; a sa sega e dua na ka sa caka, me sega ni cakava ko koya’ (Joni 1:3). E dina ni tawacala, a papi-taiso ga me vakayacori kina na lewa dodonu. A sa ‘lako voli ka dau caka vinaka’ (Cakacaka 10:38), ia, a vakasewasewani kina mai vei ira na tamata. Na nona kosipeli e itukutuku ni

bula sautu kei na veilomani. E a vakatakekere ki na tamata yadua me ra muria na nona ivakarau. E a lakova sara na veigau-nisala e Palesitaina, me veivakabulai vei ira era tauvimate, vu ni nodra rai na mataboko, ka ra vakaturicake tale na mate. E a dau vunautaka na ivakavuvuli dina, ka ivakavuvuli ni vuravura tawamudu, ni da a bula dina mai liu ni se bera na noda mai bula vakayago e vuravura oqo, sa dau talaucaka talega na inaki dina ni noda bula, kei na sala me da lesu tale kina vua na Kalou ena bula ka tarava, o ikeda na luvena vakayadua dina, eda yalewa se tagane.

E a mai tauyavutaka na sakaramede me dusimaki keda tiko ki na Nona veisorovaki bibi a cabora ena vukuda. E a qai veretaki me mate ena vuku ni veibeitaki vakailasu a yaco vua, ka totogimate sara, ena kauveilatai e Kalivari. A balemate ena Nona taura vakaisosomi na itotogi ni ivalavala ca kei vuravura kecega. Me veisosomitaki na nona iloloma, ena vukudra era na bula e vuravura.

“Keitou tukuna kina oqo na neitou ivakadinadina ni Nona bula, ka itakele ni itukutuku kei vuravura, a sega ni tekivu mai Peceliema, ka sega talega ni a lai cava e Kalivari. Sa ikoya ga na Ulumatua nei Tamada, na Luvena Duabauga vakayago, na Dauveivuetai kei vuravura.

“A vakaturicake mai na ibulubulu, me ‘kedra isevu era sa moce tu’ (1 Korinica 15:20). Ni sa Tucaketale na Turaga, a qai laki sikovi ira e dau volekati ira ena nodra se bula voli. E a laki vunau talega vei ira na Nona ‘sipi e so tani tale’ ena gauna e liu mai Amerika. Ena itabagauna oqo, e a rairai o Koya kei na Tamana vei Josefa Simici na cauravou, me dolava ‘kina na ka sa lewa ko Koya ni sa oti kecega na gauna ka sa lokuca’ me vaka a sa yalataki makawa oti (Efeso 1:10).

“Ni vakamacalataki Karisito, a kaya o Josefa na Parofita: ‘A sa vaka na yameyame ni bukawqa na yaloka ni matana; sa vulavula sara na drau ni uluna me vaka na uca cevata; ia na iserau ni matana sa uasivi cake mai na rarama ni matanisiga; a rorogo ni domona sa vaka na vadugu ni wailevu; io na domo i Jiova sa kaya:

“‘Ko i au na kena ivakatekivu kei na kena ivakataotioti; sa i au sa bula, sa i au talega sa vakamatei, raica koi au na Dautataro vei Tamada’ (V&V 110:3–4).

“A vakaoqo talega na veika a tukuna na Parofita me baleti Koya: ‘Ia me ikuri ni itukutuku kece ka vakadinadinataki kina ko Koya, keirau sa vakadinadinataka oqo, na. kena ioti-oti me yacova edaidai: Raica sa bula dina tiko ko koya!

“‘Keirau a raici Koya vakaidina ni sa tiko ena liga imatau ni Kaloou, keirau sa rogoca talega na domo sa tukuna ni sa iKoya na Le Duabauga nei Tamana—

“‘Raica sa vu mai vua na ka kecega; ia sa iKoya sa lesi me bulia na vuravura; io ena vukuna ga era sa yaco kina na lewe ivuravura me ra luve ni Kalou’ (V&V 76:22–24).

“Me itakele ni neitou itukutuku oqo, ni sa vakalesui tale mai ivuravura na Nona matabete kei na Nona Lotu—ka ‘tara cake ena nodra yavu na iapositolo kei ira na parofita, ia sa ikoya ko Jisu Karisito sa kena ivakadei ena tutu ni vale’ (Efeso 2:20).

Keitou vakadinadinataka ni na lesu tale mai ivuravura o Koya ena dua na gauna sa voleka mai. ‘Ena qai vakaraitaki mai na iukuuku i Jiova, ka ra na raica vata na tamata kecega’ (Aisea 40:5). Ni na mai dabe me nodra Tui na tui, ka nodra Turaga na turaga, ni na tekiduru vua na tamata kecega, ka ra na vakatusai koya na yame vakayadua, ena nodra sokalou Vua. Ni da na kau me da tu e Matana na tamata vakayadua, me vakatusa na yame vakayadua na cakacaka era sa dui cakava, kei na dui gagadre ni lomada.

Keitou vakadinadinataka, o ikeitou sa tabaki me Nona iApositolo—ni sa i Jisu ga na Karisito ka se Bula tikoga, o koya na Luve ni Kalou ka na bula tikoga oqo ni bula vakatukataka. Sa ikoya dina ga na Tui o Imanueli, sa tu edaidai ena liga imatau ni Tamana. Sa iKoya ga na rarama, na vu ni bula, ka inuinui kei vuravura. E dodonu vinaka na nona sala, ka na laki cava ena marau ni bula oqo, kei na bula tawamudu ena bula mai muri. Me vakavinavinakataki tikoga na noda Kalou,

ena vuku ni nona isolisoli vakaitamera vei keda, na Luvena savasava' (*Ensign*, Epe. 2000, 2–3).

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito

Josefa Simici

Ena vulaitubutubu ni yabaki 1820, o Josefa Simici e se qai yabaki 14 ena gauna e a wilika kina e dua na malanivosa ena iVola Tabu ena nona vakasaqara voli na Lotu dina i Jisu Karisito: "Ia kevaka sa lailai na vuku vua e dua vei kemudou, me kerea vua na Kalou o koya sa solia vakalevu kivei ira kecega na tamata, a sa sega ni dauveivakadirideini; ka na soli ga vua" (Jemesa 1:5; raica talega Josefa Simici—A iTukutuku 1:11–12). Na cauravou o Josefa e a vakamura na ivakasala ena malanivosa o ya vata kei na rawarawa ni vakabauta ka sega ni lomalomarua. E a lako duadua ena dua na loma ni veikau, me laki masumasu ka kila kina se lotu cava e dodonu me lewena. Erau rairai vua na Kalou ko Tamada kei Jisu Karisito, me isau ni nona masumasu. Ena maliwa ni veika tale e so, Erau kaya vua ni dodonu me kakua ni lewena e dua na lotu era sa tu ena gauna o ya. (Raica Josefa Simici—A iTukutuku 1:13–20.)

Ni vakadinadinataka o Josefa Simici na nona bula kilikili, e a soli kina vua e dua na veiqaravi vakalou me parofita ni Kalou. Ena vukuna, e a rawata kina na Turaga e dua na cakacaka veivakurabuitaki uasivi e okati kina na kena vakarautaki na iVola i Momani, vakalesui tale na matabete, ivakaraitaki ni dina vakamareqeti ni kosipeli, tuvalaki na dina ni Lotu i Jisu Karisito, kei na kena tauyavutaki na cakacaka ni valetabu. Ena i ka 27 ni June, 1844, erau a vakamatei kina o Josefa kei na tuakana o Hyrum ena dua na veivanavanai. E a vaka-deitaka na nona ilelesesi kei na nona cakacaka ena nona dra.

Me taucoko kina na vakalesuitale mai ni kosipeli me baleta na nomu ivakadinadina, e dodonu me okati talega kina e dua na ivakadinadina ena veiqaravi vakalou nei Josefa Simici. Na dina ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e yavutaki ena dina ni iMatai ni Raivotu kei na veiivakatakila tale e

so e a solia na Turaga vei Parofita Josefa. Na ikatolu ni Peresitedi ni Lotu, o Peresitedi John Taylor, e a vola, “Raica sa levu ka bibi sara na ka e a vakayacora ko Josefa Simici na Parofita ka nona Daurairai na Turaga, me vakabulai ira kina na kai vuravura; io a levu cake mai vei ira kecega na tamata” (V&V 135:3).

iKuri ni dusidusi: Aisea 29:13–14; 2 Nifai 3:3–15; V&V 5; 9–10; 135; Josefa Simici—A iTukutuku

Raica talega Parofita; Vakalesui tale mai ni Kosipeli

Kalou na Tamada

Na Kalou na Tamada sa ikoya na Kabula Cecere, o koya eda vakabauta ka da sokalou vua. O koya na itinitini ni Dauniveibuli, Daunilewa, ka Dauveimaroroi ena veika kecega. E maucokona tu, e tu vua na kaukauwa taucoko, ka kila tu na veika taucoko. E “vakalewena ka vakasuina ko koya na Tamada; io sa vakayago me vaka na tamata” (V&V 130:22).

Na Tamada Vakalomalagi sa ikoya e Kalou ni vakatulewa kei na kaukauwa kei na kila ka kei na qaqa, ia o Koya e Kalou talega ni yalololoma maucokona, yalovinaka, ka dau-solisoli. E dina ga ni da “sega ga ni kila na ibalebale in veika kece,” e rawa ni da kunea na vakacegu ena noda vakadeitaka na noda kila ni lomani keda o Koya (raica 1 Nifai 11:17).

Na Tama ni Yaloda

E dua vei ira na taro levu duadua ena noda bula sa ikoya “O cei o au?” Na isau ni taro oqo e dua na nodra sere na Lalai ka na vukei ira kina na gonelalai. Me da lagata, “Au luve ni Kalou, e a talai au mai.” E veivakaukauwataki, veivakacegui, kei na vakanuinui ena noda kila ni da luve ni Kalou.

E dua na luve ni Kalou vakaivola o iko, ko a sucu vakayalo ena bula mai liu. Me vaka ni o luvena, e rawa ni o vakadeitaka e lomamu ni tu vei iko na rawa ka tawamudu vakalou, ka ni rawa me vukei iko o Koya ena nomu sasaga ena yalodina mo yacova na rawa ka o ya.

Na Dauniveibuli Cecere

Na Dauniveibuli Cecere sa ikoya na Tamada Vakalomalagi. Ena vuku i Jisu Karisito, e a bulia o Koya na lomalagi kei na vuravura ko sa tiko kina oqo (Mosese 2:1). E kaya o Alama, “Ia na ivola oqo sa tukuna na Kalou; io na vuravura kei na veika kece sa tu kina, kei na toso ni vuravura kei na nodra toso na veika kece ga sa tu ena maliwa lala; a ka kecega oqo sa vakadinadinataka ni sa bula tiko na Kalou, o Koya sa Bulia na ka kecega” (Alama 30:44).

Ena so na gauna, dau vakasamataka na totoka ni veibuli: na veivunikau, veisenikau, manumanu yavaiva, veiulunivanua, na veibiau ni wasawasa, e dua na gone sucuvou. Vakayagataka na gauna mo dau rai cake kina ki lomalagi, na nodra daucila na kalokalo ka ra dau muria ga na nodra sala kei na vuravura era sa ivakadindina ni “ra sa yavala kecega ena kaukauwa ni Kalou” (raica V&V 88:41–47).

Na Dauvolaivola ni Yavu ni Veivakabulai

E vinakata na Tamada mai Lomalagi me da bula vata kei Koya ka tawamudu. Na lagilagi ni Nona cakacaka sa ikoya me ra tucaketale mai na mate na tamata kecega, ka rawata na bula tawamudu” (Mosese 1:39). Me rawa na kena vakayacori na ka oqo, e a vakarautaka kina o Koya na yavu ni veivakabulai. E a tala kina na Nona Gone ni Toko, o Jisu Karisito, me sereka kina na ivesu ni mate kei na sorovaki ni ivalavala ca e vuravura. Ni sa lomani ira na kai vuravura vakaoqo na Kalou, me solia kina na Luvena e dua bauga sa vakatubura, me kakua ni rusa ko ira yadua era sa vakabauti koya, me ra rawata ga na bula tawamudu” (Joni 3:16). Na ivakaraitaki cecere duadua ni nona lomani keda na Tamada sa ikoya na solibula oqo.

Yaco Mo Kila na Kalou ko Tamada

Me vaka ni da luvena na Kalou, e tiko e dua na veiwekani dredre vata kei Koya, ena veitabaki ni liga mai vei ira tau-coko sara na Nona ibulibuli tale e so. Vakasaqara mo kila na

Tamada mai Lomalagi. E lomani iko, ka solia vei iko e dua na gauna talei mo toso voleka yani kina vei Koya ena nomu dau masu. Na nomu masumasu, ni cabori ena yaloraramusumu-su kei na yalodina, ena rogoci ka saumi mai.

E rawa talega kina vei iko me yaco mo kila na Tamada mai na nomu vulica na veika e baleta na Nona Gone ni Toko kei na bulataki ni kosipeli ena nomu bula. E a vakavulici ira na Nona tisaipeli na iVakabula: “Kevaka dou sa kilai au, dou sa kilai Tamaqu talega. . . . Ko koya sa raici au, sa raici Tamaqu” (Joni 14:7, 9).

Ni o vulica na ivolanikalou kei na nodra vosa na veiparofita ni yalododonu edaidai kei na nomu solia na nomu veiqa-ravi, o na toso voleka yani vua na Kalou na Tamada. Ena nomu muria na lewa ni Kalou ka bulataka na bula me vaka na nona gagadre, ena yaco mo tautauvata kei Koya vata kei na Luvena. Ko na vakarautaki iko ka mo lesu tale ka bula vata kei rau ena Nodrau iserau.

iKuri ni dusidusi: Jone 14:16, 21–24; 17:3; Mosaia 4:9; V&V 132:22–24; Yavu ni Vakabauta 1:1

Raica talega Veibuli; Lewetolu Vakalou; Yavu ni Veivakabulai

Kauveilatai

Sa dau vakayagataki ena vuqa na veimatalotu Vakarisito na kauveilatai me ivakatakarakara ni nona mate kei na nona Tucaketale na iVakabula ka vakakina me ivakaraitaki dina sara ni vakabauta. Me vaka ni da lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, eda sa vakananuma talega kina ena yalomalumalumu na nona vakararawataki na iVakabula. Ia me vaka ni bula tiko na iVakabula eda sega kina ni vakayagataka na ivakatakarakara ni nona mate me ivakatakarakara ni noda vakabauta.

Me ivakaraitaki ni nomu vakabauta na nomu bula. Nanuma tiko ni ena gauna o papitaisotaki kina ka vakadeitaki, o sa yalataka kina ni o na taura na yaca i Jisu Karisito. Ni

ra raici iko tiko na nomu itokani, sa dodonu me rawa ni ra vakila na nomu lomana na iVakabula kei na Nona cakacaka

O ira walega na lewe ni Lotu era dau daramaka na ivakatakarakara ni kauveilatai sai ira na italatala ni mataivalu, era dau daramaka ena nodra unifomu me kilai tiko kina ni ra italatala Vakarisito

Raica talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Jisu Karisito; Tucaketale

Kofi (*Raica* Vosa ni Vuku)

Kosipeli

Na yavu ni mamarau nei Tamada Vakalomalagi sa ikoya na kosipeli. Na Veisorovaki i Jisu Karisito sa ikoya na uto ni ivunau ni kosipeli.

E kaya na Parofita o Josefa Simici, “Na imatai ni ivakavuvuli kei na cakacaka tabu ni Kosipeli sa ikoya: imatai, Vakabauta na Turaga o Jisu Karisito; ikarua, Veivutuni; ikatolu, Papitaiso ena tabadromuci ena wai me bokoci kina na ivalavalaca; ikava, Veitabaki ni liga ena isolisoli ni Yalo Tabu” (Yavu ni Vakabauta 1:4). Ena kena taucoko, na kosipeli e okati taucoko kina na ivunau, ivakavuvuli, lawa, cakacaka tabu, kei na veiyalayalati e yaga vei keda me da bula kina vakalou ena matanitu silesitieli. Sa yalataka vei keda na iVakabula kevaka eda na vosota me yacova na ivakataotioti, bulataka na kosipeli ena vakabauta, ena kunea o Koya ni da sa savasava ena matai Tamada ena iOtioti ni Veilewai (*raica* 3 Nifai 27:16).

Na taucoko ni kosipeli e sa vunautaki ena veitabayabaki taucoko ena gauna era sa vakavakarau tu kina na luve ni Kalou me ra ciqoma. Ena ikarua ni gauna, se na taucoko ni gauna ena itabagauna, e sa vakalesui tale mai kina na kosipeli vua na Parofita o Josefa Simici.

iKuri ni dusidusi: Roma 1:16–17; 3 Nifai 27:13–22; V&V 11:24; 39:5–6

Raica talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Papitaiso, Yalo Tabu; Jisu Karisito; Yavu ni Veivakabulai; Veivutuni; Vakalesui tale mai ni Kosipeli

Kuoramu

Kuoramu (*Raica* Matabete)

Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua (*Raica* Veiqaravi ena Lotu)

Kuoramu ni Vitusagavulu (*Raica* Veiqaravi ena Lotu)

Lasa Cala (*Raica* iValavala savasava)

Le Vitusagavulu (*Raica* Veiliutaki ena Lotu)

Lewa dodonu

Na lewa dodonu sa ikoya na lawa e kauta mai na isau ni nomu ivalavala. Me baleta na lawa ni lewa dodonu, ena vakalougatataki iko e na nomu muria na ivakaro ni Kalou (raica V&V 130:21–22). E vakaukauwatataki talega na lawa ni lewa dodonu ni na dua na itotogi me na saumi ena ivalavala ca vakayadua o vakayacora. E gadrevi me kakua ni dua na ka e tawasavasava e vakatarai me tiko vata kei na Kalou (raica 1 Nifai 10:21).

Ena gauna e vakayacora kina na iVakabula na Veisorovaki, e a vakacabori Koya Vakaikoya me isoro ni noda ivalavala ca. E a rawa vua me “vakayacora na ka sa tukuni ena vunau” (2 Nifai 2:7) baleta ni vakaitavitaki Koya Vakaikoya ena itotogi ka gadreva na lawa me baleta na noda ivalavala ca. Ena nona vakayacora na ka oqori, e a “sauma na ka sa yalataki tu ena lewa dodonu” kei na nona loloma vei ira kecega sa veivutuni ka muri Koya (raica Mosaia 15:9; Alama 34:14–16). Me baleta ni a colata o Koya na isau ni nomu ivalavala ca, kevaka mo veivutuni ena sega ni tau vei iko na itotogi (raica V&V 19:15–20).

iKuri ni dusidusi: 2 Nifai 9:26; Alama 42

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Loloma; Veivutuni

Lewa e Loma

Oi keda kece sara na tamata eda sucu vata mai kei na kila ka me baleta na vinaka kei na ca. Na kaukauwa oqori, ka vakatokai me lewa e loma, e ivakatakilakila ni Rarama i Karisito (raica Moronai 7:15–19).

Na nomu lewa e loma sai koya e dua na isasabai me vu-kei iko mo lako tani mai na veika ena veivakamavoataki vakayalo. Ni o talairawarawa ki na ivunau ka digidigi dodonu, o na vakila na sautu ena nomu lewa e loma.

Ni o ivalavala ca, o na vakila na yaluma kei na nomu cala, me vaka ga na mosi o sotava ni mavoa e dua na tiki ni yagomu. Oqo na veika o na vakila ena nomu lewa e loma ni o ivalavala ca, ka na rawa ni vakavuna na veivutuni.

Na veivutuni kei na veivosoti ena vakavouya na vakacegu ena nomu lewa e loma. Ena yasana kadua, kevaka o vagaluya na nomu lewa e loma ka sega ni veivutuni, ena rarawa me vaka beka ni “tavuni . . . ena kaukamea katakata” (1 Timoci 4:2)

Vulica mo dau vakamuraia na nomu lewa e loma. Oqo e dua na tiki bibi ni nomu vakatovototoka tiko na nomu galala. Na levu ga ni nomu muria na nomu lewa e loma, na kena na kaukauwa cake. Na lewa e loma kidakida e ivakaraitaki ni bula vakayalo bulabula vinaka.

iKuri ni dusidusi: Mosaia 4:1–3; V&V 84:45–47

Raica talega Galala; Rarama i Karisito; Talairawarawa; Veitemaki

Lewai Vakavuku ni Vakaluveni

Kevaka e rawa vakakina vei ira na veiwatini, sa soli tu vei ira na galala me ra vakarautaka na yago vei ira na luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi. Era vakaitavi talega ena itu-vatuvu cecere ni marau, ka rawa kina vei ira na luve ni Kalou me ra taukena e dua na yago ka sotava na bula vakavuravura.

Kevaka o sa vakawati, sa dodonu mo drau na veitalanoa-taka kei na watimu na nomudrau itavi tabu ni nodra vakasucumi mai ki vuravura na gone ka me ra qai susugi cake ena

buladodonu. Ni o vakayacora vakakina, vakasamataka tiko na savasava kei na ibalebale ni bula. Vakasamataka na reki e yaco mai ni ra tiko e vale na gone. Vakasamataka na veivakalougatataki tawamudu ka na yaco mai ni da vakawa vinaka. Ena ivakadinadina ni veivakavuvuli oqo, drau sa na vakarau tu kina kei na watimu mo drau lewa ena yalomasumasu me vica na luvemudrau kei na gauna cava me ra yaco mai kina. Na vakatulewa vakaoqori e nomudrau sara ga vakaveiwatini vata kei na Turaga.

Ni drau veitalanoataka na veika tabu oqo, nanuma tiko ni veimoceri ena loma ni vakamau e vakadonui vakalou. E dua na inaki ni veiwekani oqo sai koya me vakarautaki kina na yago me baleti ira na luvena na Kalou, e dua tale na kena inaki sai koya me vakaraitaki kina na veilomani vakaveiwatini—me vauci ira vata na tagane kei na yalewa ena yalodina, ena veidinadinati, ena veinanumi, kei na duavata ena dua na inaki.

Lewetolu Vakalou

Na imatai ni yavu ni vakabauta e kaya, “Keimami vakabauta na Kalou na Tamada Tawamudu, kei na Luvena ko Jisu Karisito kei na Yalo Tabu.” O iratou na lewe tolu na ka bula oqo eratou lewena na Lewetolu Vakalou. Eratou veiliutaki ena vuravura oqo kei ira taucoko sara na ibulibuli ni Tamada mai Lomalagi.

Na ivunau dina ni Lewetolu Vakalou e a yali e na vukitani ka salamuria na nona veiqaravi vakatamata na iVakabula kei na nodra mate na Nona iApositolo. E a tekivu me vakalesui mai na ivunau oqo ena gauna e yabaki 14 kina o Josefa Simici ka a ciqoma kina na nona iMatai ni Raivotu (raica Josefa Simici—A iTukutuku 1:17). Mai na itukutuku ni nona iMatai ni Raivotu na Parofita vata kei na nona ivakavuvuli tale e so, eda kila kina ni o iratou na lewe ni Lewetolu Vakalou eratou lewe tolu ka ratou duidui kabula. Na Tamada kei na Luvena e rau vakalewe vakayago ka vakasuina, ia na Yalo Tabu sa yalo ga ka sa vaka na ibulibuli ni tamata (raica V&V 130:22).

E dina ga ni o iratou na lewe ni Lewetolu Vakalou eratou duidui kabula vata kei na duidui ni nodratou itavi, eratou duabau ga ena inaki kei na ivunau. Eratou maucokona vinaka tu ena kena vakadewataki na yavu ni veivakabulai vakalou.

iKuri ni dusidusi: Maciu 3:13–17; Joni14:6–10; 17:6–23; Cakacaka 7:55–56; 2 Nifai 31:18; Momani 7:5–7; V&V 76:20–24

Raica talega Kalou na Tamada; Yalo Tabu; Jisu Karisito

Lolo kei na iSolisoli ni Lolo

Na lolo sai koya na noda vakatulewataka ga vakataki keda me da kakua ni kana kei na gunu ena dua na gauna. Na lolo ka sala vata kei na masu ena yalodina e rawa ni vukei iko ena nomu vakarautaki iko kei ira na tani mo ni ciqoma na veivakalougatataki ni Kalou.

Na iNaki ni Lolo

Ena dua na gauna, a vakatala tani kina na iVakabula e dua na tevero mai vua e dua na gone lailai ka vakayagataka na gauna oqo me vakatavuvulitaka kina vei ira na nona tisaipeli na kaukauwa ni masu kei na lolo. Era tarogi Koya na Nona tisaipeli, “Ena vuku ni cava keitou sa sega ni vakasevi koya tani rawa kina?” e sauma ko Jisu ka vaka: “Ena vuku ni dou sa sega ni vakabauta: niu sa kaya vakaidina vei kemudou, kevaka e tu vei kemudou na vakabauta e vaka na sore ni musita, dou na kaya ki na ulunivanua oqo, Lako tani ki kea! Ka na lako tani: a sa sega na ka ena dredre vei kemudou. Ia ko ira sa vakaoqo era sa sega ni vakasevi tani wale, ena dau masu ga kei na dau-lolo.” (Raica Maciu 17:14–21.)

E vakavuvulitaka na itukutuku oqo ni rawa ni rau solia na masu kei na lolo na ikuri ni kaukauwa ki vei ira era dau solia ka vakakina vei ira era dau ciqoma na veivakalougatataki ni matabete. E rawa ni vakayagataki talega na itukutuku oqo ki na nomu sasaga vakataki iko mo bulataka na kosipeli.

Kevaka e tiko e dua na nomu malumalumumu se ivalavala ca e dredre tiko na nomu biuta, o na gadreva beka mo lolovaka ka masulaka me rawa ni o ciqoma kina na veivuke se na veivosoti o gadreva. Me vaka na tevero a vakaseva na Karisito, na nomu dredre sai koya beka na kena mataqali ka na qai lako tani ga ena masu kei na lolo.

E rawa ni o lolovaka e vuqa na inaki. Na lolo sa dua na sala ni noda sokalou vua na Kalou ka vakaraitaka na noda vakavinavinaka Vua (raica Luke 2:37; Alama 45:1). E rawa ni o lolo ena nomu vakatakekere tiko vei Tamada Vakalomalagi me vakalougatataki ira na tauvimate se o ira na vakararawataki (raica Maciu 17:14–21). Na lolo e rawa ni vukei iko vata kei ira o dau lomana mo ni ciqoma na veiivakatakila e dui balleti kemuni ka yaco me saumaki mai ki na dina (raica Alama 5:46; 6:6). Ena vuku ni lolo sa rawa kina mo ni rawata na kakauwa mo ni vorata kina na veivakatovolei (raica Aisea 58:6). E rawa ni o lolo ena nomu sasaga tiko mo vakamalumalumutaki iko ena mata ni Kalou ka vakabauti Jisu Karisito (raica Omanai 1:26; Ilamani 3:35). E rawa ni o lolo mo dusimaki ena nomu wasea na kosipeli ka vakalevulevuya na nomu ilesilesi ena Lotu (raica Cakacaka 13:2–3; Alama 17:3, 9; 3 Nifai 27:1–2). Na lolo e rawa ni salavata kei na yaluma dodonu ni lolosi (raica Alama 28:4–6; 30:1–2).

Sigatabu ni Lolo

Sa lesi tu ena Lotu e dua na Sigatabu ena veivula, e kena ivakarau me imatai ni Sigatabu, me siga ni lolo. Na kena vakarokorokotaki na Sigatabu ni lolo e oka kina na noda sega ni kana ka gunu ena rua na gauna ni kana veitaravi, na lakovi ni soqoni ni lolo kei na soli ivakadinadina, kei na soli ni isolisoli ni lolo me ra qaravi kina na vakaleqai.

Na nomu isolisoli ni lolo e dodonu kevaka e lailai sara me o koya na isau ni kakana ni rua na gauna ni kana o calata. Kevaka e rawa, lomasoli ka solia me sivia vakalevu cake sara na ilavo oqori.

Me ikuri ni nomu rokova tiko na siga ni lolo era sa lesia tu na iliuliu ni Lotu, e rawa ni o lolo ena dua ga na siga, me vaka na nomu gagadre se na nodra gagadre na tani. Ia, mo kakua sara ni dau lolo vakawasoma ka vakabalavu.

Na Lolo Dina

Ena vunau mai na ulunivanua, e vakavuvulitaka kina o Jisu na ivakarau dodonu ni lolo. A vosa saqati ira na dauveivakaisini, o ira, ena gauna era lolo kina, era dau “vakatanitaka na matadra me rairai vei ira na tamata na nodra lolo.” O iko ni ko sa lolo mo lolo vua “na tamamu sa tabogo: ia na tamamu sa raica na ka sa vuni ena sauma votu vei iko.” (Maciu 6:16–18).

E vakavuvulitaka talega na parofita o Aisea na yalo dina ni lolo: “Sa sega li ni vakaoqo na lolo kau sa vinakata? Mo dou sereka na ivesu sa sega ni dodonu, ka luvata na ikaukau bibi ka sereki ira na bobula me ra galala, ka mo dou musuka kece talega na ivua. Sa vakane, se segai, me soli madrai vua sa viakana? Ia ko ira sa rarawa ka luveniyali mo kauta ga ki na nomu vale, ni ko sa kunea e dua sa luvawale, mo vakasulumi koya, ia mo kakua ni vunitaki iko mai vua na wekamu dina?” (Aisea 58:6–7).

E vakadinadinataka talega o Aisea na veivakalougatataka ena yaco ni da talairawarawa ki na lawa ni lolo: “Ena qai kida mai na nomu rarama me vaka na mataka; ka na qai tubu vakasauri mai na nomu bula vinaka; ena qai liutaki iko na nomu cakacaka dodonu, ia na iukuuku i Jiova ena kemu imurimuri: ko na qai masu; ka na rogoci iko ko Jiova; ko na qai tagi, ka na qai kaya mai ko Jiova, Koi au oqo! Kevaka ko biuta tani ena kemudou maliwa nai vua, na dusi qaqalo, kei na vosa ca; ia kevaka ko daulomasoli vua sa viakana, ka sa vakamamautaka na yaloi koya sa rarawa; ena qai cadra na nomu rarama ena butobuto, kei na nomu bogi loaloa me vaka ena sigalevu: Ia ko Jiova ena tuberi iko tikoga, ka vakamamautaka na yalomu ena dausiga; ka vakaukauwataka na suimu; ia ko na vaka na were sa vakasuasuatiki, ka vaka na ivurevure sa sega ni yali na kena wai. (Aisea 58:8–11).

Loloma

iKuri ni dusidusi: 3 Nifai 13:16–18; V&V 59:12–14; 88:76, 119

Raica talega Masu

Loloma

Na vosa *loloma*, me vaka e vakayagataki ena ivolanikalou, e dusimaki taumada ki na veivuke vakalou kei na kaukauwa eda ciqoma ka basika mai ena Veisorovaki ni Turaga o Jisu Karisito. O Pita na iApositolo e vakatavulica ni dodonu me da “tubu cake ena loloma, kei na kila na noda Turaga o Jisu Karisito na iVakabula” (2 Pita 3:18).

Veivakabulai mai na Loloma

Me baleta na Lutu, o keda vakayadua eda na sotava na mate vakayago. Ena loloma, ka rawa mai ena nona a solibula ena veisorovaki na iVakabula, era na tucaketale mai na mate na tamata taucoko ka ra na tawa mate rawa (raica 2 Nifai 9:6–13). Ia na tucaketale mai na mate taudua ga e sega ni rawa kina vei keda me da na bula tawamudu vata kei na Kalou. E sega ni rawa vei keda me da bula vata kei na Kalou baleta na noda ivalavala ca e vakadukadukalitaki keda ka da sega ni veiganiti kaya, ka da sa gadreva kina na Nona loloma me veivakasavasavataki ka vakataucokotaki keda “eda sa cakacaka vagumatua” (2 Nifai 25:23).

Ni da ciqoma na taucoko ni nona loloma na Turaga ka me rawa kina ni da kilikili ka bula vata kei Koya, na malani-vosa “eda sa cakacaka vagumatua’e vakatavulica vei keda ni igu sa ikoya na ka e gadrevi vei keda. E sa vakarota vei keda na Turaga me da talairawarawa ki na Nona kosipeli, e okati kina na vakabauti Koya, veivutunitaka na noda ivalavala ca, me da papitaiso, ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, ka vosota me yacova na ivakataotioti (raica Joni 3:–5; 3 Nifai 27:16–20; Yavu ni Vakabauta 1:3–4). O Moronai na parofita e vola ni loloma eda na ciqoma ena noda lako mai vua na iVakabula ka muria na Nona ivakavuvuli:

“Dou lako vei Karisito ka biuta tani na ivalavala ca sa sega ni vakalotu, mo dou vinaka kina, ia kevaka dou sa biuta tani na ivalavala sa sega ni vakalotu ka lomana na Kalou ena lomamudou taucoko, kei na yalomamudou taucoko, kei na nomudou igu taucoko, sa na qai rauti kemudou na nona loloma; ia na nona loloma dou sa vinaka kina ena vuku i Karisito; ia kevaka dou sa vinaka ena loloma ni Kalou ena vuku i Karisito, sa sega ni rawa mo dou cakitaka na kaukauwa ni Kalou.

“Ia kevaka dou sa vinaka ena loloma ni Kalou ena vuku i Karisito, ka sega ni cakitaka na nona kaukauwa, dou sa qai vakatabui ena loloma ni Kalou mo dou nei Karisito; ia sa dave na dra i Karisito me vaka na veiyalayalati i Tamada, me bokoci kina na nomudou ivalavala ca ka mo dou savasava sara” (Moronai 10:3–33).

Ciqoma na Loloma ena Nomu Bula taucoko

Me ikuri ni kena gadrevi na loloma me baleta na itinitini ni nomu vakabulai, ena veisiga vakayadua ni nomu bula o na gadreva kina na vakarawarawataki ni kaukauwa vakaogo. Ena nomu sa toro volekata tiko yani na Tamamu Vakalomalagi ena yalodei, yaloraramusumusu, yalomalumumu, ena laveti iko cake o Koya ka vakaukauwataki iko ena nona loloma (raica Vosa Vakaibalebale 3:34; 1 Pita 5:5; V&V 88:78; 106:7–8). Ni o vakararavi ena Nona loloma e rawa kina vei iko mo toso ki liu ka tubu cake na nomu bula savasava. O Jisu Vakaikoya “sa tubu cake tiko ena nona iukuuku, ka rawata na loloma e vakaikuritaki, io me yacova ni sa rawata na nona iukuuku taucoko” (V&V 93:13). Na loloma e rawa kina vei iko na kena tara cake na matanitu ni Kalou, e dua na veiqaravi e sega ni rawa mo vakayacora mai na nomu kaukauwa se nomu inaki vakataki iko (raica Joni 15:5; Filipai 4:13; Iperiu 12–28; Jekope 4:6–7).

Kevaka e mani yacovi iko na yalolailai se o vakila ni o sa rui malumalumu vakalevu ena nomu tomana tiko na nomu bulataka na kosipeli, nanuma tiko ni kaukauwa e rawa ni o

Loloma

rawata mai na vakarawarawataki ni kaukauwa ni loloma. E rawa mo kunea na vakacegu kei na veivakadeitaki ena veivosa ni Turaga vakaoqo: “Ia na noqu loloma sa rauti ira keega sa vakamalumalumutaki ira vei au; ia kevaka era sa vakamalumalumutaki ira ka vakabauti au, au na vakaukauwataki ira ena veika era sa malumalumu kina” (Ica 12:27).

iKuri ni dusidusi: Cakacaka 15:11; Roma 5:2; 2 Nifai 10:24; 11:5

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Tucaketale; Vakabulai

Loloma

Na loloma sai koya e dua na gumatua titobu, veikauwaitaki kei na veilomani. Lomana na Kalou kei na tamata kecega sai koya e dua na nodra ivakarau na tisaipeli i Jisu Karisito (raica Maciu 22:35–40; Joni 13:34–35; 2 Nifai 31:20). Eda vakaraitaka na noda lomana na Tamada Vakalomalagi ena noda rokova na Nona ivakaro ka qaravi ira na luvena. Na noda vakaraitaka na noda lomani ira na tani e rawa me okati kina na noda caka vinaka vei ira, vakarorogo vei ira, rarawa vata kei ira, vakacegui ira, qaravi ira, masulaki ira, wasea vei ira na kosipeli, ka me da nodra itokani

Ena noda nanuma ni da luve ni Kalou taucoko sa vakarabailevutaka na noda lomani ira era tu wavoliti keda—ka da veitacini vakayalo. Na ka e yaco ena loloma ka rawati kina na ka oqo e tiko kina na kaukauwa me siviti ira kece na iyalayala ni veimatani, vakabauta kei na roka.

iKuri ni dusidusi: Vunau ni Soro 19:18, 34; iVakarua 6:5; Luke 6:31–36; Joni 15:9–15; 1 Joni 4:7–21; okati kina ivakamacala e ra 12a; Mosaia 4:14–15; V&V 4:5; 12:8; 112:11; 121:41–45

Raica talega Lomasoli; Yalololoma; Talairawarawa; Veiqaravi

Loloma

Na loloma sai koya e dua na gumatua titobu, veikauwaitaki kei na veilomani. Lomana na Kalou kei na tamata kecega sai koya e dua na nodra ivakarau na tisaipeli i Jisu Karisito

(raica Maciu 22:35–40; Joni 13:34–35; 2 Nifai 31:20). Eda vakaraitaka na noda lomana na Tamada Vakalomalagi ena noda rokova na Nona ivakaro ka qaravi ira na luvena. Na noda vakaraitaka na noda lomani ira na tani e rawa me okati kina na noda caka vinaka vei ira, vakarorogo vei ira, rarawa vata kei ira, vakacegui ira, qaravi ira, masulaki ira, wasea vei ira na kosipeli, ka me da nodra itokani

Ena noda nanuma ni da luve ni Kalou taucoko sa vakarabailevutaka na noda lomani ira era tu wavoliti keda—ka da veitacini vakayalo. Na ka e yaco ena loloma ka rawati kina na ka oqo e tiko kina na kaukauwa me siviti ira kece na iyalayala ni veimatanitu, vakabauta kei na roka.

iKuri ni dusidusi: Vunau ni Soro 19:18, 34; iVakarua 6:5; Luke 6:31–36; Joni 15:9–15; 1 Joni 4:7–21; okati kina ivakamacala e ra 12a; Mosaia 4:14–15; V&V 4:5; 12:8; 112:11; 121:41–45

Raica talega Lomasoli; Yalololoma; Talairawarawa; Veiqaravi

Lomalagi

Ena ivolanikalou, e vakayagataki ena rua na yavu ni kena gaunisala na vosa lomalagi. A imatai, e dusi ki na vanua e vakaitikotiko kina na Kalou, sa ikoya na itinitini ni nodra vuvale na vakabauta (raica na Mosaia 2:41). iKarua, sai koya na vuravura eda tiko kina (raica iVakatekivu 1:1).

iKuri ni dusidusi: Same 11:4; Maciu 6:9; 1 Nifai 1:8; Mosaia 3:8; V&V 20:17

Raica talega Matanitu Vakaiukuuku

Lotu Vakamatavuvale

Na vuvale sai koya na vanua bibi duadua me vakavuvulitaki kina na kosipeli. E sega tale ni dua na isoqosoqo e rawa ni vakaisosomitaka na matavuvale. Era sa dau vakarota vakavuvuqa na parofita ni gauna oqo vei ira na itubutubu me ra susugi ira cake na luvedra ena loloma kei na veituberi vakosipeli.

Ena 1915 eratou a tekivuna kina o Peresitedi Joseph F. Smith kei rau na nona daunivakasala ena Mataveiliutaki

Taumada e dua na sasaga ni Lotu raraba me vaqacotaki na matavuvale. Eratou vakaroti ira kina na itubutubu ena Lotu me ra dau vakumuni ira vata na nodra matavuvale vakayadua e veimacawa ena "Lotu Vakamatavuvale." Me ra masu ka lagasere vata na matavuvale, wilika na ivolanikalou, veivakavulici vakaiira ena kosipeli, ka vakaitavi ena veitavi qaravi ka na tara cake na duavata ena matavuvale.

Ena 1970 e duavata kina kei rau na nona daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada o Peresitedi Joseph F. Smith ena nodratou lesia na bogi ni Moniti me gauna ni lotu vakamatavuvale. Me tekivu mai na gauna ni kacikacivaki o ya, sa dau vagalalataka na Lotu na veibogi ni Moniti mai na veitavi qaravi kece sara vakalotu me ra tiko vata kina na veimatavuvale.

Era sa dau tomana na parofita ni gauna oqo na nodra veivakauqeti vei ira na lewe ni Lotu me ra vakaliuca me liu duadua na lotu vakamatavuvale. Era yalataka ni kena vakaliuci na parokaramu oqo ena vukeya na kena taqomaki na matavuvale mai na veika rerevaki ni gauna oqo ka na kauta mai na reki cecere ena gauna oqo kei na veigauna tawamudu.

Sa dodonu me ra dau vakatabuya na lewe ni Lotu kece sara na bogi ni Moniti, me vakatabakidua ki na lotu vakamatavuvale. Kevaka o sa vakawati, dau lotu vakamatavuvale vata kei na watimu. Ni drau sa vakaluvani, okati ira ki na lotu vakamatavuvale. Moica na parokaramu me veisotari kei na veika era gadreva ka dau taleitaka, ka solia me ra vakaitavi. Ni ra sa tubu cake na luvemu ka dui gole yani, tomana tiko na nomudrau lotu vakamatavuvale vakaveiwatini.

Kevaka o sega ni vakawati, nanuma mo kerea vua na bisopi se peresitedi ni tabanalevu me tauyavutaka e dua na ilawalawa ni yakavi vakavuvale me baleti iko kei ira na lewenilotu sega ni vakawati tale eso. E rawa ni kaciva e dua na iliuliu ni yakavi vakavuvale, ka nona itavi me vakarautaka na parokaramu ka raica me dau vakayacori e veigauna na yakavi vakavuvale.

Sa tuvai koto oqori e dua na ituvatuva vakaturi ni lotu vakamatavuvale:

- Sere idola ni soqoni
- Masu idola ni soqoni
- Wili ivolanikalou
- Lesoni
- iTavi qaravi
- Sere ni isogo ni soqoni
- Masu isogo ni soqoni
- iVakalomavinaka

Ni o vakarautaka na veilesoni eso me baleta na lotu vakamatavuvuale nanuma tiko mo vakayavutaka ena ivolanikalou, na nodra ivakavuvuli na parofita ni gauna oqo, kei na veika o ni sa sotava mai kei na nomuni ivakadinadina. E rawa ni veivuke sara vakalevu me baleta na kena digitaki na iulutaga me da veituberi kina. Me kena ikuri o ni na vinakataka beka mo ni na rai ki na veiivola tabaki tale eso ni Lotu, me vaka na *Na iVola Vurevure ni Lotu Vakamatavuvuale* (naba 31106), *iVakavuvuli Talei* (31110), *Na iDusidusi ni Matavuvuale* (31180), kei na veimekesini ni Lotu.

Raica talega Matavuvuale

Lutu

Ena were ko iTeni, e vakarota kina na Kalou, “E tara mo kana mai na kau kecega sa tu ena were. Ia mai na kau sa kilai kina na ka vinaka mai na ka ca, mo kakua sara ni kana kina; ia sa soli tu vei iko mo lewa na ka mo kitaka; ia mo nanuma ga niu sa vakatabuya vei iko; raica ena siga ko sa kana kina, ko na mate vakaidina” (Mosese 3:16–17). Ena vuku ni rau sa voroka na ivakaro oqo o Atama kei Ivi ka kania na vunikau sa kilai kina na vinaka kei na ca, erau sa vakatalai tani kina mai na iserau ni Turaga (raica V&V 29:40–41). Ena dua tale na kena itukutukuni erau sa tovolea kina na mate vakayalo. Erau sa yaco talega me tamata vakavuravura—ka rawa

Lutu

ni mate. Na mate vakayalo kei na mate vakayago oqo sa vakatokai me Lutu.

Keda iTuvaki ena Lutu

Me vaka ni da kawa i Atama kei Ivi, eda sa tu kina ena dua na itutu ni lutu ena bula oqo (raica Alama 42:5–9, 14). Eda sa tawasei tani mai na Nona iserau na Turaga ka da na mate kina ena mate vakayago. Eda sa biu tale tu ga kina ena dua na itutu ni veisaqasaqa, ka da vakatovolei kina ena dredre ni bula kei na veitemaki ni meca (raica 2 Nifai 2:11–14; V&V 29:39; Mosese 6:48–49).

Ena keda ituvaki eda sa lutu tu kina oqo, sa tu kina e lomada e dua na veisaqasaqa. Eda luvena vakayalo na Kalou, ka rawa me da “Rawata kina na ka sa Vakalou” (2 Pita 1:4). Ia, “[eda sa] malumalumu ena mata[ni] [Kalou]; ka keimami sa ca ni keimami sa lutu tani” (Ica 3:2). Sa dodonu me da na segata tikoga me da vakamalumalumutaka na gagadre kei na gagano sega ni dodonu.

Ena nona tokaruataka na nona vosa e dua na agilosu, e kava kina na Tui o Penijamini, “A sa veimecaki na itovo vakayago kei na Kalou me tekivu sara mai na lutu i Atama, ka na vaka tu kina me tawamudu kevaka eda sa sega ni vakarorogo ki na domo ni Yalo Tabu, me da biuta tani na itovo vakayago ka yaco me tamata yalosavasava ena vuku ni isoro i Karisito na Turaga; io me da vaka na gone lailai, me da talairawarawa, yalomalua, yalomalumulumu, dauvosota, dauloloma, ka talairawarawa ki na veika kece sa lewa vua na Turaga, me vaka na gone sa talairawarawa vua na tamana” (Mosaia 3:19)

Yaga ni Lutu

Na lutu e dua na tiki bibi ni nona ituvatuva ni veivakabulai na Tamada Vakalomalagi (raica 2 Nifai 2:15–16; 9:6). E rua na tikina—e lako sobu ia e toso tiko ki liu. Me ikuri ni kena vakatakilai mai na mate vakayago kei na mate vakayalo, sa rawa kina vei keda me da sucu mai ki vuravura me da mai

vuli ka tubu. Ena noda vakayagataka vakadodonu na galala kei na noda veivutuni vakaidina sara ena gauna eda ivalavala ca kina, sa rawa kina me da lako mai vei Karisito ka vakakina, ena vuku ni Nona Veisorovaki, me da vakarautaki keda me da ciqoma na isolisoli ni bula tawamudu. E vakavuvulitaka na parofita o Liai:

“Ia kevaka a sega ni talaidredre ko Atama, ke a sega ni lutu tani ka na tiko ga ena were ko Iteni. Ia na veika kecega sa buli era na tu ga ena itutu era sa buli kina ka na vaka tu ga koya me tawamudu.

“Erau na sega ni vakaluveni; ia erau na bula tu ga ka sega ni kila na ca; erau na sega ni kila na marau ni rau sega ni kila na rarawa; sa sega na ka vinaka erau cakava ni rau sega ni kila na ivalavala ca.

“Ia sa caka na veika kece ena lewa i Koya sa kila na veika kecega.

“Sa lutu ko Atama me sucu kina na tamata; ia sa sucu na tamata me rawata na marau.

“Ia ena yaco vakaidina na gauna ena lako mai kina na Mesaia me vakabulai ira na luve ni tamata mai na nodra lutu tani” (2 Nifai 2:22–26; raica talega tikina 19–21, 27).

Erau sa vakavinavinaka o Atama kei Ivi ena vuku ni vei-vakalougatataki e basika mai ena vuku ni Lutu:

“A sa vakasinaiti na yalo i Atama ka vakarokorokotaka na Kalou; a sa tekivu me tukuna na veika e baleti ira na lewe ivu-ravura ka vaka: Me vakarokorokotaki tikoga na yaca ni Kalou; raica na noqu talaidredre sa rai rawa kina na mataqu; io meu kila na marau ena bula oqo, ka raica tale na Kalou ena yagoqu ga oqo.

A sa marau vakalevu ko Ivi na watina ni sa rogoca na no-na vosa; a sa kaya: Raica kevaka keirau a sega ni talaidredre ke a sega na luvei keirau, ka keirau na sega talega ni kila na ka vinaka mai na ka ca; io ke keirau a sega ni rekitaka na nei-rau vakabulai kei na bula tawamudu sa solia na Kalou vei ira kecega sa vakabauta” (Mosese 5:10–11).

Vueti mai na Lutu

Ena vuku ni noda bula lutu, vakayago kei na noda ivalavala ca yadua, sa tu duadua ga kina vei Jisu Karisito kei na ituvatuva ni veivueti na noda inuinui.

Ena vuku ni Veisorovaki i Jisu Karisito, ena vueti kina na tamata kecega mai na revurevu ni Lutu. Eda na vakaturi cake tale mai na mate, ka da na kau tale mai ki na nona iserau na Turaga me da lewai. (raica 2 Nifai 2:5–10; Alama 11:42–45; Ilamani 14:15–17).

Me ikuri ni noda vueti mai na revurevu raraba ni Lutu, e rawa ni vueti keda mai na noda ivalavala ca na iVakabula. Ena keda ituvaki eda sa lutu tu kina, eda sa ivalavala ca ka vakayawaki keda kina mai vua na Turaga, ka da kauta mai kina na mate vakayago vei keda. Me vaka e kaya na iApositolo o Paula, “Ni sai valavala ca ko ira kecega na tamata ka sega ni yacova na ka e vakarokorokotaki kina na Kalou” (Roma 3:23). Kevaka eda tu ena noda ivalavala ca, eda na sega ni rawa ni tiko ena kena iserau na Kalou, ni “sa sega na ka tawasavasava sa . . . tiko rawa e matana” (Mosese 6:57). Ena vakavinavinaka, na Veisorovaki sa “vakarautaka na sala ni veivutuni” (Ilamani 14:18), sa rawa kina me da vosoti ena noda ivalavala ca ka tiko ena mata ni Kalou me tawamudu. E vakavuvulitaka o Alama, “Ia sa soli tiko na gauna vua na tamata me veivutuni kina ena bula vakatovolei oqo; oqo na gauna me vakarautaki koya kina me lesu tale vua na Kalou; oqo na gauna me vakarautaki koya kina ki na bula sa bera mai, me vaka keirau sa tukuna tiko; io na bula ni da sa tucaketale mai na mate” (Alama 12:24).

Vakavinavinaka ena Nona iSoro ni Veivakaduavatataki na iVakabula

Me vaka ga ni da na sega ni garova na kakana me yacova na gauna eda sa qai viakana kina eda na sega ni gadreva na veivakabulai tawamudu me yacova sara na gauna eda sa raica ka kila kina na noda gadreva na iVakabula. Ena yaco

mai na kila oqori ena gauna sa tubu cake kina na noda kila na Lutu. Me vaka e vakavuvulitaka na parofita o Liai, “Raica na tamata kecega era sa yali ka lutu tani; ia kevaka era sega ni vakararavi vua na iVakabula oqo, era sa na vaka tu ga koya” (1 Nifai 10:6).

iKuri ni dusidusi: iVakatekivu 3; Momani 9:12–14; Mosese 4

Raica talega Galala; Veisorovaki nei Jisu Karisito; iValavala ca Taumada; iTuvatuva ni Veivakabulai; iValavala ca

Marau

Vakadinadinataka na “inaki tawamudu” ni Kalou, e vakatavulica na parofita o Liai, “Na tamata, me rawata na marau” (2 Nifai 2:15, 25).

Na Tamada Vakalomalangi e gadreva me da vakasaqara na mamarau dina ka tudei. Na noda marau sa ikoya na inaki ni veivakalougatataki kecega e solia o Koya vei keda — ivakavuvuli ni kosipeli, ivakaro, cakacaka tabu ni matabete, veimaliwai vakamatavuvale, parofita, valetabu, na totoka ni ibulibuli, kei na gauna donu sara mada ga ni sotavi na veivatovolei. Na nona yavu ni noda veivakabulai e dau cavuti vakawasoma ni “sa navuci tu me rawati kina na bula” (Alama 42:8). E vakatala na Nona Gone ni Toko me vakayacora na Veisorovaki me rawa kina na noda marau ena bula oqo ka taura e dua na taucoko ni marau ena vuravura ni tawamudu.

Era lewe vuqa na tamata era tovolea me ra vakasaqara na marau kei na veivakasinaiti ena veiitavi qaravi ka ra veibasai vata kei na ivakaro ni Turaga. Na nodra vakanadakuya na inaki ni Kalou me baleti ira, era cata kina na ivurevure duabau ga ni marau dina. Era soro vua na tevoru, “sa segata ko koya me ra rarawa na tamata kecega me vakataki koya” (2 Nifai 2:27). E yaco kina me ra vulica na ivakasala nei Alama vei luvena o Korianitoni: “E sega ni sau ni ivalavala ca na marau” (Alama 41:10).

E so na tamata era vakasaqara walega na marau ena nodra bula. Me vaka ni sa ikoya sara ga oqo na nodra navunavuci

Marau

ena nodra bula, era vakalaiva na reki vagauna me kauti ira tani mai na marau tudei. Era butakoci ira vakataki ira ena vosoti ni reki ni tubu vakayalo, vei qaravi, kei na cakacaka vakaukauwa.

Ena nomu vakasaqara na marau, nanuma tiko ni gaunisa-la duadua ga ni mamarau vakaidina sa ikoya mo bulataka na kosipeli. O na kunea kina na vakacegu, na vakacegu tawamudu ena nomu sasaga mo vakarokorokotaka tiko na ivakaro, masulaka mo vakaukauwataki, veivutunitaka na nomu ivalavala ca, vakaitavi ena itavi qaravi kilikili, ka solia na vei qaravi e vakaibalebale vakalevu sara. O na vulica me vakaiyalayala na marau ka vakarautaka e dua na Tamada mai Lomalagi ka dauloloma.

E rawa ni dewa na nomu marau. Me vaka ni ra na vakadikevi iko e so tani tale, e rawa ni ra gadreva me ra kila na ivurevure ni nomu reki. E sa na qai rawa talega me ra sotava na mamarau ka dau yaco mai ena kena bulataki na kosipeli i Jisu Karisito.

iKuri ni dusidusi: Same 35:9; 2 Nifai 5:27; Mosaia 2:41; 3 Nifai 17:18–20; 4 Nifai 1:15–16; V&V 18:10–16

Raica talega Cakacaka ni Kaulotu; Yavu ni Veivakabulai; Vei qaravi

Masu

O iko e dua na luve ni Kalou. E lomani iko na Tamamu Vakalomalagi ka kila na nomu gagadre, ka vinakata o Koya mo drau dau veivosaki ena masu. Mo masuti Koya ga ka sega tale ni dua. E vakarota vakaoqo na Turaga o Jisu Karisito, “Mo dou dau masu tikoga vei Tamaqu ena yacaqu” (3 Nifai 18:19).

Ni ko sa vakamatautaki iko mo volekata na Kalou ena masu, ena yaco mo na kilai Koya ka yaco mo kabiti Koya sara. Na nomu gagadre ena yaco me vakataka na Nona gagadre. Sa na rawa vei iko mo vakadeitaka vei iko kei ira na tamata na veivakalougatataki ka sa vakarautaka rawa tu o Koya me solia vei iko kevaka mo na kerea ga ena vakabauta.

iVakarau ni Masu

Sa dau tu vakarau na Tamamu Vakalomalagi me rogoca ka sauma na nomu masu. Na kaukauwa ni nomu masu ena vakatau tiko vei iko. Ena nomu saga na masu me tiki ni nomu bula, mo nanuma na ivakasala oqo:

Me vakaibalebale na nomu masu. E a vakasalataka vakaoqo o parofita Moronai ni kevaka e dua “sa sega ni masu ena yalodina; ia sa sega ni yaga vua, ni sa sega ni vakadonui koya na Kalou” (Moronai 7:9). Ena nomu gadreva me vakaibalebale na nomu masu, e dodonu mo masu ena yalodina kei na “yalomudou taucoko” (Moronai 7:48). Mo qarauna mo kakua ni “vosa balabalavu” ni ko sa masu (raica Maciu 6:7). Mo vakasamataka vakabibi na nomu vakanananu kei na veivosa o taurivaka.

Cavuta na veivosa e vakaraitaka na loloma, veidokai, vakarokoroko, kei na veimaliwai. Na taurivaki ni ivakavuvuli oqo ena duidui ni na vakatau tiko ki na nomu ivosavosa dina. Kevaka ko na masu vakavalagi, na kena vakaraitaki o ya, ni dodonu mo cavuta na veiulunivosa mai na ivolanikalou ni ko vosa vua na Kalou—o ya *Oi Kemuni*, ka sega ni *O iko*. Veitalia ga na ivosavosa na ivakavuvuli e dua tikoga. Ni ko sa masu, e dodonu mo cavuta na veivosa e vakaraitaka vakavinaka e dua na veiwekani veilomani ka vakalou. Ena dredre beka na nomu vulica na ivosavosa ni masu, ia ena yaco na gauna me na matau vei iko ni ko sa masu ka dau wilika na ivolanikalou.

Mo dau vakavinavinaka ena veigauna taucoko vua na Tamamu Vakalomalagi. E dodonu mo “dau vakavinavinakataka vua ena veisiga na nona loloma, kei na isolisoli sa solia vei kemudou” (Alama 34:38). Ni ko dau taura e dua na gauna mo vakananuma kina na nomu veivakalougatataki, ko na qai kila rawa kina na veika lelevu sa vakayacora vei iko na Tamamu Vakalomalagi. Mo vakaraitaka Vua na nomu vakavinavinaka.

Vakasaqara na veidusimaki kei na kaukauwa ni Tamada Vakalomalagi ena veika kece o vakayacora. Oqo na veika e a vakasalataka o Alama vei Ilamani na luvena: “Mo masuta na Turaga me vukei iko ena ka kecega; ia mo vakaliuca na Turaga

ena nomu cakacaka kecega, ka vakarogotaka vua na nomu sala kecega; mo dau nanuma tikoga na Turaga; io mo lomani Koya ena gauna taucoko. Mo vakarogotaka vua na Turaga na nomu sala kecega; ia ena vakadodonutaka na nomu ilakolako ko Koya; mo soli iko vua na Turaga ni ko sa davo sobu ena bogi ka na vakatawani iko ko Koya; ia ni ko sa yadra ena mataka, mo vakavinavinakataka vua na Kalou; raica kevaka ko sa kitaka na veika oqo, ko na laveti cake ena siga mai muri” (Alama 37:36–37; raica talega Alama 34:17–26).

Nanuma na nodra gagadre na tamata ni ko sa masu. Cabora na masu ni “nomudou bula ka masulaki ira talega na wekamudou” (Alama 34:27). Kerea vua na Tamamu Vakalomalagi me vakalougatataka ka vakacegui ira era vakaleqai. Kerea Vua me ceguvi ira ka vakaqacotaka na Peresitedi ni Lotu, o ira na Vakaitutu Raraba, kei ira na iliuliu ni Lotu ena nomu vanua. Masulaka na nodratou bula na lewe ni vuvale kei ira na itokani. Masulaki ira na iliuliu vakamatanitu. Kerea vua na Turaga me vakauqeta ka taqomaki ira na daukaulotu kei ira na tamata era vakavulica tiko.

Vakasaqara na veidusimaki ni Yalo Tabu mo na kila kina na veika mo okata ena nomu masu. Ena vakavulici iko na Yalo Tabu ena masu ka dusimaki iko ena veika mo cavuta (raica Roma 8:26; 2 Nifai 32:8). Ena rawa ni vukei iko o Koya mo na masu ka “muria na loma ni Kalou” (V&V 46:30).

Ena gauna o kerekere kina ena nomu masu, mo gumatuataka sara ena kena cakacakataki me vakadonui mai. Sa namaka tiko na Tamada Vakalomalagi e vuqa na ka mai vei iko ka sega walega ni kerea na Nona veivakalougatataki. Ena gauna mo sa vakatulewataka e dua na ka bibi, sa dau gadreva o Koya mo “Vakasamataka vakavinaka taumada” ni se bera ni sauma mai o Koya (raica V&V 9:7–8). Na nomu masuta na veidusimakli ena vakavotukanataki walega mai ni ko saga mo vakarorogo ki na vakasolokakana ni Yalo Tabu. Na nomu masu baleta na nomu bula kei na nodra bula na tamata ena sega ni rogoci kevaka ko “sega ni vukei ira sa dravudravua, vakasulumi ira sa luvawale, ka sega ni vukei ira sa tauvimate ka rarawa tu, ka

wasea na veika sa tu vei kemudou vei ira sa dravudravua” (Alama 34:28).

Kevaka o sotava tiko e dua na ka dredre, sa dau taleitaka na Tamada Vakalomalagi ni ko tekiduru sobu ka kerea mo vukei ka qai tucake yani ka laki cakacaka. Ena vukei iko o Koya ena nomu sasaga dodonu kece, ia ena dau vukei iko ga vakavudua o Koya ena veika ko rawa ga ni cakava vakataki iko.

Masu Yadudua

Ena Nona Vunau mai na Ulunivanua, o Jisu Karisito e a vakasalataka: “Curu ki na nomu loqi, ia ni ko sa sogota na kena katuba, masu vua na Tamamu sa tabogo; ia na Tamamu sa raica na ka e vuni ena sauma votu vei iko” (Maciu 6:6). Na masu vuni yadudua sa tiki bibi ni nomu vakatorocaketaki vakayalo.

Mo kakua ni calata ena veimataka kei na veibogi, mo vakayagataka e dua na vanua e galala mai na kosakosa. Mo qai tekiduru ena yaloraramusumu ka drau veivosaki kei na Tamamu Vakalomalagi. E dina ga ni so na gauna o gadrevi mo masu lo ga, ia mo saga talega ena so na gauna mo dau masu votu (raica V&V 19:28; 20:51).

Mo nanuma tiko ni masu e dua na mataveivosaki. Ni ko tinia na nomu masu, mo dau cegu vakalekaleka ka vakarorogo mada. Ena so na gauna, na Tamada Vakalomalagi ena vakasalataki, dusimaki, se vakacegui iko ena gauna o tekiduru tiko kina.

Me kakua ni vakaleqai iko na vakasama ni ko sa sega ni kilikili mo masu. Na vakasama oqori e lako mai vei Setani, ka vinakata o koya me vakaleqai iko mo kakua ni masu (raica 2 Nifai 32:8). Kevaka e sega tu ni lomamu na masu, mo masu tikoga me yacova ni sa lomamu dina.

E vakarota vakaoqo na iVakabula, “Mo gumatua ena masu mo rawa na ka kecega; io me kakua ni rawai iko ko Setani kei ira na nona italai ka ra na segata me ra tarova na cakacaka oqo” (V&V 10:5). E dina ni na sega ni rawa vei iko mo dau tekiduru sobu tikoga, na nomu cabora tikoga na masu vuni

Masu

yadudua, sa na yaco e lomamu mo “vakavinavinaka tikoga vua [na Kalou] e lomamudou” (Alama 34:27; raica talega 3 Nifai 20:1). Ena loma ni veisiga yadua, sa rawa me tiko vei iko e dua na yalo ni lomana na Tamamu Vakalomalagi kei na Luvena Daulomani. Sa rawa mo vakavinavinakataka na Tamamu e lomamu ka kerei Koya me vaqacotaki iko ena nomu itavi. Ena gauna ni veitemaki se veika rerevaki, mo kerea vuni Vua na veivuke.

Masu Vakamatavuvale

Me ikuri ni Nona vunauci keda me da dau masu vuni, sa vakasalataki keda na iVakabula me da masu vata kei na noda matavuvale. E kaya o Koya, “Mo dou daumasu vakavuvale vei Tamaqu ena yacaqu, me ra kalougata kina na watimudou kei na luvemudou” (3 Nifai 18:21).

Kevaka o vakamau, me tiki ni nomudou bula vakavuvale na masu vakamatavuvale. Ena veimataka kei na veiyakavi, mo dou tekiduru vakavuvale ena yaloramusumu. Solia vei ira yadudua na lewe ni matavuvale na veigauna e so me ra vakacabo masu. Dou duavata ena vakavinavinakataka na veivakalougatataki sa solia vei kemudou na Tamada Vakalomalagi. Dou duavata ena vakabauta me kerei na veivakalougatataki dou gadreva ka masulaki ira na tamata.

Mai na masu vakamatavuvale ena veisiga, o iko kei na nomu matavuvale dou na voleka yani vua na Kalou vakakina vei kemudou yadudua. Era na vulica na luvemudrau me ra dau veivosaki kei na Tamadra Vakalomalagi. Ena yaco mo dou vakavakarau vakavinaka ena qaravi ira na tamata ka vorata rawa na veitemaki. Na nomu vale ena yaco me vanua ni kaukauwa vakayalo, e dua na idrodro mai na veivakauqeti butobuto ni vuravura.

Masu e Matanalevu

Ena so na gauna ko na kerei mo cabora e dua na masu e matadra na tamata, me vaka beka ena dua na soqoni ni Lotu se

vuli. Ni ko ciqoma na madigi oqo, mo nanuma ni ko sa veivosaki tiko kei na Tamada Vakalomalagi, ka sega ni vosa tiko vei ira na tamata. Kakua ni leqataka na veika era nanuma na tamata baleta na veika o na kaya. Ia mo cabora ga e dua na masu rawarawa ena yalodina.

Ciqomi na iSau ni Masu

Na iVakabula e vakavulica, “Dou kerekere ka na soli vei kemudou: dou vakasaqara, ka dou na kunea; dou tukituki ka na dolavi vei kemudou; ni sa rawata ko koya yadua sa kerekere; ka sa kunea ko koya sa vakasaqara ka na dolavi vua sa tukituki” (Maciu 7:7–8). E a kaya vei ira na Nifai, “Ia na ka kecega sa dodonu dou sa kerea vei Tamaqu ena yacaqu, ka vakabauta ni dou na rawata, raica ena solia vei kemudou ko Koya” (3 Nifai 18:20).

Sa dau rogoca na nomu masu na Tamada Vakalomalagi. Ena dau sega beka ni sauma mai o Koya me vaka na nomu gagadre, ia e dau sauma ga mai o Koya—ena nona gauna ga ena Nona lewa. Me vaka ga e kila o Koya na veika e vinaka duadua vei iko, e so na gauna e dau vakadaroya mai o Koya ena gauna mada ga e dina tiko kina na nomu kerekere.

Na isau ni masu e dau yaco mai ena levu na sala. E dau yaco mai vakavuqa ena domo lailai ni Yalo Tabu (raica na “iVakatakila” tabana 146–150. Era na dau yaco mai ena veisasa ni nomu bula se mai na nodra tomana tikoga mo voleka vua na Tamamu Vakalomalagi ena masu, ko sa na dau vakila rawa tu na Nona sauma mai ena loloma kei na vuku na nomu kerekere. Ko na qai raica rawa ni sa ikoya na nomu “idrodro kei na noda kaukauwa na Kalou, sa voleka me vukei keda ni da sa rarawa” (Same 46:1).

iKuri ni dusidusi: Maciu 6:5–15; Jemesa 1:5–6; Inosi 1:1–17; Mosaia 4:11–12; 3 Nifai 13:6–7; 14:7–8; V&V 19:38; 88:63–65; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:9–19

Raica talega Vakabauta; Lolo kei na iSolisoli ni Lolo; Sokalou

Masu Vakamatavuvale (*Raica Masu*)

Matabete

Na matabete sai koya na kaukauwa tawamudu kei na lewa ni Kalou. Ena matabete e a bulia ka liutaka na lomalagi kei na vuravura na Kalou. Mai na kaukauwa oqo sa vakabulai ira kina na luvena o Koya ka vakalagilagi ira, me yaco kina “me ra tucake tale mai na mate na tamata kecega, ka rawata na bula tawamudu” (Mosese 1:39).

Kaukauwa ni Matabete e Soli vei ira na Tagane e Vuravura

Na Kalou sa vakatikora na kaukauwa ni matabete vei ira na tagane lewenilotu kilikili me ra cakacaka ena yacana me ra vakabulai kina na luvena. Sa ra dau vakadonui na lewe ni matabete me ra vunautaka na kosipeli, qarava na cakacaka tabu ni veivakabulai, ka qarava na matanitu ni Kalou e vuravura.

O ira na tagane lewenilotu sa rawa me ra tekivutaka na nodra veiqaravi vakamatabete ni ra sa yacova na yabaki 12. Taumada era na lewena na Matabete i Eroni, ka tarava yani me ra tabaki ki na Matabete i Melikiseteki. Ni toso tiko na nodra bula ka ra vakarautaki ira me ra ciqoma na veitavi e so, ka ra taura na ilesilesi e so ena matabete, me vaka na dikoni, vakavuvuli, se bete ena Matabete i Eroni kei na iTalatala Qase se Bete Levu ena Matabete i Melikiseteki. (Me baleta na taucoko ni ivakamacala ni Matabete i Eroni kei na Matabete i Melikiseteki, raica na tabana e 81–82 kei na 83–84).

Ena nona taura na matabete e dua na tagane lewenilotu sa itavi ni dua na lewe ni matabete sa vakadonui me na vakatikora vua ka tabaki koya ki na dua na itutu ena matabete o ya (raica Iperiu 5:4; V&V 42:11; Yavu ni Vakabauta 1:5).

E dina ga na kaukauwa ni matabete e vakatikori duadua ga vei ira na tagane lewenilotu bula kilikili, na veivakalougatataki ni matabete e soli taucoko vei ira na tamata—tagane, yalewa kei ira na gone. Eda kalougata taucoko mai na veivakauqeti ni veiliutaki dodonu ni matabete, ka da sa taukena

taucoko tu oqo na madigi ni kena ciqomi na cakacaka tabu ni veivakabulai ni matabete.

Matabete kei na Matavuvale

Na veiqaravi bibi duadua ni matabete e dau vakayacori ena matavuvale. Na tagane vakawati ka tama e lewenilotu e dodonu me saga me kilikili me taura na Matabete i Melikiseteki. Ni tiko na marama watina me nona ivukevuke vinaka, e veiliutaki o koya ena bula savasava kei na loloma, ka veiqaravi vakailiuliu vakayalo ni matavuvale. E liutaka o koya na matavuvale ena masu ena veisiga, na vulici ni ivolanikalou, kei na lotu vakamatavuvale. E cakacaka vata kei na marama watina me ra vakavulici na gone ka ra vukei me ra vakavakarau me ra ciqoma na cakacaka tabu ni veivakabulai (raica V&V 68:25–28). E solia o koya na veivakalougatataki ni matabete me veidusimaki, veivakabulai, ka veivakacegui.

E vuqa na lewenilotu e yali vei ira na lewe ni Matabete i Melikiseteki bula kilikili. Ia mai na nodra veiqaravi na dauveisiko vuvale kei ira na iliuliu ni matabete, sa rawa kina vei ira na lewenilotu taucoko me ra marautaka na veivakalougatataki ni kaukauwa ni matabete ki na nodra bula.

Kuoramu ni Matabete

Na kuoramu ni matabete sai koya e dua na isoqosoqo ni mataveitokani ka ra taura tu vakatautauvata e dua na itutu vakamatabete. Na inaki taumada ni veikuoramu o ya me qaravi ira na tamata, tara cake na duavata kei na mataveitokani, ka veivunauci vakataki ira ena vunau, ivakavuvuli, kei na itavi.

Na kuoramu e taurivaki raraba ena veimataisoqosoqo kece sara ena Lotu. Na Peresitedi ni Lotu kei rau na nona daunivakasala e buli kina na kuoramu ni Mataveiliutaki Taumada. Na iApositolo Le Tinikarua sa dua talega na kuoramu. O ira na Vitusagavulu, na Vakaitutu Raraba kei ira na Vakaitutu ni iWasewase era yadua kece na kuoramu. Na veiperesitedi ni iteki yadua e dabe vakatulewataka e dua na ku-

Matabete

oramu ni bete levu, ka sai ira na bete levu ena iteki taucoko. Ena veitabanalevu kei na tabana yadua e tiko kina na kuoramu ni italatala qase, bete, vakavuvuli kei na dikoni. E tiko talega na isoqosoqo ni Bete Levu ena veitabanalevu ka ra veiqaravi vakamata ni bete levu.

Veituberi ena Vuvale

Mai na gauna ga era sa tabaki kina na lewe ni matabete ki na itutu ni vakavuvuli, sa nodra madigi ka ilesilesi me ra laki dauveituberi ena vuvale. Ena sala oqo era na cakacaka-taka yani na nodra itavi “ka dau vakaraici ira na lewenilotu, dausikovi ira ka vakauqeti ira” (V&V 20:53).

Na nodra ilesilesi na dauveituberi e vakalou ka sa imatai ni ivurevure ni veivukei ni Lotu vei ira na tamata yadudua kei na matavuvale. Era na dau sikovi ira na nodra lewenilotu ena veivula. Ena nodra qarava ka sikovi ira na nodra lewenilotu, era na tokoni ira na itubutubu ena nodra ilesilesi, vakavulica na kosipeli vei ira yadudua na lewe ni vuvale, susuga cake na veitokani, ka vukei ira na lewenilotu me ra vakarau ciqoma na cakacaka tabu ni valetabu ka bula kilikili tiko ena veivakalougatataki ni kosipeli.

O ira na iliuliu ena veitabana kei na veitabanalevu era na raica me ra lesi na dauveituberi ena vuvale ki na dua na matavuvale se tamata yadua. Era na tokoni ira cake na dauveituberi ni vuvale me vakacokotaki na nodra bula vakayalo kei na gagadre na lewenilotu yadudua.

iDola ni Matabete

Na cakacaka ni kaukauwa ni matabete ena Lotu era na veiqaravi kina o ira era taura tu na idola ni matabete (raica V&V 65:2; 124:123). O ira era taura tu na idola ni matabete sa tu vei ira na dodonu me ra liutaka ka dusimaka na Lotu ena dua na yavu ni vakatulewa. Me vaka na kena ivakaraitaki oqo, e dua na bisopi e taura tu na idola ni matabete ka sa rawa kina vua me vakatulewa ena nona tabanalevu o ya me na

papitaiso, o koya me na papitaisotaka na gone me na soli vua na veivakadonui nei bisopi.

E taura kece tu o Jisu Karisito na idola kece ni matabete. Sa solia oti o Koya vei ira na Nona iApositolo na idola me na qaravi kina na Nona Lotu. O koya duadua ga na iapositolo Liuliu, o ya na Peresitedi ni Lotu, ena rawa ni taurivaka (se vakadonuya e dua tale me taurivaka) na veiidola oqo me qaravi kina na Lotu (raica V&V 43:1-4; 81:2; 132:7).

Na Peresitedi ni Lotu ena lesia na idola ni matabete oqo vei ira tale e so na iliuliu ni matabete me rawa ni ra laki vei-liutaki ki na veivanua ni ilesilesi. Sa dau vakatikori na idola ni matabete vei ira na peresitedi ni valetabu, tabana ni kau-lotu, iteki, kei na tikina, o ira na bisopi; peresitedi ni tabana; kei ira na peresitedi ni kuoramu. O koya ena veiqaravi ena dua vei ira na itutu oqo ena tu vua na idola me yacova na ga-una ena vakacegui kina. E sega ni soli vei ira na daunivaka-sala na idola oqo, ia e soli vei ira na kaukauwa kei na ilesilesi ena veikacivi kei na itavi.

Cakacakataki ni Matabete ena Dodonu

Kevaka o iko e dua na lewe ni matabete, mo nanuma tiko ni matabete e dodonu me tiki ni nomu bula ena veigauna kei na veika kece. E sega ni vaka na kote me da daramaka ka lu-vata laivi ena dua ga na gauna o vinakata. Ena dua na veita-baki ki na dua na itutu ena matabete sai koya e dua na veikacivi ki na veiqaravi vakabalavu, ka salavata kei na iyala-yala ni Turaga ena vakadonui iko mo vakayacora na Nona cakacaka ena ivalavala dodonu.

E dodonu mo bula kilikili me rawa kina ni ko ciqoma ka cakacaka ena kaukauwa ni matabete. Na veika o cavuta kei na nomu ivalavala ena veisiga ena vakatulewataka na gumatua ni nomu veiqaravi. Na nomu itovo e matadra na tamata me sa ka savasava. Na nomu itovo ena vanua vakatikitiki sa ka bibi cake sara. Kivua na Parofita Josefa Simici, e a vakaraitaka mai na Turaga ni “kaukauwa ni ilesilesi vakabete sa kaukauwa ga

vakalomalagi; ia e sega ni rawa me taurivaki se vakayacori na kaukauwa vakalomalagi ena sala tani ena kena ivakarau dodonu ga” (V&V 121:36). E vunauci ira vakaoqo na lewe ni matabete:

“Kevaka eda ubia na noda ivalavala ca se me da qaciqacia, dokadoka se viavia lewai ira na tani, se taurivaka ena ivalavala e sega ni dodonu, sa na tasogo ko lomalagi; a sa rawa na Yalo ni Turaga; ia sa lako tani, sa oti e kea na kaukauwa vakabete se na ilesilesi ni tamata ko ya. Ia ena gauna e qai liaca kina, sa tu taudua ga” (V&V 121:37–38).

Ena sega ni rawa mo veiqaravi tiko ena dua na kaukauwa se veivakauqeti ena matabete vakavo ga “ena veivakauqeti, na vosota vakadede, na yalomalua, na yalomalumulumu kei na loloma e sega ni veivakaisini.” Kevaka sa yaco vei iko na “veivakauqeti ni Yalo Tabu” mo vunauca vakaukauwa kina e dua, mo na qai “kusarawa me lomani koya tale e vunauca; kevaka e sega, sa na okata ko koya me kena meca; io me kila ko koya ni sa kaukauwa cake na nomu lomadina ka malumalumu na ivesu nei mate” (V&V 121:41–43).

Ena nomu qarava na matabete ena ivalavala dodonu kei na loloma, ko na kune marau ni ko sa iyaya ni cakacaka ena liga ni Turaga. E kaya o koya:

“Ia me uasivi sara na nomu loloma vei ira na tamata kecega, kei ira era sa veitokani ena vakabauta; mo qarauna me savasava tikoga na nomu vakanananu; ia ena taucoko sara kina na nomu vakabauta ena mata ni Kalou; raica ena yaco vei iko na veivakalougatataki ni ilesilesi vakabete, me vaka na tegu sa lutu mai lagi.

“Ena sala vata voli ga kei iko na Yalo Tabu; ia na nomu titoko, sa ititoko ni yalododonu kei na dina sa tudei sara; raica na nomu lewa sa lewa e sega ni mudu; ia kevaka sa sega ni taurivaki vakatani sa na tudei tu ga me tawamudu” (V&V 121:45–46).

iKuri ni dusidusi: Joni 15:16; Cakacaka 8:14–20; Jemesa 5:14–15; V&V 13; 20; 84; 107; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:68–73

Raica talega Matabete i Eroni; Veiqaravi ena Lotu; Matabete i Melikiseteki; Cakacaka Tabu; Vakalesuimai ni Kosipeli

Matabete i Eroni

Ni vakadewataka tiko na Parofita o Josefa Simici na iVola i Momani, e qai raica ni tukuni tu kina na papitaiso me bokoci kina na ivalavala ca. Ena 15 ni Me, 1829, erau a lako kina kei koya na nona vunivola o Oliver Cowdery ki na dua na veikau me rau taroga kina na Turaga me baleta na papitaiso. Ni rau masu tiko, “sa rairai vei rau e dua na italai mai lomalagi, ka sa lako sobu mai ena o lumilumisa.” Na italai oqori sai Joni na Dauveipapitaisotaki, na parofita ka a papitaisotaki Jisu Karisito ena vica na senijiuri yani e liu. Me vaka ni sa vakaturi cake tale mai na mate o Joni na Dauveipapitaisotaki ena gauna oqori, a vakatora na ligana e buradeladrau o Josefa kei Oliver ka solia yadudua vei rau na Matabete i Eroni, ka a sa kau tani mai vuravura ena gauna ni Vukitani Levu. Ena kaukauwa oqori, sa rawa kina vei rau o Josefa kei Oliver me rau veipapitaisotaki vakataki rau. (Raica Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:68–72.)

Ena Lotu nikua era sa dau ciqoma na lewenilotu tagane bula kilikili na Matabete i Eroni me tekivu ena yabaki 12. Era sa dau donumaka kina e so na veigauna vivinaka me ra vakaitavi ena veicakacaka vakalotu tabu ni matabete ka veiqaravi. Ni ra qarava vakavinaka na nodra itavi ena bula kilikili, era sa cakacaka tiko kina ena yaca ni Turaga me ra vukei ira na tani me ra rawata na veivakalougatataki ni kosipeli.

Na veitutu ena Matabete i Eroni e okati kina na bisopi, bete, ivakavuvuli, kei na dikoni. Ena nona veivakadonui na iliuliu vakabete e vakataulewa tiko (e vakalevu ga ni o bisopi se peresitedi ni tabana), era na veivotayaka na sakaramede na dikoni. Era na vukea na bisopi se peresitedi ni tabana ena nodra vakaraici na lewenilotu ena nodra veiqaravi ka veivuke ena veika vakayago me vaka na kena soqoni na isololi ni lolo. E rawa ni ra qarava na ivakavuvuli na itavi kece sara ni dikoni, ka ra ciqoma na veigauna vivinaka e so me

ra veiqaravi kina. Era na vakarautaka na madrai kei na wai ni sakaramede ka veituberi vakavuvale. O ira na bete e rawa ni ra qarava na itavi kece sara ni dikoni kei na ivakavuvuli. Ena nona veivakadonui na iliuliu vakabete e vakataulewa tiko, e rawa ni ra masulaka na sakaramede, veipapitaisotaki, ka veitabaki vei ira na tani ki na itutu vakabete, ivakavuvuli, kei na dikoni.

Na Matabete i Eroni e “vakarorogo ki na Matabete i Melikiseteki se ki na matabete e cake” (V&V 107:14). E dau vakatokai ena vuqa na gauna me matabete ni vakavakarau. Ni veiqaravi e dua na matabete ena Matabete i Eroni, sa vakavakarau tiko me ciqoma na Matabete i Melikiseteki, me ciqoma na veivakalougatataki ni valetabu, me lako yani ki na kaulotu, me tagane vakawati ka tama dauloloma, ka na tomana tiko na bula ni dauveiqaravi vua na Turaga ena nona bula taucoko.

Raica talega Matabete i Melikiseteki; Matabete

Matabete i Melikiseteki

Raica sa rua na iwase ni matabete ena Lotu; io na Matabete[i] Melikiseteki kei na Matabete [i] Eroni” (V&V 107:1). Na Matabete i Melikiseteki, “me vaka na iLesilesi ni Luve ni Kalou” (V&V 107:3), e cecere cake vei rau. E koto kina “na kaukauwa kei na lewa ni veiliutaki” ena Lotu (V&V 107:8). E koto talega kina na lewa “ni veivakalougatataki kei na caka-caka vakayalo ena lotu” (V&V 107:18). E vakayacani vua e dua na bete levu cecere ka a bula ena nona gauna na parofita o Eparaama (raica V&V 107:2–4; raica talega Alama 13:14–19).

Ena dodonu ni Matabete i Melikiseteki, era liutaka kina na Lotu na iliuliu ni Lotu ka dusimaka na vunautaki ni kosipeli e vuravura taucoko. Ena cakacaka vakalotu ni Matabete i Melikiseteki, “sa vakatakilai mai kina na kaukauwa va-Kalou” (V&V 84:20).

Na matabete cecere a soli vei Atama ka a tu ga e vuravura ena veigauna kece e vakatakila mai kina na Turaga na Nona kosipeli. A kau tani mai vuravura ena gauna ni Vukitani

Levu, ia a vakalesui tale mai ena Me 1829, ena gauna eratou mai solia kina na iApsitolo e tolu o Pita, Jemesa kei Joni vei Josefa Simici kei Oliver Cowdery.

Na itutu ni Matabete i Melikiseteki na iApositolo, Vitusagavulu, na peteriaki, bete levu, kei na italatala qase. Na Peresitedi ni Matabete e Cake sai koya na Peresitedi ni Lotu (raica V&V 107:64–66).

Me ra Matabete i Melikiseteki bula kilikili na tagane ena lotu me rawa ni ra qai laki ciqoma na nodra edaumeni ni valetabu ka vauci ki na nodra matavuvale me baleta na tawamudu. Sa tu vei ira na dodonu me ra veivakalougatataki vei ira na tauvimate ka solia na veivakalougatataki vei ira na lewe ni matavuvale kei ira na tani. Ena nodra veivakadonui na iliuliu vakatulewa ni matabete, sa rawa kina me ra solia na isolisoli ni Yalo Tabu ka tabaki ira na tagane bula kilikili tale e so ki na veiitutu ena Matabete i Eroni kei na Melikiseteki.

Ena gauna e taura kina e dua na turaga na Matabete i Melekiseteki, e sa vauci ena bubului kei na veiyalayalati ni matabete. E yalataka me yalodina, gumatua ena nona ilesilesi, “ka gumatua ni muria na ivakavuvuli ni bula tawamudu,” ka “muria na vosa kecega sa lako mai na gusu ni Kalou.” O ira era maroroya na veiyalayalati oqo, era na vakasavasavataki mai na Yalotabu ka na soli vei ira “na [ka] kecega sa tu vei Tamaqu.” (Raica V &V 84:33–44.)

Raica talega Matabete i Eroni: Matabete

Matabose ni Veivakadodonutaki ena Lotu

Sa nodra itavi na bisopi kei na peresitedi ni tabana kei ira na peresitedi ni iteki, tabana ni kaulotu, kei na tikina me ra vukei ira na lewenilotu me ra lako sivita na ivalavala ca ena veivutuni. Na veivalavala ca bibi, me vaka na veibutakoci, veimoceri ena taudaku ni vakamau, kucu, kei na veimoceri vakaveiwekani voleka, ena dau gadrevi kina na veivakadodonutaki vakaivolataki ena Lotu. Na veivakadodonutaki vakaivolataki ena Lotu ena rawa ni yaco kina na kena vakatabui

e so na galala vakalewe ni Lotu se na kena bokoci na yaca mai na Lotu.

Na cakacaka ni veivakadodonutaki vakaiivolataki ena tekivu ena nona kaciva e dua na matabose ni veivakadodonutaki vakalotu e dua na veiliutaki vakabete vakatulewa. Na inaki ni veivakadodonutaki vakalotu sai koya me ra vueti kina na ivalavala ca, me ra taqomaki o ira e sega na nodra cala, ka me karoni kina na bula savasava na bula dokai, kei na yaca vinaka ni Lotu.

Na veivakadodonutaki vakalotu e dua na ivalavala vakaugeti ka dau taura e dua na gauna. Ena vuku ni ivalavala oqo ka vakakina ena vuku ni Veisorovaki i Jisu Karisito, sa na rawa kina vua e dua na lewenilotu me vosoti ena vuku ni nona ivalavala ca, rawata na vakacegu ni yalona, ka soli vua na igu me levea kina na ivalavala ca ena veigauna mai muri. E sega ni inaki ni veivakadodonutaki vakalotu me cava kina na ivalavala oqo. E tauyavu me vukei ira na luve ni Tamada Vakalomalagi me ra tomana tikoga na nodra sasaga me ra lesu ki na nodra itutu vinaka vakalewenilotu kei na taucoko ni veivakalougatataki ni Lotu. Na vuana e gadrevi sai koya me *vakayacora* na tamata na veisau e dodonu me vakayacora me taucoko kina na nona veivutuni.

Raica talega Veivosoti; Veivutuni

Mataniciva Talei (*Raica* iVolanikalou)

Matanitu (*Raica* Matanitu Vanua kei na Lawa)

Matanitu Teresitieli (*Raica* Veimatanitu Lagilagi)

Matanitu Vakatilesitieli (*Raica* Matanitu ni Kalou)

Mataveiliutaki Taumada (*Raica* Cakacaka Vakaveiliutaki ena Lotu; Parofita)

Matavuvuale

Ena ika 23 ni Sepiteba, 1995, a wilika kina o Peresitedi Gordon B. Hinckley, na ika 15 ni Peresitedi ni Lotu, na vei-ivakaro oqo ena dua na soqoni ni iSoqosoqo ni Veivukei. Na ivakaro vakauqeti oqo ka vakatokai na “Na Matavuvuale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” sa yaco me ivakaro ni Lotu me baleta na matavuvuale:

“Sa neitou ivakaro bibi oqo, o keitou na lewe ni Mataveiliutaki Taumada kei na Matabose ni iApositolo Le Tinikarua ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, ni sa lewa na Kalou me rau vakawati na tagane kei na yalewa, ni matavuvuale sa iusutu ni nona yavu na Dauniveibuli me baleta na nodra rawata na bula tawamudu o ira na luvena.

“Oi keda na tamata vakayadua na tagane kei na yalewa—eda a buli me da ucuya na Kalou. Oi keda yadua eda sa luvedrau tagane se yalewa lomani vakayalo na noda itubutubu vakalomalagi, ka sa vakalou na noda bula kei na ilesilesi yadua e baleti keda. Sa nakiti ena noda bula taumada me dua e mai tagane se yalewa, ena nona bula vakayago e vuravura me vakarautaki kina ena inaki sa virikotori tu me baleti koya.

“Ena gauna ni bula mai liu, era sa kila ka dau qarava na Kalou na luvena tagane kei na yalewa vakayalo me vaka ni Tamadra Tawamudu ka ra duavata kei na Nona inaki ka nakiti kina me ra na mai vakayago ka vuli e vuravura me rawa ni ra tubu yani ki na bula e uasivi sara ka me qai kena ilutua na nodra kila na vanua me ra na yacova ena tawamudu sai koya na nodra tikina ena bula tawamudu. Ena vuku ni ituvatua vakalou ni bula marau sa na rawa kina me cabeta bula yani na tai kadua ni bulubulu na isema vakamatavuvuale. Sa koto kina na veicakacaka tabu vakalotu kei na veiyalayalati ena veivale-tabu me rawa kina vei keda vakayadua sara me da na curuma tale na nona iserau na Kalou ka vakakina me vauci vata ka tawamudu na matavuvuale.

“Na isevu ni ivunau e solia na Kalou vei Atama kei Ivi, e baleta na kena soli vei rau na kaukauwa ni vakatubu kawa me vaka ni rau veiwatini. Me keitou vakadeitaka tale ni se tudei

tikoga na Nona ivunau na Kalou vei ira na luvena me ra tubu ka lewevuqa ka vakatawai vuravura. Keitou vakuria ena neitou tukuna kina ni sa vakarota mai na Kalou, me qai dau vakayagataki walega na isolisoli oqori ni vakatubu kawa vei ira na tagane kei na yalewa era sa vauci oti ena ivau vakalawa ni veiwatini.

“Sa lewe ni neitou itukutuku oqo, ni sa lewai vakalou na sala e mai tekivutaki kina na bula vakavuravura. Keitou vakadeitaka tale ni ka vakamareqeti sara na noda bula, ka ivakadei ni yavu ni Kalou ki na vuravura tawamudu.

“Na tagane kei na yalewa vakawati, me rau dau veilomani ka veikauwaitaki vakaveiwatini ka vakakina vei ira yadudua sara na luvedrau. Raica na gone era sa Nona isolisoli na Turaga” (Same 127:3). Sa nodrau itavi bibi na itubutubu me rau susugi ira cake na luvedrau ena loloma kei na bula dodonu, me rau vakarautaka na veika vakayago ka vakakina na veika vakayalo era gadreva, me rau vakavulici ira me ra dau veilomani ka veirairaici vakataki ira, me ra dau muria na ivakaro ni Kalou ka me ra lewenivanua vinaka ena veivanua cava ga era tiko kina. Era na tarogi kina na tagane kei na yalewa vakawati–tina kei na tama–mai vua na Kalou ena ivakarau ni nodra qarava na itavi oqo.

Sa bulia mai na Kalou na yavu ni bula vakamatavuvuale. Sa yaga sara ki na Nona inaki tawamudu na nodrau vakamau na tagane kei na yalewa. E nodra dodonu na gone me ra sucu mai ena loma ni ivau vakaveiwatini, ka me ra susugi cake mai vei ira na tama kei na tina ka ra dau doka na yalayala ni veiwatini ena yalodina. Ni na qai laki kunei ga na bula marau ena veimatavuvuale, ke yavutaki ena ivakavuvuli ni Turaga o Jisu Karisito. Ni yavu ni matavuvuale vinaka, kei na bula veilomani vakaveiwatini na nodra vakavulici ena vakabauta, masumasu, veivutuni, veivosovosoti, veidokai, veilomani, yalololoma, gugumatua, kei na ivakasala vinaka me ra vakamarautaki kina. Sa lewa vakalou, me ra veiliutaki ena yalololoma na tama ena nodra dui matavuvuale, ena loloma kei na ivalavala dodonu ka sa nodra itavi talega na kena vakarautaki na veika me ra bula

ka ra taqomaki kina na nodra matavuvale. Sa nodra itavi vakatabakidua na tina na nodra susugi cake na gone. Ena vuku ni veiitavi bibi oqo, era sa vakaitavitaki kina na tama kei na tina me ra veivukevukei me vaka ni sa nodra icolacola vata. Ena gadrevi beka me na moici eso na ka ni bula yadudua ena vuku ni mavoa, mate, se na veika tawa nakiti eso. Me ra qai dau veivuke o ira na wekadra vakadra ena gauna e gadrevi kina.

Keitou na vunauci kemuni kina o ni dau beca na veiyalalatalati ni bula savasava, ka veivakatotogani tiko vei watimuni se luvemuni, se o ni sega ni dau qarava na nomuni itavi e vale, ni o ni na tarogi kina mai vua na Kalou. Me keitou dusi-maka kina, ni sa na lutuki keda ena noda bula yadudua, ena bula vakaitikotiko, se vakavanua, na isamu ni dawa mai na kavoro ni veimatavuvale, ni da na sotava na veileqa bibi era sa vunautaka tu na parofita mai liu, kei ira talega edaidai.

“Keitou sa cikevi kemuni kina na noda iliuliu vakavanua, kei kemuni na vakaillesilesi vakamatani e veivanua kece sara, mo ni dau totaka na kena vakavulici na yavu bibi eso oqo, ka na vakadeitaka ka vaqacotaka na noda veimatavuvale, me itekitekivu vinaka ni noda kawatamata” (*Ensign*, Nov. 1995, 102).

Raica talega Lotu Vakamatavuvale; Vakamau; Valetabu

Mate Vakayalo (*Raica Mate, Vakayalo*)

Mate, Vakayago

Na mate vakayago sai koya na tawasei tani ni yalo mai na yago. Na Lutu i Atama e kauta mai na mate vakayago ki vuravura (raica Mosese 6:48).

Na mate sa tiki yaga sara ni nona ituvatuva ni veivakabulai na Tamada Vakalomalagi (raica 2 Nifai 9:6). Me rawa ni da yaco me vaka na Tamada Tawamudu, sa dodonu me da na mate mada ka qai ciqoma, e dua na yago vakaturi cake mai na mate.

Ni sa mate na yago, sa na bula tiko ga na yalo. Ena vura-vura ni yalo, na yalodra na buladodonu ena “kune marau kei na vakacegu mai parataisi; io era na vakacegu kina mai na nodra rarawa kei na oca” (Alama 40:12). Sa vakarautaki tu e dua na vanua ka vakatokai me valeniveivesu ni yalo me baleti ira “sa mate ena nodra ivalavala ca; io vei ira era a sega ni kila na ivakavuvuli dina, se ko ira sa ivalavala ca ka sega ni vakaba-uti ira na parofita” (V&V 138:32).

Ena vuku ni Veisorovaki kei na Tucaketale nei Jisu Karisito, sa ka vakatovotovo walega na mate vakayago: “Ni sa qai mate kecega ena vuku i Atama, ena vakabulai kece talega ena vuku i Karisito” (1 Korinica 15:22). Na tamata kecega ena tucaketale, na kena ibalebale ni yalo kece sara ena cokoti vata tale kei na yagona—“ia ena semati vata na veitiki ni yago me vaka e liu” ka na sega tale ni mate rawa (Alama 40:23; raica talega Alama 11:44–45).

O sa vakila oti beka na mosi e kauta mai na nona sa takali e dua na lewe ni matavuvale se dua na noda itokani. E sega ni ka vou me da kune rarawa ena veigauna vakaoqori. E ka dina sara, ni lolosi e ivakatakilakila titobu ni loloma. E kaya kina na Turaga, “Mo dou duavata ka veilomani; mo dou tagicaki ira era sa mate” (V&V 42:45). Na sala duadua ga e rawa ni kau tani kina na rarawa mai na mate sai koya me kau tani na loloma mai na bula.

Ena gauna sara mada ga o lolositaka tiko kina na nona takali e dua na nomu daulomani, o na kunea na vakacegu ena yalayala ni tucake tale mai na mate kei na veivakadeitaki ni rawa ni tawamudu na matavuvale. E rawa ni o “kila na vu ni nodra rarawa kei na vu ni nodra reki; era sa rarawataka na nodra mate ka vakarusai na wekadra; ia era sa marau ko ira sa cilavi ira na rarama i Karisito, ni ra na bula kina” (Alama 28:14; raica talega na tikina 9–13).

Me ikuri ni kena rawati na vakacegu ni ra takali yani na noda daulomani, ena rawa ni o kunea na vakacegu ena nomu kila tiko ni ena dua talega na gauna o na mate kina. Ni o bulamuria tiko na kosipeli, sa rawa ni o nanuma tiko na yalayala

ni Turaga: “Ia ko ira sa mate vei au ena kamikamica vei ira na mate” (V&V 42:46).

iKuri ni dusidusi: Aisea 25:8; 1 Korinica 15:51–58; 2 Nifai 9:6–15; Mosaia 16:6–8

Raica talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Parataisi; iTuvatuva ni Veivakabulai; Tucaketale

Mate, Vakayalo

Na mate vakayalo sai koya na noda tawasei tani mai vua na Kalou. E vakavuvulitaka na ivolanikalou e rua na vu ni mate vakayalo. Na imatai sai koya na Lutu, kei na kena ikarua sai koya na noda dui talaidredre ga.

E vakavuvulitaka o Samuela na parofita ni iVola i Momani, “Raica na lutu nei Atama era sa muduki tani kina mai na mata ni Turaga na tamata kecega, ka okati me ra sa mate ena mate vakayago kei na mate vakayalo” (Ilamani 14:16). Ena noda gauna ni bula e vuravura, eda sa tawasei tani kina mai na nona iserau na Kalou. Ena nona Veisorovaki, sa sereka kina na tamata kecega mai na mate vakayalo o Jisu Karisito. E vakadinadinataka o Samuela na nona Tucaketale na iVakabula sa “sereki ira [kina] na tamata kecega mai na imatai ni mate—ko ya na mate vakayalo. . . . Ia raica sa tucaketale ko Karisito me vakabulai ira na tamata kecega ka kauti ira lesu ki na mata ni Turaga” (Ilamani 14:16–17). E vakavuvulitaka na parofita o Liai ni ena vuku ni Veisorovaki, “era sa lako rawa kina vua na Kalou na tamata kecega; raica era na tu e matana me ra lewai ena nona lewa dodonu ka savasava” (2 Nifai 2:10).

E dua tale na mate vakayalo e vua ni noda dui talaidredre. Na noda ivalavala ca sa vakavuna na noda sega ni savasava ka sega kina ni rawa me da tu ena nona iserau na Kalou (raica Roma 3:23; Alama 12:12–16, 32; Ilamani 14:18; Mosese 6:57). Ena nona Veisorovaki, sa veisereki kina o Jisu Karisito mai na mate vakayalo, ia kevaka walega eda cakacakataka tiko na noda vakabauti Koya, veivutunitaka noda ivalavala ca, ka talairawarawa ki na ivakavuvuli kei na cakacaka vakalotu

Mileniamu

ni kosipeli (raica Alama 13:27–30; Ilamani 14:19; Yavu ni Vakabauta 1:3).

iKuri ni dusidusi: 1 Nifai 15:33–35; Alama 40:26; 42:23

Raic talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Vakabauta; Lutu; Talairawarawa; Veivutuni; iValavala ca

Mileniamu

Ni dua na mileniamu sa ikoya e dua na gauna ni 1,000 na yabaki. Ni da cavuta ‘Na Mileniamu,’ eda sa dusia tiko na 1,000 na yabaki ka muria na iKarua ni Lesutale mai na iVakabula (raica iVakatakila 20:4; V&V 29:11). Ena gauna ni Mileniamu, “ni na mai veiliutaki sara ga e vuravura na Karisito’ (Yavu ni Vakabauta 1:10).

Na Mileniamu ena yaco me dua na gauna ni ivalavala dodonu kei na vakacegu ena dela ivuravura. E sa vakatakila na Turaga “ena gauna ko ya ena mudu na nodra veimecaki na manumanu kecega; io ena mudu na veimecaki ni veika bula kecega” (V&V 101:26 raica talega na Aisea 11:6–9). O Setani ena “vesu tu ka na sega ni rawa na yalodra na luve ni tamata” (V&V 45:55; raica talega iVakatakila 20:1–3).

Ena gauna ni Mileniamu, na tamata taucoko ena vuravura era na vinaka ka dodonu, ia era na lewe vuqa era na sega ni ciqoma na taucoko ni kosipeli. Na ka se qai yaco, o ira na lewe ni Lotu era na vakaitavi ena cakacaka ni kaulotu.

Ena gauna ni Mileniamu, o ira na lewe ni Lotu era na vakaitavi ena cakacaka ni valetabu. Era na tomana tikoga na tara valetabu o ira na Yalododonu ka ra na ciqoma na cakacaka tabu me baleti ira na wekadra era sa mate. Ena veidusi-maki ni ivakatakila, era na vakarautaka na ivolatukutuku ni nodra kawa tamata me tekivu sara mai vei Atama kei Ivi.

Na taucoko ni ivalavala dodonu kei na vakacegu ena tomani tikoga me yacova sara na itinitini ni 1,000 na yabaki, o Setani ena “qai sereki mada vakalekaleka me soqoni ira vata na nona mataivalu.” Na mataivalu nei Setani, era na vala vata kei ira na lewei lomalagi ena liutaki ira o Maikeli, se o Atama.

O Setani kei ira na nona mataivalu era na vakadrukai ka ra na biu tani sara vakadua. (Raica V&V 88:111–115.)

iKuri ni dusidusi: V&V 45:55–59; 101:22–34; 133:25

Raica talega iKarua ni Lesu mai i Jisu Karisito

Na iVunau e Tini

Na iVunau e Tini sa ivakavuvuli tawamudu ni kosipeli ka na tara na noda bula vakalou. E a vakaraitaki vei Mosese ena gauna makawa, raica na (Lako Yani 20 1–17), ka se mai vakaraitaka tikoga ena gauna oqo (raica V&V 42:18–29; 59:5–13; 63:61–62). E dua na tiki bibi ni kosipeli na iVunau e Tini. Na talairawarawa ki na ivunau oqo ena dusia na gaunisala ni talairawarawa ki na ivakaro tale e so.

Na veivakamacala ni iVunau e Tini ka na muria mai oqo e wili kina na kena rawa ni vakamuri ena noda bula ena gauna oqo:

1. “Me kakua vei iko na Kalou tani, koi au duadua ga” (Lako Yani 20:3). Sa dodonu, “me caka na ka kecega me vakarokorokotaki kina na Kalou” (V&V 82:19). Sa dodonu me da lomana ka qarava na Turaga ena lomada taucoko, ena yaloda taucoko, kei na noda kaukauwa kecega (raica Ai Vakaruva 6:5; V&V 59:5).
2. “Mo kakua ni cakava vei iko e dua na matakau ceuceu.” (Lako Yani 20:4). E vakasewasewana na Turaga na qaravi matakau. Na qaravi matakau e levu tu na kena mataqali. E so na tamata era sega ni cuva tiko vua na matakau se ivakatakarakara, ia era vakaisosomitaka na Kalou bula ena so tale na matakau me vaka na ilavo, iyau vakavuravura, itovo ni vakasama, se veimurimuri. Sa nodra Kalou sara ga na iyau ena nodra bula—“na kalou ena rusa vata kei ira” (2 Nifai 9:30).
3. “Mo kakua ni cavuta walega na yaca i Jiova na nomu Kalou” (Lako Yani 20:7). Na ivakamacala ni ivunau oqo, raica “Veivakacacani” 184.

4. "Nanuma na Siga ni Vakacecegu mo vakatabuya" (Lako Yani 20:8). Na ivakamacala ni ivakaro oqo, raica "Siga ni Vakacecegu" tabana 118–119.
5. "Vakarokorokotaki rau na tamamu kei na tinamu" (Lako Yani 20:12). Oqo e dua na ivakaro ka na dei tu me yacova sara ni da sa qase mai. Me da dau vakasaqara na sala me da dau rokovi ira kina na noda itubtutubu.
6. "Mo kakua ni laba" (Lako Yani 20:13). E dua na ivakamacala baleta na ivunau oqo vei ira era na lako ki na ivalu, raica "Veivaluvaluti," tabana, 30, 133, 203.
7. "Mo kakua ni ia na veibutakoci" (Lako Yani 20:14). Ena dua na ivakatakila ni gauna oqo, e sega walega ni vakasewasewana na Turaga na veimoceri vakatawadodonu, ia "se dua na ka vakaoqori" (V&V 59:6). Veidauci, vakasalewalewa, kei na so tale na ivalavala e tauvata kaya, era sa vakacalai kecega ena ikavitu ni ivakaro. Me ikuri ni ivakamacala, raica "Tiko Savasava," tabana 5–7.
8. "Mo kakua ni butako" (Lako Yani 20:15). Na butako e dua na ivakaraitaki ni dauveivakaisini. Na ivakamacala ni yalodina, raica tabana 208.
9. "Mo kakua ni vosavakacacataka na kainomu" (Lako Yani 20:16). Na vosa vakacacataki ni kainoda e vakaraitaki talega ni dauveivakaisini. Na ivakamacala ni yalodina, raica tabana 205.
10. "Kakua ni daukocokoco" (Lako Yani 20:17). Kocova, se vinakata lo na ka e nona e duatani tale, ena vakacacana na yalo. Ena rawa ni vakaosota na vakasama ka vakaogai keda ena veigauna na kena yalo ca kei na veilecayaki. Ena laki vakavuna e so tale na ivalavala ca kei na bula osooso vakailavo.

E dina ni volai tu ena iVunau e Tini e so na ka *e sega ni dodonu me da cakava* ia e tiko talega kina na *veika e dodonu me da cakava*. E vakalekalekataka ga na iVakabula na iVunau e

Tini ena rua na ivakavuvuli—lomana na Turaga ka lomani ira na kainomu:

Mo lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega.

Ai matai ni ivunau oqo ka levu.

A sa tautauvata na kena ikarua, Mo lomana na kainomu me vaka ko lomani iko” (Maciu 22:37–39)

iKuri ni dusidusi: Mosaia 12:33–36; 13:11–24

Raica talega Galala; Yalodina; Talairawarawa; Veivakacacani; Vakarakoroko; Sigatabu; iValu; Qaravi Kalou

Na Matanitu kei na Lawa

Na wase 134 ni Vunau kei na Veiyalayalati e tuvai koto kina na vakabauta ni Yalododonu Edaidai “ni vakaro ni matanitu kei na lawa raraba” (V&V 134, kena ikau). E okati ena iwase oqo na veimalanivosa oqo:

“Keimami vakabauta ni a tauyavutaka na Kalou na veimatanitu me yaga vua na tamata; ia ena tarogi ira na tamata ko Koya ena ivakarau era a qarava kina; io na nodra bulia na kena lawa ka vakayacora na kena cakacaka me vinaka ka yaga vei ira na tamata. . . .

“Keimami vakabauta ni sa itavi ni tamata kecega me rokova ka muria na lawa ni matanitu, ena vanua e tiko kina; io ni sa taqomaki na nodra dodonu ena lawa ni matanitu oqori. Keimami vakabauta talega ni sa cala vei ira na lewenivanua era sa taqomaki tu vakaoqori, me ra vakaduiduile ka vorata na lawa; ia kevaka era kitaka vakakina me ra totogitaki sara. Raica sa kilikili ki na veimatanitu kecega me ra bulia na lawa era kila ni dui ganiti ira; io sa nodra itavi talega me ra raica na sa soli tu na galala vei ira na lewena.

Keimami vakabauta ni sa kilikili me rokovi na tamata yadua ena nona ilesilesi; raica era sa lesi na iliuliu kei na turaganilewa, me ra taqomaki ira na tamata dodonu ka lewai ira na tamata cala; ia sa itavi ni tamata kecega me rokova ka muria na lawa; raica kevaka e sega na lawa, sa na sega ni kune na

vakacegu kei na marau; io sa na yaco ga na lewa saurara ka vakarerevaki. Raica a bulia na lawa na tamata me taqomaki keda na tamata yadua kei na noda matanitu; ia sa soli mai lomalagi na lawa ni veika vakayalo; io me ra vakabauta ka qarava na Kalou ka a buli ira na tamata kecega” (V&V 134:1, 5–6).

E dua na tikina bibi ka vu ni nodrau duidui na lotu kei na vanua sai koya na itavi ni matanitu me solia na galala ni qaravi Kalou. Era tokona na ivakavuvuli oqo na parofita ni gauna oqo, me vaka e tukuni ena ikatinikadua ni yavu ni vakabauta: “Keimami vakabauta ni dodonu me soli na galala me da dui qarava kina na Kalou Kaukauwa me vaka na dodonu ni tamata yadua; ia me soli ena galala oqori me dui lewa kina na ivakarau ni nodra lotu, na vanua me ra sokalou kina kei na kalou me ra lotu vua. E salavata kei na duidui ena kedrau maliwa na lotu kei na vanua, na nona sega ni tokona na Lotu e dua na ilawalawa vakapolitiki se dua na daunipolitiki. E sega ni vakatara na kena vakayagataki e dua na kena vale se iyauqaqa me baleta e dua na inaki vakapolitiki. E sega ni vakaitavi na Lotu ena politiki vakavo ga kevaka e dua na taro me baleta na tiko savasava, sa dau vakaraitaka na Lotu na veika e vakabauta ena veika vakaoqori.

E dina ni na tu ga vakataki koya na Lotu ena veika vakapolitiki. Era sa dau veivakauqeti na iliuliu ni Lotu vei ira na lewena me ra vakaitavi me vaka ni ra lewenivanua. Me vaka ni o Yalododonu Edaidai, sa dodonu mo kila na vanua e dodonu mo tu kina kei na nomu itutu ena vanua o tiko kina. Vulica na itukutuku makawa, na isolisoli, kei na lawa ni vanua. Kevaka ena mani yaco na gauna mo veidigidigi kina se vakaitavi ena veika me baleta na matanitu, mo na tokona sara ka taqomaka na ivakavuvuli ni dina, buladodonu, kei na bula galala.

iKuri ni dusidusi: V&V 98:10; Yavu ni Vakabauta 1:12

Na Vosa ni Vuku

Sa vakatakila mai na Turaga na Vosa ni Vuku me baleta na tiko bulabula ni noda bula vakayago kei na noda bula

vakayalo. Sa volai koto ena wase 89 ni Vunau kei na Veiyalayalati ni sa vakaraitaka mai vei keda na Turaga, na kakana me da kania kei na veika ca me da kakua ni vakayagataka. E sa yalataka o Koya na veivakalougatataki vakayalo ka vakayago talega.

Sa vakaroti keda na Turaga ena Vosa ni Vuku me da kakua ni vakayagataka na veika oqo:

- Wai ni veivakamatenitaki (raica V&V 89:5–7).
- Tavako (raica V&V 89:8).
- Ti kei na kofi (V&V 89:9; era sa vakatavuvulitaka na parofita nikua ni ivosavo “wai katakata” e kena ibalebale na ti kei na kofi).

Ni dua na ka e vakavu ca ka na vakayagataki ki na yago ena veicalati kei na ivakavuvuli ni Vosa ni Vuku. Qo e dina sara ni vakatauvatani kei na wai ni veivakamatenitaki, ka na rawa ni vakacacani ira sara ga vaka dua o ira era sa vesuki tu kina. Kauti iko laivi sara ga mai kina. Kakua ni vakatovototaka. Na vakayagataki cala ni wainimate ena vakavuna talega na vakacacani ni bula.

Sa vakatakila na Turaga ni kakana oqo ena vinaka ki na yago:

- Kakana draudrau kei na vuanikau, ka na rawa ni vakayagataki “vakavuku kei na vakavinavinaka” (raica V&V 89:9–10).
- Na lewe ni “manumanu yavaiva kei na manumanu vuka” me dau “vakayagataki sara ga vakamatau” (raica V&V 89:12–13).
- Na kakana me vaka na witi, raisi, kei na poreti ka sa vaka na “ititoko ni bula” (V&V 89:14–17).

Na Veivakalougatataki ni Maroroi na Vosa ni Vuku

Vei ira era maroroya na Vosa ni Vuku, sa yalataka oti tu na Turaga:

“Na lewenilotu kecega sa nanuma ka vakayacora na veika sa tukuni oqo ka ra sa muria tiko na vunau, ena ka ni bula ki na nodra vicovico vakauto kina na suidra.

“Ia era na vakavukui ka kila vakalevu, io era na kila na ka sa vuni tu.

“Io era na cici ka sega ni cegu oca, io era na lako tiko ka sega ni malumalumu mai.

“Ia koi au na Turaga, au sa yalataka vei ira ni na lako siviti ira na agilosi dauveivakarusai, io me vaka ga ena nona a lako siviti ira na Isireli ka sega ni vakamatei ira” (V&V 89:18–21).

Vakamalumalumutaki na Veivakabobulataki

Na ka vinaka duadua me sa vakatabui sara ga na ka e sa vakatabuya na Turaga ena Vosa ni Vuku Ia kevaka mo sa vakabobulataki iko kina dua vei ira na ka oqo, sa rawa ni ko na dro tani mai na veivesu oqori. Ena rawa ni ko vagalalataki iko mai na veivesuki oqori ena nomu sasaga sara ga o iko vakataki iko, na kaukauwa ni loloma ni Turaga, veivuke mai vei ira na wekada, kei na veituberi mai vei ira na iliuliu ni Lotu.

Masulaka na veivuke, ka tovolea ena nomu igu taucoko mo vakamalumalumutaka na veitemaki ni yaco mai vei iko ena gadreva na Tamada Vakalomalagi mo ciqoma na veivakalougatataki ni talairawarawa ki na Vosa ni Vuku, ka na vakaukauwataki iko ko Koya ena nomu sasaga mo sereki rawa.

iKuri ni dusidusi: V&V 49:19–21; 59:15–20; 88:124; 89:1–4

Raica talega Talairawarawa; Veitemaki

Na Yalo ni ka e Dina (*Raica* YaloTabu)

Papitaiso

E tukuni ena iVola i Momani e dua na matatamata era a vulica na kosipeli ka papitaiso ena dua na vanua ka vakatokai ko Momani. Mai na gauna era papitaiso kina era sa dau raica tu na vanua ko Momani me vanua totoka baleta ni ena gauna

era a tiko kina e kea, era “sa mai veikilai kina kei na nodra iVakabula” (Mosaia 18:30). Era vaqacacotaki mai na nodra ivakadinadina kei na nodra veiyalayalati ni papitaiso, era a yalodina tikoga vua na Turaga, ena gauna sara mada ga ni vakatovolei vakaitamera (raica Mosaia 23–24).

Me vakataki ira ga na matatamata ena itukutuku ni iVola i Momani oqo, ena rawa ni o marau ena nomu vakananuma lesu na nomu veiyalayalati ni papitaiso kei na nona yalayala na Turaga me baleti iko. Ena rawa ni o kunea na kaukuwa ena cakacaka vakalotu ni papitaiso, se o qai papitaiso walega oqo se o a papitaiso ena vica na yabaki sa oti.

Curuma na Sala ki na Bula Tawamudu

Na papitaiso e imatai ni cakacaka vakalotu ni veivakabulai ni kosipeli (raica Yavu ni Vakabauta 1:4). Ena papitaiso kei na veivakadeitaki mai na kaukauwa ni matabete, sa yaco kina mo lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Ena gauna o papitaiso kina, o sa vakaraitaka tiko na nomu lomasoli mo muria na nona ivakaraitaki na iVakabula. O Koya talega e a papitaiso, e dina ga ni sega na Nona ivalavala ca. Me vaka e vakamacalataka vei Joni na Dauveipapitaisotaki, e gadrevi me papitaiso o Koya me rawa kina ni da “vakabauta vakaoqo na ivalavala dodonu kecega” (raica Maciu 3:13–17).

O ira kece era segata tiko na bula tawamudu sa dodonu me ra muria na nona ivakaraitaki na iVakabula ena nodra papitaiso ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu. E kaya vei keda na parofita o Nifai ni sa vakaraitaka vei keda na iVakabula “na matamata ni koro [me da] curu kina. Ia na matamata ni koro [me da] curu kina sai koya na veivutuni kei na papitaiso ena wai; ia dou na qai papitaisotaki ena Yalo Tabu kei na bukawaqa me bokoci kina na nomudou ivalavala ca. Ia dou sa tu ena sala dodonu ka rabaililai sa basika ki na bula tawamudu” (2 Nifai 31:17–18). Eda na rawata na bula tawamudu kevaka eda vosota me yacova na ivakataotioti, maroroya tiko na noda veiyalayalati ka ciqoma na veicakacaka vakalotu tale e so ni veivakabulai.

Papitaiso ena Nona Sala na Turaga

A vakatakila na iVakabula na icakacaka dina ni papitaiso ki vua na Parofita o Josefa Simici, ka vakamatatataka kina ni cakacaka vakalotu oqo e dodonu me vakayacora e dua ka tu vua na kaukauwa vakabete ka vakakina ni dodonu me caka ena tabadromuci:

“Me sobu ki loma ni wai ko koya sa lesia na Kalou ena ilesilesi i Jisu Karisito me veipapitaisotaki; ia me sobu talega yani ko koya sa mai papitaisotaki; io me cavuta na yacana ka qai kaya: Sa lesi au ko Jisu Karisito, meu papitaisotaki iko ena yaca ni Tamada, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu. Emeni.

“Ia me qai tabadromuci koya e wai, ka vakamatari koya cake tale” (V&V 20:73–74).

Na tabadromuci e ivakatakarakara ni kena sa mate na nona bula ivalavala ca e dua na tamata ka sucu tale ki na dua na bula vakayalo, ka vakatabui ki na veiqaravi vua na Kalou kei ira na Luvena. Sa ivakatakarakara talega ni mate kei na vakaturi cake tale mai na mate. (Raica Roma 6:3–6).

Gonelalai kei na Papitaiso

Ena ivakatakila ni gauna oqo, eda sa kila kina ni ra sa vakabulai na gonelalai mai na ivakatekivu kei vuravura, ena vuku ni loloma i Jisu Karisito. Sa kaya kina na Karisito, “Era sa sega ni ivalavala ca; raica sa sega ni soli vei Setani na kaukauwa me temaki ira kina na gonelalai, me yacova na gauna era sa kila kina na ka vinaka mai na ka ca” (V&V 29:46–47). Me ra kakua ni papitaisotaki me yacova na gauna era sa yacova kina na yabaki me ra kila kina na ka vinaka mai na ka ca, ka sa vakatakila mai na Turaga sai koya me ra yabaki walu (raica V&V 68:27; iVakadewa nei Josefa Simici, iVakatekivu 17:11). Kevaka e dua e kaya ni dodonu me ra papitaiso na gonelalai “sa cakitaka na loloma i Karisito ka vakawaletaka na nona isoro kei na kaukauwa ni nona veivakabulai” (Moronai 8:20; raica talega tikina 8–19, 21–24).

Nomu Veiyalayalati ni Papitaiso

Ena gauna o papitaiso kina o sa curuma e dua na veiyalayalati kei na Kalou. O sa yalataka kina ni o na taura na yaca i Jisu Karisito, muria na Nona ivunau, ka vosota me yacova na ivakataotioti (raica Mosaia 18:8–10; V&V 20:37). O sa vakavouya tiko na veiyalayalati oqo ena veigauna o vakaiivotavota kina ena sakaramede (raica V&V 20:77, 79).

Taura na Yaca i Jisu Karisito. Ni o taura na yaca i Jisu Karisito, o sa na raica ni o sa Nona. O sa na biuti Koya kei na Nona cakacaka me liu ena nomu bula. O sa na segata na veika e vinakata o Koya ka sega ni veika o vinakata se na veika e vakatavuvulitaka o vuravura mo vinakata.

Ena iVola i Momani, e vakamacalataka kina na Tui o Penijamini na vuna e sa rui bibi kina na noda taura na yaca ni iVakabula:

“Ni sa sega tale na yaca dou na bula rawa kina. Raica sa sega ni dua tale na yaca sa soli mo dou bula rawa kina; ia mo dou taura matua ga na yaca i Karisito koi kemudou kece sa veiyalayalati mo dou talairawarawa vua na Kalou me yacova na mate.

“Ia ko koya yadua sa vakayacora vakaoqo, ena taqomaki koya na Kalou; ia ena kila na yaca sa kacivi kina ni sa kacivi ena yaca i Karisito.

“Ia ko koya sa sega ni taura na yaca i Karisito, ena kacivi ena yaca tani, ka na sega ni vakabulai koya na Kalou” (Mosaia 5:8–10).

Muria na iVunau. Na nomu veiyalayalati ni papitaiso sai koya na nomu soli iko mo curu mai ki na matanitu ni Kalou, tawasei iko tani mai vuravura ka tu me ivakadinadina ni Kalou “ena veigauna kecega, ena veika kecega, kei na veivanua kecega” (Mosaia 18:9). Na nomu sasaga mo tu ka ivakadinadina ni Kalou e oka kina na veika kece sara o cakava ka tukuna. Dau segata tikoga mo nanuma ka maroroya na ivakaro ni Turaga. Qarauna me savasava tikoga na nomu

vakanananu, na nomu vosa, kei na nomu ivalavala. Ena gauna o vakasaqara kina na ka ni veivakalasai me vaka na iyalo, televiseni, na Initaneti, ivakatagi, ivola, mekesini, kei na niusipepa, qarauna mo na dau sarava, vakarorogo, ka wilika walega na veika e veilaveti. Dau vakaisulu vakamaqosa. Digitaka na itokani era na vakauqeti iko mo rawata na nomu takete tawamudu. Lako tani mai na veika tawasavasava, iyaloalo kei na ivola vakasisila, veimau ilavo, vakatavako, gunu ni veivakamatenitaki, kei na waigaga ni veivakamatenitaki. Mo kilikili tiko ena curu ki na valetabu.

Qarava na Turaga. Na ivakaro mo wasei iko tani mai na veika ni vuravura e sega ni kena ibalebale mo kauti iko tani mai vei ira na tamata. E tiki ni veiyalayalati ni papitaiso sai koya mo qarava na Turaga, o na qaravi Koya vakavinaka duadua ena nomu qaravi ira na kai nomu. Ni vakavuvulitaka na parofita o Alama na veiyalayalati ni papitaiso, e kaya kina ni dodonu me “lomamudou mo dou veivuketaka na nomudou icolacola me mamada kina” ka “lomamudou mo dou tagi vata kei ira sa tagi, ka vakacegui ira sa rarawa” (Mosaia 18:8–9). Dau yalovinaka ka rokovi ira na tamata kecega, ka muria na ivakairaitaki nei Jisu Karisito ena nomu ivalavala vei ira na tani.

Na Veivakalougatataki Yalataki ni Papitaiso

Ni o maroroya na veiyalayalati o vakayacora ena gauna ni papitaiso, ena vakalougatataki iko na Turaga ena vuku ni nomu yalodina. E so na veivakalougatataki o na ciqoma sai koya na veitokani tudei ni Yalo Tabu, na bokoci ni nomu ivalavala ca, kei na galala mo sucu tale vakayalo.

Na Veitokani Tudei ni Yalo Tabu. Ena gauna o papitaisotaki oti kina, era a vakatora e buradelamu e vica na Matabete i Melikiseteki vakadonui na ligadra ka solia vei iko na isolisoli ni Yalo Tabu. Na isolisoli oqori sa soli kina vei iko na dodonu ki na veitokani tudei ni Yalo Tabu kevaka o bula kilikili tiko. Na veitokani tudei ni Yalotabu e dua na veivakalougatataki cecere duadua e rawa ni o ciqoma ena bula oqo. Na Yalotabu

ena dusimaki iko ena sala ni buladodonu kei na sautu, ka na kauti iko yani ki na bula tawamudu.

Vakabokoci ni iValavala Ca. Ni o sa papitaisotaki oti, o sa na ciqoma na vakabokoci ni nomu ivalavala ca. Ena dua tale na kena vosa, sa rawa mo vosoti ena vuku ni loloma cecere ni iVakabula. Ena vuku ni veivakalougatataki oqori, sa na rawa kina, ni yaco mai na kena gauna, me vakatarai mo laki bula ena nona iserau na Tamada Vakalomalagi.

Me bokoci na nomu ivalavala ca, sa dodonu mo cakacaka-taka tiko na nomu vakabauti Jisu Karisito, mo veivutuni dina sara, ka segata tiko mo maroroya na ivunau. E vakavuvulitaka na parofita o Momani, “Ia sa vua ni veivutuni na papitaiso; raica era sa papitaiso ni ra sa vakabauta ka muria na ivunau; ia ni ra sa muria na vunau, sa bokoci kina na nodra ivalavala ca” ni o vakamalumalumutaki iko tikoga e mata ni Kalou, dau masuti Koya e veisiga, tudei tu ena vakabauta, ka qaravi ira era gadreva tu na veivuke (raica Mosaia 4:11–12, 26).

Na Sucu Tale. Ena cakacaka vakalotu ni papitaiso kei na veivakadeitaki, o sa sucu tale kina ki na dua na bula vou. E kaya kina na iVakabula vei Nikotimo, “Kevaka sa sega ni sucu e dua ena wai kei na Yalo Tabu, ena sega ni curu rawa ki na matanitu ni Kalou” (Joni 3:5). Me vaka ga na nona curuma e dua na bula vou ena nona sucu mai e dua na gonelailai, o sa teki-vutaka e dua na bula vou ena nomu curuma na veiyalayalati ni papitaiso. E rawa ni o tubu ena nomu bula vakayalo ka yaco me vaka cake na iVakabula ena nomu maroroya na nomu veiyalayalati ni papitaiso, vakaivotavota ena sakaramede mo vakavouya kina na nomu veiyalayalati, ka veivutunitaka na nomu ivalavala ca. E vakavulica na iApositolo o Paula ni gauna eda sa papitaiso kina “eda sa ivalavala vakatalega kina ena bula vou” (Roma 6:4).

Vosota ki na iVakataotioti

Ia oqo ni o sa papitaiso ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, mo buladodonu tikoga, ni veicakacaka vakalotu oqo e

vakatakilakilataka walega na itekitekivu ni nomu ilakolako lesu mo laki bula vata kei na Tamamu Vakalomalagi. E vakavuvulitaka na parofita o Nifai:

“Oi kemudou na wekaqu lomani, ni dou sa tu ena sala donu ka rabaililai, au na taro mada: Sa rauta li oqori? Raica au sa kaya vei kemudou e segai; ni dou sa sega ni yaco rawa e keru kevaka me sega na vosa i Karisito kei na dei ni nomudou vakabauti Koya, ka vakararavi sara ki na loloma i Koya sa kaukauwa me ia na veivakabulai.

“Ia mo dou toso ki liu ka tudei vei Karisito ena nomudou vakanuinui taucoko sara, mo dou lomana na Kalou kei na tamata kecega. Ia kevaka dou sa toso ki liu ka tugana ki lomamudou na vosa i Karisito ka vosota me yacova na ivakataotioti, raica sa kaya vakaoqo na Tamada: Dou na rawata na bula tawamudu” (2 Nifai 31:19–20).

iKuri ni dusidusi: Cakacaka 2:37–38; 2 Nifai 31:4–13; Alama 7:14–16; 3 Nifai 11:18–41; 27:13–22; V&V 39:5–6; 10; 76:50–53

Raica talega Vakabauta; Yalo Tabu; Talairawarawa; Matabete; Veivutuni; Sakaramede

Parataisi

Ena ivolanikalou na vosa *parataisi* e vuqa tu na duidui ni kena vakayagataki. Na imatai e vakamacalataka e dua na vana ni vakacegu kei na marau ena vuravura ni yalo ni bula tamada, ka baleti ira era a papitaisotaki ka ra yalodina tikoga (raica Alama 40:12; Moronai 10:34). Kivei ira era tiko ena vuravura ni yalo sa rawa me ra vulica na kosipeli i Jisu Karisito, veivutunitaka na nodra ivalavala ca, ka ciqoma na cakacaka tabu ni papitaiso kei na veivakadeitaki ena cakacaka eda na vakayacora ena veivaletabu (raica V&V 138:30–35). Ni ra vakayacora vakakina, sa na rawa me ra curu ki parataisi.

Na ikarua ni kena vakayagataki na vosa oqo *parataisi* e kunei ena itukutuku kei Luke ni nona vakarubeci na iVakabula. Ena nona sa rube tu o Jisu ena kauveilatai, e dua na tamata daubutako ka a rube talega e kea, e a kaya, “Kemuni na

Turaga, nanumi au ni kemuni sa lako mai ena nomuni matanitu” (Luke 23:42). E tukuni ena Luke 23:43, ni a sauma na Turaga, “Au sa kaya vakaidina vei iko, Ena siga edaidai e daru na tiko vata mai parataisi.” kaya o Parofita Josefa Simici ni oqo e vakadewataki cala; na Turaga e a kaya vua na daubutako ni na tiko vata kei koya mai na vuravura ni yalo.

Na vosa *parataisi* e kunei talega ena 2 Korinica 12:4, ka vakabauti ni tukuna tiko na matanitu silesitielei. Ena ikatini ni yavu ni vakabauta, na vosa *parataisi* e vakamacalataka na lagilagi kei vuravura ena Melineumi.

Raica talega Mate, Vakayago; Yavu ni Veivakabulai; Tucaketale

Parofisai (*Raica* iVakatakila; iSolisoli Vakayalo)

Parofita

Oi keda na lewe ni Lotu Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, eda kalougata ni da liutaki mai vei ira na parofita bula. Sai ira era sa kacivi me ra gusunivosa ni Turaga, me vakataki Mosese, Aisea, Pita, Paula, Nifai, Momani, kei ira na parofita tale e so ena ivolanikalou. Eda tokoni ira na Peresitedi ni Lotu ni ra sa parofita, daurairai, ka daunivakatakila—o koya duadua ga ena dusimaka na Lotu. Eda tokoni rau talega na daunivakasala ni Mataveiliutaki Taumada kei ira na lewe ni Kuoramuni ni iApositolo Le Tinikarua ni ra sa parofita, daurairai, ka ra daunivakatakila.

Me vakataki ira ga na parofita ni gauna makawa, o ira na parofita edaidai era vakadinadinaiki Jisu Karisito ka vakavulica na Nona kosipeli. Era vakatakila na lewa ni Kalou kei na kena ituvaki dina. Era veivunauci ena qaqa ka vakamatata, ka ra saqata vakaukauwa na ivalavala ca ka veivakasalataki ena kena ca. Ena so na gauna era na vakauqeti me ra parofisaitaka na veisiga ni mataka me baleti keda.

Mo na dau vakabauti ira na parofita bula. Na nodra ivakavuvuli sa baleta na lewa ni Turaga, ka a tukuna: “Koi au na Turaga; raica na ka ga au sa tukuna au sa tukuna, kau na sega

Qameni

ni vakaiulubale kina. Raica ena takali mada ko lomalagi kei vuravura; ia na noqu vosa ena sega ni takali; ena vakayacori vakaidina na vosa kau sa tukuna, se ra tukuna na noqu tamata" (V&V 1:38).

Na cecere duadua ni nomu taqomaki e umani tikoga ki na nomu bulataka vakadodonu na vosa ni Turaga ka lako mai vei ira na Nona parofita, vakabibi mai vua na Peresitedi ni Lotu edaidai. Sa vakasalataka na Turaga ni ko ira era vakawalena na nodra vosa na parofita bula era na lutu (raica V&V 1:14–16). Sa yalataka o Koya na veivakalougatataki oqo vei ira era muria na Peresitedi ni Lotu.

"Dou muria na lewenilotu na vosa kei na ivakaro kecega sa vakatakilai vua me tukuna vei kemudou; ia mo dou caka dodonu kina e mataqu;

"Ia mo dou vakabauta ka muria na ka sa tukuna, me vaka ga au sa tukuna vei kemudou.

"Ia kevaka dou sa kitaka vakakina ena sega ni rawai kemudou na matamata ki etesi; ia ena vakamalumalumutaka na Turaga na Kalou na kaukauwa ni tevoru; raica ena yavavala ko lomalagi ena vukumudou me vakacaucautaka kina na yacana" (V&V 21:4–6).

iKuri ni dusidusi: 2 Veigauna 20:20; Emosi 3:7; Efeso 2:19–20; 1 Nifai 22:1–2; Mosaia 13:33–35; V&V 107:91–92; Yavu ni Vakabauta 1:6

Qameni (*Raica Valetabu*)

Qaravikalou

Na qaravi Kalou meda solia kina na noda loloma Vua, vakarokoroko, dauveiqaravi, kei na yalodina, e a vakaroti Mosese na Kalou, "Mo vakarokoroko vua na Kalou, ka qaravi Koya duadua ga" (Mosese 1:15). Ena itabatamata oqo e sa vakarota o Koya, "Mo lomana na Turaga na nomu Kalou ena lomamu taucoko kei na nomu kaukauwa taucoko, ia mo qaravi Koya ena yaca i Jisu Karisito" (V&V 59:5). Kevaka ko sa bi-uta e dua na tamata se dua na ka me liu mai na nomu lomana

na Kalou, ko sa vakatanitaka tiko na qaravi kalou se qaravi matakau (raica Vakatekivu 20:3–6).

E dua na gaunisala ni nomu rawa ni qarava na Kalou na masumasu. O Alama e vakavulici luvena o Ilamani, “Mo masuta na Turaga me vukei iko ena ka kecega; ia mo vakaliuca na Turaga ena nomu cakacaka kecega, ka vakarogotaka vua na nomu sala kecega, mo dau nanuma tikoga na Turaga; io mo lomani koya ena gauna taucoko” (Alama 37:36).

Mo dau lakova na soqoni ni Lotu ena yalo ni qaravikalou. Sa vakarota na Turaga, “Raica sa kilikili sara mo qarauni iko vinaka me kakua ni tauvi iko na duka ni ka vakavuravura; ia mo lako ki na vale ni soqoni ena siga ni Vakacegegu ka qaravi au kina. Ia oqo na siga sa vakaroti vei iko mo vakacegu kina mai na nomu cakacaka kecega; io mo qaravi Koya ga sa cecere sara” (V&V 59:9–10).

E dua talega na tiki ni qaravikalou na vakaitavi ena cakacaka vakalotu ni matabete. Ni ko sa laki vakayagataka ena vakarokoroko na sakaramede, ka lako ki valetabu ko sa vakaraitaka tiko na nomu nanuma ka qarava tiko na Tamada Vakalomalagi ka vakadinadinataka na nomu vakavinavinaka vua na Luvena o Jisu Karisito.

Me ikuri ni kena matanataki tiko na qaravikalou, sa donu me tiko vei iko na yalo vakalou ena veivanua kece ko lakova kei na veika kece o na vakayacora. E a vakavulica o Alama na ivakavuvuli oqo, vei ira e dua na ilawalawa tamata ka ra sa cemuri laivi mai na vanua ni nodra qaravikalou. E a vukei ira ko koya me ra kila ni qaravikalou dina e sega ni yalani me ka ga ni dua na siga ena loma ni macawa (raica Alama 32:11). E a vosa talega vakaoqori o Amuleki na itokani i Alama vei ira na ilawalawa o ya ena nona vakauqeti ira, “me ra qarava vakayalo ka vakaidina na Kalou ena vanua kecega dou sa tiko kina” (Alama 34:38).

iKuri ni dusidusi: Same 95:6–7; Mosaia 18:25; Alama 33:2–11; V&V 20:17–19, 29; Yavu ni Vakabauta 1:11

Raica talega Lolo kei na iSolisoli ni Lolo; Kalou na Tamada; Loloma, Masumasu; Sigatabu

Rakorako

Na isulusulu rakorako sa ikoya e dua na ivakarau ni yaloraramusumususu kei na maqosa ni isulusulu, sasauni, ivosavosa, kei na itovo. Kevaka o rakorako, mo kakua ni kauwaitaka na veika e sega ni dodonu mo vakaitavitaki iko kina. Na kena dodonu, mo vakasaqara “mo dou qai vakarokorokotaka na Kalou ena yagomudou, o koya sa curumi kemudou” (1 Korinica 6:20; raica talega tikina 19).

Kevaka o sega ni vakadeitaka se sa matau na nomu isulusulu se na nomu sasauni, tarogi iko ga vakaiiko, “Ena rawa beka meu yalo vakacegu e na kequ irairai kevaka au tu e mata ni Turaga?” E rawa mo tarogi iko ena dua na taro e tautauvata me baleta na nomu ivosavosa kei na nomu itovo: “Ena rawa beka meu cavuta na veivosavosa oqo se vakaitavi ena veiitavi qaravi vakaoqo kevaka e tiko kina na Turaga?” Na veitaro vakaoqo kei na nomu sauma ena yalodina e rawa me dusimaki iko mo cakava e so na veisau bibi ena nomu bula. E so na veika oqo e rawa me vukei iko ena nomu sasaga mo rakorako.

iSulusulu kei na iRairai

Era dau vakasalataki keda na veiparofita me da dau vakaisulu vakamatau. Na ivakasala oqo e tauyavutaki mai na dina ni yagomu sa ibulibuli tabu ni Kalou. Rokova ni oqori na isolisoli mai vua na Kalou. Na nomu isulusulu kei na kemu irairai, sa rawa ni o vakaraitaka kina vua na Turaga na nomu vakamareqeta na yagomu.

Na nomu isulusulu e vakaraitaka na veika e tiko e loma-mu. Na nomu isulusulu kei na kemu irairai e vakaraitaka tiko e dua na itukutuku baleti iko vei ira na tamata ka na tara sara tikoga na nomu veimaliwai kei ira. Ni o sa ukutaki iko vinaka tu ka qai mai matau yani na nomu isulusulu o sa sureta sara tikoga na Yalo Tabu ka sa rawa mo ivakaraitaki vinaka vei ira era tiko maliwai iko.

Na uto ni ivakasala me da matau tu sa ikoya e dua na ivakaraitaki ni kaukauwa vakamareqeti ni keda ibulibuli, na rawa

ka me ra kau mai kina na gone ki na vuravura. Na kaukauwa oqo sai koya me vakayagataki walega ena nodrau veimaliwai na veiwatini. E sega ni rakorako na kena dau tokari na tarau-sese leleka, na isulu e kabita na yago, kei na isulusulu tale e so ka sega ni tabonaka vakavinaka na yagomuni, ka rawa ni vakauqeta na gagadre ni yalo kei na ivalavala me rawa kina ni veicoqacoqa kei na lawa ni tiko savasava ni Turaga.

Me kena ikuri o kemuni kece mo ni vakavukutaka sara na nomuni na vakaisulu, kemuni irairai, kei na ikotikoti. Ena veigauna kece mo ni dau sauni kemuni, sulusulu vinaka, ka vakaitovotaki kemuni. Kua ni veivukiyaka na ituvaki ni yagomuni ena samuqawe kei na vakasau ni yago. Kevaka o iko e dua na goneyalewa se marama o vinakata me vakasau na daligamu, ia mo tokara ga e yadua na pea na sau rakorako e daligamu.

Taqomaka tiko na ivakatagedegede cecere ena nomu rakorako ena veisoqo kecega. Kakua ni vakalolovirataka na nomu ivakatagedegede ni o vakayagataka tiko na yagomu ena nomu vakasaqara tiko na veivakadonui mai vei ira na tani. O ira na tisaipeli dina i Jisu Karisito era taqomaka na ivakatagedegede ni Turaga veitalia ga na isulusulu ni gauna oqo se na veivakasosataki mai vei ira na tani.

iVosavosa kei na iTovo

Ena tukuna na nomu ivakarau na nomu isulusulu kei na nomu sasauni, nomu ivosavosa kei na nomu itovo. Na nomu vosa kei na ka o cakava e rawa me vakatitobutaka na nomu veivakayararataki vei iko kei ira na tani. Ena tukuni iko na nomu savasava, dodonu, na vosa ni veivakauqeti kei na veika o cakava ni na kauta mai na mamarau kivei ira era tu vakavolivoliti iko. Na nomu sasaga mo rakorako ena vosa kei na veika kece o cakava ena veiliutaki ki na veidusimaki rabailevu kei na vakacegu mai vua na Yalo Tabu.

Mo dau levea na vosa dukadukali ka vakailoa, na kena vakayagataki vakasakasaka na yaca ni Turaga ka sa ivakarau tudei e vuravura. Vorata na nomu vakaitavi ena veivakatovolei

ni ivakarau ka uasivi sara na kena tawakilikili. Na roka ni ivosavosa kei na ivakarau sakasaka e vakacacana na kena rawa mo ciqoma na veivakauqeti lo ni Yalo Tabu.

iKuri ni dusidusi “V&V 42:40–41; Yavu ni Vakabauta 1:13

Raica talega Vakasau ni Yago; iValavala Savasava; Vakacacana; Samuqawe

Rarama i Karisito

Na Rarama i Karisito “sa cila na rarama oqo mai na itiko-tiko ni Kalou ka sa vakararamataka na ka kecega.” Sai koya na “na rarama oqo sa tiko ena ka kecega, a sa vakabula na ka kecega, ka lewa na ka kecega” (V&V 88:12–13; raica talega ti-kina e 6–11). Na kaukauwa oqo sai koya e dua na veivakararamataki ki na nodra bula na tamata taucoko (raica Joni 1:9; V&V 93:2). Ena ivolanikalou, na Rarama i Karisito e vakatokai ena so na gauna me Yalo ni Turaga, na Yalo ni Kalou, na Yalo i Karisito, se na Rarama ni Bula.

Na Rarama i Karisito e sega ni dodonu me lomalomarua-taki kina na Yalo Tabu. E sega ni dua na tamata, me vakataki koya na Yalo Tabu. Na nona kaukauwa e liutaki ira na tamata me ra vakasaqara na kosipeli dina, me ra papitaiso, ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu (raica Joni 12:46; Alama 26:14–15).

Na lewa e loma sa ikoya e dua na ivakaraitaki ni Rarama i Karisito, rawa kina vei keda me da lewa na vinaka mai na ca. E a vakatavulica o Momani na parofita: “Raica sa soli vei ira na tamata kecega na Yalo i Karisito me ra kila kina na vinaka mai na ca; ia au na tukuna vei kemudou na sala mo dou lewa rawa kina; raica na veika kecega sa vakauqeti keda me da ivavalavala vinaka, ka sureti keda me da vakabauta na Karisito, sa vakatakilai ena kaukauwa kei na solisoli i Karisito; ia dou na kila vakaidina ni sa vu mai vua na Kalou. . . . Oi kemudou na wekaqu, dou sa kila na rarama i Karisito sa vakatakila vei kemudou na sala mo dou digitaka kina na vinaka mai na ca; ia mo dou lewa vinaka na ka mo dou digia; raica na lewa dou na kitaka, dou na lewai kina” (Moronai 7:16, 18).

iKuri ni dusidusi: Joni 8:12; Alama 28:14

Raica talega Lewa e loma; Yalo Tabu

Saioni

E bini tu ena Vunau kei na Veiyalayalati e levu sara na itukutuku ka tukuni tiko kina na ivakaro ni Kalou vei ira na yalododomu me ra, “vunautaka yani me vakadeitaki kina na inaki kei Saioni” (V&V 6:6; raica talega V&V 11:6; 12:6; 14:6).

E vica vata tu na ibalebale ni vosa *Saioni* ena ivolanikalou. Na kena ibalebale raraba ga na, “ko ira na yalosavasava” (V&V 97:21). Sa dau vakayagataki wasoma na *Saioni* me ra kilai kina na tamata ni Turaga se na Lotu kei na kena veiiteki (raica V&V 82:14).

Era vakasalataki na lewenilotu mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena gauna e se qai tekivu kina me ra tarai Saioni cake ena nodra soqoni vata yani ki na dua ga na vanua. Nikua era sa vakasala na iliuliu me da tarai Saioni cake ena vanua ga eda bula tiko kina. Era sa kerei na lewe ni Lotu kece sara me ra tikoga ena nodra vanua me rawa ni ra veivuketaka na kena vakadeitaki na Lotu ena nodra vanua. Sa tara talega e levu sara na valetabu me rawa kina kivei ira na Yalododonu ena veiyasai vuravura me ra ciqoma na veivakalougatataki ni valetabu.

Na vosa vakaoqo e rawa talega ni kena ibalebale e dua na vanua me vaka oqo:

- Na koro levu nei Inoke (Mosese 7:18–21).
- Na koro levu makawa ko Jerusalemi (raica 2 Samuela 5:6–7; 1 Tui 81; 2 Tui 9:28).
- Na Jerusalemi Vou ka na tara mai Jackson County, Missouri (raica V&V 45:66–67; 57:1–3; Yavu ni Vakabauta 1:10).

iKuri ni dusidusi: Aisea 2:2–3; 1 Nifai 13:37; V&V 35:24; 39:13; 45:68–71; 59:3–4; 64:41–43; 90:36–37; 97:18–28; 101:16–18; 105:5; 115:5–6; 136:31

Sakaramede

Ena bogi ni se bera na Nona Mate, e a vakasoqoni ira na Nona tisaipeli o Jisu Karisito ka vakavulica vei iratou na sakaramede. “A sa taura na madrai, ka vakavinavinaka, ka dovia, ka solia vei ira, ka kaya, Oqo na yaqogu sa soli ena vukumudou; dou cakava oqo mo dou vakananau mi au kina. Sa vakatalega kina na bilo ni sa oti na ivakayakavi, ka vaka, A bilo oqo na veiyalayalati vou ena noqu dra sa liviraki ena vukumudou.” (Luke 22:19–20). Ni sa Tucaketale, e a vakavulica o Koya na sakaramede vei ira na Nifai (raica 3 Nifai 18:1–11).

E daidai eda votai ena madrai kei na wai me ivakananu mi ni Nona solibula ena veisorovaki o Jisu Karisito. Na cakacaka tabu oqo sa tiki bibi noda sokalou kei na noda tubu cake vakayalo. Na levu ga ni noda tugana na kena inaki, e sa na ka vakalou tikoga vei keda.

Vakananuma na iVakabula kei na Nona Veisorovaki

Na sakaramede sa dua na madigi vei iko mo vakananuma ena vakavinavinaka na bula, cakacaka, kei na Veisorovaki ni Luvena na Kalou.

Ni sa dovi na madrai, ko sa vakananuma kina na yagona. Sa na rawa mo vakasamataka na rarawa ni yago e a sotava o Koya—vakabibi na Nona a rube tu ena kauveilatai. Sa na rawa mo vakananuma kina ni Nona loloma vakalou kei na loloma veivueti, era na tucake tale na tamata kecega ka soli na madigi ni bula tawamudu vata kei na Kalou.

Mai na bilo wai lailai oqo, sa na rawa mo vakananuma kina na iVakabula ka a dave kina na nona dra ena rarawa kei na mosi levu vakayalo, ka a vakatekivu mai na Were e Kecisemani. Mai kea e a kaya kina o Koya, “Sa rarawa vakalevu na yaloqu, me vaka kau na mate” (Maciu 26:38). Na Nona lomasoli ki na lewa nei Tamana, e a vakararawataki sara vakaca ka da sega ni rawa me da vakasamataka rawa: “Ia sa rarawa vakalevu sara ena vuku ni nodra ivalavala ka kei na nodra itovo vakasisila na nona tamata ka sa bunotaka

kina na dra” (Mosaia 3:7). Sa na rawa mo vakananuma ni kena dave na Nona dra, sa vakabulai iko kina o Jisu Karisito kei na tamata kecega me vaka e kaya na ivolanikalou me “ivalavala ca taumada” ka a vakayacora o Atama (Mosese 6:54). Sa rawa mo nanuma tiko ni a vakararawataki talega o Koya ena vuku ni nodra ivalavala ca, rarawa kei na mosi ni luvena taucoko na Tamada Vakalomalagi, me vakabokoci kina na nodra ivalavala ca o ira era sa veivutuni ka bulataka na kosipeli (raica 2 Nifai 9:21–23).

Vakavoui ni Veiyalayalati kei na Veivakalougatataki sa Yalataki

Ena gauna o votai kina ena sakaramede, ko sa vakadinadinataka vua na kalou ni nomu dau vakananuma na Luvena sa ka cecere cake sara mai na gauna lekaleka o ya ni kena cakacaka tabu. Ko a yalataka mo dau nanumi Koya tikoga. Ko a vakadinadinataka ni ko na taura na yaca i Jisu Karisito ka muria na Nona vunau. Ena nomu votai ena sakaramede ka yalataka na veidinadinati oqo, ko sa na vakavouya na nomu veiyalayalati ni papitaiso (raica Mosaia 18:8–10; V&V 20:37).

Ko na vakalougatataki vakalevu ni ko taqomaka na veiyalayalati ni papitaiso. Ena nomu vakavouya sa vakavoutaka kina na Turaga na yalayala ni vakabokoci ni nomu ivalavala ca. Ni sa vakasavasavataki mai na nomu ivalavala ca sa na rawa kina “me tikoga kei [iko] na nona Yalo Tabu” (V&V 20:77). Na nona dau veitokani vakawasoma na Yalo Tabu sa dua vei ira na isolisoli cecere ko na ciqoma ena bula vakayago oqo. Ena dusimaki iko na Yalo Tabu ena sala ni ivalavala dodonu kei na vakacegu, ka na kauti iko ki na bula tawamudu kei na Tamamu mai Lomalagi kei Jisu Karisito.

Kilikili mo Votai

Ena nomu vakavakarau ki na sakaramede ena veimacawa, mo taura e dua na gauna mo vakadikeva kina na nomu bula ka veivutunitaka na nomu ivalavala ca. E sega ni gadrevi mo sa vinaka sara mo na qai votai ena sakaramede, ia

e dodonu me tiko vei iko e dua na yalomalua kei na yalo ni veivutuni. Ena veimacawa e dodonu mo vakavakarau ki na cakacaka tabu oqo ena yalo sa raramusumususu kei na yalo sa bibivoro (raica 3 Nifai 9:20).

Kevaka ko na vakavakarau ki na sakaramede ena vakarokoroko kei na doka ka sa umani kina, sa na yaco kina me veimacawa ni lialiaci, veivutuni, kei na veivakatudeitaki vou—sa dua oqo na ivurevure ni kaukauwa kei na dua na veivakavotui ni Nona Veisorovaki na iVakabula.

iKuri ni dusidusi: 1 Korinica 11:23–29; Moronai 4–5; V&V 20:75–79; 27:2

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Veiyalayalati

Samuqawe

Era sa veivakasalataki sara vakaukauwa na parofita me baleta na samuqawe ni yago. O ira era beca na ivakasala oqo era sa vakaraitaka sara tikoga na nodra sega ni nanumi ira kei na rokova na Kalou. E vakatavuvulitaka na iAposoitolo o Paula na bibi ni yagoda kei na rerevaki ni kena dau nakiti me vakatanitaki: “Dou sa sega beka ni kila ni dou sa vale ni Kalou, ka sa tiko vei kemudou na Yalo ni Kalou? Kevaka e dua na tamata sa vakarusa na vale ni Kalou ena vakarusai koya na Kalou ni sa savasava na vale ni Kalou, ia sa i kemudou oqo” (1 Korinica 3:8–9).

Ena vakalesuya tiko mai vei iko na cala ko a sa cakava oti, na samuqawe ka sa tiko vei iko. Ena rairai ganita mo vakasamataka me sa vagalalataki.

Raica talega Na cula ni yago

Saumaki mai

“Ni sa vu ni mate na gadreva na itovo vakayago,” e kaya na iApositololo o Paula, “ia sa vu ni bula kei na vakacegu na gadreva na itovo vakayalo” (Roma 8:6; raica talega 2 Nifai 9:39). Ena noda sa lutu tani tu, eda sa dau veivorati vakavuqa vata kei na veitemaki, ka dau yaco ena so na gauna me da soli keda

ki na “gagadre ni yago kei na ca sa tu kina” (2 Nifai 2:29; raica talega na “Lutu,” tabana 66–68 ena ivola oqo). Me da rawata na veivakalougatataki ni bula tawamudu, eda na gadreva me da “itovo vakayalo” ka da vakamalumalumutaka na noda gagadre sega ni dodonu. E da gadreva me da veisau. Ena kena dodonu sara, eda gadreva me *da veisautaki*, se saumaki mai, mai na kaukauwa ni nona Veisorovaki na iVakabula kei na kaukauwa ni Yalo Tabu. Na ivalavala oqori e vakatokai me saumaki mai.

Na saumaki mai e okati kina na veisau ni itovo, ia e sivia sara na itovo walega; me veisau sara ga na keda ituvaki. Sa dua dina na veisau bibi ka ra dau kaya kina na Turaga kei ira na Nona parofita me sucu tale, na veisau ni yalo, kei na papitaiso ena bukawaqa. E kaya kina na Turaga:

“Kakua ni kurabui ni sa dodonu me sucu tale na tamata kecega; io na tagane kei na yalewa, na veimatani, veimataqali, duivosavosa, kei na lewe ni veivanua; ia me ra sucu tale vua na Kalou, ka saumaki mai na nodra ivalavala vakayago kei na ivalavala ca me ra ivalavala dodonu; a sa vakabulai ira na Kalou ka ra sa yaco me ra luvena;

“O koya era sa yaco kina me ra tamata yalovou; ia keva-ka era sa sega ni kitaka oqo, era na sega ni rawata na matanitu ni Kalou” (Mosaia 27:25–26).

Na iValavala ni Saumaki Mai

Na saumaki mai e dua na ivalavala, ka sega ni dua ga na ka e yaco tu. Ena yaco mo saumaki mai me vua ni nomu sasaga dodonu mo muria na iVakabula. Na sasaga oqori e okati kina na nomu vakabauti Jisu Karisito tiko, veivutunitaka na nomu ivalavala ca, papitaisotaki, ciqoma na Yalo Tabu, ka vosota tiko ki na ivakataotioti ena vakabauta.

E dina ni ka veivakurabuitaki ka dau veisautaka na bula na saumaki mai, e cakamana dina. E sega ni kauta mai na saumaki na nodra veisiko na agilosi kei na veika talei tale e so ka dau yaco. O Alama sara mada ga, ka a raica e dua na agilosi, e a qai saumaki walega ni oti na nona “lolo ka masu ena vica na

sigā” me vakatakilāi kina vua na veika dina (Alama 5:46). Ia o Paula, ka a raica na iVakabula sa vakaturi cake mai na mate, e vakavuvulitaka ni “sa sega e dua sa kaya rawa ni sa Turaga ko Jisu ke sa sega ni vuna na Yalo Tabu” (1 Korinica 12:3).

Baleta ni sa rui ivalavala vakamalua ka rogolilai na saumaki mai, de lakolako o sa saumakitaki oti ena gauna oqo ka o se sega tiko ni raica rawa. E rawa ni o vakataki ira na Lemanaiti, “era a vakabauti au ka saumaki mai; raica era a papitaisotaki ena bukawaqa kei na Yalo Tabu, ia era a sega ga ni kila” (3 Nifai 9:20). Na nomu sasaga tikoga mo vakatovototaka na vakabauta ka muria na iVakabula ena basika kina na saumaki mai e cecere cake.

Nodra iVakarau ni Bula na Tamata Era sa Saumaki Mai

Ena kunei ena iVola i Momani na kedra ivakamacala na tamata era sa saumaki vua na Turaga:

Era segata me ra caka vinaka. Era kaya na nona tamata na Tui o Penijamini, “Raica sa cakacaka yaco na Yalo ni Turaga sa Kaukauwa Sara ki na yalo i keimami ka keimami sa biuta tani na gagadre ca ka via kitaka tikoga na ivalavala dodonu” (Mosaia 5:2). E vosa o Alama me baleti ira na tamata ka “era sa cata sara na ivalavala ca” (Alama 13:12).

Era sega ni veisaqasaqa kei na Turaga. E tukuna o Momani ki na dua na ilawalawa Lemanaiti dau caka ca ka dauvakadave dra ia era “sa saumaki mai vua na Turaga” (Alama 23:6). Era a veisautaka o ira oqo na yacadra me Anitai Nifai Liai ka yaco me “tamata yalododonu sara; era sa biuta tani na nodra iyaragi ka muduka na nodra itovo ca; era sa sega ni vorata tale na Kalou, ka ra sa lomani ira na wekadra” (Alama 23:7).

Era wasea na kosipeli. Eratou vakatabui iratou o Inosi, Alama Levu, Alama Lilai, o iratou na luve i Mosaia, Amuleki kei Sisoromi ki na vunautaki ni kosipeli ni oti na nodratou saumaki mai vua na Turaga (raica Inosi 1:26, Mosaia 18:1; Mosaia 27:32–37; Alama 10:1–12; 15:12).

Era sa vakasinaiti ena loloma. Ni oti na nona sikovi ira na lewe i Amerika na iVakabula sa vakaturi cake tale mai na mate, “era sa saumaki vua na Turaga na tamata kecega, ena vanua taucoko, ko ira na Nifai kei ira na Leimani, sa sega na veicacati kei na veileti ena kedra maliwa ka ra sa caka dodonu vei ira na tamata kecega. . . .

“A sa sega na veileti ena vanua, ni sa tiko e lomadra na tamata na loloma ni Kalou.

“A sa sega na vuvu kei na veileti, na ue, na veibutakoci, na lasu, na laba kei na veimataqali gagano ca; era sa tamata mamarau cake mai vei ira na tamata kecega sa bulia na Kalou.

“Sa sega na daubutako kei na daulaba, ka sega e Leimani se dua me vakaduiduitaki; ia era sa duavata ga, era sa luve i Karisito ka ra na rawata na matanitu ni Kalou” (4 Nifai 1:2, 15–17).

Segata na Saumaki Mai e Cecere Cake

Sa nomu itavi taumada na nomu saumaki mai o iko vakataki iko. Ena sega ni rawa ni saumaki mai ena vukumu e dua tale na tamata, ka na sega talega ni dua me vakasaurarataki me saumaki mai. Ia, e rawa ni ra vukei iko ena nomu saumaki mai e so tale na tamata. Vuli mai na nodra ivakaraitaki dodonu na lewe ni matavuvale.

Ena tubu me levu cake na nomu rawa ni vakila e dua na veisau levu vakayalo kevaka o segata mo vakamuraia na nona ivakaraitaki uasivi na iVakabula. Vulica na ivolanikalou, masu ena vakabauta, muria na ivunau, ka vakasaqara na veitokani tudei ni Yalo Tabu. Ni o toso tiko ena ivalavala ni saumaki mai, o sa na ciqoma na “reki kei na marau,” me vaka a yaco vei ira na tamata nei Penijamini na Tui ena gauna e “cakacaka yaco [ki na] . . . ki na i keimami” (raica Mosaia 5:2, 4). Ena rawa ni o muria na ivakasala nei Tui Penijamini mo “tudei sara, ka kakua ni yavala, mo dou uasivi cake ena cakacaka vinaka ena gauna kecega, me vakadonui kemudou kina ko Karisito na Turaga na Kalou Kaukauwa Sara mo dou nona;

ia dou na kau cake ki lomalagi me nomudou na bula kei na veivakalougatataki e sega ni mudu” (Mosaia 5:15).

iKuri ni dusidusi: Maciu 18:3; Luke 22:32; Alama 5:7–14

Raica talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Papitaiso; Yalo Tabu; Veivakabulai

Setani

Na meca ni yalosavasava kei ira era gadreva me ra muria na Kalou, o Setani, se na vu ni ca, se na tevoru. O koya e a lu-vena vakayalo na Kalou ka a dua tu vei ira na agilosu “ka tu na nona kaukauwa e matana na Kalou” (V&V 76:25; raica talega Aisea 14:12; V&V 76:26–27). Ena Matabose mai Lomalagi ena bula taumada, e a talaidredre o Setani vua na Tamada Vakalomalagi kei na yavu ni veivakabulai ni a se yacana voli o Lusefa. Na vakadrecike qo nei Setani vua na Kalou, “e a segata kina me voroka na galala ni digidigi ka sa soli vua na tamata,” (Mosese 4:3). E a tukuna, “Au na vakabulai ira kece mai na tamata me sega ni dua me yali, raica au na kitaka vakaidina na ka oqo, ia me vakarokorokotaki kina na yacaqu.” (Mosese 4:1)

E a temaki ira e “dua na ikatolu ni lewei lomalagi,” mera vuki tani mai vua na Tamada (V&V 29:36. Sa qai muduki tani mai o Setani kei ira na nona ilawalawa mai vua na Kalou, ka sega ni soli vei ira na kalougata mera na taukena e dua na yago ena vuku ni vakadrecike o ya (Vakatakila 12:9). Era sa vakuwai talega mera na vakaiivotavota ena dua na matanitu ni lagilagi.

E vakadonuya na Tamada Vakalomalagi me temaki keda o Setani kei ira na nona ilawalawa me tiki tiko ni veika meda na sotava ena vuravura oqo (raica 2 Nifai 2:11–14; V&V 29:39). Me vaka ni vinakata o Setani, “me ra rarawa na tamata kecega me vakataki koya” (2 Nifai 2:27), era sa qai to-volea mera vakayarayarataki keda yani ki na ivalavala ca. E dodoka sara tu ga na nona veisaqasaqa ki na vanua e bibi duadua ena yavu ni bulamarau ni Tamada Vakalomalagi. Kena ivakaraitaki na nona saga me vakalasuya na iVakabula kei na matabete, me vakamalumalumutaka na kaukauwa ni

Veisorovaki, vakatotomuria na ivakatakila, kauti keda laivi mai na dina, ka vakacacana na tu vinaka ni tamata yadua. E tovolea me vakagogotaka na matavuvale, ena nona veitaliataka na itutu ni tagane kei na yalewa, vakauqeta na veimoceri ena taudaku ni vakamau, vakasewasewana na bula vakawati, ka vakayalolailaitaka na via vakaluvuni vei ira na qase cake ka rawa ni ra na qaravi ira na gone ena yalololoma.

Sa na sega kina ni dodonu mo rawai tu vakarawarawa ki na veitemaki nei Setani. E tiko vei iko na kaukauwa mo digitaka na vinaka mai na ca, ka o na rawa talega ni kerea na veivuke ni Turaga ena nomu dau masu. (Raica “Veitemaki,” tabana 178–80.

iKuri ni dusidusi: V&V 10:5; 29:36–40, 46–47; 76:25–29

Raica talega Galala ni Digidigi; iValavala Ca; Veitemaki

Siga ni Vakacecegu

Na Siga ni Vakacecegu sai koya na siga ni Turaga, sa vakatabui ena veimacawa me da vakacegu ka sokalou kina. Ena gauna ni Veiyalayalati Makawa, era a rokova na Siga ni Vakacecegu o ira na tamata ni veiyalayalati ni Kalou ena ikavitu ni siga ni macawa baleta na Kalou e a vakacegu ena ikavitu ni siga ena gauna e a bulia kina o Koya na vuravura. E sa vakamatatataka na Turaga na bibi ni kena rokovi na Siga ni Vakacecegu ka volai tiko ena Vunau e Tini.

“Mo nanuma na siga ni vakacecegu. Mo vakatabuya.

“E ono na siga mo dau cakacaka kina, ka kitaka kina na nomu cakacaka kecega:

“Ia na ikavitu ni siga sa siga ni vakacecegu i Jiova na nomu Kalou; mo kakua ni kitaka kina e dua na cakacaka, ko iko, se na luvemu tagane se na luvemu yalewa, na nomu tamata se nomu vada, se nomu manumanu, se nomu vulagi sa tiko ena nomu lomanibai:

“Ni sa buli lomalagi kei vuravura kei na waitui, kei na ka kecega sa tu mai kina, ko Jiova ena siga e ono, a sa vakacegu

ena ikavitu ni siga; o koya sa vakalougatataka kina ko Jiova na siga ni vakacegegu, ka vakatabuya” (Lako Yani 20:8–11).

Ni sa tucaketale o Jisu Karisito, ka a yaco ena imatai ni siga ni wiki, eratou sa tekivuna na tisaipeli me rokovi na Siga ni vakacegegu ena imatai ni siga ni wiki, o ya ena Sigatabu. (Raica Cakacaka 20:7.)

Ena gauna oqo, sa vakaroti keda na Turaga me da rokova tikoga na Siga ni vakacegegu. Sa yalataka o Koya ni kevaka eda muria na Nona vunau, eda na ciqoma “na veivakalougatataki vakalevu e vuravura” (raica V&V 59:16–20).

Me baleta ga ni sa siga tabu na Siga ni Vakacegegu, e donu me vakayacori ga kina na veiqaravi vakalotu ka kilikili. E sega sara ni taucoko na sega ni cakacaka kei na veivakama-rautaki e so. Na dina, o ya ni kevaka mada ga eda wavoki wale tu ga eda na sega ni vakatabuya na siga oqo. Mai na dua na ivakatakila ka a soli vei Josefa Simici ena 1831, e a vakarota kina na Turaga: “Sa kilikili sara mo qarauni iko vinaka me kakua ni tauvi iko na duka ni ka vakavuravura; ia mo lako ki na vale ni soqoni ena noqu siga ni Vakavacegegu ka qaravi au kina; ia oqo na siga sa vakaroti vei iko mo vakacegu kina mai na nomu cakacaka kecega; ia mo qaravi koya ga sa Cecere Sara” (V&V 59:9–10). Ena kena tokoni na ivakatakila oqo, eda na tiko talega ena soqoni ni sakaramede ena veimacawa. Na itavi tale e so ena Siga ni Vakacegegu sa okati talega kina na manumanu, na vakasama savasava, vulici ni ivolanikalou kei na nodra ivakavuvuli na parofita edaidai, volavola vei ira na lewe ni matavuvale kei ira na itokani, wiliki ni ivola vinaka, sikovi ira na tauvimate kei na vakararawataki, ka tiko talega ena veisoqoni tale e so ni Lotu.

iKuri ni dusidusi: Lako Yani 31:16–17; Mosaia 18:23; V&V 59:11–14; 68:29

Raica talega Vakarokoroko; Sakaramede; Sokalou

Sigatabu (*Raica* Sigatabu; Sokalou)

Simici, Josefa Jr. (*Raica* Josefa Simici)

Solibula

Na solibula sai koya na kena soli e dua na ka e yaga vakalevu ena vuku ni dua na ka e yaga vakalevu cake sara. Oi keda na Yalododonu Edaidai, sa tu vei keda na madigi me da solibulataka na iyau ni vuravura vua na Turaga kei na Nona matanitu. O ira na lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e dodonu me da solibula ena veika e gadreva na Turaga. Kevaka eda a sega ni gadrevi me da solibula, ena dra-vusakulukulu me da na tauyavutaka na vakabauta e vinakati tiko ki na veivakabulai tawamudu.

Na Veisorovaki i Jisu Karisito sai koya na solibula tawamudu cecere ka sa ilutua ni kosipeli (raica Alama 34:8–16). Ni se bera na Nona Veisorovaki na iVakabula, era a dau vakacabora na manumanu na Nona tamata ni veiyalayalati me ivakatakilakila ni Nona solibula. Na cakacaka oqo ena vukei ira me ra vakanamata yani ki liu ki na Veisorovaki (raica Mosese 5:4–8). Na ivakaro me vakacabori na manumanu sa mai vakawabokotaki ena nona mate o Jisu Karisito. Ena Lotu edaidai, eda sa votai ena sakaramede me vakananumi ni Nona sorovaka na Nona bula na iVakabula.

Me semati ki na kena vakananumi na sorovaki ni bula i Jisu Karisito, me da dui solia na noda bula yadua ena: dua na yalomalua ka raramusumususu. Na Turaga e kaya vakaoqo: “Mo dou kakua tale ni vakadavea na dra ka vakacabora me isoro vei au; io sa cava eke na nomudou imadrili kei na isoro kama. . . . Ia mo dou cabora ga me isoro vei au na yalo sa raramusumususu kei na yalo sa bibivoro. Ia ko koya yadua sa lako mai vei au ena yalo raramusumususu kei na yalo bibivoro, au na papitaisotaki koya ena bukawaqa kei na Yalo Tabu” (3 Nifai 9:19–20).

Na noda yaloraramusumsusu kei na yalobibivoro sai koya me da yalomalua ka dau vakarorogo ki na lewa ni Kalou kei na nodra ivakasala o ira e sa kaciva o Koya me ra liutaka na Nona Lotu. Sa kena ibalebale talega o ya me da rarawataka vakabibi na ivalavala ca kei na dua na gagadre dina me veivutuni. Na parofita o Liai e a vakamatatataka na bibi ni

Solisoli ni Yalo Tabu

kena vakacabori na bula oqo: “A sa vakacabori Koya me isoro ni ivalavala ca, me vakayacori kina na ka sa tukuni ena vunau vei ira sa yaloraramusumus ka bibivoro; raica sa sega ni dua tani tale sa rawa me vakayacora na ka sa tukuni ena vunau” (2 Nifai 2:7). Kevaka eda sa sega ni vakacabora e dua na bula e yaloraramusumus ka bibivoro, ena sega ni rawa me da ciqoma taucoko na veivakalougatataki e rawa mai na Veisorovaki.

iKuri ni dusidusi: Maciu 19:16–22; V&V 59:8

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Loloma; Talairawarawa; Veivutuni; Veiqaravi

Solisoli ni Yalo Tabu (*Raica Yalo Tabu*)

Soqoni ni Sakamede (*Raica Siga ni Vakacecegu; Sakamede; Solibula*)

Sucu Tale (*Raica Papitaiso; Saumaki mai; Veivakabulai*)

Tabaki Taumada

Ena vuravura ni yalo taumada, a lesi ira kina eso na yalo na Kalou me ra mai qarava eso na itavi bibi ena nodra bula oqo. E vakatokai oqo me tabaki taumada

E sega ni vakadeitaki ena veitabaki taumada ni ra na ciqoma na tamata na veikacivi se na veitavi eso. Na veigauna oqori e qai dau basika ena bula oqo ena vuku ni kena vakayagataki vakadodonu na galala, me vaka ga ni basika na veitabaki taumada ena vuku ni buladodonu ena bula taumada.

E a tabaki taumada mai o Jisu Karisito me mai qarava na Veisorovaki, ka yaco kina me “Lami sa vakamatei mai na ivakatekivu kei vuravura,” (iVakatakila 13:8; raica talega 1 Pita 1:19–21). Na ivolanikalou e tukuni ira talega era a tabaki taumada. A qai kila na parofita o Eparaama ni a tabaki taumada mai ena nona raica e dua na raivotu ka raica kina, “eso vei ira

era sa vakaturaga ka lagilagi sara” ena kedra maliwa na yalo ena vuravura ni yalo. E kaya kina: “A sa raica na Kalou ni ra sa vinaka; a sa tu ena kedra maliwa ka kaya: Au sa lesi ira oqo me ra noqu italai. Raica sa tu ko Koya ena kedra maliwa na yalo ka raica ni ra sa vinaka; a sa kaya vei au: I Eparaama ko sa dua vei ira ko iko; raica ko a sa lesi tu ni bera ni ko sucu mai. (Eparaama 3:22–23). Sa kaya na Turaga vei Jeremaia, “Niu a bera ni buli iko ena kete kau sa kilai iko; ia ni ko a bera ni sucu mai, kau sa vakatabui iko, ka lesi iko mo nodra parofita na veimatanitu” (Jeremaia 1:5). O Joni na Dauveipapitaisotaki a tabaki taumada me vakarautaki ira na tamata me baleta na nona mai cakacaka na iVakabula ena bula oqo (raica Aisea 40:3; Luke 1:13–17; 1 Nifai 10:7–10).

Na ivunau me baleta na tabaki taumada e yaga vei keda kece sara na lewe ni Lotu, e sega walega vua na iVakabula kei ira na Nona parofita. Ni se bera ni buli na vuravura, a soli vei ira na marama yalodina eso na itavi ka ra tabaki taumada e so na turaga ki na veiitavi ni matabete e so. E dina ni o sa sega ni nanuma na gauna oya, ia o a sa vakadonuya mo qarava eso na itavi ena nomu veiqaravi vua na Tamamu. Ni o vakadinadinataki ni ganiti iko, sa na soli vei iko na itavi mo qarava na veilesilesi ena qai mai soli vei iko.

iKuri ni dusidusi: Alama 13:1–9; V&V 138:53–56

Raica talega Galala; iTuvatua ni Veivakabulai

Tabana (*Raica* Veiliutaki ena Lotu)

Talairawarawa

Ena bula mai liu, e veiliutaki na Tamada Vakalomalagi ena dua na Matabose cecere mai Lomalagi. Mai kea eda a vulica kina na Nona yavu ni noda vakabulai; ka okati kina e dua na gauna ni veivakatovolei ena vuravura: “Tou lako sobu mada ni sa galala tu na vanua ko ya; ia me da kauta yani na veika kece ka bulia na vuravura me ra tawana ko ira oqo, io me da vakatovolei ira mada kina, era na muria na veika kece sa

vakarota vei ira na Turaga na nodra Kalou se sega” (Eparaama 3:24–25). E dua na inaki ni nomu tiko oqo e vuravura sa ikoya na nomu vakaraitaka ena nomu igu na nomu talairawarawa ki na ivakaro nei Tamada Vakalomalagi.

E lewe vuqa na tamata era vakila ni vakacauocataki na veivakaro ni ra yalana na galala kei na tubu cake vakatamata. Ia na iVakabula e vakatavulica na galala vakaidina e lako duadua ga mai ena noda talairawarawa Vua: “Kevaka dou sa muria tikoga na noqu vosa, dou sa qai noqu tisaipeli dina; ia dou na kila na ka dina, ia na ka dina ena sereki kemudou” (Joni 8:31–32). Na Kalou e solia na veiivakaro me yaga vei iko. Era ivakavuvuli ni loloma mo mamarau kina ka veivakadeitaki ena nomu bula vakayago ka vakayalo.

E vakatavulica na Parofita o Josefa Simici ni talairawarawa ki na ivunau ena liutaki keda ki na veivakalougatataki mai vua na Kalou. “Raica sa virikotori tu mai lomalagi na ivakaro ni sa bera ni buli na vuravura oqo; a vakayavutaki kina na veivakalougatataki kecega — ia ni da sa muria e dua na ivakaro, ena vakalougatataki keda na Kalou ena ka sa yalataki tu kina” (V&V 130:20–21). E a vakatavulica talega na ivakavuvuli oqo o Penijamini na Tui. “Ia mo ni dau nanuma tiko ni ra sa kalougata ka marau ko ira sa muria na ivunau ni Kalou. Raica, era sa vakalougatataki ena veika vakayago kei na veika vakayalo; ia kevaka era sa yalodina tiko me yacova na ivakataotioti, era na curu ki lomalagi ka tiko marau vata kei na Kalou me tawamudu. Mo ni nanuma deivaki tiko ni sa dina na veika oqo; io ni sa tukuna na Turaga” (Mosaia 2:41).

Na noda talairawarawa ki na ivunau e sa tukuna tiko na noda lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. E kaya na iVakabula, “Kevaka dou sa lomani au, dou talairawarawa ki na noqu ivunau” (Joni 14:15). E a qai vakarota e muri: “Kevaka dou sa talairawarawa ki na noqu ivunau, dou na tikoga ena noqu loloma; me vaka au sa talairawarawa ki na ivunau nei Tamaqu, ka tikoga ena nona loloma” (Joni 15:10).

iKuri ni dusidusi: Josua 24:14–15; Dauvunau 12:13; Maciu 7:21; Joni 7:17; 1 Nifai 3:7; V&V 58:21–22; 82:8–10

Raica talega Digidigi; Yavu ni Veivakabulai

Tamada Vakalomalagi (*Raica Kalou na Tamada*)

Tavako (*Raica Vosa ni Vuku*)

Tevaro (*Raica Setani*)

Ti (*Raica Vosa ni Vuku*)

Tiko savasava

Na tiko savasava sai koya na nomu savasava mai na du-ka ni veimoceri vakailoa, e dua na ituvaki ni bula “sa vinaka vua [na Kalou]” (Jekope 2:7). Mo bula savasava, sa dodonu me savasava na nomu vakanananu, vosa, kei na ivalavala. Mo kakua ni veimoceri ni se bera ni o vakamau. Ni o sa vakamau, sa dodonu mo na dina tikoga vua na watimu.

Na nodrau veidomoni na veiwatini sa ka talei ka tabu. E lewa na Kalou me baleta na nodra buli na gone ka vakakina na kena vakaraitaki na veidomoni ena loma ni vakamau.

Ena vuravura nikua, sa vakayarayarataka e vuqa na tamata o Setani me ra nanuma ni veimoceri ena taudaku ni vakamau e dodonu. Ia ena mata ni Kalou, oqori e dua na ivalavala ca bibi. Sa vakayagataki cala kina na kaukauwa e solia mai o Koya me vakayacori kina na vakatubu kawa. E vakavuvulitaka na parofita o Alama ni ivalavala ca ni veiyacovi e bibi cake mai na veivalavala ca kecega ka vakavo ga na laba kei na cakitaki ni Yalo Tabu (raica Alama 39:3–5).

Ena so na gauna era dau tovolea e so na tamata me ra nanuma ni veimoceri ena taudaku ni vakamau ena dodonu ke- vaka erau sa veidomoni dina. E sega ni dina oqori. Na nomu voroka na lawa ni bula savasava ka vakauqeta e dua tale me vakayacora talega vakakina e sega ni ivakaraitaki ni veidomoni. O ira era veidomoni dina era na sega ni segata me ra biuta ena dua na vanua rerevaki na nodra bula marau kei na

nodra taqomaki vinaka me baleta na kena vakamamautaki ga e so na gagano lekaleka wale na kena tatara.

Ni ra sa dau veinani vakataki ira na tamata ka sa rawa kina me ra maroroya na lawa ni bula savasava, sa na tubu cake kina na nodra veilomani, na vakanuinui, kei na nodra yalodina, ka na basika kina na marau kei na duavata. E kena veibasai ni veiwekani ka tauyavutaki mai na voroki ni lawa ni bula savasava e sega soti ni dau dede. O ira era vakaitavitaki ira ena voroki ni bula savasava era dui vakila na rere, na rarawataki ni nodra cala, kei na madua. Sa na vakaisosomitaki ena yaloca, na dauvuvu, kei na veicati na veika vinaka kece sara e a kadre ena nodrau veiwekani.

Sa solia mai na Tamada Vakalomalagi na lawa ni bula savasava me da taqomaki kina. Na talairawarawa ki na lawa oqori e yaga sara vakalevu ki na noda tiko sautu yadua kei na qaqaco ni noda bula kei na bula marau e vale. Ni o vakasavasavataka tu na nomu bula ni veimoceri, o na levea tiko kina na vakacaca vakayalo kei na vakasama ka dau yaco ena veimoceri ena taudaku ni vakamau. O na dau kidava na veidusimaki, veivaqacotaki, veivakacegui, kei na veitaqomaki ni Yalo Tabu, o sa na rawata kina e dua na gagadre bibi me baleta na kena rawati e dua na ivolatara ni valetabu kei na noda vakaitavi ena cakacaka vakalotu ni valetabu.

iValavala ca ni Veimoceri Vakailoa

Sa dau saqata sara vakaukauwa na ivalavala ca ni veimoceri vakailoa na Turaga ka vakakina vei ira na Nona parofita. Na veimoceri kece sara ena taudaku ni vakamau e voroki kina na lawa ni bula savasava ka rerevaki sara vakayago ka vakayalo talega vei ira era vakayacora.

Na iVunau e Tini e oka kina na ivakaro me da kakua ni ia na veibutakoci, sai koya na nodrau veimoceri e dua na tagane vakawati kei na dua na yalewa ka sega ni watina, se dua na yalewa vakawati kei na dua na tale na tagane ka sega ni watina (raica Lako Yani 20:14). E kaya na iApositolo o Paula ni “sa loma ni Kalou” mo dou “kakua ni dauyalewa,”

sai koya na veimoceri ni dua na tamata sega ni vakawati vata kei na dua tale (1 Cesalonaika 4:3). O ira na parofita ni gauna oqo era sa dau vosa saqata vakawasoma na ivalavala ca oqo ka vakakina na ivalavala vakasisila ni veivakasaaurarataki ena veiyacovi.

Me vaka ga na kena veimataqali ivakarau e voroki kina na lawa ni bula savasava, sa ivalavala ca bibi sara talega vakakina na veimoceri vakatagane se vakayalewa. Sa veisaqasaqa sara vakalevu kei na inaki ni bula ni veimoceri vakatamata (raica Roma 1:24–32). E vakalailaitaka na loloma ena veiwekani ka tarovi kina na tamata ena nona ciqoma na veivakalougatataki ka rawa ni kunei ena bula vakamatavuvale kei na cakacaka vakalotu ni veivakabulai ni kosipeli.

Ena nona ivakatagedegede ni bula savasava na Turaga, e sega ni sa rauta me da vakuwai keda walega mai na veiyacovi ena taudaku ni vakamau. E gadreva na Turaga vei ira na Nona tisaipeli e dua na ivakatagedegede cecere cake ni bula savasava, ka okati kina na yalodina vua na watida ena vakananau kei na ivalavala. Ena Vunau mai na Ulunivanua, e kaya kina o Koya: “Dou sa rogoca sa kainaki vei ira e liu, mo kakua ni dauyalewa: ia koi au kau sa kaya vei kemudou, O koya yadua ena raica na yalewa me dodomo kina, sa dauyalewa oti kaya e lomana” (Maciu 5:27–28). Ena gauna oqo sa kaya kina ko Koya, “Mo kakua ni ia na veibutakoci . . . io mo kakua ni kitaka e dua na ka vakaoqori” (V&V 59:6). Ka sa vakabibitaka tale o Koya na ivakavuvuli e vakavuvulitaka o Koya ena Vunau mai na Ulunivanua: “ko ira yadua sa raica na yalewa ka dodomo kina, era sa dauyalewa oti e lomadra; raica sa sega ni tiko vata kei ira na Yalo Tabu; io era na rere ka cakitaka na vakabauta” (V&V 63:16). Na ivakasala oqo ena yaga vei ira na tamata kecega, se ra sa vakamau se sega.

Kevaka o sa vakayacora oti e so na ivalavala ca ni veiyacovi, drau veitalanoa kei na nomu bisopi se peresitedi ni tabana me vukei iko ena nomu gauna ni veivutuni (raica “Veivutuni,” tabana e 192–96.

Kevaka o raica ni dredre na nomu lako sivia na veitemaki ni veimoceri, ka vakakina kevaka o dau gaganotaki ira o ni tagane se yalewa vata, kakua ni soli iko ki na veitemaki vaka-oqori. Vakadeitaki iko ni rawa mo digia mo levea na veitovo vakaoqori. Ena rawa ni o ciqoma na veivuke ni Turaga ni o masuta na kaukauwa kei na cakacaka mo rawata kina na leqa oqo. Me tiki ni ivalavala oqo, sa dodonu mo vaqara ivakasala mai vua na nomu bisopi se peresitedi ni tabana. Ena vukei iko o koya.

Maroroya na Lawa ni Tiko Savasava

Veitalia sara kevaka ena rairai kaukauwa tu na veitemaki, ena vukei iko na Turaga mo na vorati ira kevaka o digia mo muri Koya. E kacivaka kina na iApositolo o Paula, "Sa sega na vere tani sa yaco vei kemudou, o koya ga sa vorata rawa na tamata: ia sa yalodina na Kalou o Koya ena sega ni laivi kemudou mo dou dauveretaki vakalevu cake, me vaka ga na nomudou kaukauwa; ka na cakava talega kei na vere na sala mo dou dro kina mo dou vosota rawa" (1 Korinica 10:13). Na veivakasala oqo ena vukei iko mo lako sivita na veivakatovolei dau yaco vakawasoma ena vuravura ena gauna oqo:

Lewa ena gauna oqo mo tiko savasava. O na gadreva mo vakayacora ga vakadua na vakatulewa oqori. Vakatulewa ena gauna oqo, ni se bera ni yaco mai na veivakatovolei, me tudei na nomu lewa ka titobu na nomu dina me kakua kina ni yavalati rawa. Lewa ena gauna oqo mo kakua ni vakayacora e dua na ka ena taudaku ni vakamau me vakayadrata na gagadre kaukauwa ka dodonu me na qai vakaraitaki ga ena gauna ni vakamau. Kakua ni vakayadrata na gagadre oqori ena yagona e dua tale na tamata se ena yagomu. Lewa rawa ena gauna oqo mo na yalodina tikoga vua na watimu.

Qarauna na nomu vakanananu. E sega ni dua na tamata me vakayacora tu vakacalaka na ivalavala ca ni veimoceri. Na ivalavala tawasavasava e dau bucini cake mai na vakanananu ca. Kevaka o na vakalaiva me tu vakabalavu ena nomu vakanananu e so na veika tawakilikili, o sa cavuta kina na imatai ni

kalawa ni bula tawasavasava. Dro tani vakatotolo mai na veika ena vakavuna na ivalavala ca. Masuta na veivakaukauwataki mo vorata rawa kina na veitemaki ka lewa vakamatau na veika o vakanananutaka. Vakayacora me tiki ni nomu masu ena veisiga na veika oqo.

Lako tani mai na iyaloalo kei na ivola vakasisila. Kakua ni sarava, wilika, se vakarorogo ki na dua na ka e vakatakarakarakataki se vakamacalataki kina na yago ni tamata se dua na itovo ni veimoceri ena dua na sala ka rawa ni vakayadrata na gagano ni veimoceri. Na iyaloalo kei na ivola vakasisila e dau dre dre na noda biuta ni da sa tovolea rawa, ka veivakarusa talega. Era na rawa ni butakoca na nomu bula dokai kei na nomu taleitaka na totoka ni veika e vakavoliti iko. Era na rawa ni basuraki iko sobu ka kauti iko yani ki na veivakananau dukadukali kei na itovo veivakasaurarataki.

Kevaka o se bera ni vakawati ka sa vakaitau tiko, dau rokova na nomu itau. Kakua ni raici koya me vaka e dua na iyaya ka rawa ni vakayagataki ena veigagadre ni yago. Dau tuva vakamatau na veiitavi qaravi vivinaka me rawa ni drau na vakaogai voli kina kei na nomu itau. Dau tiko ga ena veivanua drau na rawa ni taqomaki tiko kina me rawarawa kina na nomudrau qarau ni kemudrau. Drau kakua ni vakavurea na mataqali veitalanoa kei na ivalavala e so ka na vakayadrata na gagano ni veimoceri. Me kakua na regu vakasivia, davo vata se veidavoci, se vakatara vata kei na sulu se vakatara wale sara ga na tiki ni yagona tabu na kemu ikarua. Kakua ni vakatara mo drau cakava vata kei na dua na tamata na veika oqori.

Kevaka o sa vakawati, dau yalodina tiko vua na watimu ena nomu vakananau, nomu vosa, kei na nomu ivalavala. Sa kaya na Turaga: “Mo lomana na watimu ena yalomu taucoko, ka mo kabiti koya duadua ga. Ia ko koya yadua ena raica na yalewa me dodomo kina, sa cakitaka na lotu ka na biuti koya na Yalo Tabu; ia kevaka sa sega ni veivutuni, ena muduki tani” (V&V 42:22–23). Kakua na wedewede ena kena iwalewale kecega. Ena kena levu ga e rawa tovolea mo dau levea na tiko duadua vata kei na dua drau veibasai (tagane se yalewa).

Tarogi iko se na marautaka beka na watimu kevaka e kila na veika o tukuna se na veika o vakayacora. Nanuma na ivakasala e solia na iApositolo o Paula me da “Qarauni kemudou mai na ivalavala kece sa ca” (1 Cesalonaika 5:22). Ni o lako tani mai na veika vakaoqori, ena sega ni rawa ni toro cake mai na veitemaki.

Veivosoti vei Koya sa Veivutuni

Na sala vinaka duadua sai koya me taucoko tu na bula savasava. E cala mo vakayacora na ivalavala ca ni veimoceri ka qai nanuma tiko ni rawa ni o qai laki veivutuni e muri. Na ivakarau ni vakasama oqori e ivalavala ca mada ga vakataki koya, ni vakaraitaki kina na nomu sega ni rokova na Turaga kei na veiyalayalati o vakayacora vata kei Koya. Ia kevaka o sa vakayacora oti na ivalavala ca ni veimoceri, sa vakarau tu na Turaga me vosoti iko kevaka o veivutuni.

E dredre koto na veivutuni, ia e rawa. E rawa ni yaco mo savasava tale (raica na Aisea 1:18). Na rarawa ni ivalavala ca e rawa ni vakaisosomitaki mai na vakacegu kamica ni veivosoti. Mo kila na veika e dodonu mo cakava mo veivutuni kina, raica na “Veivutuni,” tabana 192–196.

Cakacaka tiko ki na siga sa na yaco kina mo kilikili mo curuma yani na valetabu, ena nomu dusimaki mai na nona vosa na Daunisame:

“Ko cei ena cabe cake ki na ulunivanua i Jiova? Se ko cei ena tu ena nona yasana tabu?”

“O koya sa liga savasava ka sa yalo savasava” (Same 24:3–4).

iKuri ni dusidusi: Lako Yani 20:14; 1 Korinica 6:18–20; Alama 38:12; 3 Nifai 12:27–30

Raica talega Vakamau; iYaloyalo kei na iVola Vakasisila

Tiko vinaka

E tiko ena lewe ni Lotu kece sara e rua na itavi bibi ni tiko vinaka: me ra rawati ira vakataki ira ka dauvukei ira na dravudravua kei na vakaloloma.

Sa nodra itavi na itubutubu me ra na dau vukei ira na luvendra ena veika era gadreva ena nodra bula vakayago kei na nodra bula vakayalo. Sa na qai nodra itavi na gone na nodra tiko vinaka ena gauna era sa na qase cake mai kina. Sa dodonu me ra dau vakavulici ira na nodra itubutubu ena ivakavuvuli ni tiko vinaka, me ra na vakarautaki ira kina bula rawati ira kei na nodra na rawa ni qarava na nodra matavuvale ena veisiga mai muri. Sa rawa talega ni ra solia na itubutubu na galala vei ira na luvendra me ra dauvukei ira na dravudravua kei na vakaloloma.

Na ivakasala kece oqo e baleti iko kevaka, mo sa dua tiko na lewe ni Lotu qase cake. Kevaka mo cauravou se goneyalewa, e baleti iko talega na ivakasala, dina ga ni ko se vakararavi tiko vei rau na nomu itubutubu.

Rawati koya Vakaikoya

Sa imatai ni vanua me vakatautaki kina na tiko vinaka ni veimaliwai, ivakarau ni vakasama, bula vakayalo, bula vakayago kei na bula vakailavo, sai iko saraga, kena ikarua vei ira na vuvale, ka kena ikatolu na Lotu. Sa nomu itavi vakataki iko kei na nomu matavuvale mo vakarautaka na veika ni nomu bula vakayalo kei na bula vakayago, ena nomu cakacaka kei na veivakauqeti ni Turaga.

Ni ko sa rawati iko vakataki iko ena rawarawa na nomu na qarava na nomu bula kei na bula ni nomu matavuvale. Ko sa na rawa ni sotava na gauna dredre ka ko na sega ni vakararavi vua tale edua.

Sa na rawa ni ko na rawati iko vakataki iko ni (1) sasaga vuli vakaukauwa; (2) bulataka na ivakavuvuli ni kania na kakana bulabula; (3) vakarautaki iko ka cakacaka ena dua na vanua e ganiti iko; (4) maroroya na kakana kei na isulu ena

vakadonuya na lawa me vakakina; (5) maninitaka na ka o ta-ukena, wili kina na saumi ikatini kei na isolisoli tale e so ka kakua ni dinau; kei na (6) vakatorocaketaki ni bula vakayalo, bula vakayago kei na bula ni veimaliwai.

Sa dodonu me tiko vei iko na yalo ni guta na cakacaka, me rawa ni ko na qarava vakataki iko na nomu bula. Sa vakarota vei keda na Turaga meda dau cakacaka (Vakatekivu 3:19; V&V 42:42). Sa vua ni bula marau, yalo vakacegu, kei na vutuniyau na cakacaka vakadodonu.

Kevaka me dau yaco vakavudua na nomu sega ni rawa ni qarava ga vakataki iko na nomu bula se bula ni nomu mata-vuvale, sa na rawa ni vukei iko na Lotu. Ena mataqali gauna vakaoqo, ena dau solia walega na Lotu na mataqali veivuke me rawa ni qaravi koya tale vakataki koya na tamata yadua kei na bula ni matavuvale.

Qaravi ni Dravudravua kei na Vakaloloma

Sa vakaroti ira tikoga na Nona tamata na Turaga me ra dau qaravi ira na dravudravua kei na vakaloloma. E tukuna o Koya, “Dou raici ira na dravudravua kei na luveniyali ka vukea na nodra leqa” (V&V 44:6). E vakarota talega, “Ia mo dou nanumi ira tiko na dravudravua kei na luveniyali, na tauvimate kei ira sa vakaleqai tu, ia ko koya sa sega ni kitaka vakakina, sa sega ni noqu tisaipeli” (V&V 52:40).

E levu sara na sala e rawa ni ko vukei ira kina na dravudravua kei na vakaloloma. E dua na kena sala bibi sa ikoya na lolo kei na saumi isolisoli ni lolo, ka na vakayagataka o bisopi se o peresitedi ni tabana me vukei kina na lewe ni tabana ka ra leqa tu ena viakana, tauvimate, kei na so tale na ka dredre. Sa na rawa talega mo solia na nomu gauna kei na nomu taledi. Sa rawa ni ko qaravi ira na luveniyali, na lokiloki, na marama yada, kei na so tale ka ra veivolekati kei na nomuni itikotiko.

Sa tete yani ki na veiyasai vuravura na veivuke ni Lotu vei ira era vakaleqai ena vakacacani ni vanua, leqa ni kakana, kei na so tale na ka ni veivakaleqai, ka sega ni dua na ka se mata vakabauta cava ko lewena. E vakarautaka na Lotu na

veika ni veivuke ki na tamata yadua kei na matavuvale me bula rawati koya vakaikoya. Na soli ka ki na Pepetual Educational Fund me dau vukei ira era via tosoya na nodra vuli, o ira era via kaulotu ena nodra laki vukei ira era leqa tu vakavuli kei ira na vakaleqai na ituvaki ni nodra bula, sa vakakina o ira era via vakavulici,

iKuri ni dusidusi: Jemesa 1:27; Jekope 2:17–19; V&V 42:31; 104:15–18

Raica talega Lolo kei na iSolisolio ni Lolo; Veiqaravi

Tucaketale

Ena vuku ni nona Lutu o Atama kei Ivi, ena yaco vei keda na mate vakayago, o ya na kena veitawasei na yalo mai na yago. Mai na veisorovaki i Jisu Karisito, era na tucaketale na tamata kecega ka vakabulai mai na mate vakayago (raica 1 Korinica 15:22). Na tucaketale sai koya na kena cokativata tale na yalo kei na yago ena dua na kena ituvaki lagilagi ka tawamudu ka sega tale ni tauvimate tale se mate (raica Alama 11:42–45).

Na iVakabula sa isevu ni tamata e vuravura ogo me tucaketale. Na Veiyalayalati Vou e volai tu kina e vica na itukutuku ka vakadinadinataka ni a tucake mai na ibulubulu o Koya (raica Maciu 28:1–8; Marika 16:1–14; Luke 24:1–48; Joni 20:1–29; 1 Korinica 15:1–8; 2 Pita 1:16–17).

Ena gauna e a rairai kina na Turaga sa tucaketale vei iratou na Nona iApositolo, e a vukei iratou me ratou kila ni vakayago ka vakasui na kena ituvaki. E kaya o Koya, “Raica na ligaqu kei na yavaqu, sai au dina ga: tarai au, ka raica; ni sa sega ni vakalewena se vakasuina na yalo, me vaka dou sa raica vei au” (Luke 24:39). E a rairai talega o Koya vei ira na Nifai ni sa tucaketale (raica 3 Nifai 11:10–17).

Ena siga ni tucaketale, eda “na lewai me vaka na [noda] ivalavala. Eda na tu ena mata ni Kalou ka kilai yaloda me vakaoqo, ka kila vinaka na noda caka cala kecega” (Alama 11:41, 43). Na lagilagi tawamudu eda na ciqoma ena vakatau ki na noda yalodina. E dina ga ni ra na tucaketale na tamata kecega,

Vakabauta

o ira walega era lako vei Karisito ka votai ena taucoko ni Nona kosipeli era na vakalagilagi ena matanitu silesitieli.

Na nomu kila vinaka ka vakadinadinataka na tucaketale ena rawa ni solia vei iko e dua na inuinui kei na vakatulewa ni yaco vei iko na bolebole, veivakatovolei kei na veirawai ni bula oqo. Ko na kune vakacegu ni ko sa vakadeitaka ni bula tiko na iVakabula kei na Nona Veisorovaki sa mai “sereka ko Koya na ivau ni mate ka sa sega kina na kaukauwa ni ibulubulu; ia ena vakaotia ko Koya na batigaga nei mate ena nona kaukauwa” (Alama 22:14).

iKuri ni dusidusi: Aisea 25:8; 26:19; Joni 5:25–29; 11:25–26; 1 Korinica 15; Inosi 1:27; Alama 40:23–26; 41; Momani 9:12–14; V&V 88:15–16; 93:33–34; Mosese 1:39

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Mate, Vakayago; Matanitu Lagilagi; Yavu ni Veivakabulai; Veivakabulai; Yalo

Vakabauta

E vakavulica na iApositolo o Paula ni “vakabauta sa vaka ni sa vakayacori na veika sa vakanuinitaki, e vaka ni sa vakaraitaki na veika sa tawa kune” (Iperiu 11:1; raica na idusidusi ena botonipepa *b*). E tukuna talega o Alama e dua na malanivosa e tautauvata: “na vakabauta sai koya na vakanuinitaki ni ka dina e sega ni rairai; ia e se bera ni kilai sara” (Alama 32:21).

Na vakabauta e ivakavuvuli ni cakacaka kei na kaukauwa. Ena veigauna kece o cakacakataka tiko kina e dua na sasaga vinaka, o sa cakacakataka tiko kina na vakabauta. O vakaraitaka na nomu vakanuinitaka e dua na ka o sega tiko ni raica.

Vakabauta na Turaga o Jisu Karisito

Me vakabulai iko na nomu vakabauta, sa dodonu me na yavutaki toka vua na Turaga o Jisu Karisito (raica Cakacaka 4:10–12; Mosaia 3:17; Moronai 7:24–26; Yavu ni Vakabauta 1:4). E rawa ni o vakatovototaka na vakabauti Karisito ena gauna o vakadeitaka kina ni tiko o Koya, e dua na vakasama

dodonu me baleta ni tiko o Koya, kei na kila ka ni o sasaga tiko mo bula me vaka na Lomana.

Na vakabauti Jisu Karisito e kena ibalebale na vakararavi vakatabakidua Vua—vakanuinui ki na Nona kaukauwa cecere, na vuku, kei na loloma. E okati kina na vakabauta na nona ivakavuvuli. E kena ibalebale ni dina ga ni da sega sara ga ni kila na veika kece, o Koya e kila kece. Nanuma tiko me vaka ni sa mai sotava oti na veika kece sara o sa sotava na mosi, na vakararawataki, kei na malumalumu, e kila o Koya na sala me vukei iko kina mo lako sivita na nomu dredre ni veisiga (raica Alama 7:11–12; V&V 122:8). Sa “vakamalumulumutaki vuravura” (Joni 16:33) ka vakarautaka na sala mo rawata kina na bula tawamudu.” Sa tu vakarau o Koya me vukei iko ni o nanuma na Nona kerekere: “Drau kakua ni rere se lomalomaru; ia mo drau vakaliuci au ena nomudrau nanuma kecega” (V&V 6:36).

Bula Ena Vakabauta

Na vakabauta e levu cake sara mai na vakanananu walega ka sega na kena cakacaka. O vakaraitaka na nomu vakabauta ena nomu cakacaka—ena ivakarau ni nomu bula.

Sa yalataka tu na iVakabula, “Kevaka dou sa vakabauti au, dou na kitaka na ka kecega ena vukuqu” (Moronai 7:33). Na nomu vakabauti Jisu Karisito e rawa ni vakauqeti iko mo muria na Nona ivakaraitaki uasivi sara (raica Joni 14:12). Na nomu vakabauta e rawa ni vakavurea nomu cakava na veika vinaka, talairawarawa ki na ivakaro, ka veivutunitaka na nomu ivalavala ca (raica Jemesa 2:18; 1 Nifai 3:7; Alama 34:17). Na nomu vakabauta e rawa ni vukei iko mo lako sivita na nomu ka ni veivakatovolei. E veivakasalataki vakaoqo o Alama vei na luvena o Ilamani, “Vunauci ira me ra yalomalumulumu ka yalomalua, io me ra vakabauta na Turaga ko Jisu Karisito (Alama 37:33).

Ena vakayacora na veicakacaka mana e vuqa na Turaga ena nomu bula me vaka na nomu vakabauta (raica 2 Nifai 26:13). Na vakabauti Jisu Karisito ena vukea na noda rawata

na veivakabulai vakayalo kei na veivakabulai vakayago mai na Nona Veisorovaki (raica 3 Nifai 9:13–14). Ni sa yaco mai na gauna ni veivakatovolei, na vakabauta e rawa ni solia vei iko na kaukauwa mo toso tikoga kina ki liu ka sotava na veika dredre ena yaloqaqa. Kevaka sara mada ga e veilecayaki tu na veigauna sa bera mai, e rawa me solia vei iko na vakacegu na nomu vakabauta na iVakabula (raica Roma 5:1; Ilamani 5:47).

Vakalevutaka na Nomu Vakabauta

Na vakabauta e isolisoli mai vua na Kalou, ia sa dodonu mo vakania tiko na nomu vakabauta me kaukauwa tiko kina. Na vakabauta e vaka ga na masela ni ligada. Kevaka o vakaukauwataka tiko, ena tubu me kaukauwa. Kevaka o vakaliliga tu ga ka laiva tu, ena malumalumu mai.

E rawa ni o vakania na isolisoli ni vakabauta ena vakacabo masu vua na Tamada Vakalomalagi ena yacai Jisu Karisito. Ni o vakaraitaka na nomu vakavinavinaka vua na Tamamu ka kerea vua na veivakalougatataki o gadreva o iko vata kei ira na tani, o sa na toro voleka kina Vua. O na toro voleka kina vua na iVakabula, na Nona Veisorovaki sa rawa kina vei iko mo kerea na loloma cecere (raica Alama 33:11). O na ciquoma talega kina na veidusimaki malumu ni Yalo Tabu.

E rawa ni o vaqaqacotaka na nomu vakabauta ena nomu talairawarawa tiko ki na ivakaro. Me vaka na veivakalougatataki kecega mai Vua na Kalou sa rawati na vakabauta ena talairawarawa kei na ivalavala dodonu. Kevaka o gadreva mo vakabulabulataka na nomu vakabauta ki na kena ivakatagedede cecere duadua, sa dodonu mo na maroroya na veiyalayalati o sa vakayacora.

E rawa talega ni o vakatorocaketaka na nomu vakabauta ena nomu dau vulica na ivolanikalou kei na nodra vosa na parofita ni gauna oqo. E vakavulica na parofita o Alama ni vosa ni Kalou e dau vukea na kena vaqaqacotaki na vakabauta. Ena nona vakatautauvatataka na vosa ki na dua na sore ni itei, e kaya kina kevaka “dou sa sega ni rawa ni vakabauta” e rawa ni vakavuna mo “vakabauta e vica na tikina”

me “te[i] e lomamu.” O na qai vakila ni sa vinaka na vosa, ni sa na tekivu me vakacerecerea na yalomu ka vakararamataka na nomu vakasama. Oqo ena vaqacacotaka na nomu vakabauta. Ko na vakania tikoga kina na vosa e yalomu, “ena vakabauta, kei na nomudou vosota, ni dou sa namaka tiko na vuana; raica kevaka sa vakakina, sa na bula; ia dou na rawata kina na bula tawamudu.” (Raica Alama 32:26–43.)

iKuri ni dusidusi: Iperiu 11; Jemesa 1:5–6; 2:14–26; Ica 12:4–27; Moronai 7:20–48; V&V 63:7–11; 90:24

Raica talega Papitaiso; Kalou na Tamada; Jisu Karisito; Veivutuni

Vakabulai (*Raica* Veivakabulai)

Vakacegu

E vuqa na tamata era nanuma ni vakacegu o ya ni sega na veivaluvaluti. Ia eda rawa ni da kune vakacegu ena gauna mada ga ni veivaluvaluti, ka sa rawa talega me yali vei keda na vakacegu ena gauna mada ga ni sega na ivalu. Na kena sega ni yaco na tiko veisei e sega ni rauta me kauta mai vei keda na vakacegu ni yalo. Na vakacegu e yaco rawa mai ena kosipeli—o ya mai na Veisorovaki i Jisu Karisito, na veiqaravi ni Yalo Tabu, kei na noda ivalavala dodonu, na veivutuni dina, kei na veiqaravi vagumatua.

E dina ga ni na roboti iko na voravora ni vuravura, sa rawa mo ciqoma na veivakalougatataki ni vakacegu dina. Ena yaco tikoga vei iko na veivakalougatataki oqo ni ko dinata tiko na nomu ivakadinadina ni kosipeli ka nanuma tiko ni ko Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito erau lomani iko ka kauwaitaki iko tiko.

Me ikuri ni nomu sa kune vakacegu vakataki iko, sa rawa mo na vakauqeta na vakacegu ena nomu matavuvale, itikotiko raraba, kei na vuravura. Ko na cakacakataka na vakacegu ni lewe ni vuvale kei ira na wekamu, ka wasea na kosipeli. Ko na cakacaka ena vuku ni vakacegu ena gauna ko na vueta e dua e sotava na rarawa.

Na nona vosa oqo na iVakabula e vakavulica vei keda na sala me da kunea kina na vakacegu e kauta mai na kosipeli:

“Na Dauveivakacegui, na Yalo Tabu, ko koya ena tala mai ko Tamaqu ena yacaqu, ena vakavulici kemudou ena ka kecega kau a vosataka vei kemudou.

“Au sa laiva vei kemudou na vakacegu, au sa solia vei kemudou na noqu vakacegu; au sa sega ni solia vei kemudou, me vaka sa solia ko vuravura. Me kakua ni rarawa na yalomudou se rere” (Joni 14:26–27).

“Oi kemudou na luvequ; drau kakua ni rere na kitaka na ka vinaka; raica na ka ga drau sa kaburaka drau na tamusuka tale; ia kevaka drau sa kaburaka na veika vinaka, drau na tamusuka talega na veika vinaka; io oqori na kena isau vei kemudrau.

“Kakua ni rere na qele ni sipi lailai; dou caka dodonu tikoga; raica ena sega ni rawai kemudou ko vuravura kei eli, kevaka dou sa tara ena dela ni noqu uluvatu.

“Raica au sa vosoti kemudrau; mo drau lako, ka kakua ni ivalavala ca tale; mo drau yalomatua sara ka kitaka na caka-caka au sa vakarota vei kemudrau.

“Drau kakua ni rere se lomalomarua; ia mo drau vakaliuci au ena nomudrau nanuma kecega.

“Drau nanuma tiko na we ni moto e sarisariqu kei na iva-ko ena ligaqu kei na yavaqu; ia mo drau yalodina ka muria sara na noqu vunau; io drau na rawata vakaidina na matanitu vakalomalagi” (V&V 6:33–37).

“A veika oqo, kau sa tukuna vei kemudou, mo dou rawata na vakacegu ena vukuqu. Dou na kunea e vuravura na rarawa, ia mo dou vakacegu; au sa vakamalumalumutaki vuravura” (Joni 16:33).

Ni ko dau nanuma na iVakabula ka vakamuri Koya, sa na yaco dina vei iko na marau. Ena veigauna ena yaco vei iko na vakacegu dina ka tudei. Ko na rawata na inuinui ena imatai ni Nona vosa na iVakabula vei ira na Nona tisaipeli ni oti na Nona Tucaketale: “Dou vakacegu” (Joni 20:19).

iKuri ni dusidusi: V&V 59:23

Raica talega Loloma; Yalo Tabu; iNuinui; Jisu Karisito; Loloma; Veiqaravi; iValu

Vakalesuimai ni Kosipeli

Ni a bula voli o Jisu Karisito e vuravura, e a tauyavutaka na Nona Lotu vei ira na Nona tamata. Ni oti na Nona mate kei na nodra mate na Nona iApositolo, e a kau laivi mai vuravura na taucoko ni kosipeli ena vuku ni vakaitamera ni vukitani (raica “Vukitani,” tabana 199–200. Era vuqa na tagane kei na yalewa era vakasaqara na taucoko ni dina ni kosipeli ena loma ni senijiuri ni Vukitani Vakaitamera, ia era a sega ni kunea rawa. E dina ga ni vuqa era vunau vagumatua baleta na iVakabula kei na Nona ivakavuvuli, e sega ni dua vei ira me tu vua na taucoko ni dina se kaukauwa ni matabete mai vua na Kalou.

Na Vukitani Vakaitamera e a dua na gauna ni butobuto vakayalo, ia oqo eda sa bula donuya na gauna eda sa votai ena “rarama ni itukutuku vinaka ni serau i Karisito” (2 Korinica 4:4; raica talega V&V 45:28). Na taucoko ni kosipeli sa vakalesui mai kei na lotu dina i Jisu Karisito sa tu oqo e vuravura. E sega tale ni dua na isoqosoqo me rau tautauvata kaya. E a sega ni yaco mai baleta na nodra cakacaka vagumatua na tamata vuku me kauta mai na veisau oqo. Sai koya ga na kena vakalesui mai na Lotu ka a tauyavutaka o Jisu Karisito. Sai koya na cakacaka nei Tamada Vakalomalagi kei na Luvena Daulomani.

Ni ko sa lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, sa rawa ni ko vakalougatataki ena lotu ka a yali tu e vuravura me 2,000 na yabaki. Mai na cakacaka tabu ni papitaiso kei na veivakadeitaki, sa rawa mo taukena na vakabokoci ni nomu ivalavala ca ka marautaka na nona veitokani wasoma na Yalo Tabu. Sa rawa mo bulataka na kosipeli ena kena taucoko kei na kena vinaka. Ko na rawa mo taukena na kila vakavinaka na kedratou ituvaki na Lewe Tolu Vakalou, na Veisorovaki I Jisu Karisito, na inaki ni bula e vuravura, kei na dina ni bula ni oti na mate. Ena nomu na madigi mo

dusimaki mai vei ira na parofita bula, ka ra vakavulica na inaki ni Kalou ena gauna oqo. Na cakacaka tabu ni valetabu ena rawa kina mo dusimaki ka kune vakacegu, vakavakarau ki na bula tawamudu, mo na vauci vei iratou na nomu matavuvale me tawamudu, ka vakarautaka na cakacaka tabu ni veivakabulai me baleti ira na nomu itubutubu taumada.

Vakayacori ni Veivakalesui mai

Na itukutuku e tarava e vakamacalataka e vica na veika bibi e a yaco ena kena vakalesui mai na kosipeli kei na kena tauyavutaki na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ka a vakaraitaka kina na Turaga ni oqo sa “lotu dina duadua ga e vuravura” (V&V 1:30).

Tekivu ni vulaitubutubu, 1820. Ena nona vakasaqara na lotu dina i Jisu Karisito, e a laki masu o Josefa Simici ka yabaki 14 ena loma ni dua na veikau ka volekata na nona itikotiko mai Palmyra e New York. Ena isau ni nona masu malumalumu, erau a qai rairai vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ka kaya vua me kakua ni lewena e dua tale na lotu e vuravura ena gauna o ya. (Raica Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:11–19). Ena Lotu eda vakatoka na veika oqo me iMatai ni rai-votu i Josefa Simici.

Sepiteba 21–22, 1823. E a rairai vei Josefa Simici e dua na agilosi o Moronai. E a parofisaitaka o Moronai na veika ena tarava mai ka tukuna vei Josefa na itukutuku ni iVola iMomani, ka ceuti tu ena peleti koula. E a vakadonuya na agilosi me digova o Josefa na peleti koula, ka a buluti tu ena Ulunivanua o Komora ka toka voleka ga. (Raica Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:27–53.)

Sepiteba 22, 1827. Sa mai taura o Josefa Simici na peleti koula mai vei Moronai ena Ulunivanua o Komora ni oti na nona rairai mai vua o Moronai ena vei ka 22 ni

Sepiteba ena veiyava a yabaki ni oti ko ya. (Raica Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:53, 59.)

Me 15, 1829. Ena nodrau wilika oti na veika baleta na papitaiso me bokoci kina na ivalavala ca ni rau caka-cakataka tiko na kena vakadewataki na peleti koula, erau a gole yani o Josefa Simici kei na nona vunivola o Oliver Cowdery ki na dua na vanua vakatikitiki me rau taroga na Turaga ena vuku ni ka oqo. E kea ena bati ni Uciwai na Susquehanna ka volekati Harmony, mai Pennsylvania, e a saumi kina na nodrau masu. Ko Joni na Dauveipapitaisotaki ka sa tucaketale, e a qai rairai mai vei rau ni sa “italai mai lomalagi—ena o lumilumisa.” E a qai vakatikora vei rau na Matabete i Eroni. Ni oti o ya, ka rau muria na nona ivakaro erau a qai veipapitaisotaki vakairau ga o Josefa kei Oliver ka rau veitabaki vakairau ga ki na Matabete i Eroni. (Raica Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:68–72; raica tale-ga V&V 13.)

Me 1829. O iratou na iApositolo taumada o ya o Pita, Jemesa kei Joni eratou a qai vakatikora na Matabete i Melikiseteki vei Josefa Simici kei Oliver Cowdery. (Raica V&V 128:20.)

June 1829. Ena nona a dusimaki ena “isolisoli kei na kaukauwa ni Kalou” (V&V 135:3), e a vakacavara kina na Parofita Josefa Simici na vakadewataki ni iVola i Momani.

Maji 26, 1830. Mai Palmyra e New York sa vakarautaki tu kina na imatai ni ilavelave tabaki e so ni iVola i Momani.

Epereli 6, 1830. Sa tauyavutaki kina na Lotu mai na vanua o Fayette e New York, ka isevu ni lewenilotu e ono.

Maji 27, 1836. Na Valetabu e Kirtland, na imatai ni valetabu e a tara ena itabagauna oqo, e a mai vakatabui kina. E a cabora na masu ni vakatatabu na Parofita o Josefa Simici, ka a soli vua ena ivakatakila. (Raica V&V 109.)

Epereli 3, 1836. E a rairai na iVakabula vei rau o Josefa Simici kei Oliver Cowdery ena Kirtland Temple. Eratou a rairai talega mai o Mosese, Ilaisa, kei Ilaija ka solia na idola ni matabete vei Josefa kei Oliver. E a kauta mai o Ilaija na idola ni kaukauwa ni veivauci, ka sa rawa kina vei ira na matavuvale me ra vauci vata ka tawamudu. (raica V&V 110.)

Na iLesilesi ni Lotu

Na parofita o Taniela mai na Veiyalayalati Makawa e a parofisaitaka ni Kalou ena qai “vakatara—e dua na matanitu” ka na “sega sara ni vakarusai rawa” ka na “tu ga ka sega ni mudu” (Taniela 2:44). Ena nona parofisai oqo, e tukuna tiko kina na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, na matanitu ni Kalou e vuravura edaidai. Mai na siga e a tauyavutaki kina na Lotu kei iratou na lewe ono na lewena, e sa mai tubu ka tete yani ka na tubu tikoga me yacova ni sa “roboti vuravura taucoko” (Taniela 2:35; raica talega V&V 65:2). E drau vakaudolu na tamata era papitaisotaki ena veiyabaki. Na iVola i Momani sa vakadewataki tu ena vuqa sara na vosa. Era sa tara na veivaletabu ena veiyasai vuravura. Ni sa iliuliu ni Lotu o Jisu Karisito, o ira na parofita bula era na dusimaka na cicivaki ni Lotu me yacova sara ni sa vakarautaki ko vuravura ki na iKarua ni Lako Mai na iVakabula.

E a vakaraitaka na Parofita o Josefa Simici ni veivakalougatataki ni Vakalesui mai: “Ai rogorogo ni cava eda sa rogo ca ena itukutuku vinaka sa vunautaki vei keda? Ai tukutuku ni marau! Io na itukutuku ni loloma levu mai lomalagi, kei na itukutuku dina mai na loma ni qele! Io na itukutuku ni reki vei ira na sa mate, kei na itukutuku ni marau vei ira sa bula

kei ira sa mate; io na itukutuku vinaka mo dou reki vakalevu kina” (V&V 128:19).

iKuri ni dusidusi: Aisea 2:1–3; 29:13–14; Cakacaka3:19–21; Vakatakila 14:6–7; 2 Nifai 3:3–15; V&V 128:19–21; 133:36–39, 57–58; Josefa Simici—Ai Tukutuku

Raica talega Vukitani; Josefa Simici; Vakatakila; iKarua ni Lako Mai o Jisu Karisito

Vakalewai ira na Tani

Ena so na gauna era dau vakila na tamata ni cala na noda dau vakalewai ira na tani ena gaunisala cava ga. Me vaka ni dina na kena sega ni dodonu na noda dau vakacacani ira na tani se vakalewai ira vakatawadodonu, o na gadreva mo vakatulewa ena veivakananumi, ituvaki, kei na tamata ena nomu bula taucoko. Na Turaga e sa solia oti mai e vuqa na ivakaro ka sega ni rawa mo vakamuraia kevaka o sega ni vakatulewa taumada kina. Me kena ivakaraitaki, e kaya o Koya: “Ia dou qarauni kemudou vinaka mai vei ira na ivakavuvuli vakailasu. . . . Dou na kilai ira ena vuadra” (Maciu 7:15–16) ka mo “Dou lako tani mai vei ira na tamata ca” (V&V 38:42). E gadrevi mo vakatulewataki ira na tamata ena vuqa sara na nomu vakatulewa bibi, me vaka na digitaki ira na nomu itokani, digitaki ira na veiliutaki ena matanitu, kei na nodra digitaki na itokani tawamudu.

Na vakatulewa sa ikoya e dua na ka bibi ena nomu vakayagataka na nomu galala ni digidigi ka gadrevi kina na uasivi ni kena taqomaki, vakabibi ena gauna o vakayacora kina na vakatulewa me baleti ira eso tani tale na tamata. Na nomu vakatulewa taucoko sara e dodonu me dusimaki tiko ena ivakatagedegede ni bula savasava. Mo nanuma tiko ni Kalou duadua ga, e kila vinaka tu na yalo ni tamata vakayadua, e rawa me ra lewai na tamata kecega ena nodra ivalavala (raica iVakatakila 20:12; 3 Nifai 27:14; V&V 137:9).

E vakasalataki keda na Turaga ka dusimaki keda ena noda vakatulewataki ira na tani: “Ia na lewa dou kitaka, dou na

lewai kina; kei na ivakarau dou sa vakarautaka, ena vakarautaki tale vei kemudou. Ia ka vakaevei ni ko sa raica na malamala ena mata ni wekamu, ka ko sa sega ni nanuma na kau e matamu? Se, ko na kaya vakaevei vua na wekamu: Meu leuta mada na malamala mai na matamu—ko sa sega li ni raica na kau sa tu e matamu? Na dauveivakaisini! Mo cavuta mada e liu na kau mai na matamu; io ko na qai raica vinaka mo leuta na malamala mai na mata ni wekamu” (3 Nifai 14:2–5).

Ena malanivosa oqo mai na ivolanikalou e vakatavulica kina vei keda na Turaga ni dua na cakacala eda raica vua e dua tani tale na tamata e wasoma na kena tautauvata kei na dua na duka lailai ena mata ni tamata o ya, me vakatautauvatani vata kei na noda dui cakacala, ni ra tautauvata kei na dua na icoka vakaitamera e matada. E so na gauna eda dau vakatabakiduataka ga na nodra cakacala e so tani tale na tamata ena gauna me kena dodonu ga me da cakacakataka na noda vakavinakataki keda vakataki keda.

Na nomu vakatulewa me baleti ira na tani e rawa me vakarautaka na idusidusi e gadrevi me baleti ira kei na so na gauna, na veitaqomaki me baleti iko kei na nomu matavuvale. Mo dau ciqoma e so na mataqali vakatulewa vakaoqori ena veikauwaitaki kei na yalololoma. Ena kena levu ga o rawata, mo vakatulewa ga ena kedra ituvaki na tamata ka kakua ni vakalewai ira na tamata. Ena veigauna taucoko ga e rawa, vakasuka mai na veivakatulewa me yacova na gauna o sa taura rawa kina e dua na itukutuku kei na dina e veiganiti kaya. Ena veigauna taucoko mo kidava tiko na Yalo Tabu, o koya e rawa me dusimaki iko ena nomu vakatulewa. Nanuma tiko na ivakasala nei Alama vua na luvena o Korianitoni: “Mo lomani ira na wekamu; mo caka dodonu ka lewa vakadodonu; io mo daucaka vinaka tikoga” (Alama 41:14).

iKuri ni dusidusi: 1 Samuela 16:7; Moronai 7:14–19; V&V 11:12

Raica talega Dausolisoli; Veivosoti; Veikauwaitaki; Loloma

Vakalutu

Ena vuravura ena gauna oqo, sa vaka me vakamamadataki wale tu ga na vakalutu, ka me qai kena iulubale e so na veika lasu. Kevaka o sotava e so na taro me baleta na tikina oqo, o na vakadeitaki kevaka o muria na loma ni Turaga sa vakatakilai mai. O ira na parofita ni gauna oqo era sa saqata sara vakaukauwa na vakalutu, eda vagolei kina ki na nona ivakaro na Turaga, “mo kakua ni laba; io mo kakua ni kitaka e dua na ka vakaoqori” (V&V 59:6). E matata vinaka na nodra ivakasala ena vuku ni tikina oqo: O keda na lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e sega ni dodonu me da soli keda kina, cakava, veivakayaloqaqataki kina, sauma, se veivosakitaka e dua na vakalutu. Kevaka o veivakayararataki ena dua na sala cava ga ki na vakalutu, sa na rawa ni o veilewaitaki vaka-Lotu.

Era kaya na iliuliu ni Lotu ni so na sala e rawa ni dodonu kina na vakalutu, me vaka beka ni vu na bukete mai na veimoceri vakaveiwekani voleka se na kucu, kevaka era sa vakatulewataka na vuniwai nuitaki ena nodra veiqaravi, ni sa koto ena dua na ivakatagedegede ca sara na nona bula na marama ka bukete tiko, se era sa kila rawa na vuniwai nuitaki ena nodra veiqaravi ni tu vakaca tu na ituvaki ni nona bula na gone ka buketetaki tiko ka na sega ni rawa ni bula ena gauna ena sucu mai kina. Ia na veika mada ga oqori ena sega ni rawa ni sa na laki donu kina na vakalutu. O ira era sotava na veika oqori e dodonu me ra qai vakasamataka walega na vakalutu kevaka era sa veitalanoa oti kei na nodra iliuliu vaka-Lotu ena vanua era tiko kina ka ra sa ciqoma e dua na kena veivakadeitaki mai na masumasu vagumatua.

Kevaka e buketetaki e dua na gone ena taudaku ni vakamau, na ivakasala uasivi duadua sai koya me rau vakamau na tamana kei na tinana na gone oqo ka cakacaka me rau tayavutaka e dua na veiwekani vakamatavuvale tawamudu. Kevaka ena sega ni rawa ni tudei na vakawati, sa dodonu me rau laiva me vakubeci na gone, e vinaka cake me vakayacori

oqo mai na LDS Family Services (Tabana ni Veiqaravi ena Matavuvale ni YDE) (raica “Vakubeci,” tabana 189.

Vakamatei ena Kauveilatai (*Raica* Veisorovaki nei Jisu Karisito; Kauveilatai)

Vakamau

Ena vuravura edaidai, e vakamamadataka ka qitotaka tu ga na vakamau kei na matavuvale. Ena kedra maliwa na veidomo ni lomalomarua kei na veivakarusai, e vakarautaka na domo ka salavata kei na dina na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. Eratou vakarota “ni sa lewa na Kalou me rau vakawati na tagane kei na yalewa, ni matavuvale sai usutu ni nona yavu na Dauniveibuli me baleta na nodra rawata na bula tawamudu o ira na luvena” (raica “Na Matavuvale: A iVakaro ki Vuravura Raraba 142 ena ivola oqo).

Na reki uasivi duadua ena noda bula e kune ena loma ni matavuvale. E gadrevi na sasaga me vakaukauwataka na veiwekani ni matavuvale, ia na veisasaga vakaoqori e kauta mai na mamarau uasivi ena bula oqo kei na tawamudu ena veigauna taucoko. Kevaka mada ga mo a sega ni sotava e dua na bula marau ni matavuvale ena gauna sa oti, e rawa mo vaka-saqara e dua na marau, vakamau tawamudu kei na dua na veiwekani veilomani vata kei ira na lewe ni matavuvale.

Na Veiyalayalati Vou ka Tawamudu ni Vakamau

Ena yavu ni mamarau nei Tamada Vakalomalagi, e rawa me rau vauci vata e dua na tagane kei na dua na yalewa ena gauna oqo me tawamudu. Kevaka era dinata tiko na nodra veiyalayalati o ira era a vauci ena valetabu, ena tu vei ira na veivakadeitaki ni nodra veiwekani ena kena tomani tikoga ka sega ni mudu. Era kila tiko ni sega ni dua na ka, na mate mada ga e sega, me rawa ni tawasei ira vakadua.

Na veiyalayalati ni vakamau tawamudu sa ikoya e yaga ena bula vakalou. E a vakatakila vei Josefa Simici na Turaga: “Raica sa tolu na ivakatagedegede ni lagilagi se lomalagi ena matanitu vakasilesiteli; sa kilikili me vakayacori vua na tamata na cakacaka tabu vakabete [ko ya na veiyalayalati tawamudu ni vakamau]; ia kevaka sa sega ni muria na sala oqori, ena sega sara ni rawata. Sa na rawa beka ni curu ki na dua na ivakatagedegede e ra; ia sa nona iyacoyaco ga oqori; io ko koya duadua ga ka segai ko iratou na nona vuvale” (V&V 131:1–4).

Ni vakayacori na cakacaka tabu ni veiyalayalati ena loma ni valetabu ena gauna e vakayacori oti kina na cakacaka tabu ni veivauci, e dodonu vei rau na veiwatini me rau tomana tiko ena yalodina me rawa kina ni rau ciqoma na veivakalougatataki ni vakamau tawamudu kei na bula vakalou. E kaya na Turaga:

“Ia ko koya sa vakawati me vaka na noqu ivakaro, kei na ilesilesi au sa lesia, ena tudei tu me tawamudu, sa na vakayacora na veiyalayalati vou ka tawamudu ka vauci rau ko koya na noqu tamata digitaki ena veivakauqeti ni Yalo Tabu sa yalataki tu; io ko koya au sa solia vua na kaukauwa kei na lewa ni ilesilesi vakabete; . . . ia kevaka [erau] sa muria na noqu veiyalayalati, . . . ena yaco vakaidina na ka kecega sa yalataka vei rau ko koya na noqu tamata me tawamudu. Raica ena dei tu na ka kece oqori ni rau sa mate” (V&V 132:19); me baleta na ivakamacala ni Yalo Tabu ni Yalayala, raica tabana 202–205.

Vakavakarau ki na Vakamau

Kevaka o se tu duadua voli ga, vakarautaki iko vakavina-ka ki na vakamau. Nanuma tiko ni sega tale ni dua na isosomi ni vakamau ena valetabu. Vakarautaki iko mo vakamautaka na tamata donu ena vanua dodonu ena kena gauna dodonu. Bula kilikili kaya ena gauna oqo na mataqali tamata o nuitaka mo na vakamautaka.

Veigadivi ga vata kei ira e cecere na nodra ivakatagedegede me rawa kina ni o taqomaka na nomu ivakatagedegede cecere ni o tiko vata kei ira. Dau tuva vakamatau na veitavi

qaravi me kakua kina ni drau na tiko taurua ga vata kei na nomu itau ka sega ni dua na ka drau cakava tiko. Dau tikoga ena veivanua ka na rawa kina vei iko mo lewai iko vinaka. Kakua ni vakaitavi ena veivosaki se itavi qaravi ka na rawa ni vakayadrata na gaganano ni veiyacovi.

Vaqara e dua na nomu itokani ka tautauvata na nomu-drau vakabauta. Vaqara e dua e rawa ni o dau doka ka vakarokorokotaka, e dua ka rawa ni dau vakacaucautaki iko ena nomu bula. Ni se bera ni o vakamau, vakadeitaka ni o sa kunea e dua ka rawa ni o solia kina na yalomu taucoko, na nomu loloma taucoko, na nomu veitokoni taucoko, na nomu yalodina taucoko.

iVakasala vei Ira Era Sega ni Vakawati

E so na lewe ni Lotu e sega ni bale vei ira na nodra sega tu ni vakawati, e dina ga ni ra vinakata me ra vakawati. Kevaka o sotava na veika oqo, me vakadeitaki iko tiko “Ni sa veivuke na ka kecega me ra vinaka kina o ira era sa lomana na Kalou” (Roma 8:28). Ni o bula kilikili tikoga, ena dua na siga, ena bula oqo se na bula sa bera mai, ena soli kina na veivakalougata-taki ni dua na matavuvale tawamudu. Sa dau tukuna vakalevu na Turaga na yalayala oqo mai vei ira na Nona parofita ni gauna oqo.

Kevaka o se tu duadua tu ka gadreva mo vakawati, kakua ni vakanuinui ca. Ena gauna vata oqori kakua soti ni lomaleqataka sara vakalevu na nomu sasaga. Ia, vakaitavitaki iko vakalevu ki na veioagaoga yaga. Vakasaqara e so na sala mo veiqaravi kina ena nomu matavuvale kei na nomu itikotiko. Ciqoma ka qarava vakavinaka na ilesilesi ni Lotu. Vakasavasavataki iko, vakayago ka vakayalo talega. Tomana tiko na nomu vuli ka vakatorocaketaki iko ka tubu talega ena nomu bula.

Rawata e dua na Bula Vakawati Mamarau

Kevaka o sa vakawati, nanuma tiko ni nomudrau veitokani ka veilomani kei na watimu sai koya na ka vakamareqeti

duadua ena vuravura oqo vei iko. Na watimu duadua ga na tamata o sa vakaroti mo lomana vakalevu duadua me kakua ni wili kina na Turaga (raica V&V 42:22).

Nanuma ni bula vakawati, ena kena vakasama dina sara, e dua na veitokani eda tautauvata kina, e sega ni levu cake e dua mai vei kena ikarua, ia me rau veivakayaloqaqataki, veivakacegui, ka veivukevukei vakataki rau.

Baleta ni sa rui ka bibi ena noda bula na vakawati, sa gadrevi ka dodonu me soli na kena gauna. Kakua ni vakabibitaka cake e so na ka e sega soti ni bibi. Taura na gauna mo drau dau veitalanoa ka veirogorogoci kina. Dau veinanumi ka veidokai. Dau vakaraitaka vakawasoma na nomu veikauwaitaki kei na nomu taleitaki koya.

Qarauna me kakua ni dua na ka me na lati kemudrau vakaveiwatini me vakacacana nomudrau bula vakawati. Lewa mo vakavinakataka tikoga na nomu bula vakawati, e dina ni na basika tiko na dredre.

Drau dau veidinadinati. Drau yalodina ki na nomudrau veiyalayalati ena vakasama, vosa, kei na ivalavala. Nanuma ni tukuna na Turaga, “Mo lomana na watimu ena yalomu tau-coko, ka mo kabiti koya duadua ga” (V&V 42:22). Na malani-vosa “koya duadua ga” e vakavuvulitaka ni sega tale ni dua na tamata, itavi qaravi, se ka o taukena e dodonu me na liu ena nomudrau veiwekani kei na watimu.

Lako tani mai na veika kecega e rawa ni vakavuna na nomu sega ni dina vua na watimu. Na iyaloalo se na ivola vakasisila, veisoqo sega ni taucoko, kei na wede ena yaco me vakarusa na nomu ivakarau ni bula ka yavalata na yavu ni nomu bula vakawati.

Drau cakacaka vata mo drau lewa vinaka kina na nomudrau ilavo. Drau duavata ena nomudrau tauyavutaka ka muria e dua na tuvailavo. Vakaivakarautaka na nomu vakayagataki ilavo, ka levea na veivakabobulataki ni dinau. Na vakayagataki ilavo vakavuku kei na galala mai na bula dinau ena vakavuna na bula sautu e vale.

Yavutaka na nomu bula ena kosipeli i Jisu Karisito. Drau dau veivukei vakataki kemudrau ena nomudrau maroroya na

veiyalayalati drau sa vakayacora. Drau dau lako vata ki lotu kei na valetabu. Drau dau vulica vata na ivolanikalou. Drau dau tekiduru vata ena masu ena itekivu kei na icavacava ni veisiga yadua mo drau vakavinavinaka kina vua na Tamada Vakalomalagi me baleti kemudrau yadua ka mo drau duavata ka kerea na Nona veivakalougatataki ki na nomudrau bula, nomudrau vuvale, o ira na nomudrau daulomani, kei na nomudrau gagadre dodonu. Ena qai dusimaki kemudrau na Kalou, ka na kauta mai na vakacegu kei na marau ka na sega ni rawa ni basika mai na dua tale na vanua na nomudrau dau veivosaki vata kei Koya ena veisiga. Ena kamikamica cake tikoga na nomudrau veiwekani; ena qaqaço na nomudrau veilomani. Ena tubu cake na nomudrau veitaleitaki.

iKuri ni dusidusi: iVakatekivu 1:27–28; 2:18, 21–24; 1 Korinica 11:11; Efeso 5:22–33; Mosese 2:27–28; 3:18, 21–24

Raica talega Bula Savasava; Veisere; Matavuvale; Valetabu; Duavata

Vakamuduo

E a yalataka na Turaga, “Ia ko koya sa vakavinavinakataka na ka kecega sa soli vua, ena vakalougatataki” (V&V 78:19). Na vakamuduo sa ikoya e dua na veilaveti cake, ena yalo ni bula vakalou. Ena rawa beka ni o kaya mai na veika o sotava ni o marau vakalevu cake ena gauna e tu kina e lomamu na vakamuduo. E sega ni rawa mo yalolevu, cudrucudru, se yaloca ena gauna o vakamuduo kina.

Vakavinavinakataka vakalevu na veivakurabuitaki ni veivakalougatataki o votai kina. Vakamuduo ena veigauna donu vakaitamera o taukena. Vakavinavinakataka rau na nomu itu-butubu. Vakaraitaka me rau kila na nomu vakamuduo. Vakavinavinakataka ira na nomu itokani kei ira na nomu qase-nivuli. Vakaraitaka na nomu taleitaki ira vakayadua o ira era dau cakavinaka se vukei iko ena dua ga na kena gaunisala.

Vakavinavinakataka na Tamamu Vakalomalagi ena Nona caka vinaka vei iko. E rawa mo vakaraitaka na nomu vakamuduo vua na Kalou ena nomu tusanaka na Nona veivuke

ena veika taucoko sara, vakavinavinakataki Koya ena veika taucoko sara e solia vei iko o Koya, vakarokorokotaka na Nona ivakaro, kei na veiqaravi vei ira na tani. Vakavinavinakataka na Nona Gone ni Toko, o Jisu Karisito. Vakaraitaka na vakavinavinaka vua na iVakabula ena nona ivakaraitaki uasivi, ena Nona ivakavuvuli, ena Nona dodoliga ki na veilaveti kei na veivuke ena Nona Veisorovaki tawa yalani.

Vakavinavinakataka na Turaga ena Nona Lotu ka vakalesuitale mai. Vakavinavinakataki Koya ena veika taucoko sara e solia vei iko. Vakavinavinakataki Koya baleti ira na itokani kei na matavuvale. Laiva na yalo ni vakavinavinaka me veidusimaki ka vakalougatataka na nomu veisiga kei na veibogi. Mo cakacaka mai na nomu vakamuduo. O na kunea ni kauta lesu mai na kena isau e veivakurabuitaki.

iKuri ni dusidusi: Same 100:3–4; Luke 17:11–19; Mosaia 2:19–22; Alama 34:38; V&V 59:7

Vakarokoroko

Na vakarokoroko e dua na veidokai kei na loloma titobu. Ni ko vakanamata vua na Kalou ena vakarokoroko, ko sa dokai Koya, vakaraitaka Vua na nomu vakavinavinaka, ka muria na Nona vunau.

E dodonu mo itovo vakarokoroko ka vakakina na nomu vakasama. Na itovo vakarokoroko e okati kina na masu, wili-ka na ivolanikalou, lolo, na saumi ikatini kei na isolisoli. E okati kina na isulusulu rakorako kei na cavuta na vosa savasava ka dodonu. Na ivakatagedegede ni nomu vakarokoroko ena laurai ena digidigi ni ivakatagi kei na veivakamarautaki e so, ena nomu cavuta na veika vakalou, kei na nomu isulusulu kei na itovo ni ko laki curu ki valenilotu kei na valetabu. Ko sa vakaraitaka tiko na nomu rokova na Turaga ni ko qaravi ira na tamata ka caka vinaka ka dokai ira.

Ena nomu sa tamata dau vakarokoroko, ko na raica ni sa veisau mai vakamalua na nomu bula. Na Turaga ena sovarka mai vakalevu cake vei iko na Yalona. Ena sega soti ni ko

vakaleqai se veilecayaki. Sa na rawa kina vei iko mo ciqoma na ivakatakila me vukei iko mo walia na nomu leqa ga o iko kei na leqa ni nomu vuvale.

Me vaka ga ni vakarokoroko ena kauti iko vakavoleka vua na Kalou, na veibeci e ganita vinaka na inaki kece ni meca. Ena temaki iko o Setani mo vakamura na itovo vakavuravura ni mamauwe, kaikaila, kei na veileti ka sega ni vakalailaitaki sobu kei na veika dodonu. Me vaka ga e dua na iliuliu ni mataivalu e vakarau me kaba vakaivalu, ena saga o koya me vakacacana na nomu sala ni veivosaki kei na Turaga. Mo qaqarauni ena ivadi vakaoqo ka saga mo vakarokorokotaka na veika kece o dau vakayacora.

iKuri ni dusidusi: Vunau ni Soro 26:2; Same 89:5–7; Iperiu 12:28; V&V 59:21; 63:61–62, 64; 109:21

Raica talega Vakabauta, Vakavinavinaka, iTovo Savasava; Masu; iVakatakila; Sokalou

Vakasau ni Yago

Era sa saqata sara vakaukauwa na parofita ni gauna oqo na kena dau vakasau na yago vakavo ga kevaka e dua na kena inaki vakavuniwai. Kevaka era gadreva na goneyalewa se marama me vakasau na daligadra, era sa vakayaloqaqataki me ra daramaka ga kina e dua na pea na sau ni daliga rairai rakorako.

O ira era vakawalena na ivakasala oqo era sa vakaraitaka sara tu ga kina na nodra sega ni rokovi ira ka vakakina na Kalou. Ena dua na siga era na qai veivutunitaka kina na vakatulewa oqori.

E vakavuvulitaka na iApositolo o Paula na kena bibi na yagoda kei na kena rerevaki na noda nakita me da vakacacana: “Dou sa sega beka ni kila ni dou sa vale ni Kalou, ka sa tiko vei kemudou na Yalo ni Kalou? Kevaka e dua na tamata sa vakarusa na vale ni Kalou, ena vakarusai koya na Kalou; ni sa savasava na vale ni Kalou, ia sai kemudou oqo” (1 Korinica 3:16–17).

Raica talega Maqosa; Samuqawe

Vakatavuvulitaka na Kosipeli

Sa vakarota oti na Turaga, “Io, au sa vakaroti kemudou tale ga mo dou veivakavulici vaka i kemudou ena ivakavuvuli ni matanitu. Ia mo dou gumatua sara ena veivakavulici, raica au na qai vakalougatataki kemudou sara; mo dou vulica na yavu ni ivakavuvuli ka ivakaro ni Lotu, io mo dou kila na veika ni matanitu ni Kalou, sa kilikili mo dou kila” (V&V 88:77–78).

Sa solia vei keda na Turaga e dua na itavi bibi sara ena ke-
na soli na ivakaro oqo. E sa liutaki keda sara o Koya ki na levu
sara na vanua me da na veiqaravi rawa kina. E sega ni dua na
ka e tautauvata kei na veiqaravi vei ira me ra vulica ka bulata-
ka na kosipeli

Sa basai iko sara tikoga na ivakaro oqo, ka dina ga keva-
ka ko sega ni vakaitavitaki tiko mo qasenivuli. Ena yaco mai
vei iko na gauna mo vakavulica kina na nomu matauvale, ita-
vi vakadausiko vuvale se dauveisiko, se lewe ni dua na mata-
cakacaka, o ira na kainomu kei ira na nomu itokani. Ena so na
gauna ko na veivakavulici ena veimataqali vosa ko sa vakara-
utaka. Ena so gauna ko na wasea ga na kosipeli ena dua ga
gauna lailai e galala mai vei iko ka o qai sega tiko ni vakawa.
Ena levu sara na gauna ko na veivakavulici ga mai na veika
ko cakava tiko.

Veivakavulici me vaka na Veivakavulici ni iVakabula

Vakararavi vei Jisu Karisito me nomu ivakaraitaki, ena no-
mu sasaga mo vakavulica na kosipeli. Vulica na itukutuku ni
Nona veivakalotutaki, ka qai vakatotomuria na iwalewale ni
Nona veivakavulici. E vakaraitaka sara ga na nona lomani ira
ka qaravi ira tiko e veivakukauwataki vei ira yadua na tamata,
ka vakavulica na ivakavuvuli ni kosipeli me rawa ni vukei ira
ena ka era gadreva. E vakauqeta e so vei ira me ra gadreva na
kila ka bulataka na kosipeli. Ena so na gauna ena dau taroga o

Koya eso na taro ka na vukei ira me ra bulataka na veika era sa vulica. E a vakavulica na ivakavuvuli dina ni veivakabulai ni kosipeli, ka vukei ira era vakarorogo Vua me ra kila na ka e donu me ra kila, na ka me ra cakava, kei na ivakarau ni bula me ra bulataka me ra rawata kina na bula tawamudu.

Ni ko sa vakamuraia na ivakaraitaki ni iVakabula, sa na qai veivakamamautaki ka vakauqeti ira na tani na nomu veivakavulici, tara cake na nodra vakabauta, ka na vakadeitaki ira me ra yalodei ka sotava na veimataqali bolebole ni bula oqo. Ena vakauqeti ira me ra kua ni ivalavala ca tiko ka talairawarawa kina ivunau. Ena vukei ira me ra lako mai vei Karisito ka mai maroroi ena Nona loloma.

Veivakavulici ena Yalotabu

Sa kaya na Turaga, "Raica ena soli vei kemudou na Yalo Tabu ni dou sa kerea ena vakabauta; ia mo dou vunau walega ena veivakauqeti ni Yalo Tabu" (V&V 42:14). Na Yalo, se Yalo Tabu, e lewe ni Lewetolu Vakalou. E dua na itavi levu ni yalotabu me vakaraitaka mai na dina . . . ni veika kece" (Moronai 10:4–5). Ena veivakauqeti ka veivakaukautaki walega na veivakavulici kevaka me veivuke tiko kina na Yalotabu.

Ko sa vakalougatataki ena itavi ni qasenivuli ni kosipeli, sa na tu vei iko na dodonu mo veivakavulici, vakadinadinataka, veivakacegui, ka veivakauqeti ena kaukauwa ni Yalo Tabu. Me vaka e a vakatavuvulitaka na parofita o Nifai, "Ko koya sa vosa ena kaukauwa ni Yalo Tabu na kaukauwa ni Yalo Tabu ena vakadewa ki na yalodra na luve ni tamata" (2 Nifai 33:1).

Ena vukei iko na YaloTabu mo kila na ka mo cakava ka tukuna ena nomu veivakavuluici, ni ko sa vakavakarau mai vakayalo. Sa rawa ni ko na vakavakarau ena masu wasoma, vulici na vosanikalou bulataka na kosipeli, ka dau yalomalumu.

iVakarau ni Veivakavulici

Ena veivakayararataki sara vakalevu na nomu veivakavulici ni ko vakayagataka e levu sara na ivakarau ni veivakavulici. Kena ivakaraitaki, mo dau talanoa ga vakaleleka ka vakayagataka na veika e yaco vakavolivoliti keda tu ena veisiga. Sa rawa ni ko vakayagataka na iyaloalo kei na so na ka e rawa ni laurai ka tarai ka vakaibalebaletaki tiko ki na ivakavuvuli e tiko ena lesoni. O iko kei ira o vakavulici ira tiko e rawa ni ko ni sureta na veivakauqeti ni Yalo Tabu ena kena lagati e dua na sere me rawa ni bau vakilai kina e so na ka e dau dredre na vakamacalataka. Sa rawa ni ko taroga e so na taro ka rawa ni vakauqeta na vakasama ka kuria na sasaga ni via kila na ka e dodonu me mai vulici. Ni dua ga na itavi me qaravi vata sa na rawa ni vakarautaki ira na gonevuli me ra vakarau.

Ni ko sa vakasamataka e dua na ivakarau ni veivakavulici taroga lo e lomamu na taro oqo: Ena sureta li na Yalotabu na ivakarau ni vuli oqo? Ena veisotari beka li kei na bibi ni ivakavuvuli au na vakavulica tiko? Ena veivakauqeti ka veivakaukouwataki li vei ira au na vakavulici ira tiko?

Nanuma tiko, ni ko iko e dua na qasenivuli ni kosipeli, ko sa matataka tiko na Turaga. Vakadeitaka sara e lomamu ni veika kece ko cakava ka tukuna ena rakorako ka na sala vata kei na Nona lewa.

“So tale na vakatutu ni vakavulici ni kosipeli, ko na gadreva mo raica na *Veituberi Me iLutua ni Noda Bula* (36123); Na *Teaching Guidebook* (34595); kei na *Gospel Teaching and Leadership*.” wase 16 ni *iDusidusi ni Lotu, iVola 2: iLiuliu ni Matabete kei na Veimataisoqosoqo* (35903).

iKuri ni dusidusi: Mosaia 18:19; Alama 1:26; 17:2-3; 31:5; V&V 11:21

Valetabu

Na veivaletabu era vale ni Turaga. Era vale ni qaravi Kalou ka na rawa ni rairai mai kina na Turaga. Na noda veimatavuvale walega ena rawa ni vakatauvatataki kei na valetabu na kena sa rui bibi.

Sa dau vakaroti ira tiko na Nona tamata na Turaga me ra dau tara valetabu. Sa rogoca na Lotu na ivakaro ni Turaga ena gauna oqo, ka sa tara na veivaletabu ena veiyasai vuravura, me rawa kina ni ra na ciqoma e lewe levu sara na luvena na Tamada Vakalomalagi na veivakalougatataki ni valetabu.

Cakacakatabu Vakalotu baleti ira na Bula

Na inaki levu duadua ni valetabu me vakarautaka na cakacaka tabu vakalotu ka na ganita me qaravi me rawa kina na noda na laki curu ki na matanitu vakasilesitieli. Na cakacaka tabu vakalotu ni valetabu ena dusia na veivakalougatataki levu duadua ena soli mai na veisorovaki nei Jisu Karisito. Na veika kece eda cakava ena Lotu—na veisoqoni kei na itavi e dau qaravi, na noda veivakalotutaki, na lesoni eda vakavulica kei na sere eda lagata—e dodonu me kauti keda yani vua na iVakabula kei na cakacaka eda qarava ena valetabu.

E dua na cakacakatabu vakalotu eda qarava ena valetabu sa ikoya na edaumeni. Na vosa *edaumeni* e kena ibalebale na “isolisoli,” ka sa isolsisoli sara ga mai vua na Kalou na edaumeni ni valetabu Na cakacakatabu vakalotu e wili tiko kina e vata na idusidusi ka wili kina na veiyalayalati eda na cakava me da bula dodonu kina ka muria na ivakaro ni kosipeli. Na edaumeni ena vukei keda me da vakanamata vua nai Vakabula, na Nona itavi ena yavu ni Tamada Vakalomalagi, kei na noda yalayala me da na talairawarawa vei Koya.

E dua tale na cakacakatabu vakalotu ena valetabu sa ikoya na vakamau vakasilesitieli, na nodrau sa na vauci vata kina na veiwatini (tagane kei yalewa) me tawamudu nodrau yalayala na veiwatini, E sa na ka e tawamudu na nodrau vauci vata na veiwatini kevaka me rau na dina ki na yalayala erau sa cakava.

O ira na gone era qai kune tiko ni rau sa vauci oti mai valetabu na veiwatini era sa sucu tiko ena loma ni veiyalayalati. Era sa wili sara ga na gone oqo me ra lewe ni matavuvale tawamudu. Ena rawa ni ra lewena e dua na matavuvale tawamudu o ira na gone era sega ni sucu ena loma ni veiyalayalati,

kevaka me rau sa na laki vauci na nona itubutubu dina se itubutubu vakacabecabe. Ena dau qaravi ena valetabu na cakacaka tabu vakalotu ni vauci ni gone vei ira na itubutubu.

Kevaka ko sa taura oti na nomu cakacakatabu vakalotu, mo na dau nanuma tikoga na veiyalayalati ko sa cakava oti. Kevaka e rawa, dau lesu vakasoma ki na valetabu. Kevaka ko sa tama se tina, dau vakavulici ira na luvemu ena bibi ni valetabu. Vukei ira me ra vakarautaki ira kina bula kilikili me rawa ni ra na laki curu ki na valetabu.

Vakarautaki iko sara ga oqo, kevaka ko se bera ni ciqoma na nomu edaumeni ni valetabu. Na gauna ena rawa kina mo dau lako ki valetabu ka laki vakaitavi ena qaravi ni veipapitaisotaki kei na veivakadeitaki.

Cakacakatabu Vakalotu baleti ira na Mate

O ira kece na tamata era sa mate ka se bera ni ra cakava na cakacaka tabu vakalotu ni kosipeli, sa na rawa ni ra na ciqoma ena kena qaravi ena valetabu. Sa rawa ni ko cakava me baleti ira na wekamu era sa takali. Sa na rawa ni ko kedra isosomi, mo na papitaisotaki, vakadeitaki, ciqoma na edaumeni, ka vakaitavi ena vauci ni watina tagane kina watina yalewa kei ira na luvedrau vei rau na itubutubu.

Mo na dau gumatuataka na vaqara na kedra itukutuku na nomu qase me rawa ni na laki qaravi na nodra cakacaka ni valetabu.

Me baleta tale e so na itukutuku ni valetabu kei na vale ni ivolatukutuku ni kawa ni matavuvale, raica “Cakacaka ni iTukutuku ni Matavuvale kei na Tuvakawa” 17.

Bulasavasava mo Curu ki na Valetabu

Sa dodonu mo bulasavasava mo na qai curu ki na valetabu. Ko na vakadinadinataka na nomu bulasavasava ena rua na veivakatarogi— kena imatai vua e dua vei iratou na nomu matabisopi se mataveiliutaki ni tabana, kei na kena e tarava kei na dua na lewe ni mataveiliutaki ena iteki se peresitedi ni kaulotu. Era na maroroya sara vakavinaka na nomu iliuliu ni

matabete na lewe ni veivakatarogi. Erau na vakatarogi iko ru-
arua o rau ena ituvaki kei na savasava ni nomu bula. Ko na
vakatarogi ena nomu vakadinadinataka na turaga o Jisu
Karisito kei na Nona Veisorovaki, ka o na tarogi talega ena no-
mu veitokoni vei ira na iliuliu raraba ni Lotu kei ira ena nomu
vanua. Mo na vakadeitaka ni ko sa bulasavasava tiko, ka o sa
maroroya tiko na Vosa ni Vuku, sauma vakadodonu na nomu
ikatini, vakamura vinaka sara na ivakavuvuli ni Lotu, ka o
sega ni veitokoni kina dua tani tale na matavakabauta.

Kevaka ga me sa dodonu vakavinaka na isau ni nomu
taro ena gauna ni veivakatarogi ka o drau sa duavata kei na
nomu iliuliu ni matabete, ni ko sa bulasavasava tu, sa na soli
sara ga na nomu ivolatara ni valetabu.

Na gauna ni veivakatarogi ni ivolatara ni valetabu, sa ga-
una vinaka ni nomu raici iko vakataki iko baleta na ituvaki ni
nomu bula. Kevaka me dua na ka e leqa tiko ena nomu bula,
sa dodonu mo laki raici bisopi kina e liu ni bera na nomu vei-
vakatarogi ni ivolatara ni valetabu. O koya sa na rawa ni vu-
kei iko me baleta na nomu na rawa ni bulasavasava me na
dua kina na nomu ivolatara ni valetabu.

iSulu ni Valetabu

Mo dara sara ga na isulu ko dau dara ena lako ki lotu ena
gauna ko lako kina ki na valetabu. Ni ko sa tu ena loma ni
valetabu ko na qai veisau mo dara na isulu vulavula ni vale-
tabu. Na veisau ni isulu ena vakayacori ena dua na rumu ni
veisau ka na taqomaki sara vakavinaka. E dau maroroi sara
vakavinaka na isulusulu ena loma ni valetabu.

Ko sa na biuta sara toka ga ena loka ni rumu ni veisau na
nomu ivakarau ni vakasama vakavuravura. Ko sa na vakila
sara ga na nomu sa tautauvata kei ira taucoko era tu ena
loma ni valetabu ni ko sa tokara tu na isulu vulavula.

Daramaki ni Qameni ni Valetabu

Ko sa na vakalougatataki sara ga ena nomu bula taucoko
ena gauna ko sa daramaka kina na qameni. Ko sa na vauci sa-

ra ga ena veiyalayalati ni kena daramaki me vaka ena vakavulici ena edaumeni. Mo nanuma deivaki tiko ni nomu na vakalougatataki ena vakatau mai na nomu na bulasavasava tiko ka maroroya vinaka na kena veiyalayalati.

Ena vakalesuya tiko vei iko na qameni na vakasama ni veiyalayalati ko sa vakayacora ena valetabu. Mo na doka ka maroroya ena veigauna kece sara. Mo kakua ni vakaraitaka tu ena vanua era na raica kina o ira era na sega ni kila na kena ibalebale ka mo kakua talega ni veisautaka na kena iculacula me veisotari kei na veimataqali isulususlu tale e so. Ni ko daramaka vakadodonu, ena taqomaki iko ka maroroi iko mai na ka ni veimecaki ni vuni ca. Na kena daramaki na qameni sa ikoya na kena vakaraitaki e tautuba na gagadre ni via muria na iVakabula ka tu e lomada.

Veivakalougatataki ni Lako ki na Valetabu

Na valetabu e vanua ni vakavakacegu kei na ivakatakila, ka qaravi talega kina na itavi bibi ni cakacakatabu vakalotu ni matabete. Ena gauna o sa lomaocaoca kina se o sa vakarau vakatulewataka e dua na ka bibi, sa dodonu mo dau kauta kina valetabu. Sa rawa ni ko na tuberi vakayalo mai kea.

Ena so na gauna ko na vakila na dredre ni vakasama vakavinaka, baleta ni sa rui levu na ka e dau basika ka vinakata na noda vakaitavitaki kina. Ena rawa ni seyavu na kuvu ni vakayarayarataki, na veika e buwawa sa na makare, ka o na kila e so na ka e dau dredre tu mo kila e liu ni ko tiko ena loma ni valetabu. Ko na raica e so na iwali vou ni veika ko dau sotava tu.

Ena vakalougatataki iko na Turaga ni ko sa laki qarava na itavi bibi ni cakacaka tabu vakalotu ena valetabu. Ena sega walega ni yaco ena valetabu na veivakalougatataki, ena solia o Koya. Ena vakalougatataki iko ena veika kece sara o qarava ena nomu bula. Na nomu laki qaravi itavi ena valetabu ena vakaukawataki iko ka na vakavouya na nomu bula vakayalo.

iKuri ni dusidusi: Aisea 2:1-3; V&V 88:119; 109-110; 123:39-41

Raica talega Veiyalayalati; Cakacaka ni iTukutuku ni Matavuvale kei na Tuvakawa; Vakawati; Cakacakatabu Vakalotu; Yavu ni Veivakabulai

Veibuli

Ena nona veidusimaki na Tamada Vakalomalagi, e a bulia kina o Jisu Karisito na lomalagi kei na vuravura (raica Mosaia 3:8; Mosese 2:1). Mai na ivolanikalou ka vakatakilai mai vua na Parofita o Josefa Simici, eda kila kina ni ena cakacaka ni Veibuli, e a cokonaka kina na Turaga na veika sa tu rawa (raica Eparaama 3:24). A sega ni bulia na vuravura mai na “sega” me vaka na nodra vakabauta e so na tamata.

E vakavuvulitaka talega na ivolanikalou ni o Atama “na imatai ni tamata” (Mosese 1:34). A buli Atama kei Ivi na Kalou ena kena ivatuka ka vakakina ena kena ivatuka na Nona Le Duabau Ga (raica Mosese 2:26–27).

Na Veibuli e dua na tiki yaga ni nona ituvatuva ni veivakabulai na Tamada Vakalomalagi. E solia vei keda yadua na gauna vinaka me da lako mai kina ki vuravura, na vanua eda mai ciqoma kina e dua na yago ka vakatovototaka kina na nodra galala. Ena nodra matabose na Kalou ena bula taumada, a soli kina na veivakaro oqo: “Tou lako sobu mada ni sa galala tu na vanua koya; ia me da kauta yani na veika kece ka bulia na vuravura me ra tawana ko ira oqo; io me da vakatovolei ira mada kina, era na muria na veika kece sa vakarota vei ira na Turaga na nodra Kalou se sega” (Eparaama 3:24–25).

O iko na luvena vakayalo na Kalou, ka buli na yagomu ena Kena ivatuka. Sa rawa mo vakaraitaka na nomu vakavinavina ena vuku ni veivakalougatataki oqo, ena nomu qarauna na yagomu ena nomu muria na Vosa ni Vuku kei na veivakaro tale e so e baleta na nomu bulabula vakayalo ka vakakina na nomu bulabula vakayago (raica V&V 89; raica talega V&V 88:124). Sa rawa talega ni o rokovi ira na tamata tale e so me vaka ni ra luve ni Kalou.

Me vaka ni o vakaivotavota ena talei ni veibuli, sa rawa ni o maroroya na vuravura ka veivuke ena kena taqomaki me baleta na veitabatamata sa bera mai.

iKuri ni dusidusi: iVakatekivu 1–2; Iperiu 1:1–2; 1 Nifai 17:36; V&V 38:1–3; 59:16–20; Mosese 1–3; Eparaama 4–5

Raica talega Kalou na Tamana; Jisu Karisito; iTuvatuva ni Veivakabulai

Veidauci (*Raica* iValavala Savasava)

Veiliutaki ena Lotu

E tu ena ulu ni Lotu o Jisu Karisito. Na itavi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai sai koya me vukei ira na tamata kecega me ra lako mai Vua (raica Moronai 10:32). Me rawati na itavi oqo, sa tauyavutaki kina na Lotu ena kena ivakarau e vakatakila mai na Turaga “me ra vakavinkataki kina ko ira sa lotu, . . . me da yaco sara koi keda kecega me da lomavata ena vakabauta, ka kila sara na luve ni Kalou” (Efeso 4:12–13; raica talega tikina e 11). Na veitikina oqo e vakalekalekataki kina na kena tauyavu na Lotu.

Na iTikotiko kei na Matavuvale

Na matavuvale e isoqosoqo bibi duadua ena Lotu, kei na itikotiko sai koya na vanua bibi duadua me vulici kina na kosipeli. E sega tale ni dua na isoqosoqo e rawa ni sosomitaka na matavuvale. Ni sa toso tikoga na tubu cake ni Lotu, na kena inaki sai koya ga me na tokona ka vaqacotaka na matavuvale kei na tamata yadua ena nodra sasaga me ra bulataka na kosipeli.

Cakacaka Vakaveiliutaki Raraba

Sa dusimaki ira tiko na Nona tamata ni veiyalayalati ena gauna oqo na Turaga mai vua na Peresitedi ni Lotu, o koya eda sa tokona me parofita, daurairai, ka dauvakatakila. Na Peresitedi ni Lotu e liutaka tiko na Lotu raraba. Eratou lewena na Kuoramau ni Mataveiliutaki Taumada o koya vata kei rau na nona daunivakasala, oi rau talega oqo erau parofita, daurairai, ka dauvakatakila.

O ira talega na lewe ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua era parofita, daurairai, ka dauvakatakila. O ira, vata kei iratou na Mataveiliutaki Taumada, era “sa lesi me vunautaka yani na yaca i Karisito ki vuravura taucoko” (V&V 107:23). Era veiqaravi ena ruku ni nodratou veidusimaki na Mataveiliutaki Taumada “me ratou tara cake na lotu ka vakayacora na kena cakacaka ena veimatanitu kecega” (V&V 107:33). Eratou na “dolava na katuba me vunautaki[ki na veimatanitu] na itukutuku vinaka i Jisu Karisito” (V&V 107:35).

O ira na lewe ni Veikuoramu ni Vitusagavulu era kacivi me ra vunautaka na kosipeli ka tara cake na Lotu. Era cakacaka ena ruku ni nodra veidusimaki na iApositolo Le Tinikarua. O ira na lewe ni iMatai kei na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu era lesi me ra Vakaitutu Raraba, ka ra na kacivi me ra veiqaravi ena dua ga na yasai vuravura e rawa.

Na Matabisopi Vakatumewa e mataveiliutaki ni Matabete i Eroni ena Lotu raraba. Eratou veiqaravi na Bisopi Veiliutaki kei rau na nona daunivakasala ena ruku ni nodratou veidusimaki na Mataveiliutaki Taumada me ratou liutaka na qaravi ni veicakacaka vakayago ena Lotu

Na veisoqosoqo ni Cauravou, Goneyalewa, Lalai, kei na Wilivola ni Sigatabu sa tu na kedra dui mataveiliutaki raraba me ra veivakasalataki ka veidusimaki kina.

Cakacaka Vakaveiliutaki ena iWasewase

Na iwasewase sai koya na iwase levu duadua vakavanua ena Lotu. Ena vakatumewa ena iwasewase yadua e dua na Mataveiliutaki ni iWasewase, mai na nodratou veidusimaki na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. Era dau lesi na Peresitedi ni iWasewase kei rau na nona daunivakasala mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua kei na Kuoramu ni Vitusagavulu.

E so na turaga era sa tabaki ki na Vitusagavulu ia era sega ni veiqaravi vaka-Vakaitutu Raraba. Era vakatokai o ira oqo me ra Vitusagavulu ni iWasewase, ka ra na lesi ki

na veikuoramu e so ka sega ki na iMatai se iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu, me vaka na vanua era tiko kina. E so na Vitusagavulu ni iWasewase era dau veiqaravi ena Mataveiliutaki ni iWasewase.

Cakacaka Vakaveiliutaki ena Veivanua

Tabanalevu kei na Tabana. Era na wasewasei ki na veivavakoso na lewenilotu me ra dau sota vata kina ena veigauna ka veivakatataki cake vakayalo kei na bula vakaveimaliwai. Na veivavakoso lelevu e vakatokai me tabanalevu. Ena liutaki na tabanalevu mai vua e dua na bisopi, ka rau nona ivukevuke e rua na daunivakasala.

Na ivavakoso lalai e vakatokai me tabana. Ena liutaki na tabana mai vua e dua na peresitedi ni tabana, ka rau nona ivukevuke e rua na daunivakasala. Sa rawa ni tauyavutaki e dua na tabana kevaka erau vakaitikotiko vata ena dua na vanua e rua na matavuvale lewenilotu ka Matabete i Melikiseteki bula kilikili se bete ena Matabete i Eroni bula kilikili e dua vei ira na lewe ni matavuvale. Eratou na tauyavutaka ka raica tiko na kena cici e dua na tabana na mataveiliutaki ni iteki, kaulotu, se tikina. Ena rawa ni vakatorocaketaki me tabanalevu e dua na tabana kevaka e tiko ena dua na iteki.

Na veitabanalevu kei na tabana yadua e kovuta e dua na iwase ni vanua. Era na cau ki na cakacaka ni Turaga na veimataisoqosoqo e so ena tabanalevu se tabana: iwasewase ni bete levu; kuoramu ni italatala qase; na iSoqosoqo ni Veivukei, me baleti ira na marama yabaki 18 lako cake; veikuoramu ni Matabete i Eroni, me baleti ira na cauravou mai na yabaki 12 ki na 17; na parokaramu ni Goneyalewa, me baleti ira na goneyalewa yabaki 12 ki na 17; na Lalai me baleti ira na gonelalai mai na vula 18 ki na yabaki 11; kei na Matawilivola ni Sigatabu, me baleti keda kece na lewe ni Lotu yabaki 12 ka lako cake. Na veisoqosoqo yadua oqo sa koto na kedra dui itavi bibi me baleta na kena vakavulici na kosipeli, veiqaravi, kei na nodra tokoni na itubutubu ena nodra itavi tabu me ra vukei ira na luvedra me ra saumaki ki na kosipeli i Jisu Karisito. Era

na cacacaka vata talega na veisoqosoqo oqo ena nodra vukei na lewenilotu me ra wasea na kosipeli vei ira na tani.

iTeki, Tabana ni Kaulotu, kei na Tikina. Ena vuqa na iwasewase ni vanua ka sa tauyavu tu kina na Lotu era sa wasewasei tu ki na veiiteki. Na vosa *iteki* e kau mai na vua parofita o Aisea, ka a parofisaitaka ni Lotu ena gauna edaidai ena vaka na valelaca, ka turi cake tu mai na veiiteki (raica Aisea 33:20; 54:2). E rauta ni 5 ki na 12 na tabanalevu kei na tabana ena dua na iteki. Na veiiteki yadua ena liutaka e dua na peresitedi ni iteki ka rau nona ivukevuke e rua na daunivakasala. O ira na peresitedi ni iteki era na soli itukutuku ka dusimaki mai na Mataveiliutaki ni Wasewase

Na tabana ni kaulotu sai koya na taba ni Lotu ka dau kovuta e dua na iwase ni vanua ka levu cake sara mai na iteki. Na veitabana ni kaulotu yadua ena liutaka e dua na peresitedi ni tabana ni kaulotu, ka rau vukei koya kina e rua na daunivakasala. O ira na peresitedi ni tabana ni kaulotu era vakarogoro vakadodonu sara ga vei ira na Vakaitutu Raraba.

Me vaka ni ivakatautauvata lailai ni tabanalevu na tabana, sai ivakatautauvata lailai ni iteki na tikina. Ena tauyavu e dua na tikina ni sa yacova e dua na iwiliwili na levu ni tabana era tiko ena dua na vanua, me rawarawa kina na veitaratara ka rawarawa na veilakoyaki ena veisoqoni ni tikina. Ena kacivi e dua na peresitedi ni tikina me veiliutaki kina, ka rau na veivuke kina e rua na nona daunivakasala. Na peresitedi ni tikina ena dau soli itukutuku ki na mataveiliutaki ni tabana ni kaulotu. E rawa ni vakatorocaketaki ki na iteki na tikina.

Parokaramu ni Lewenilotu sega ni Vakawati. E levu na lewe ni Lotu era sega ni vakawati se era sa veisere se sa mate na wati-dra. O ira na lewenilotu oqo era okati ki na rua na iwasewase: cauravou kei na goneyalewa itabaqase (yabaki 18 ki na 30) kei ira na lewenilotu sega ni vakawati (yabaki 31 ka lako cake).

E sega ni dua na parokaramu raraba ena Lotu e baleti ira na cauravou kei na goneyalewa itabaqase kei ira na lewenilotu

sega ni vakawati. Ia ni sa veirauti na iwiliwili ni lewenilotu era sa tiko ena dua na iwasewase ni vanua, era sa vakauqeti na iliuliu ni lotu me ra kaciva e dua na nodra mata na lewenilotu sega ni vakawati, me ra cakacaka ena ruku ni nodratou veidusimaki. Era dau tuva na mata ni lewenilotu sega ni vakawati na veiitavi qaravi me vaka na danisi, cakacaka vakaveiqaravi, kei na yasanibuka. Na veiitavi qaravi oqo ena rawa kina vei ira na lewenilotu sega ni vakawati me ra sota vata ka veivaqacacotaki. Era sa dau vakayaloqacacotaki talega na lewenilotu sega ni vakawati me ra dau sota vakawasoma vata kei ira na nodra veiliutaki vakabete me ra veivosakitaka kina na veika era gadreva kei na nodra rawa ni tubu cake vakayalo ena veiqaravi.

iKuri ni dusidusi: V&V 107

Raica talega Matabete; iSoqosoqo ni Veivukei

Veiliutaki Raraba (*Raica* Veiliutaki ni Lotu)

Veimatanitu ni Lagilagi

Ena Veisorovaki i Jisu Karisito, era na tucake tale ko ira kece ga era sa mate (*raica Alama* 11:42–45). Ni da sa tucake tale mai na mate, eda na tu e mata ni Turaga me da lewai (A iVakatakila 20:12; 3 Nifai 27:14). O keda vakayadua eda na lesi ki na dua na itikotiko tawamudu ena dua na kena mataqali ena matanitu ni lagilagi. E a vakatavulica na Turaga na ivakavuvuli oqo ena Nona a kaya: “Sa vuqa na tikina ena vale nei Tamaqu” (*Joni* 14:2).

Na matanitu ni lagilagi e tolu tiko: na matanitu silesitieli, na matanitu teresitieli, kei na matanitu tilesitieli. Ena vakatau ena titobu ni nomu saumaki na lagilagi o na taukena, ena vakaraitaki mai na nomu talairawarawa ki na ivakaro ni Turaga. Ena vakatau ena ivakarau ni nomu “rogoca na itukutuku kei Jisu” (*V&V* 76:51; *raica talega* na tikina 74, 79, 101).

Mataniu Silesitili

Ena tolu na veimataniu ni lagilagi na kena e cecere dua-dua sai koya na mataniu silesitili. Era na tiko vakadua ena mata ni Kalou na Tamada kei na Luvena o Jisu Karisito o ira era tiko ena mataniu oqo. E dodonu me sa ikoya oqo nomu sasaga: mo taukena na silesitili lagilagi ka vukei ira eso tale me ra ciqoma talega na veivakalougataki cecere vakaoqori. Na mataqali sasaga vakaoqori o na sega ni rawata ena dua ga na gauna ni sasaga, e sa ikoya na isoqoni ni dua na bulasavasava ena nomu gauna ni bula taucoko kei na kena vagau-nataki na inaki.

Na mataniu silesitili sa ikoya na vanua e vakarautaki vei ira era “sa rogoca na itukutuku kei Jisu” ka “sai ira oqo na tamata yalododonu era sa vakasavasavataki ena vuku i Jisu, na dautataro ni veiyalayalati vou; io sa liviraka na nona dra, me sorovaki ira kina; io na isoro sa uasivi sara” (V&V 76:51, 69). Me da taukena na isolisoli oqo, e dodonu me da ciqoma na cakacaka tabu ni veivakabulai, taqomaka na ivakaro, ka veivutunitaka na noda ivalavala ca. Ena kena ivakamacala matailalai vei ira era na taukena na silesitili lalgilagi, me raica na Vunau kei na Veiyalayalati 76:50–70, 92–96.

Ena Janueri 1936 e a ciqoma kina e dua na ivakatakila na Parofita o Josefa Simici ni vakarabailevutaka na nona kila me baleta na veika e gadrevi me taukena kina na silesitili lagilagi. Era a tadola kina vua na lomalagi, ka raica kina na mataniu silesitili. E sa qoroqoro ena gauna e raica kina e kea na tuakana tagane o Alvin, e dina ga ni a mate o Alvin ena gauna e se bera ni ciqoma kina na cakacaka tabu ni papitaiso. (Raica V&V 137:1–6.) E a qai rorogo mai na domo ni Turaga vei Josefa na Parofita:

“Raica ko ira kecega sa mate ni ra sa bera ni rogoca na itukutuku vinaka, io ko ira a rawa me ra vakabauta kevaka era a bula tiko ka rogoca, era na rawata talega na mataniu silesitili ni Kalou.

“Io ko ira talega era qai mate oqo ka ra sega tiko ni rogoca; io ko ira a rawa me ra vakabauta ena yalodra taucoko keva-ka era a rogoca, era na rawata na matanitu ko ya;

“Raica ko i au na Turaga; ia au na lewai ira na tamata kecega ena nodra ivalavala; ia me vaka na gagadre ni yalodra” (V&V 137:7–9).

E kaya o Josefa na Parofita, ena nona vakamacala tiko me baleta na ivakatakila oqo, “Ia au sa raica talega ni ra sa rawata na matanitu silesitielei vakalomalagi ko ira na gonelalai era a mate, ni ra sa bera ni yacova na yabaki walu” (V&V 137:10).

Mai na dua tale na ivakatakila kivei Josefa na Parofita, eda vulica kina ni tolu tiko na ivakatagedegede ena loma ni matanitu silesitielei. Me da bula vakalou ena kena ivakatagedegede e cecere duadua sara ka tomana tikoga na veiwekani tawamudu ni matavuvale, e dodonu me da curu ena “veiyalayalati tawamudu ni vakamau” ka dina ena veiyalayalati oqori. Ena dua tale na kena vosa, na vakamau ena valetabu sa ikoya e dua na ka e gadrevi mo taukena ena kena ivakatagedegede cecere duadua sara ena lagilagi ni silesitielei. (Raica V&V 131:1–4). O ira taucoko era kilikili me ra curuma na veiyalayalati vou ka tawamudu ni vakamau era na taukena na gauna donu oqori, ena bula oqo se ena bula sa bera mai

Matanitu Teresitielei

O ira era taukena na lagilagi ni teresitielei era na “dau mai sikovi ira ga na Luvena; ia era na sega ni raica na iserau i Tamana. Ia era sa yago vakateresitielei; ia e sega ni yago vakasilesitielei; io sa duidui talega na nodra iukuuku, me vaka sa duidui na iserau ni vula mai na matanisiga” (V&V 76:77–78). Ni vosataki vakararaba, na tamata vakayadua ena matanitu teresitielei era na tamata vakarokorokotaki “sai ira oqo na tamata dodonu ka ra a vakamatabokotaki ena nodra ilawaki qaseqase na tamata” (V&V 76:75). Na matailawalawa oqo era okati kina na lewe ni Lotu ka ra a “sega ni yalodina tikoga ki na ivakavuvuli i Jisu” (V&V 76:79). Era na okati talega kina o ira era a sega ni vakabauta na itukutuku kei Jisu ni ra sa bula tiko; ia era

qai vakabauta e muri (raica V&V 76:73–74). Me da vulica vakalevu cake na veika e baleti ira era na taukena na lagilagi ni teresitili, raica Vunau kei na Veiyalayalati 76:71–80, 91, 97.

Matanitu Tilesitili

Na lagilagi ni tilesitili ena vakarautaki tu vei ira vakayadua era “a sega ni vakabauta na itukutuku vinaka kei Karisito; io era sega talega ni vakabauta na ivakavuvuli i Jisu” (V&V 76:82). Era na ciqoma na nodra lagilagi o ira vakayadua na tamata oqo ena gauna e oti kina na nodra vueti mai na valeniveivesu vakayalo, ka dau vakatokai ena veigauna me o eli (raica V&V 76:84, 106). Na kedra ivakamacala matailalai o ira era na taukena na lagilagi ni tilesitili e kunei mai na Vunau kei na Veiyalayalati 76:81–90, 98–106, 109–112.

Mate Tawamudu

E so na tamata era na tawakilikili me ra tiko ena dua na matanitu vakaiukuuku. Era na vakatokai me ra “luve ni veivakarusa” ka sa na “tikoga ena matanitu e sega ni vakaiukuuku” (V&V 76:32; 88:24). Sa ikoya sara ga oqo na kena ituvaki ni “ra sa kila ka tovolea na kaukauwa [ni Kalou], io ko ira era qai soli ira me rawai ira na kaukauwa ni tevoru; io me ra cakitaka na ka dina ka beca na kaukauwa [ni Kalou]” (V&V 76:31; raica talega na tikina 30, 32–49).

iKuri ni dusidusi: 1 Korinica 15:40–42, okati kina na itukutuku e ra 40^a; V&V 88:20–39; 130:18–19

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Bula Tawamudu; Lomalagi, Eli; Yavu ni Veivakabulai

Veimau iLavo

Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e saqata na veimau ilavo, okati kina na vakawirimadigi ni rawa ilavo ena veitokoni ni matanitu.

Na veimau ilavo e vakavurei mai ena dua na gagadre ni rawa ka ka sega ni bunotaki. Na gagadre oqo e veivakarusai vakayalo. O ira era vakaitavi kina era na kau tani mai na ivakavuvuli ni Turaga me baleta na loloma kei na veiqaravi ka vakatabakidua ki na kocokoco ni meca. E lewa sara ga na kaukauwa ni cakacaka kei na lewa maqosa kei na gagadre ni solia na noda igu ena yalodina ena veika taucoko sara eda vakayacora.

O ira era vakaitavi ena veimau ilavo e sega ga ni dede era sa kunea rawa na vakasama ni rawa me ra solia ga vakalailai se sega sara ga, ia era na ciqoma e so na veika e yaga vakalevu me kena isau. Era raica rawa ni ra solia na ilavo lelevu, na nodra vakarokoroko, kei na veidokai ni lewe ni matavuvale kei ira na itokani. Na veidabui ka sa nodra ivakarau tudei, era dau vakayagataka vakawasoma ena veimau ilavo, na ilavo ka dodonu me vakayagataki tale ena dua na kena inaki, me vaka na veika e dau gadrevi wasoma ena nodra veimatavuvale. Vakavuqa e dau yaco sara ga vei ira na dau veimau ilavo me ra sa vakabobulataki me ra sauma na nodra dinau ni veimau ilavo ka yaco sara me ra butako, ka ra vakacacana tu na dui yacadra.

E veivakauqeti na Mataveiliutaki Taumada vei keda ena noda duavata ena kena saqati na kena vakalawataki kei na veitokoni ni matanitu me baleta na veimau ilavo ena noda veitikitiko.

Raica talega Veitemaki

Veimoceri Tawadodonu (*Raica Lawa ni Tiko Savasava*)

Veimoceri Vakatawadodonu (*Raica Tiko Savasava*)

Veiqaravi

Era na dau gadreva na tisaipeli Jisu Karisito mera dauveiqaravi kivei ira era bula veimaliwai. E a kaya na iVakabula,

“A ka oqo era na kila kina na tamata kecega ni dou sa noqu tisaipeli kevaka dou sa veilomani” (Joni 13:35).

Ko sa vakatokai mo luvena na Karisito ena veiyalayalati ni nomu sa papitaiso. E vakamacalataka o Alama na parofita vei ira e so na curu vou ena nodra sa gadreva me ra papitaiso. E kaya, ni sa lomadra me ra “curu kina lomanibai ni Kalou” e wili kina na nodra na laki veiqaravi ena yalodina— me ra “veivuketaka na nodra icolacola me rawa ni mamada kina” me ra “tagi vata kei ira era sa dautagi” ka “vakacegui ira sa rarawa” (Mosaia 18:8–9).

Vakatotomuria na iVakabula me nomu ivakaraitaki ni ko sa gadreva mo veiqaravi vei ira na tani. E dina ga ni Luve ni Kalou ka lako mai ki vuravura me veiqaravi vei ira kece e mai bula vata voli kei ira. E a kaya vaka oqo, “ia koi au kau sa tiko vata kei kemudou me vaka e dua sa dauveiqaravi” (Luke 22:27).

E a vakayagataka na iVakabula e dua na vosa vakatautauvata me vakavulica kina na veiqaravi. Na vosa vakatautauvata baleta na Nona Iesu mai ki vuravura ena Nona lagilagi ka mai wasei ira na ivalavala dodonu mai vei ira na ivalavala ca. Kivei ira na ivalavala dodonu e a kaya, “Ni lako mai koi kemuni sa vakalougatataki vei Tamaqu mo ni rawata na matanitu sa vakarautaki me nomuni mai na ivakateki-vu kei vuravura: ni kau a viakana ko ni solia mai vei au na kakana: au a via gunu ko ni a vagunuvi au: au a vulagi ko ni a kauti au ki vale: luvaiwale ko ni a vakasulumi au: au a tauvimate ko ni a mai raici au: au a tiko ena valeniveivesu ko ni a lako mai vei au” (Maciu 25:34–36).

Ko ira na yalosavasava era kidroa ena itukutuku oqo, ka taroga, “Turaga, keimami a raici kemuni mada ninaica ni kemuni a viakana, ka vakani kemuni? Se viagunu, ka vagunuvi kemuni? Keimami a raici kemuni ni naica ni kemuni a vulagi ka kauti kemuni ki vale? Se luvaiwale ka vakasulumi kemuni? Se keimami a raici kemuni ni naica ni kemuni a tauvimate se tiko ena valeniveivesu ka lako yani vei kemuni?” (Maciu 25:37–39).

Sa na qai kaya na Turaga, “Au sa kaya vakaidina vei kemuni, ni kemuni sa cakava vua e dua sa lailai vei ira na wekaqu oqo, ni sa cakava vei au” (Maciu 25:40).

Sa veisureti tu na iVakabula meda veiqaravi yani vei ira na tani. E sega ni vakaiyalayala na vanua ni veiqaravi. Tovolea mo vakaceguya e dua ena veisiga. Mo vosa vakalomavinakataki koya; veivuke vei ira era sega ni rawa ni cakacaka vakataki ira, mo vunautaka yani na kosipeli. Mo daliga rogo ki na veivakauqeti ni Yalotabu ena itavi ko qarava tiko. Ko na qai raica ni marau sa ikoya mo veiqaravi ka vakarautaki ira na tani.

iKuri ni dusidusi: Maciu 22:35–40; 25:41–46; Luke 10:25–37; Kalatia 5:13–14; Mosaia 2:17

Raica talega Loloma cecere; Loloma

Veisere

Ena “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” era-toutu sa “vakarota kina vakabibi na Mataveiliutaki Taumada kei na Matabose ni iApositolo Le Tinikarua ni sa lewa na Kalou me rau vakawati na tagane kei na yalewa, ni matavuvale sa iusutu ni nona yavu na Dauniveibuli me baleta na nodra rawata na bula tawamudu o ira na luvena” (raica na tabana e 85) ena ivola oqo). E dina ni sa tu na dina oqo, ia na veisere sa vaka e takalevu tu ena vuqa na vanua ka sa tubu cake sara tale tiko-ga vakalevu vei keda na lewe ni Lotu. Na matetaka ca oqo e sega ni mai vua na Kalou, ia e nona cakacaka na meca.

E dodonu me ra cakacaka vata na veiwatini yadua me ra kilikili kaya kina na veivakalougatataki ni vakamau tawamudu. Kevaka o sa vakamau ka drau sotava tiko kei watimu na dredre, nanuma tiko ni sega ni na kunei na iwali ni vuqa na dredre ena bula vakawati ena veisere. Na kena iwali ena kune ena kosipeli i Jisu Karisito—ena veivutuni, ena veivosoti, ena bula rokovi, kei na loloma. Ena kunei ena nomu raica na wati-mu ena ivakarau o vinakata mo raici kina (raica Maciu 7:12). Ni o cakacaka mo walia na dredre, drau na vinakata beka mo

drau lako vata ka laki taro ivakasala vei koya na nomudrau bisopi se peresitedi ni tabana.

Raica talega Loloma Uasivi; Matavuvuale; Vakamau; Valetabu

(Raica Veisolisoli Vakayalo)

Veisorovaki i Jisu Karisito

Na vosa *isoro* e kena ibalebale na veivinakati, se me vakalesuya mai na yalovata. Ena Veisorovaki i Jisu Karisito, sa rawa kina me da veivinakati kei na Tamada Vakalomalagi (raica Roma 5:10–11; 2 Nifai 25:23; Jekope 4:11). Ena rawa kina vei keda me da tiko tawamudu ena Nona iserau, ni da sa “vakasavasavataki ena vukui Jisu Karisito” (raica V&V 76:62, 69).

O Jisu Karisito e sa “vakarautaki tu mai na ivakatekivu kei vuravura me vakabulai ira na [nona] tamata” (Ica 3:14). Ena vuravura ni yalo taumada, e a vakaraitaka kina na Tamada Vakalomalagi na ituvatuva tawamudu ni veivakabulai, ka gadrevi kina e dua na Veisorovaki bibi ka tawamudu. O Jisu ena bula taumada, ka kilai ena gauna oya me o Jiova, a bolea kina ena yalomalumulumu ni na cakava na loma i Tamana me vakataucokotaki kina na ituvatuva (raica Mosese 4:2). Sa tabaki taumada mai kina me mai qarava na Veisorovaki—me lako mai ki vuravura, sotava na itotogi ni noda ivalavala ca, mate ena kauveilatai, ka vakaturi cake tale. Sa yaco me “Lami sa vakamatei mai na ivakatekivu kei vuravura” (iVakatakila 13:8; raica talega 1 Pita 1:19–20; Mosese 7:47).

Na Veisorovaki sai koya na ivakaraitaki cecere ni Nona loloma na Tamada Vakalomalagi me baleti keda (raica Joni 3:16). Sai koya talega na ivakaraitaki cecere duadua ni nona loloma na iVakabula vei Tamana ka vakakina vei keda (raica Joni 14:28–31; 15:9–13; 1 Joni 3:16; V&V 34:3; 138:1–4).

Na Noda Gagadre me baleta na Veisorovaki

Me vaka ni da kawa mai vei Atama kei Ivi, sa na tarai keda kina na tamata kecega na revurevu ni Lutu. Eda sa vakila

kece kina na mate vakayalo, na noda tawasei tani mai na nona iserau na Kalou, sa na yacovi keda kece kina na tamata na mate vakayago, sai koya na mate ni yago (raica Alama 42:6–9; V&V 29:41–42).

Ena keda ituvaki eda sa lutu tu kina, eda sa tu kina me da na saqati ka temaki. Ni da soli keda ki na veitemaki, eda sa vakayawaki keda kina mai vua na Kalou ka sega ni yacova na Nona lagilagi (raica Roma 3:23).

E gadrevi ena vuku ni lewa dodonu tawamudu me na tu ga na revurevu ni Lutu sai koya me da na totogitaki ena vuku ni noda dui cakacala. Kevaka e sega na Veisorovaki, sa na koto ena keda maliwa kei na Kalou ena vuku ni mate vakayalo kei na mate vakayago e dua na ilati ka na sega ni curubasikati rawa. Baleta ni sega ni rawa ni da vakabulai keda vakataki keda mai na Lutu se mai na noda ivalavala ca, eda sa na bula tawasei tu me tawamudu mai vei Tamada Vakalomalagi, baleta, “ni sa sega na ka tawasavasava sa curu rawa . . . e matana” (Mosese 6:57).

Na sala duadua ga me da vakabulai kina sai koya me dua tale me mai vakabulai keda. Eda gadreva e dua e rawa ni vakamamautaka na gagadre ni lewa dodonu—me tu ena noda itutu ka colata na noda icolacola ni Lutu ka sauma na isau ni noda ivalavala ca. O Jisu Karisito duadua ga e rawa vua me vakayacora na solibula o ya.

Jisu Karisito, Na Noda iNuinui Duabau

Ni se bera ni Buli na vuravura, sa dau noda inuinui duabau na iVakabula me baleta na “kunea na vakacegu ena bula oqo ka rawata na bula tawamudu ena bula sa bera mai” (V&V 59:23).

O Koya duadua ga e tu Vua na kaukauwa me solia na Nona bula ka taura tale. Mai vua na tinana vakayago, o Meri, e rawata kina na kaukauwa me mate. Mai Vua na Tamana sega ni mate rawa, sa rawata kina na kaukauwa me vakadruka na mate. Sa kaya kina, “Me vaka sa bula vakaikoya ga ko

Tamana; sa solia talega vua na Luvena me bula vakaikoya ga” (Joni 5:26).

O Koya duadua ga e rawa ni sereki keda mai na noda ivalavala ca. Sa solia Vua na kaukauwa oqo na Kalou na Tamana (raica Ilamani 5:11). A rawa vua na iVakabula me ciqoma na kaukauwa oqo ka vakayacora na Veisorovaki baleta ni a vagalalataki Koya tiko mai na ivalavala ca: “A mai vakatovolei ko Koya; ia a sega ni rawai” (V&V 20:22). Ni a bulataka e dua na bula uasivi sara, ka sega na kena ivalavala ca, e a galala o Koya mai na gagadre ni lewa dodonu. Baleta ni tu Vua na kaukauwa ni veisereki baleta talega ni sega ni dua na nona dinau ki na lewa dodonu, sa rawa vua me sauma na nodra dinau o ira era sa veivutuni. Sa rawa kina Vua me kaya:

“Tamaqu mo ni nanuma na nona rarawa ka vakamatei ko Koya sa tawacala; ia ko ni sa daulomani koya vakalevu. Mo ni nanuma ni sa mai dave na nona dra na Luvemuni; io ko ni sa lewa me mai dave na nona dra, mo ni vakarokorokotaki kina;

“Ia Tamaqu; mo ni lomani ira na wekaqu oqo ka ra sa vakabauta na yacaqu; io me ra lako mai vei au ka rawata na bula tawamudu” (V&V 45:4–5).

E dina sara, “Sa sega tale ni dua na yaca se na sala se ivakarau sa soli me ra bula rawa kina na luve ni tamata, na yaca duadua ga i Karisito na Turaga Kaukauwa Sara” (Mosaia 3:17).

Na iSoro ni Veivakaduavatataki

Na isoro ni veivakaduavatataki nei Jisu a vakayacori mai Kecisemani ka vakakina ena kauveilatai e Kalivari. E Kecisemani e a soli Koya kina ki na loma i Tamana ka teki-vu me colata kina vakataki Koya na ivalavala ca ni tamata kecega. Sa vakatakila mai e so na veika a sotava ena Nona sauma na isau ni noda ivalavala ca:

“Raica koi au na Kalou; au sa vosota oti na veika oqo, me ra bula kina ko ira era sa veivutuni;

“Ia kevaka era sa sega ni veivutuni, era na vakararawataki me vakataki au.

“Raica koi au na Kalou sa Kaukauwa Sara; au sa sauta-ninini ena mosi ni veivakararawataki ko ya; au a bunotaka na dra ka sa yaluma sara kina na yagoqu kei na yaloqu; io au a sa kerea me kau tani vei au na bilo ni cudru.

“Ia, me vakarokorokotaki ga ko Tamaqu, raica au a gunuva na bilo koya, ka vakacavara na noqu itavi ena vukudra na luve ni tamata” (V&V 19:16–19; raica talega Luke 22:44; Mosaia 3:7).

A tomani tiko na nona vakararawataki na iVakabula ena vuku ni noda ivalavala ca ena Nona soli Koya yani me vakoti ki na kauveilatai—“laveti cake ki na kauveilatai ka vakamatei ena vuku ni nodra ivalavala ca na kai vuravura” (1 Nifai 11:33).

E soli koya me vakamatei, ena kauveilatai. E a qai laki vakotori na yagona ena dua na ibulubulu me yacova na gauna sa qai vakaturi cake tale mai kina ka sa yaco kina “me kedra isevu era sa moce” (1 Korinica 15:20). Ena Nona mate kei na Tucaketale, sa vakadruka kina na mate vakayago ena vukuda kece. A qai kaya kina:

“Au sa lako mai ki vuravura meu kitaka na loma i Tamaqu, ni sa talai au mai ko Koya.

“A sa talai au mai ko Tamaqu meu mai laveti cake ena kauveilatai; ia au sa laveti cake ena kauveilatai meu kauti ira mai kina na tamata kecega ki vei au; ia me vaka ni ra a laveti au cake na tamata, ena laveti ira cake talega vakakina ko Tamaqu me ra tu e mataqu ka lewai ena nodra ivalavala, se vinaka se ca—

“Raica a ka oqo au sa laveti cake kina; ia me vaka sa lewa ko Tamaqu, au na kauti ira mai na tamata kecega kivei au, me ra lewai ena nodra ivalavala.

“Ia ko koya yadua sa veivutuni ka papitaisotaki ena yacagu, ena vakasinaiti ena Yalo Tabu; ia kevaka sa vosota me yacova na ivakataotioti, au na kunea ni sa savasava ko koya ena mata i Tamaqu ena siga au sa tu kina meu lewai ira na kai vuravura” (3 Nifai 27:13–16).

Na Veisereki Raraba mai na Lutu

Ena vuku ni Veisorovaki, sa sereki ira kina na tamata kecega mai na revurevu ni Lutu o Jisu Karisito. Na tamata kecega sa bula oti e vuravura kei ira kece talega era na qai mai bula e vuravura era na vakaturi cake ka vakalesui mai ki na iserau ni Kalou me ra lewai (raica 2 Nifai 2:5–10; Ilamani 14:15–17). Ena nona isolisoli ni loloma cecere na iVakabula kei na loloma veisereki vakalou, eda na ciqoma kece kina na isolisoli ni sega ni mate rawa ka bula me tawamudu ena ya-go vakalagilagi sa vakaturi cake tale.

Vakabulai mai na Noda iValavala Ca

E dina ni da sa sereki ka sega ni saumi mai na revurevu ni Lutu, eda na dui saumi taro ga ena vuku ni noda dui valavala ca. Ia e rawa me da vosoti ka vakasavasavataki mai na duka ni ivalavala ca kevaka eda vakayagataka na “dra ni isoro i Karisito” (Mosaia 4:2). Sa dodonu me da vakatovotovotaka na noda vakabauti Jisu Karisito, veivutuni, ka papitaisotaki me baleta na vakabokoci ni ivalavala ca, ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu. E veivakasalataki kina ko Alama:

“Dou veivutuni ka sucu tale; raica sa kaya na Yalo Tabu: Kevaka dou sa sega ni sucu tale, dou na sega ni rawata na matanitu vakalomalagi; o koya mo dou qai veivutuni ka papitaiso, me bokoci kina na nomudou ivalavala ca; dou vakabauta na Lami ni Kalou, o Koya sa kauta tani na nodra ivalavala ca na kai vuravura; io sa kaukauwa sara ko koya me ia na veivakabulai, ka bokoca na ivalavala ca kecega” (Alama 7:14)

Na iSolisoli ni Bula Tawamudu

Sa kaya na iVakabula ni bula tawamudu sai koya na “isolisoli uasivi duadua ni Kalou” (V&V 14:7). Na nomu rawata na bula tawamudu sai koya na nomu yaco mo bula kilikili mo rawa ni bula kina ena nona iserau na Kalou, na nomu rawata e dua na tikina ena ivakatagedegede cecere duadua ena matanitu silesitieli. Na isolisoli oqori e rawa duadua ga mai

na Veisorovaki i Jisu Karisito. E kaya kina o Momani: “Ia na cava na nomudou inuinui? Raica au sa kaya vei kemudou, sa nomudou inuinui ga na isoro i Karisito kei na kaukauwa ni nona tucake tale mai na mate, mo dou rawata kina na bula tawamudu; ia dou sa rawata oqo ena vuku ni nomudou vakabauti Koya, me vaka na vosa ni yalayala” (Moronai 7:41).

Me rawati na isolisoli oqo, sa dodonu vei keda me da sotava na veika e so e lavaki kina. Me da bulataka na noda vakabauti Jisu Karisito, veivutunitaka na noda ivalavala ca, ka vosota tiko ena yalodina ki na ivakataotioti. Me da ciqoma na veicakacaka vakalotu ni veivakabulai: papitaiso, na isolisoli ni Yalo Tabu, tabaki ki na Matabete i Melikiseteki (na tagane), kei na edaumeni ni valetabu kei na vakamau ena valetabu. Ena nomu ciqoma na veicakacaka vakalotu oqo kei na kena veiyalayalati e salavata kaya, eda sa lako mai kina vei Karisito ka da na rawata kina me kena isau na bula tawamudu (raica Yavu ni Vakabauta 1:3).

Ena Nona lewa tawa yalani kei na loloma cecere, sa solia talega kina na Turaga na bula tawamudu vei “ira kecega sa mate ni ra sa bera ni rogoca na itukutuku vinaka, io ko ira a rawa me ra vakabauta kevaka era a bula tiko ka rogoca” ka vakakina vei ira “na gonelalai era a mate ni ra se bera ni yacova na yabaki walu” (V&V 137:7, 10).

Sa sureti keda kece tu na iVakabula me da ciqoma na bula tawamudu: “Raica sa kacivi ira na tamata kecega ko Koya; a sa dodoka yani vei ira na ligana dauloloma ka kaya: Dou veivutuni kau na qai vakabulai kemudou. Ia sa kaya ko Koya: dou lako mai vei au mo dou mai kania na vunikau ni bula; io mo dou mai kania ka gunuva walega na madrai kei na wai ni bula” (Alama 5:33–34).

Kunea na Sautu kei na Veivakabulai mai na Veisorovaki

Na veivakalougatataki ni nona Veisorovaki na iVakabula ena yacova yani na tawamudu, ia era na yaco talega ena bula oqo. Ni o lako mai vei Karisito o na kila na reki ni noda bula savasava tiko e mata ni Turaga. Ena rawa mo vakavoqataka na vosa nei

Alama, o koya, ni sa oti na bula ivalavala ca vakalevu kei na bula veisaqasaqa, a qai sotava na ivalavala mosi ia e veivakabulai, ni veivutuni. Ni sa vosoti oti, sa qai vakadinadinataka:

“Sa oti mai na noqu yaluma kei na noqu rarawataka na noqu ivalavala ca.

“Raica sa tuburi au na marau kau sa kunea na rarama sa talei sara; a sa takali vakadua na noqu rarawa ka sa vuabale sara na noqu marau.

“. . . Sa sega na ka me vakatauvatani vata rawa kei na levu ni noqu yaluma . . . ni sa yaco na veisau oqo, sa sega na ka e vakatauvatani vata rawa kei na levu ni noqu marau” (Alama 36:19–21).

Me ikuri ni nona sa solia tu na veisereki mai na mosi ni ivalavala ca, sa solia tu na iVakabula na sautu ena gauna ni vakatovolei. E tiki ni Nona Veisorovaki, na Nona taura o Jisu vakataki Koya na mosi, tauvimate, kei na malumalumu ni tamata kecega (raica Alama 7:11–12). E kila tu o Koya na nomu vakararawataki baleta ni sa sotava oti. Ena vuku ni kila ka uasivi oqori, sa kila tu kina o Koya na sala me na vukei iko kina. Sa rawa kina mo “biuta vei koya na nomu lomaocaoca kecega, ni sa dau nanumi kemudou ko koya” (1 Pita 5:7).

Ena nomu vakabauta kei na yalododonu kei na Nona isoro ni veivakaduavatataki, sa na rawa kina me vakaisosomitaki ka vakadodonutaki na duidui, na mavoa, kei na mosi ni bula oqo. Na veivakalougatataki a sega ni soli ena bula oqo sa na qai laki sotavi ena tawamudu. E dina ni na sega beka ni laveta na nomu rarawa kece sara ena gauna oqo, ena vakalougatataki iko o Koya ena vakacegu kei na kila ka, ka na vakaukauwataki iko mo “colata rawa na [nomu] icolacola” (Mosaia 24:15).

“Dou lako mai vei au koi kemudou vakaadua ga sa oca ka colata na icolacola bibi, ia kau na vakacegui kemudou” (Maciu 11:28). Ena dua tale na gauna a baci yalataka tale kina o Koya na nona vakacegu, ka kaya kina, “Dou na kunea e vuravura na rarawa; ia mo dou vakacegu; au sa vakamalumalumutaki vuravura” (Joni 16:33). Oqori na yalayala ni Veisorovaki, ena bula oqo kei na veigauna tawamudu

iKuri ni dusidusi: Aisea 49:13–16; 53; Maciu 26–28; Marika 14–16; Luke 22–24; Joni 10:14–15; 11:25–26; 14:6; 15:13; 19–20; 1 Koronica 15:20–22; Iperiu 4:14–16; 1 Joni 1:7; 1 Nifai 10:6; 2 Nifai 2:1–10; 9; 25:23–26; Jekope 4:12; Mosaia 3:1–19; Alama 22:14; 34:5–18; 42; Ilamani 5:9–12; 14:13–19; 3 Nifai 9:14–22; 27:13–22; Momani 9:10–14; Ica 12:27, 41; Moronai 8:5–26; 10:32–33; V&V 18:10–12; 19:15–24; 20:17–34; 45:3–5; 76:40–43; Mosese 1:39

Raica talega Papitaiso; Mate, Vakayago; Mate, Vakayalo; Bula Tawamudu; Vakabauta; Lutu Tani; Veivosoti; Kalou na Tamana; Lewa Dodonu; Veimatanitu ni Lagilagi; Loloma cecere; Cakacaka Vakalotu; iTuvatuva ni Veivakabulai; Veivutuni, Tucake Tale; Veivakabulai

Veitabaki ni Liga

Na veitabaki ni liga sai koya na kena ivalavala e a vakatakila mai na Turaga me baleta na kena vakayacori e vuqa na veicakacaka tabu ni matabete, me vaka na veivakadeitaki, veilesi, nodra masulaki na lewenilotu me ra qarava na nodra ilesilesi; veiqaravi kivei ira na tauvimate, kei na soli ni veivakalougatataki tale e so ni matabete (raica V&V 42:44; Yavu ni Vakabauta 1:4–5). O ira e tu vei ira na kaukauwa dina ni matabete era na tabaka na ului koya na tamata e ciqoma na cakacaka tabu. Na kena vakayacori oqori, era sa vaka na iyaragi ni veiqaravi mai vua na Turaga ena Nona vakalougatataki ira na luvena (raica V&V 36:2).

Era dau vakayagataka wasoma na vakaitutu ni matabete na ivalavala vakaoqo. E a lesi ira na nona kawa tagane bula dodonu o Atama mai na veitabaki ni liga (raica V&V 107:40–50). Ena gauna e vosa vakalougatataki rau kina o Ifereimi kei Manasa o Jekope e a tabaka na uludrau ena ligana (raica Na iVakatekivu 48:14–19). O Alama “sa lesi ira na bete kei na italatala qase me vaka na ilesilesi ni Kalou; a sa tabaki ira e ligana” (Alama 6:1). Erau sa veimasulaki o Pita kei Joni me ra rawata na isolisoli ni Yalo Tabu mai na veitabaki ni liga (raica Cakacaka 8:14–17). Ena itabagauna oqo, o Joni na Dauveipapitaisotaki e a solia na Matabete i Eroni vei Josefa Simici kei Oliver Cowdery mai na veitabaki ni liga (raica Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:68–69).

Veitemaki

iKuri ni dusidusi: Tikovoli mai na Lekutu 27:18–23; Cakacaka 19:1–6; 1 Timoci 4:14; V&V 33:15; 35:6

Raica talega Yalo Tabu; Matabete

Veitemaki

Me vaka ga na parofisai nei Paula na iApositolo, na gau-na mai muri, “ena yaco na veivakararawataki” (2 Timoci 3:1). Na veivakacalai ni vunica e sa toso totolo sara ka veirawai. Ia, e rawa ni ko valuti Setani ka vakadrukai koya. Sa solia vei iko na Tamada Vakalomalagi na galala—na kaukauwa mo digitaka na vinaka mai na ca. Sa rawa, “dou vakamalumalumutaki [kemudou] vua na Turaga, ka masuta na yacana tabu, ka masu tikoga me kakua ni rawai [kemudou] na vere.” (Alama 13:28). Ena vakaukauwataki kemudou na Tamada Vakalomalagi, ni ko dou sa talairawarawa kina ivakaro.

Ena vukei kemudou mo dou vakamalumalumutaka na veitemaki na ivakasala oqo

Vakararavitaka na nomu bula vua na iVakabula. E vakasalataki rau na luvena na parofita o Ilamani, “Ia o ikemudrau na luvequ, mo drau nanuma mo drau tara na nomudrau yavu ena uluvatu ni noda ivakabula, sa ikoya na Karisito na Luve ni Kalou, ia ni sa vakaliwava mai na tevero na nona cagi kaukauwa kei na nona moto ena covulaca, ka sa yaviti kemudrau ena nona ucacevata kei na nona cagilaba, ena sega ni dreti kemudrau sobu ki na ikeli ni rarawa kei na yaluma tawamudu, ni sa dei sara na uluvatu drau sa tara kina, ia kevaka na tara cake na tamata ena yavu oqo ena sega ni bale rawa” (Ilamani 5:12).

Masulaka na kaukauwa. Na gauna e basika kina na iVakabula vei ira na Nifai, sa qai vakavulici ira na lewevuqa, “Raica, au sa kaya vakaidina vei kemudou, mo dou dau vakatava ka masu, me kakua ni rawai kemudou na vere, raica sa vinakata ko Setani me tauvuloni kemudou me vaka na witi. O koya mo dou masu tikoga vei Tamaqu ena yacaqu” (3 Nifai 18:18–19). Ena gauna oqo sa solia talega ko koya na ivakasala vata ga, “Mo gumatua ena masu mo rawa na ka kecega, io me

kakua ni rawai iko ko Setani kei ira na nona italai ka ra na segata me ra na tarova na cakacaka oqo" (V&V 10:5).

Vulica na ivolanikalou ena veisiga Na Turaga ena vakalou-gatataki iko ka vakaukauwataki iko mo sabaya kina na veitemaki, ni ko sa dau vulica wasoma na dina ni kosipeli ka vakatotomuria ena nomu bula. E vakavulica o Nifai, "Ko koya yadua sa vakabauta ka muria na vosa ni Kalou, ena sega ni rusa; ena sega talega ni rawai koya na vere kei na gasau vidi ni ca, me vakamatabokotaki koya ka kauti koya yani ki na veivakarusai" (1 Nifai 15:24; raica talega na Ilamani 3:29–30).

Gumatua ena cakavinaka Ena levu sara na veika vinaka e tu mo digidigi mai kina ka na sega gona kina ni ganita mo digitaka na ca, ni ko sa gumatua tiko ena cakavinaka, sa na sega tale vei iko na gauna mo cakava tale e so na ka.

Kilavaka na vanua kei na ka ni veitemaki Ena sega ni rawa ni ko dro tani sara mai na veitemaki, ia ena rawa ni ko na dro tani mai na vanua se ka e dau vakavuna na veitemaki. Ena rawa talega mo drovaka mai na veika cacawale e tiko ena mekesini, ivola, retio yaloyalo, iyaloalo yavala, kei na ivakatagi ka vakakina na initaneti.

Sasagataka mo vakauqeti ira na tani me ra cakavinaka. Ni se bera toka na Nona vakararawataki mai na Were o Kecisemani e a masulaki ira na Nona iApositolo na iVakabula, "Ni ra sa sega ni vakavuravura me vaka kau sa sega ni vakavuravura. Au sa sega ni masu moni kauti ira tani e vuravuara, mo ni maroroi ira ga mai na vuni ca. Era sa sega ni vakavuravura me vaka kau sa sega ni vakavuravura. Vakatabui ira ena nomuni ivakavuvuli dina. Me vaka ko ni a talai au ki vuravura, au sa talai ira vakatalega kina ki vuravura" (Joni 17:14–18). Me vaka ni ko sa dua na tisaipeli i Jisu Karisito, sa rawa ni ko ni tiko e vuravura, ia "mo ni kakua ni vakavuravura." Me ikuri ni nomu drovaka na veitemaki, sa na rawa talega mo vukei ira na tani me ra guta na caka vinaka. Sa na rawa ni ko ivakaraitaki vinaka, mo itokani vinaka, veivukei ena vanua ko

vakaitikotiko kina, kei na gauna e rawa kina, mona dau tuta-ka ka taqomaka na ivakavuvuli e savasava.

Kakua tale ni lomalomarua ena nomu vakatulewa ni sabaya na veitemaki. Tovolea mo vakatotomuria na iVakabula, ni “a mai vakatovolei ko Koya; ia e a sega ni rawai,” (V&V 20:22). Na gauna e a vakatovolei Jisu kina o Setani ena vanua liwalala, e a sega ni soreva na Turaga. E totolo ka dei na nona isau ni taro: “Lako tani ki dakuqu Setani” (Luke 4:8) Ena nomu vakasama, vosa, ka cakavinaka, e sa na rawa talega ni ko sauma na veitemaki ni vunica ena vosa vata ga o ya. “Vorata na tevoru ka na dro tani mai kina vei kemudou ko koya. Toro voleka yani vua na Kalou, ka na toro voleka mai vei kemudou ko koya” (Jemesa 4:7–8).

iKuri ni dusidusi: Roma 12:21; Efeso 6:11–17; Jemesa 1:12; ivakamacala b 1; V&V 23:1; 31:12; Mosese 1:12–22.

Raica talega Galala; Vakasama; Lolo; iLavo ni Lolo; Yalo Tabu; Rarama i Karisito; Veivutuni; Setani

Veituberi ki na Vuvale (*Raica* Matabete)

Veivakabulai

Ena nomu veitalanoa kei ira na lewenilotu va-Karisito tale e so, ena so na gauna ena dau tarogi vei iko, “Ko sa vakabulai li? O ira era taroga na taro oqo, era nanuma tiko na kena vakadinadinataki na cala, se tukuni vakadodonu, ni o sa tauri Jisu Karisito me nomu Turaga ka iVakabula. Ni ra taroga tiko na taro, era sa vakaraitaka tiko na nodra vakabauta ena veivosa oqo, ka a vola o Paula na iApositolo:

“Kevaka ko vakatusa ena gusumu na Turaga ko Jisu, ka vakabauta ena vuni yalomu ni sa vakaturi koya cake tale mai na mate na Kalou, ko na bula. Ni sa vakadinata na tamata ena vuni yalona me sa vakadonui kina, ia na gusuna sa vakatusa kina me vakabulai” (Roma 10:9–10).

Ni Saumi tiko na Taro “Ko Sa Vakabulai Li?”

Na vosa *bula* kei na *vakabulai*, ka tiko ena Roma 10:9–10 e vakaraitaka tiko na veiyalayalati vakaveiwekani kei Jisu Karisito. Eda sa vakadeitaki ni da sa na vakabulai mai na veivakarusai tawamudu ni ivalavala ca, ena veiyalayalati vakaveiwekani oqo, kevaka meda talairawarawa. O ira kece na Yalododonu Edaidai sa dei ena vakabauta, era na vakabulai ena kena ibalebale ka sa toka oqo. Eda sa veisau ki na kosipeli vakalesui mai. Eda sa mai veiyalayalati ka veiwekani kei na iVakabula ni da sa mai taura na yacana, ena cakacaka vakalotu ni papitaiso. E da vakavoui na noda veiyalayalati ni papitaiso ena noda laki vakayagataka na sakaramede.

Duidui na iBalebale ni Vosa *Veivakabulai*

Ena ivakavuvuli ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, na vosa *bula* kei na *veivakabulai* e levu tu na kena ibalebale. Ena kedra ibalebale oqori, me nomu isau ni taro, “Ko sa vakabulai li?” me sa na “Io” se “Io, ena tiko vata kei na kena vakatatabu.” Sa koto oqo e ono taucoko na ivakamacala me baleta na duidui ni ibalebale ni vosa *veivakabulai*

Veivakabulai mai na Mate Vakayago. Ena mate na tamata kecega. Ia ena veisorovaki kei na Tucaketale nei Jisu Karisito ena tucaketale na tamata kecega—sa na vakabulai mai na mate vakayago. E vakadinadinataka o Paula, “Ni sa qai mate kecega ena vukui Atama, ena vakabulai kece talega ena vukui Karisito” (1 Korinica 15:22)

Veivakabulai mai na iValavala Ca. E dodonu me cakacakataki na vakabauti Jisu Karisito, veivutuni, papitaiso ka ciqomi na isolisoli ni YaloTabu, me na qai veivakabulai mai na ivalavala ca na Veisorovaki ni iVakabula. (raica na Cakacaka 2:37–38) Kevaka ko sa papitaiso ka ciqoma na Yalo Tabu ena kaukauwa vakabete ka dodonu, ko sa vakabulai oti vakatikina ga mai na ivalavala ca. Ko na sega sara ni vakabulai taucoko mai na nomu ivalavala ca, me yacova ni sa oti na nomu bula e vuravura, ka vosota ena vakabauta me yacova sara na kena icavacava.

Nanuma tiko ni sega ni rawa ni ko na vakabulai ena nomu ivalavala ca: sega ni rawa mo ciqoma na veivakabulai e soli wale ena nomu tukuna wale tikoga na vakabauti Karisito kei na nomu kila ni ko na caka cala tikoga ena vo ni nomu bula taucoko (raica na Alama 11:36–37). Ena vakabulai iko mai na nomu ivalavala ca na loloma ni Kalou. (raica na Ilamani 5:10–11). Sa dodonu mo cakacakataka na nomu vakabauti Jisu Karisito, talairawarawa ki na ivunau, kakua tale ni caka cala, ka vakavouia na nomu veivutuni kei na veivakasavasa-vataki ena cakacaka vakalotu ni sakaramede, me na qai rawa ni nomu na veivakalougatataki oqo.

Na Sucu Tale: Ko na tarogi beka ena so na gauna, se ko sa sucu vou tale. Na ivakavuvuli ni sucu vakayalo e laurai wasoma ena ivolanikalou. Na Veiyalayalati Vou e tukuna ni ivakavuvuli nei Jisu baleta na “sucu tale” ka vaka kina ni kevaka meda “sega ni sucu ena wai kei na Yalo Tabu eda na sega ni curu ki na matanitu ni Kalou” (Joni 3:3, 5). Ena vakadeitaki na itukutuku oqo ena iVola i Momani, “Sa dodonu me sucu tale na tamata kecega, io na tagane kei na yalewa, na veimatanitu, na veimataqali, duivosavosa, kei na lewe ni veivanua; io me ra sucu tale vua na Kalou, ka saumaki mai na nodra ivalavala vakayago kei na ivalavala ca me ra ivalavala dodonu; a sa vakabulai ira na Kalou ka sa yaco me ra luvena; o koya sa yaco kina me ra tamata yalovou; ia kevaka era sa sega ni kitaka oqo, era na sega ni rawata na matanitu ni Kalou” (Mosaia 27:25–26)

Na sucu tale oqo e dua na ka ena yaco tiko ni da papitaiso oti ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu. Ena yaco na ka oqo ni “Sa lomai keimami me keimami veiyalayalati kei na neimami Kalou, me keimami vakayacora na nona lewa ka muria na nona ivunau kecega ena gauna ni neimami bula sa vo” (Masaia 5:5). Ni da “sa vakatokai kina meda luvei Karisito, ni da sa sucu vou vakayalo meda luvena” (Mosaia 5:7). Kevaka mo sa papitaiso ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, ka ia na veiyalayalati mo sa luvei Jisu Karisito, sa rawa ni ko na tukuna ni ko sa sucu tale. Ko na vakavouya na veiyalayalati oqo ena vei Sigatabu ena nomu vakayagataka na sakaramede.

Veivakabulai mai na Lecaika. E lewe levu sara na tamata era bula tiko ena dua na itutu ni butobuto, ni ra sega ni kila na rarama ni kosipeli vakalesui mai. Era tu ga, “ka sega ni kila rawa na ka dina, ni ra sa sega ni kila na vanua me ra vakasaraqara kina” (V&V 123:12). Ko sa vakabulai mai na itutu ni bula oqo, baleta ni ko sa mai lewena na Lotu ni Turaga. Ko sa mai kila na Kalou na Tamada, kei Jisu Karisito, na inaki ni bula, na yavu ni veivakabulai, kei na nomu rawa ni bula tawamudu. E rawa ni ko na bula me vaka e dua na tisaipeli ni iVakabula, ka a tukuna, “O i au na rarama kei vuravura: ko koya sa muri au ena sega ni lako ena butobuto, ena tu ga vei koya na rarama ni bula” (Joni 8:12).

Veivakabulai mai na iKarua ni Mate. Ena so na gauna e na tukuni tu ena ivolanikalou na ka e baleta na ikarua ni mate. Na ikarua ni mate sa ikoya na mate ni yalo—na tamusuki laivi mai na yalododonu ka sega na nona tikina ena matanitu ni lagilagi (raica na Alama 12:32; V&V 88:24). Na ikarua ni mate oqo ena sega ni yaco mai me yacova na Siga ni Lewa, ka na yaco mai vei ira e lewe vica wale sara (raica V&V 76:31–37) E voleka me tamata taucoko e sa mai bula e vuravura qo sa na vakadeitaki ni ra na vakabulai mai na ikarua ni mate (raica na V&V 76:40–45).

Bula Tawamudu se Bulavakalou. Na vosa bula kei na vakabulai e dau kena ibalebale tu na bula tawamudu se bulavakalou ena ivolanikalou (raica Eparaama 2:11). Na bula tawamudu sa ikoya na noda kila na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ka bula tawamudu vata kei Rau—na noda na laki taukena na ivakatagedegede e cake sara ni matanitu vaka-silesitieli (John 17:3; V&V 131:1–4; 132:2–24). Kevaka me da na taukena na isololi oqo, sa dodonu me na levu sara na ka eda cakava mai na veivutuni, papitaiso, ka vakadeitaki ena kaukauwa ni matabete. Me ra na ciqoma na Matabete i Melikiseteki na tagane ka ra ia na veiyalayalati na lewenilotu kece sara ena valetabu wili kina na vakamau tawamudu.

Kevaka meda vakayagataka na vosa *vakabulai* me kena ibalebale na bula tawamudu ena sega ni dua vei keda e rawa

Veivakacacani

ni tukuna ni da sa vakabulai ena bula oqo. Ena qai lako mai na isolisoli lagilagi ena Siga ni Lewa.

iKuri ni dusidusi: Maciu 10:22; Marika 16:16; Efeso 2:8–10; Jemesa 2:14–18; 2 Nifai 25:23, 26; Mosaia 5:8–15; 3 Nifai 9:21–22; Moronai 10:32–33; Yavu ni Vakabauta 1:3.

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Papitaiso; Bula Tawamudu; Loloma soliwale; Veimatanitu ni Lagilagi; Yavu ni Veivakabulai

Veivakacacani

Na veivakacacani sai koya na kena sega ni rokovi se beci na veika vakalou. E okati kina na kena cavuti wale se vakasosa na yacadratou na Lewetolu Vakalou. Oqo e wili talega kina na veivosasa se itovo e tawa kilikili.

Me dau taurivaki ga ena vakarokoroko kei na veidokai na yacai Tamada Vakalomalagi, ko Jisu Karisito kei na Yalo Tabu. Sa wili me ivalavala ca na kena taurivaki vakatani na yacadratou. Na ivosavosa se itovo veivakacacani, kaukauwa, sabalia ka vakakina na veiwali vakasisila sa ivalavala ca e mata ni Turaga kei ira na tamata.

Na ivosavosa tawakilikili e dau vakamavoataka na yalo ka vakatorosobutaki iko. Kakua ni vakatarai ira e so me ra vakauqeti iko mo cavuta na vosa ca. Ia me taurivaki ga na vosa e savasava e veivakauqeti ka veivakatataki. Digitaki ira ga na itokani era ivosavosa savasava. Bulataka na ivakaraitaki ka me vakayaloqaqataki ira era tiko vakavolivoliti iko me ra na dau taurivaka na vosa savasava. Kevaka era vakayagataka o ira na nomu itokani kei na itau na veivosasa ca, mo yalovinaka vakayaloqaqataki ira me ra cavuta ga na vosa vinaka. Kevaka era vakayacora tikoga, lako tani mai kea se veisautaka na ulutaga.

Kevaka sa nomu ivakarau mo dau vosa ca sa rawa mo na tagutuva. Tekivuna ena nomu yalataka mo sa veisau. Masuta mo vukei. Kevaka o sa temaki mo vosa ca, kakua ni vosa se cavuta tale e dua na ka.

iKuri ni dusidusi: Vunau ni Soro 19:12; V&V 63:60–64

Raica talega iTovo Savasava; Veitemaki

Veivakadeitaki (*Raica* Yalo Tabu; Veitabaki ena Liga)

Veivakalougatataki Vakapeteriaki

Na veivakalougatataki vakapeteriaki e dau vakatikori vei ira na lewenilotu bula kilikili mai vei ira na peteriaki era sa tabaki. Na nomu veivakalougatataki vakapeteriaki ena vakaraitaka na nomu itokatoka ena vuvale i Isireli ka umani talega kina na ivakasala ni Turaga vei iko vakatabakidua.

Ni ko vakadikeva na nomu veivakalougatataki vakapeteriaki ka vakamura na kena ivakasala, ena qai vakarautaka na veidusimaki na vakacegu, kei na veitaqomaki. Ni kena gadrevi e dua na veivakalougatataki vakapeteriaki, mo drau veivosaki kei na nomu bisopi se peresitedi ni tabana.

Vakaraitaki ni iTokatoka

Na nomu veivakalougatataki vakapeteriaki ena okati talega kina na vakaraitaki ni nomu itokatoka, ka tukuna tiko ni ko sa lewe ni vuvale i Isireli—ka kawa i Eparaama, ena dua na mataqali dina i Jekope. E vuqa na Yalododonu Edaidai era lewe ni mataqali i Ifereimi, na mataqali sa soli vei ira na ilelesi taumada me liutaka na cakacaka ni Turaga edaidai.

Ena vuku ni oi keda yadudua eda sema ki na veiwekani vakadra e vuqa, sa na rawa me yaco vua e rua na lewe ni dua na matavuvale me duidui mataqali e Isireli.

Ena sega ni dua na ka kevaka e sema mai vakadra se sugi na nomu itokatoka ki na vuvale i Isireli. Ni ko sa lewenilotu, ko sa na okati mo kawa i Eparaama ka na taukena na veiyalayalati kei na veivakalougatataki taucoko e umani tu ena veiyalayalati vaka-Eparaama (raica “Veiyalayalati vaka-Eparaama,” tabana 198–199).

Vuli mai na Nomu Veivakalougatataki Vakapeteriaki

Ena gauna o sa ciqoma kina na nomu veivakalougatataki vakapeteriaki, e dodonu mo wilika vakavinaka, ena masumasu, ka vakavuqa. Oqo sa ivakatakila vakatabakidua vei iko

mai vua na Tamamu Vakalomalagi, o koya e kila na nomu kaukauwa, malumalumu kei na veika tawamudu o umani kina. Ena nomu veivakalougatataki vakapeteriaki, ena tuberi iko o Koya mo vulica na veika e gadreva mai vei iko. Ena rawa ni dau umani ena nomu veivakalougatataki oqo na veiyalayalati, ivakasala kei na ivakaro e so. Ni toso tiko na bula, ko na qai raica na kaukauwa ni ivakatakila e umani tiko kina.

Ni ko vakamura na veivakasala ena veivakalougatataki oqo, ena dau dredre mo na sikalutu se vakacalai. Kevaka ko na sega ni vakamura na ivakasala oqo, ko na sega ni rawa ni ciqoma rawa na veivakalougatataki sa yalataki tu.

Ena kena sa umani tu ena nomu veivakalougatataki na veivakasala kei na yalayala vakalou, mo kakua ni namaka ni na rawa ni sauma kece sara na nomu vakatataro se vakamatalalaitaki na veika ena yaco ena nomu bula. Kevaka ena sega ni vakatakilai mai ena nomu veivakalougatataki oqo e dua na ka bibi, me vaka na daukaulotu vakatabakidua se vakamau, mo kakua ni nanuma ni na sega ni yaco mai na madigi o ya.

Sa vakakina, mo kakua ni nanuma ni veika kece e cavuti ena nomu veivakalougatataki vakapeteriaki ena yaco kece ena nomu bula. E tawamudu na veivakalougatataki vakapeteriaki, ka sa rawa ni curuma yani na veigauna tawamudu. Mo kila deivaki tiko ni kevaka ko sa bula kilikili, era na yaco taucoko sara na yalayala ena nona gauna ga na Turaga. Na veiyalayala ka ra sega ni laurai ena bula oqo era na yaco mai ena bula ka tarava.

Na nomu veivakalougatataki vakapeteriaki e ka tabu ka sa nomu ga. Sa rawa mo wasea vei ira na lewe ni nomu vuvale, ia e sega ni rawa mo vakaraitaka vei ira na tamata se vakatara me ra wilika e so se vakadewataka. E sega talega ni vakatarai vua na peteriaki se bisopi se peresitedi ni tabana me vakadewataka.

Mo tugana sara ki lomamu na veimala ni vosa talei ena nomu veivakalougatataki vakapeteriaki. Mo maroroya ka segata na bula mo rawa kina ni ko bula kilikili mo ciqoma na veivakalougatataki sa yalataki tu ena bula oqo kei na bula sa roro tiko mai.

Veivakasaurarataki

Na veivakasaurarataki sai koya na ivakarau e vakarautaki vei ira na tani se vei iko ka vakavuna na mavoa se na rarawa. E vakamavoataka na vakasama kei na yalo ka vakavuqa ni dau vakamavoataka talega na yago. E dau rawa ni vakavuna na veilecayaki, na lomalomarua, na sega ni veivakabauti, kei na rere. E voroki kina na lawa ni bula vakatamata ka veisaqasaqa sara ga vakadodonu ki na nona ivakavuvuli na iVakabula. Na Turaga sa sega sara ga ni duavata vakalailai kei na veimataqali ivalavala kecega ni veivakasaurarataki—veivakanakuitataki, veimoceri vakavosa, vakayalo. Na ivalavala ni veivakasaurarataki ena rawa ni yaco kina na veilewai vakalotu.

iVakasala Vua e Veivakasaurarataki

Kevaka o dau veivakasaurarataki ena dua na isema ni veiwekani cava ga, sa dodonu mo veivutunitaka na nomu ivalavala ca. Kerea vua na Turaga me vosoti iko. Kere veivosoti vei ira o vakamavoataka. Veitalanoa vata kei na nomu bisopi se peresitedi ni tabana me rawa ni vukei iko ena ikabakaba ni veivutuni ka, kevaka e gadrevi vakakina me na vukei iko mo ciqoma na ikuri ni veivakasalataki se na veivuke tale e so.

Kevaka e vakavuna na nomu ivalavala veivakasaurarataki na nomu cudru, vulica mo lewa na yalocudrucudru. Lako vua na Turaga ena masu ka kerei Koya me vukei iko. Ni o raica tiko na tawamudu, o na raica ni nomu cudru sa dau vure mai na veika e sega na betena.

Kevaka o sa coko ena veimoceri vakasaurara, segata mo vakaivakarautaka na nomu vakasama. Nanuma tiko ni nomu vakasama e kaukauwa sara na kena revurevu ki na nomu bula—“me vaka na vakanananu ni [dua na tamata] sa vakakina ko koya” (Vakaibalebale 23:7). Lako tani mai na iyaloalo kei na ivola vakasisila kei na veika kecega e rawa ni labuebue kina na gagadre tawasavasava ni yago. Masuta na kaukauwa mo “qarauna me savasava tikoga na nomu vakanananu” (V&V 121:45).

Veivuke me Baleti Ira Era Vakasaurarataki

Kevaka o iko e dua o sa vakasaurarataki, vakasaqara sara ga vakatotolo na veivuke. Veitalanoa vata kei ira na nomu veiliutaki vakabete, e kena ivakarau me o koya na nomu bisopi se peresitedi ni tabana ia ena so na gauna e rawa ni dua vei iratou na mataveiliutaki ni iteki se tikina. E rawa ni vukei iko o koya mo kila na veika mo cakava.

E dodonu mo vakadeitaka tiko ni o na sega ni bilitaki ena nodra itovo veivakararawataki na tani. E sega ni dodonu mo nanuma tiko ni o cala kina. Kevaka o kucuvu se o vakasaurarataki ki na ivalavala ni veimoceri e so, se o vakasaurarataki mai vua e dua o kila, se dua o sega ni kila, se dua sara mada ga na lewe ni nomu matavuvale, o sega ni vauci kina ena ivalavala ca ni veimoceri. Mo kila tiko ni o galala mai na ivalavala ca o ya ka lomani iko na Tamada Vakalomalagi.

Masuta na vakacegu ka yaco duadua ga mai vei Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki (raica Joni 14:27; 16:33). Sa sotava oti na iVakabula na nomu mosi kei na vakararawataki, na kena sara mada ga era vakavuna na tani, ka kila tu o Koya na sala mo na vukei kina (raica Alama 7:11–12). Kakua ni segata mo sosomitaka na ca e caka vei iko, vakanamata ga ki na veika e rawa ni o vakatulewa kina, me vaka na ivakarau ni nomu raica na bula. Masuta na kaukauwa me rawa kina ni o vosoti ira era vakararawataki iko.

Tomana tikoga na kere veivuke vua na nomu iliuliu vakabete me rawa ni dusimaki iko tiko ena gauna oqori ni nomu sasaga me vakamamacataki na mavoa vakayalo. Ena veivakalougataki ni kosipeli, sa rawa kina ni o tarova na ivalavala ni veivakasaurarataki ka sereki mai na veivakararawataki o sa sotava.

iKuri ni dusidusi: Maciu 18:1–16; V&V 121:34–46

Raica talega Veivosoti; Veivutuni

Veivakubeci

E nodra dodonu na gone me ra susugi cake mai vei ira na itubutubu ka ra dau vakarokorokotaka na veiyalayalati ni vakamau, ka ra dau solia na loloma kei na veitokoni. Na veivakubeci e rawa ni yaco me veivakalougatataki cecere vei ira na gone era sucu mai ena taudaku ni vakamau.

Ni buketetaki e dua na gone ena taudaku ni vakamau, na digidigi vinaka duadua sai koya me rau vakamau o tama kei tina ka cakacaka ena kena tauyavutaki e dua na veiwekani vakamatavuvale tawamudu. Kevaka ena sega ni rawa ni basika e dua na bula vakawati vinaka, sa dodonu me rau na solia na gone me vakubeci, e vinaka cake me na vakayacori oqori mai na LDS Family Services. Na kena biu na gone ena LDS Family Services me vakubeci era na vukei kina na itubutubu sega ni vakawati me ra vakayacora na ka vinaka duadua ena vukuna na gone. Sa vakadeitaka ni na yaco na gauna me na vauci kina vua e dua na tina kei na dua na tama ena valetabu, ka na vukea cake na nodra rawa ni ciqoma o ira kece era okati kina na veivakalougatataki ni kosipeli ki na nodra bula. Na veivakubeci e dua na vakatulewa loloma ka na vakalougatataki kina na nodrau bula na itubutubu ni sucu, na gone, kei na matavuvale e veivakubeci.

Kevaka o sa vakawati ka drau qai vinakata kei na watimu mo drau vakubeca e dua na gone, raica mo kila vinaka tu na veika kece sara e gadrevi vakalawa ena vanua kei na veitabana ni matanitu era na okati kina. Taro ivakasala vei ira na nomu iliuliu vakabete ka, kevaka e rawa, vei ira talega na vakaillesilesi ni LDS Family Services. Kevaka e sega ni tiko ena nomuni iwaseswase na LDS Family Services, cakacaka vata kei ira na nomu iliuliu vakabete me laurai na veitabana vakalaiseni ka ra na taqomaki kina na gone kei ira na itubutubu veivakubeci.

Veivosoti

Na ivolanikalou e vakaraitaka tu na veivosoti ena rua na kena gaunisala. Na Turaga e vakaroti keda me da veivutunitaka na noda ivalavala ca ka da kerea na Nona veivosoti. E vakaroti keda talega o Koya me da vosoti ira era dau vakacudruvi keda se vakararawataki keda. Ena masu ni Turaga, e vakasalataki keda na Turaga me da kerea na Tamada Vakalomalagi “me kakua ni cudruvi keimami ena vuku ni neimami ivalavala ca, me vaka keimami sa sega ni cudruvi ira era sa ivalavala ca vei kemami” (Maciu 6:12).

Vakasaqara na Veivosoti mai vua na Turaga

Na ivalavala ca sa ikoya e dua na icolacola bibi. E kauta mai na kaukauwa ni cala kei na rarawa bibi ena noda kila na noda caka cala e matana na Tamada mai Lomalagi. E kauta mai e veigauna na veivutuni me baleta na noda ivalavala, e rawa beka ni da a vakararawataki ira e so ka tarova kina na noda ciqoma e vuqa na veivakalougatataki ka a vakarautaka tu na Tamada me solia vei keda.

Me baleta na Veisorovaki nei Jisu Karisito, e rawa me vosoti na noda ivalavala ca mai na noda yalodina kei na taucoko ni noda veivutuni. Na levu ni ivalavala ca e kauta mai na mosi, ia na veivosoti ni Turaga e kauta mai na veivuke, vakacegu, kei na marau. E a yalataka na Turaga:

“Raica ko koya sa veivutunitaka na nona ivalavala ca, ena vosoti; ia koi au na Turaga, au na sega ni nanuma tale na nona ivalavala ca” (V&V 58:42).

“Ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca-vulavula; ke sa damu vakula sa na vaka na vutika ni sipi” (Aisea 1:18).

Kevaka o gadreva mo veivutunitaka na bibi ni nomu ivalavala ca se na malumalumu ni veisiga yadua, e rawa mo sotava na veivakurabuitaki. Me vaka ga na nona vakamamasu na iVakabula vei ira na tamata ena gauna makawa, e vakamasuti kemuni o Koya nikua:

“Dou lako mai vei au, koi kemudou vakayadua ga sa oca ka colata na colacola bibi, ia kau na vakacegui kemudou.

“Vakataqara vei kemudou na noqu ivua, ka vuli vei au, niu sa yalomalua ka yalomalumumalumu: dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou.

“Ni sa rawarawa na noqu ivua, ka mamada na noqu icolacola” (Maciu 11:28–39).

“Ia dou sa sega li ni veivutunitaka na nomudou ivalavala ca ka saumaki ka lesu mai vei au meu vakabulai kemudou?

“Io au sa kaya vakaidina vei kemoudoi, kevaka dou sa lako mai vei au, dou na rawata na bula tawamudu. Raica, sa dodo tu yani vei kemudou na ligaqu dauloloma; ia ko koya yadua sa lako mai vei au, au na vakabula; ia sa kalougata ko ira sa lako mai vei au” (3 Nifai 9:13–14).

Ena dua na ivakamacala ni veivutuni raica na “Veivutuni,” tabana 192-196.

Vosoti ira na Tani

E dodonu me da lomasavu ka vosoti ira na tani, me ikuri ni noda vakasaqara na veivosoti ni noda dui ivalavala ca. E kaya na Turaga: “Raica au sa kaya vei kemudou; mo dou veivositi vaka ikemudou; ia ko koya sa sega ni vosota na wekana ena nona cala, ena cudruvi koya na Turaga; raica sa ivalavalaca vakalevu cake ko koya ia koi au na Turaga, au na vosoti ira ga kau sa lewa; ia koi kemudou sa kilikili mo dou vosota na tamata kecega” (V&V 64:9–10).

Ena draki ni bula ni veisiga taucoko, ena sega ni vakataratutu na nomu vakacalai mai vei ira na tamata tale e so-sega ni nakiti e na so na gauna kei na so na gauna e sa nakiti sara ga. E rawarawa sara na noda yaloca se cudru se sauma lesu tale na veika sa yaco, ia oqo e sega ni o koya na gaunisala ni Turaga. E veivakasalataki na Turaga, “Dou lomani ira na nomudou meca, vosa vinaka vei ira sa rukaki kemudou, caka vinaka vei ira sa cati kemudou, ka masulaki ira sa vakalialiai kemudou, ka vakacacani kemudou” (Maciu 5:44). E a vakaraitaka e dua na ivakaraitaki maucokona ena Nona a rube tu

Veivutuni

ena kauveilatai. E a vakabalei vei ira na sotia mai Roma ka ra a vakoti Koya, na Nona masu, “I Tamaqu, kakua ni cudruvi ira; ni ra sa sega ni kila na ka era sa kitaka” (Luke 23:34: raica footnote c).

Masulaka na veivakaukauwataki ni veivosoti vei ira era caka cala e matamu. Biuta laivi na vakanananu ni cudru, na kena gaga se na kena saumi lesu. Mo raica ga na nodra vina-ka o ira na tani ka kakua ni vakadodonutaka na nomu rai ena nodra cala kei na vakalevutaki ni nodra malumalumu. Laiva vua na Kalou me qai vakatulewa ena nodra ivalavala ni veivakacacani o ira na tani. E sa bau dua toka na ka dredre me da vakalaiva na mosi ni vakanananu, ia e rawa mo cakava ena veivuke ni Turaga. Ena rawa mo kunea ni veivosoti e rawa me vakamaca na mavoa rerevaki, vakaisosomitaka na waigaga ni marau kei na veicati vata kei na vakacegu kei na loloma ka rawa ni solia duadua ga na Kalou.

iKuri ni dusidusi: Maciu 6:14–15; 18:21–22; 1 Nifai 7:16–21

Raica talega Veisorovaki nei Jisu Karisito; Lewai ira na Tani; Veivutuni

Veivutuni

Na veivutuni sa dua vei ira na imatai ni ivakavuvuli ni kosipeli (raica Yavu ni Vakabauta 1:4). Sa ka bibi dina ki na nomu tiko marau ena bula oqo ka yacova yani ki na veigauna tawamudu. Na veivutuni e cecere cake mai na kena vakatusai wale tu ga na caka cala. Sai koya na kena veisau na vakasama kei na yalo ka solia vei iko e dua na vakasama vou baleta na Kalou, baleti iko, kei na vuravura. Sa okati talega na dro tani mai na ivalavala ca ka saumaki vua na Kalou mo vosoti. Ena vakauqeta mai na lomana na Kalou kei na gagadre dina ni talairawarawa ki na Nona vunau.

Na Gadrevi ni Veivutuni

Na Turaga sa mai vakaraitaka ni “na sega ni rawata na matanitu vakalomalagi na tamata ivalavala ca” (Alama 11:37).

Na nomu ivalavala ca ena vakadukadukalitaki iko—ka sega ni kilikili mo lesu ka laki bula ena itikotiko ni Tamamu Vakalomalagi. Era na kauta talega mai vei iko na rarawa ena bula oqo.

Mai na Veisorovaki i Jisu Karisito, e sa vakarautaka na Tamada Vakalaomalagi na sala duadua ga vei iko me vosoti kina na nomu ivalavala ca (raica “Veivosoti,” tabana 70–72. E a mai vakararawataki o Jisu Karisito me isau ni nomu ivalavala ca me na rawa kina mo vosoti kevaka o veivutuni dina. Ni ko sa veivutuni ka vakararavi tiko ki na Nona loloma veivakabulai, ko na vakasavasavataki mai na ivalavala ca. E a vakaraitaka o Koya:

“Au sa vakarota kina mo veivutuni; mo veivutuni, deu na yaviti iko ena ititoko ni gusuqu; io au na yaviti iko ena noqu cudru kei na noqu cudru waqawaqa; raica ko na rarawa vakalevu kina; ia ko na sega ni vosota rawa na kena bibi, na kena mosi kei na kena kaukauwa.

“Raica koi au na Kalou, au sa vosota oti na veika oqo, me ra bula kina ko ira era sa veivutuni.

“Ia kevaka era sa sega ni veivutuni, era na vakararawataki me vakataki au.

“Raica koi au na Kalou sa kaukauwa sara; au sa sautani-nini ena mosi ni veivakararawataki ko ya; au a bunotaka na dra ka sa yaluma sara kina na yagoqu kei na yaloqu; io au a sa kerea me kau tani vei au na bilo ni cudru.

“Ia me vakarokorokotaki ga ko Tamaqu; raica au a gunuva na bilo ko ya, ka vakacavara na noqu itavi ena vukudra na luve ni tamata” (V&V 19:15–19).

Na Rerevaki ni Lokuyarataki na Veivutuni

Kakua ni vakaiulubaletaka na nomu ivalavala ca se vakadaroya na nomu veivutuni. E a vunau vakaoqo o Amuleki: “Me vakarautaki koya na tamata ena bula oqo me na lesu tale vua na Kalou; io oqo na bula me kitaka kina na tamata na nona cakacaka kecega. . . . Kau sa vakaroti kemudou mo dou kakua ni lokuyarataka na gauna mo dou veivutuni kina; raica sa

solu vei keda na bula oqo me da vakarautaki keda kina ki na bula tawamudu; ia kevaka eda sa sega ni vakarautaki keda rawa ena bula oqo, sa sega ni rawa me da qai vakarautaki keda ni sa yaco mai na butobuto” (Alama 34:32–33).

Gacagaca ni Veivutuni

Na veivutuni sa dua na cakacaka mosi, ia ena mua yani ki na veivosoti kei na vakacegu tawa yalani. Ki vua na parofita Aisea, e a kaya na Turaga, “Ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca vulavula; ke sa damuvakula sa na vaka na vutika ni sipi” (Aisea 1:18). Ena itabagauna oqo sa yalataka tu na Turaga, “Ko koya sa veivutunitaka na nona ivalavala ca, ena vosoti; ia koi au na Turaga, au na sega ni nanuma tale na nona ivalavala ca” (V&V 58:42). Na veivutuni e okati kina na veigacagaca oqo:

Vakabauta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Na kaukauwa ni ivalavala ca e vakaitamera. Ni gadrevi na sereki mai kina, e dodonu mo gole vua na Tamamu Vakalomalagi ka masu ena vakabauta. Ena saga o Setani me vakacalai iko ni ko sega ni kilikili mo masu—ni sa cudruvi iko sara ga o Tamamu Vakalomalagi ka na sega ni rogoca o Koya na nomu masu. Oqo e ka lasu. Na Tamamu Vakalomalagi sa dau tu vakarau me vukei iko kevaka o lako mai Vua ena yalo e veivutuni. Sa tu Vua na kaukauwa me vakabulai iko ka vukei iko mo qaqa mai vua na ivalavala ca.

Na veivutuni e dua na cakacaka ni vakabauti Jisu Karisito—e dua na kila na kaukauwa ni Nona Veisorovaki. Mo nanuma tiko ni ko na vosoti ga ena Nona ituvatava. Ena nomu sa kila ena vakavinavinaka na Nona Veisorovaki kei na Nona kaukauwa me vakasavasavataki iko mai na ivalavala ca, sa na rawa kina mo “vakadeitaka na nomudou vakabauta ia mo dou veivutuni” (Alama 34:17).

Rarawataka na iValavala ca. Ena kena gadrevi mo vosoti, taumada e dodonu mo vakadeitaka e lomamu ni ko sa ivalavala ca. Kevaka o sa saga tiko mo bulataka na kosipeli, na

ivakadinadina vakaoqo ena mua yani ki na “rarawa sa vaka na loma ni Kalou,” ka “sa vakayacora na veivutuni ki na bula” (2 Korinica 7:10). Na rarawa sa vaka na loma ni Kalou ena sega ni yaco mai me baleta na veika ena kauta mai na ivalavala ca se baleta na rerevaki ni totogitaki; ia e lako ga mai na kila ni ko sa vakararawataki Tamamu Vakalomalagi kei na nomu iVakabula. Ni sa yaco vei iko na rarawa sa vaka na loma ni Kalou, sa qai koya o ya na gadreva dina na veisau kei na vina-kata mo soli iko ki na ituvatuva kece sara ni veivosoti.

Vakatutusa. “O koya sa ubia na nona ivalavala ca ena sega ni tamata yaco: Ia ko koya sa vakatusa ka biuta ena lomani” (Vakaibalebale 28:13). E ka bibi ki na veivosoti o ya e dua na yalo e vinakata mo vakaraitaka taucoko vei Tamamu Vakalomalagi na veika kece sara o a vakayacora. Mo tekiduru Vua ka cabora e dua na masu ka vakaraitaka na nomu ivalavala ca. Vakatusa na nomu madua kei na cala, ka qai kerea mo vukei.

Na ivalavala ca lelevu, me vaka na voroki ni lawa ni bula savasava, ena rawa me vakacacana na nomu lewena na Lotu. O koya gona sa gadrevi mo vakatusa na ivalavala ca ki vua na Turaga kei ira na Nona italai ena Lotu. Oqo ena vakayacori ena nona veiliutaki na nomu bisopi se peresitedi ni tabana ka rawa talega ni okati kina na nomu peresitedi ni iteki se tikina, ka rau veiqaravi tiko vaka dauyadra ka turaganilewa ena Lotu. Me vaka e rawa ni vosota na ivalavala ca, o ira na iliuliu ni matabete oqo era sa nuitaki tiko ena kena vakayacori na ituvatuva ni veivutuni. Era na taqomaka na nomu vakatutusa ka vukei iko ena ituvatuva ni veivutuni. Mo tukutuku vakadodonu vei ira. Kevaka o vakatusa ga e vica na ka, ka sega ni taucoko, ena sega ni rawa mo walia na veicala lelevu e vunitaki tu. Na totolo ga ni nomu vakayacora na cakacaka oqo, na totolo ni nomu kunea na vakacegu kei na marau ka lako vata mai kei na caka mana ni veivosoti.

Biu Laivi ni iValavala ca. E dina ga ni vakatutusa sa gacagaca bibi ni veivutuni, ia e se bera ni taucoko. Na Turaga e kaya, “Raica oqo na sala dou na kila kina na tamata sa

veivutuni vakaidina. Ena tusanaka na nona ivalavala ca, ka biuta laivi sara vakadua” (V&V 58:43).

Mo taurivaka e dua na ivakarau tudei mo na kakua tale ni tokaruataka tale na ivalavala ca o ya. Ni ko muria na ivakarau ogo, ko na sega ni vakila tale na mosi ni ivalavala ca o ya.

Dro tani mai na veika e rerevaki. Kevaka e dua na ka ena vakavuna mo na cala kina se na rawa beka mo na cala kina, dro tani. Ena sega ni rawa mo na umani vakavolivolita tiko na veitemaki ka qai nanuma mo na rawa na ivalavala ca.

Vakavinakataki. E dodonu mo vakavinakataka tale kece sara na veika sa mai vakacacani mai vei iko, kevaka mada ga e a nona iyau e dua na tamata se kena irogorogo vinaka e dua tale. Na vakavinakataki ni veika ogo sa na vakaraitaka tiko vua na Turaga ni ko na vakayacora na veika o rawata rawa mo veivutuni kina.

Bula Savasava. E se sega ni taucoko na nomu vakamamadataka tu ga mo vorata na ca se vagalalataki iko mai na ivalavala ca. E dodonu mo vakatawa na nomu bula ena ivalavala dodonu ka vakaitavitaki iko ena cakacaka ka na kauta mai na kaukauwa vakayalo. Mo umanaki iko ena ivolanikalou. Masuta na Turaga ena veisiga me vakatikora vei iko na kaukauwa ka a sega tu vei iko. Mo dau lolo ena so na gauna mo vakalougatataki kina.

Na taucoko ni talairawarawa ena kauta mai na kaukauwa kece ni kosipeli ki na nomu bula, ka okati kina na kaukauwa levu me vakarusa na nomu malumalumu. Na talairawarawa ogo ena okati kina na itovo e so ko a sega ni nanuma taumada me tiki ni veivutuni, o ya na tiko ena veisoqoni, saumi ikatini, vei qaravi ka vosoti ira na tamata. Na Turaga sa yalataka vakaoqo, “Ia ko koya sa veivutuni vakaidina ka muria na vunau ni Turaga, ena vosoti” (V&V 1:32).

iKuri ni dusidusi: Luke 15:11–32; 2 Nifai 9:19–24; Mosaia 4:1–3, 10–13; 26:30–31; V&V 18:10–16

Raica talega Veisorovaki i Jisu Karisito; Papitaiso; Matabose ni Veivakadodonutaki ni Lotu; Vakabauta; Veivosoti; Yavu ni Veivakabulai; iValavala ca; Veitemaki

Veiyalayalati

Na veiyalayalati sai koya e dua na veidinadinati tabu ena kedrau maliwa na Kalou kei na dua na tamata se dua na ilawalawa tamata. Sa vakatora kina na Kalou eso na ivakatagedegede bibi, ka sa yalataka o Koya me na vakalougatataki keda ni da muria na veivakatagedegede oqori. Ni da digia me da kakua ni maroroya na veiyalayalati, eda na sega ni rawa ni ciqoma na veivakalougatataki, ia ena so na gauna eda na sotava e dua na itotogi me isau ni noda talaidredre

Na cakacaka vakalotu kece sara ni veivakabulai ni matabete ena sala vata tiko kei na dua na kena veiyalayalati. Me vaka beka oqo, o vakayacora e dua na veiyalayalati ena gauna o papitaiso kina, o na dau vakavouya na veiyalayalati oqori ena veigauna kece o vakayagataka kina na sakaramede (raica Mosaia 18:8–10; V&V 20:37, 77, 79). Kevaka o sa ciqoma oti na Matabete i Melikiseteki, o sa curuma kina na bubului kei na veiyalayalati ni matabete (raica V&V 84:33–44). Na edaumeni ni valetabu kei na cakacaka vakalotu ni veivauci era okati talega kina na veiyalayalati tabu.

Dau nanuma ka rokova tiko e veigauna na veiyalayalati o vakayacora vata kei na Turaga. O na sega kina ni vakaroti tiko ena veika kece sara o vakayacora (raica V&V 58:26–28). O na vakauqeti mai vua na Yalo Tabu, ka na tiki tudei ni nomu bula na ivakarau va-Karisito. Me vaka sa yalataka na Turaga, ena “vakatakilai vei iko e vuqa na ka; io ena soli vei iko na vuku; raica ko na kila na veika vuni—io na veika me yaco kina na marau, kei na sala me rawati kina na bula tawamudu” (V&V 42:61). Na nomu inuinui cecere duadua sai koya mo na marautaka na veivakasavasavataki ena yaco mai na veidusi-maki vakalou oqo; kei na ka mo na rerevaka vakalevu duadua sai koya mo cakitaka na veivakalougatataki oqo.

iKuri ni dusidusi: Jeremaia 31:31–34; Mosaia 5; Moronai 10:33; V&V 82:10; 97:8; 98:13–15.

Raica talega Veiyalayalati Vaka-Eparaama; Papitaiso; Vakamau; Cakacaka Vakalotu; Matabete; Sakaramede; Valetabu

Veiyalayalati Vaka-Eparaama

A ciqoma o Eparaama na kosipeli ka tabaki me Bete Levu (raica V&V 84:14; Eparaama 1:2). E muri a qai vakamau ena vakamau vakasilesitielei, sai koya na veiyalayalati ni bula vakacerereci (raica V&V 131:1–4; 132:19, 29). Ena vuku ni veiyalayalati a vakayacora, e a ciqoma kina na veiyalayala cecere mai vua na Turaga me baleta na nona matavuvuale. Ena loma ni veiyalayala oqori sa koto kina na veika oqo:

- Ena levu na nona kawa (raica na iVakatekivu 17:5–6; Eparaama 2:9; 3:14).
- O ira na nona coke, se na nona kawa, era na ciqoma na kosipeli ka taura na matabete (raica Eparaama 2:9).
- Mai na nodra cakacaka na nona kawa, “raica era na kalougata na vuvale kecega e vuravura ena vukumu kei ira na nomu kawa; ni sa vunautaki yani vei ira na ivakavuvuli dina me ra bula kina; io me ra rawata na bula tawamudu” (Eparaama 2:11).

Na veiyalayalati kei na yalayala kece a ciqoma o Eparaama mai vua na Turaga era vakatokai me ra veiyalayalati vaka-Eparaama. Sai koya e dua na veiyalayalati tawamudu ka na yacovi ira yani na coke i Eparaama kece sara (raica iVakatekivu 17:7). Me da okati me da coke i Eparaama, sa dodonu me talairawarawa na tamata kecega ki na lawa kei na cakacaka vakalotu ni kosipeli. Sa na qai rawa kina vua na tamata o ya me ciqoma na veivakalougatataki kece sara ni veiyalayalati vaka-Eparaama, kevaka sara mada ga e sega ni vu dina mai vei Eparaama (raica Kalatia 3:26–29; 4:1–7; V&V 84:33–40).

Ni da lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, eda sa gone kina ni veiyalayalati (raica 3 Nifai 20:25–26). O ni sa ciqoma oti na kosipeli tawamudu ka rawata na yalayala vata ka a soli vei Eparaama, Aisake, kei Jekope. E tu vei iko na dodonu ki na veivakalougatataki ni matabete ka vakakina ki na bula tawamudu, me vaka na ivakarau ni nomu yalodina ena nomu ciqoma na cakacaka vakalotu ni

veivakabulai ka maroroya na kena veiyalayalati veiwekani. Era na vakalougatataki na veimatanitu e vuravura mai na nomu sasaga kei na nodra cakacaka na nomu kawa

Raica talega Veiyalayalati; Bula Tawamudu; Veivakalougatataki vaka-Peteriaki; Matabete

Vitusagavulu ni iWasewase (*Raica* Veiliutaki ena Lotu)

Vosavosa ca (*Raica* na vosaca)

Vukitani

Ni sa gole tani mai na ivakavuvuli ni kosipeli e dua na tamata se dua na ilawalawa tamata, era sa na tu kina ena dua na itutu ni vukitani.

Sa dau yaco ena veigauna e so ena itukutuku makawa ni vuravura na vukitani. Ni oti na veigauna e so ni buladodonu, era sa dau vuki na tamata ki na caka ca. E dua na kena ivakaraitaki sai koya na Vukitani Levu, ka a yaco ni oti na Nona tauyavutaka na Nona Lotu na iVakabula. Ni oti na nona mate na iVakabula kei ira na Nona iApositolo, era sa vakaveitaliataka na ivakavuvuli ni kosipeli ka vakayacora na veisau sega ni dodonu ena veisoqosoqo kei na veicakacaka vakalotu ni matabete na tamata. Ena vuku ni kena sa takalevu oqo na caka ca, sa mani kauta tani kina mai vuravura na Turaga na dodonu ni matabete.

Ena gauna ni Vukitani Levu, sa sega kina ni yaco vei ira na tamata na veidusimaki vakalou mai vei ira na parofita bula. Era tauyavu e vuqa na veimatalotu, ia e a sega vei ira na kaukauwa ni matabete me dusimaki ira me ra kila dina na Kalou na Tamada kei Jisu Karisito. Era sa vakacacani se sa yali e so na tiki ni ivolanikalou tabu, ka sega ni dua e tu vua na dodonu me solia na isolisoli ni Yalo Tabu se me vakayacora na veicakacaka vakalotu tale e so ni matabete. E a qai mai mudu na vukitani oqo ena nodrau rairai na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena Daulomani vei Josefa Simici

Vuli

ena 1820 ka tekivutaka kina na kena vakalesui mai na tau-coko ni kosipeli.

Eda bula tiko ena dua na gauna ni sa vakalesui oti mai na kosipeli i Jisu Karisito. Ia na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ena sega ni rawai mai na vukitani raraba, me vakataki ira na Lotu ena veigauna sa oti yani. E vakavuvulitaka na ivolanikalou ni na sega tale ni vakarusai na Lotu (raica V&V 138:44; raica talega Taniela 2:44).

E dina ni na sega ni dua tale na vukitani raraba mai na dina, sa dodonu vei keda yadua me da qarauni keda mai na vukitani ni tamata yadua. E rawa ni o taqomaki iko mai na vukitani ni tamata yadua ena nomu maroroya tiko na nomu veiyalayalati, muria tiko na ivunau, muri ira na iliuliu ni Lotu, vakaivotavota ena sakaramede, ka dau vaqaqacotaka e veigauna na nomu ivakadinadina ena vuli ivolanikalou, masu, kei na veiqaravi e veisiga.

iKuri ni dusidusi: Aisea 24:5; Emosi 8:11–12; Maciu 24:4–14; Cakacaka 20:28–30; 2 Timoci 3:1–5, 14–15; 4:3–4; 1 Nifai 13:24–29; Momani 1:13–14; V&V 1:15–17; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17–19

Raica talega Veiliutaki ena Lotu; Matabete; Vakalesui mai ni Kosipeli

Vuli

Sa vakarota na Turaga, “Dou gumatua sara mo dou kila ka; io ena vuli kei na vakabauta” (V&V 88:118). Sa vakasalataki keda o Koya me da vulica na kosipeli ka rawata na kila ka “io mo dou kila na veika mai lomalagi, kei vuravura kei na ruku ivuravura; io na veika sa yaco oti, na veika sa tu oqo kei na veika ena qai muri mai; io na veika sa yaco tiko eke kei na veika ena veivanua tani; na nodra veivaluvaluti ka kidroa na veimatani, kei na veika rarawa sa yaco tiko ena vanua oqo; io mo dou kila talega na veivanua kei na veimatani . . . mo dou vakarautaki kemudou ena veika kece” (V&V 88:78–80).

Na Vuli kei na Vuli Cakacaka

Sa dodonu mo cakacakataka tiko mo vakavulica na nomu vakasama kei na ligamu mo rawata kina vakavinaka na cakacaka o digitaka. Vakayagataka na nomu vuli mo idewa-dewa kina ni veika vinaka. Ni o vakayacora vakakina, ena yaco mo kilai ni o dua na tamata bula dokai. O sa na vakarau tu kina mo sotava na veicakacaka e basika mai, ka na yaco mo dua na iyau talei ena nomu matavuvale, na Lotu, kei na vanua o bula kina.

Vakasaqara na ivakatagedegede ni vuli vinaka duadua e rawa. Na vuli torocake ena koliji kei na univesiti, koronivuli ni vuli tara, na vuli e vale, na vuli vakaitikotiko, kei na vuli yadua.

Semineri kei na Yavulotu

E vuravura raraba, era vuli kina ena semineri na Yalododonu Edaidai mai na yabaki 14 ki na 18, e vakarautaki kina na veidusimaki mai na ivolanikalou ena loma ni macawa. Na yavulotu e vakarautaki kina na vuli ena loma ni macawa ena veiulutaga eso ni kosipeli me baleti ira na Yalododonu Edaidai mai na yabaki 18 ki na 30.

Na veiparokaramu oqo e vakarautaki kina e dua na dra-ki vakayalo kei na veimaliwai ka rawa ni ra veimaliwai kina na gonevuli ena nodra vulica tiko na kosipeli.

Ena itukutuku me baleta na yavulotu kei na semineri, veitaratara kei na dua na iliuliu vakalotu ena nomu vanua.

Vuli ena Bula Taucoko

Tomana tikoga na nomu segata na veigauna vivinaka ni vuli ena nomu bula taucoko. Ena vukei iko oqori mo toso vata tiko kei na gauna ena cakacaka o digitaka kei na nomu veimaqosa tale e so. Ena vuravura veiveisau vakatotolo oqo, sa dodonu mo taura na gauna mo vakavulici iko kina me baleta na gauna oqo kei na veigauna sa bera mai.

Vunau kei na Veiyalayalati

Me ikuri ni nomu tosoya na nomu vuli, e rawa ni o tomana na nomu vuli ka ena nomu dau wiliwila, lakova na veikava kavanua e taucoko na kena ibalebale, sikova na veivale ni iyaya makawa kei na veivanua vakairogorogo, kei na nomu vakadikeva tiko na vuravura vakavolivoliti iko.

iKuri ni dusidusi: Vakaibalebale 1:5; V&V 130:18–19

Vunau kei na Veiyalayalati (*Raica iVolanikalou*)

Vuravura ni Yalo (*Raica Mate, Vakayago; Eli; Parataisi*)

Waigaga ni veivakamatenitaki (*Raica Vosa ni Vuku*)

Yalo

E vakayagataki me rua na kena ibalebale na vosa *yalo* ena ivolanikalou. Ai matai, e dua na yalo ni sa curuma e dua na yago ena bula oqo se ena gauna ni tucaketale, e yacana na yalo (raica V&V 88:15–16) A ikarua, na yaloda e dau vakatokai ena so na gauna me yalo (raica Alama 40:15–18; Eparaama 3:23).

Raica talega Na Yavu ni Veivakabulai; Tucaketale; Yalo

Yalo ni Turaga (*Raica Yalo Tabu; Rarama i Karisito*)

Yalo Tabu

Na ikatolu ni lewe ni Lewetolu Vakalou sa ikoya na Yalo Tabu. Sa ikoya na tamata vakayalo, sa sega ni vakalewena, se vakasuina (raica V&V 130:22). E dau dusi vakawasoma o Koya me Yalo, na Yalo Tabu, na Yalo ni Kalou, na Yalo ni Turaga, se na Dauniveivakacegui.

iTavi ni Yalo Tabu

E cakacaka vakavinaka ena duavata kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito na Yalo Tabu, mo vakayacora e

vica na itavi me veivuke ena nomu bula savasava ka taura na veivakalougatataki ni kosipeli.

O Koya “na ivakadinadina ni Tamada kei na Luvena” (2 Nifai 31:18) ka vakatakila ka vakatavulica “na dina ni veika kecega” (Moronai 10:5). E rawa mo taura e dua na ivakadinadina tudei ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ena kaukauwa duadua ga ni Yalo Tabu. E yawa sara na kena vakadeitaki na nona veitaratara ki na yalomu me vakatautauvatani vata kei na veitaratara cava ga e rawa mo taura mai na yalomu vakataki iko.

Ena nomu sasaga mo tiko dei ga ena sala ka mua ki na bula tawamudu, na Yalo Tabu “ena vakaraitaka vei kemudou ko Koya na veika kece mo dou kitaka” (raica 2 Nifai 32:1–5). E rawa me dusimaki iko ena nomu vakatulewa ka taqomaki iko mai na veika rerevaki vakayago ka vakayalo talega.

E rawa mo taura na isolisoli ni Yalotabu mai Vua me yaga vei iko ka me yaga talega vei ira o lomana ka qarava (raica V&V 46:9–11).

Sa ikoya na Dauniveivakacegui (Joni 14:26). Me vaka ni rawa me vagaluya na tagi ni dua na gone na domo malumu ni dua na itubutubu dauloloma, na vakasolokakana ni Yalotabu e rawa me vakamalumutaka na nomu rere, vakayalia na leqa ni nuiqawaqawa ena nomu bula, ka vakacegui iko ena gauna ni nomu rarawa. E rawa me vakasinaiti iko na Yalo Tabu “ena inuinui kei na loloma levu” ka na “vakatakila vei iko ko Koya na veika kecega ni noqu matanitu” (Moronai 8:26; V&V 36:2).

Mai na Nona kaukauwa, o sa vakatabui me vaka ni o sa veivutuni, ciqoma na cakacaka tabu ni papitaiso kei na veivakataudeitaki, ka dina tikoga ki na nomu veiyalayalati (raica Mosaia 5:1–6; 3 Nifai 27:20; Mosese 6:64–68).

O Koya na Yalo Tabu ni Veiyalayalati (raica Efeso 1:13; V&V 132:7, 18–19, 26). Ena kena levu ni ka oqo, e vakataudeitaka o Koya ni cakacaka tabu ni matabete o sa taura kei na veiyalayalati o sa vakayacora era ciqoma na Kalou. Na veivakadonui oqo e vakatau ena nomu tomana tikoga na nomu yalodina.

Na iSolisoli ni Yalo Tabu

O ira taucoko era vakasaqara na dina ena yalodina era vakila na veivakayarayarataki ni Yalo Tabu, liutaki ira kivei Jisu Karisito kei na Nona kosipeli. Ia, na taucoko ni veivakalougatataki e solia mai na Yalo Tabu e rawa walega vei ira era ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu ka ra kilikili tikoga.

Ena nomu a papitaiso oti ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, e dua se sivia na vakaitutu ena Matabete i Melekiseteki era a tabaka na ulumu, ena cakacaka tabu ni matabete ka vakataudeitaki iko mo dua na lewe ni Lotu. Me vaka ni oqo e dua na tiki ni cakacaka tabu, ka vakatokai na veivakataudeitaki, e soli kina vei iko na isolisoli ni Yalo Tabu.

Na isolisoli ni Yalo Tabu e duidui mai na veivakayarayarataki ni Yalo Tabu. Ni se bera na nomu papitaiso, e rawa mo vakila na veivakayarayarataki ni Yalo Tabu ena veigauna, kei na veivakayarayarataki oqori e rawa kina mo taura e dua na ivakadinadina me baleta na dina. Ena kena sa tiko vei iko ena gauna oqo na isolisoli ni Yalo Tabu, e sa tu vei iko na dodonu mo drau veitokani vata vagauna kei na lewe ni Lewetolu Vakalou o ya kevaka o vakarokorokotaka tiko na ivakaro.

Ena taucoko ni marau ena isolisoli ni Yalo Tabu e okati kina na tauri ni ivakatakila kei na vakacegu, veiqaravi kei na veivakalougatataki vei ira na tani mai na isolisoli vakayalo, kei na kena vakatabui mai na ivalavalaca ka vakarau vakavinaka tu me baleta na bula vakalou ena matanitu silesitieli. Na veivakalougatataki oqo ena vakatau ena nomu kilikili; era na lako mai vakalalai ena dua na gauna ena nomu sa vakarau tu mo ciqoma. Ena nomu vakarautaka na nomu bula me sala-vata kei na inaki ni Kalou, o sa na qai ciqoma vakamalua na Yalo Tabu ena kena ivakarau ka uasivi sara. Na veivakurabuitaki ni matanitu ni Kalou e vakatusa kina o Josefa Simici “ia sa rawa walega me raici ka kilai ena kaukauwa ni Yalo Tabu sa solia na Kalou vei ira era sa lomani Koya, ka ra sa savasava e matana” (raica V&V 76:114–116).

Nanuma “na Yalo ni Turaga ni sa sega ni dautiko ko Koya ena vale dukadukali” (Ilamani 4:24). Veitalia sara mada

ga ni sa soli vei iko na isolisoli ni Yalo Tabu, ena gauna ga o vakarokorokotaka tiko kina na ivakaro ena qai tiko vata kei iko na Yalotabu. Kevaka o caka cala vei Koya me vaka na vei-vakacacani, dukadukali, talaidredre, vuki tani, se so tale na ivalavalaca, ena vakasuka mai vei iko. Vakasavasavataki iko. Vakasinaita na nomu bula ena veika vinaka me rawa ni o kilikili tu ga ena nomudrau veitokani vata kei na Yalo Tabu e veigauna.

iKuri ni dusidusi: Maciu 3:11; Joni 15:26; 16:13; Cakacaka 2:38; 8:12–17; 19:1–6; 1 Korinica 2:9–14; 12:3; Kalatia 5:22–23; 1 Nifai 10:17–19; 2 Nifai 31:17; V&V 8:2–3; 39:20–24; 68:25–28; 121:46; Yavu ni Vakabauta 1:4

Raica talega Papitaiso; Lewetolu Vakalou; Veitabaki ni Liga; iVakatakila; iSolisoli Vakayalo

Yalodina

Na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta e tukuna, “Keimami vakabauta ni sa kilikili me da yalododonu, yalodina.” Na ibalebale ni yalodina sa ikoya me da savasava, dau dina, ka sega ni veidabui ena veigauna taucoko.

Ena nomu yalodina ena veigaunisala kece sara, sa na rawa vei iko mo marautaka na vakacegu ni vakasama kei na dokai iko vakataki iko. O vakaukauwataka cake na nomu ivakarau, ka rawa kina vei iko mo veiqaravi vua na Kalou kei ira na tani. O sa kilikili kina ena mata ni Kalou kei ira era tu vakavolivoliti iko.

Ena dua tale na yasana, kevaka o veidabui ena nomu ivosavosa kei na veika o cakava, o sa vakamavoataki iko ka vakamavoataki ira talega vakawasoma na tani. Kevaka o lasu, butako, veidabui, se veivakalaboci ena nomu cakacaka o samu kina, o sa vakayalia tiko na nomu dokai iko vakataki iko. O sa vakayalia na veidusimki ni Yalo Tabu. O na rawa ni raica ni o sa vakacacana na veimaliwai vata kei ira na lewe ni matavuvale kei ira na itokani ka ra sa na sega ni qai vakabauti iko tale na tamata.

Yaloloma

Na yalodina e gadrevi kina na lomadei kei na solibula, vakabibi ena nodra tovolea na tani me ra vakayarayarataki iko tani mai na ivakarau ni veidabui. Kevaka o sa tu ena dua na itutu vakaoqori, mo nanuma tiko ni vakacegu sega ni vakaiyalayala ka dau yaco mai ena noda yalodina, e bibi cake sara vakalevu mai na gauna ni vakacegu ni veimurimuri vaka ko ya.

iKuri ni dusidusi: Lako Yani 20:16; 2 Nifai 9:34; V&V 97:8

Yaloloma

E kila na noda malumalumu kei na noda ivalavala ca na Tamada Vakalomalagi. E vakaraitaka na yalololoma ena Nona vosoti keda ena noda ivalavala ca ka vukei keda me da lesu tale yani ka tiko vata kaya ena Nona iserau.

Na dauloloma vakaoqo e rawa me dau veisaqasaqa vata kei na lawa ni lewa dodonu, ka gadrevi kina me kakua ni dua na ka tawasavasava e vakatarai me tiko vata kei na Kalou (raica 1 Nifai 10:21). Ia na Veisorovaki i Jisu Karisito e rawa kina vua na Kalou me “vakayacori kina na lewa dodonu ni Kalou ni sa yalododonu ka dauloloma talega ko Koya” (Alama 42:15).

Ciqoma na Yalololoma ni Kalou

Na iVakabula e vakaceguya na lewa ni lewa dodonu ena Nona a matataki keda ka vakararawataki ena itotogi me baleta na noda ivalavalaca. Me baleta na ivakarau ni veinanumi vakaoqo, e rawa kina vua na Tamada me tarova tu mai vei keda na itotogi ena yaloloma ka ciqomi keda ena Nona iserau. Ni da taura na veivosoti ni Turaga ena yalomalua, e dodonu me da veivutunitaka sara ga na noda ivalavala ca. Me vaka e vakatavulica na parofita o Alama, “Raica ena vakayacori kece na veika sa virikotori tu; ia na loloma ga eda sa vakabulai kina; ia ko ira kecega sa veivutuni, era na vakabulai” (Alama 42:24; raica talega 22–23, 25).

Na veivosoti ni ivalavala ca e sega ni o koya walega na isolisoli ni yalololoma mai vua na Tamada Vakalomalagi kei

Jisu Karisito. Na veivakalougatataki vakayadua o ciqoma sa ikoya e dua na ivakarau ni yalololoma, e levu cake sara mai na kena e rawa mo rawata vakataki iko. E a vakatavulica o Momani, “Ia na veika kece sa vinaka sa mai vua na Karisito; ia kevaka e sega era na rusa na tamata kecega ka sega na ka vinaka e yaco vei ira” (Moronai 7:24). Me kena ivakaraitaki, o sa ciqoma e dua na yalololoma vakalou ena gauna e rogoca kina ka sauma lesu mai na nomu masu na Tamada Vakalomalagi, ena nomu ciqoma na veidusimaki mai vua na Yalo Tabu, kei na nomu a vakabulai ena nomu tauvimate mai na kaukauwa ni matabete. E dina ni mataqali veivakalougatataki kece vakaoqori era lako mai me isau ni nomu talairawarawa, e a sega ni rawa mo ciqoma mai na nomu sasaga vakataki iko. Era isolisoli ni yalololoma mai vua e dua na Tamada dauveikauwaitaki ka dauloloma.

Vakaraitaki ni Yalololoma vei ira na Tani

E a vosa vei ira na Nona tisaipeli, na iVakabula ka vakarota: “O koya mo dou qai yalololoma, me vaka sa yalololoma na Tamamudou” (Luke 6:36). E rawa mo vakamuria na ivakaraitaki ni Tamada Vakalomalagi ena yalololoma ni veiwekani vata kei ira na tani. Saga mo biuta tani na bula qaciqacia, dokadoka, kei na dokai koya vakaikoya. Vakasaqara na gaunisala me rawa kina vei iko mo dauloloma, veidokai, veivosoti, yalomalua, ka dauvosota, ena gauna sara mada ga o vakila kina na nodra vakaleqa na tani. Ni o vakayacora oqori, na nomu ivakaraitaki e sa na dusimaki ira sara ga na tani me ra dau yalololoma vakalevu cake sara, ka na qai levu cake sara talega na kemu isau mai na yalololoma ni Kalou.

iKuri ni dusidusi: Maciu 5:7; Luke 10:25–37; Alama 34:14–16

Raica talega Dausolisoli; Veivosoti; Matau; Lewa Dodonu

Yalona

O iko e dua na luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi, ka o a bula tu vakayalo ni se bera ni ko a mai sucu e vuravura.

Ena gauna ni nomu bula tu e vuravura, e sa cokonaka tu na yalo oqori na yagomu ka a sucu mai vei rau na nomu itubutubu vakayago.

Eda vulica na veika baleta na yalo mai na ivolanikalou. Eda vulica “ni yalo kece e vakavatukana, ia sa rui savasava ka uasivi sara, a sa rawa walega me raici ena mata vakayalo” (V&V 131:7). Eda wilika ni “yalo ni tamata sa vaka ga na ibulibuli ni yagona, ia sa vaka talega kina na yalo ni manumanu kei na veika bula kecega sa bulia na Kalou” (V&V 77:2; raica talega Ica 3:7–16).

E vakatavuvulitaka talega na ivolanikalou ni gauna e mate kina na yago ena sega ni mate na yalona. Ena veikalikali mai kei n yago ka na lako yani me laki bula tu ena vuravura ni yalo. Ena gauna ni tucaketale ena lesu mai na yalo me mai semati koya tale ki na yagona, “me sega tale ni mate rawa, ia ena cokoti vata tale na yago kei na yalo ka na sega ni tawasei tale, a ra sa bula kecega ka tawamudu” (Alama 11:45)

iKuri ni dusidusi: Roma 8:16–17; 2 Nifai 9:10–13; V&V 93:29, 33

Raica talega Yavu ni Veivakabulai; Tucaketale; Yalona

Yaloraramusumusu

Na nomu yalomalumalumu sa ikoya na nomu vakila ena vakamuduo na nomu vakararavi tiko vua na Turaga—na nomu kila ni o gadreva na Nona veitokoni ena veigauna. Na yaloraramusumusu sa ikoya na kena ivakaraitaki ni nomu taledi kei na rawa ka ni ra isolisoli mai vua na Kalou. E sega ni dua na ivakatakilakila ni malumalumu, ririko, se rere; e sa ivakaraitaki ni nomu kila na vanua e koto kina na nomu kaukauwa dina. E rawa vei iko mo yalomalumalumu ka doudou talega. E rawa vei iko mo yalomalumalumu ka yalodei talega.

Na ivakaraitaki ni yaloraramusumusu cecere duadua sa ikoya o Jisu Karisito. Ena gauna ni Nona veiqaravi, e dau vakatakila vakawasoma o Koya ni Nona kaukauwa e dau yaco mai baleta ni dau vakararavi o Koya vua na Tamana. E kaya kina: “Au sa sega ni kitaka rawa e dua na ka vakai au ga . . .

niu sa sega ni muria na lomaqu, a loma iTamaqu ga ko koya sa talai au mai” (Joni 5:30).

Ena vakaukauwataki iko na Turaga me vaka ni o vakayalomalumalumutaki iko e matana. E vakatavulica o Jemesa: “O ira sa viavialevu sa vorati ira na Kalou, ia sa solia na loloma vei ira era sa yalomalumalumu. . . . Dou vakayalomalumalumutaki kemudou ena mata ni Turaga, ka na laveti kemudou cake ko koya” (Jemesa 4:6, 10).

iKuri ni dusidusi: Maciu 18:4; 23:12; 26:39; Luke 22:42; 1 Pita 5:5–6; Mosaia 4:11–12; 15:6–7; Alama 5:27–28; Ilamani 3:33–35; Ica 12:27; V&V 12:8; 67:10; 112:10; 136:32–33

Yaqona ni valagi (*Raica* Vosa ni Vuku)

Yavu ni Vakabauta

Na Yavu ni Vakabauta e tuvalaki kina e 13 na tiki taumada ni vakabauta vei ira na lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. A vola vei ira taumada o Peresitedi Josefa Simici ena dua na ivola ki vei John Wentworth, e dua na edita ni niusipepa, ena nona sauma tiko na kerekere nei Mr. Wentworth me kila na nodra vakabauta na lewe ni Lotu

Yavu ni Veivakabulai

Ena bula taumada, e a vakarautaka e dua na ituvatuva na Tamada Vakalomalagi me rawa kina vei keda me da ucui Koya ka ciqoma e dua na taucoko ni marau. Na ivolanikalou e vakatoka na ituvatuva oqo me “sala me da bula kina” (Alama 24:14; Mosese 6:62), “na ka sa navuci tu me rawati kina na bula” (Alama 42:8), “na ka sa navuci tu” (Jekope 6:8; Alama 12:30), kei na “me ra bula kina” (Alama 42:15).

Na sala me da bula kina sa ikoya na taucoko ni kosipeli. E okati kina na Veibuli, na Lutu, na Veisorovaki i Jisu Karisito, kei na vunau taucoko, cakacaka tabu kei na vunau ni kosipeli. Na digidigi savasava, na lewa me da digidigi ka vakatulewa ga vakataki keda, sa ka bibi talega ki na ituvatuva ni Tamada

Vakalomalagi. Ena vuku ni ituvatuva oqo, sa na rawa kina me da vinaka sara ena vuku ni Veisorovaki, ciqoma e dua na tau-coko ni marau, ka bula tawamudu vata kei na Kalou. Sa rawa ki na noda vuvale vakaveiwekani me curuma yani na veigau-na tawamudu.

O sa okati o iko ena ituvatuva ni Tamada Vakalomalagi, ka sa rawa me vidavidai na nomu bula tawamudu ki na tolu na iwasese bibi: na bula taumada, bula e vuravura, kei na bula ni oti na mate. Ni ko sa na kila vakavinaka na ituvatuva, ko na qai raica rawa na isau ni veitaro era dau taroga na lewevuqa: Eda lako mai vei? A cava eda mai tiko kina eke? Eda na lako kivei ni cava na bula oqo?

Na Bula Taumada

Ni ko se bera ni mai sucu e vuravura, ko a bula vata mai kei na Tamada Vakalomalagi ka dua vei ira na luvena vakayalo. Ena bula taumada o ya, o a tiko ena dua na matabose kei ira na luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi. Ena matabose o ya, e a vakaraitaka kina na Tamada Vakalomalagi na Nona ituvatuva ni marau (raica Eparaama 3:22–26).

Ena kena tokoni na ituvatuva ni marau, ko Jisu Karisito mai na bula taumada, na Luvena Ulumatua vakayalo na Tamana, ka sa yalataki me mai iVakabula (raica Mosese 4:2; Eparaama 3:27). O ira era a muria na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito era a vakadonui me ra lako mai ki vuravura me mai bula vakatamata ka sasaga ki na bula tawamudu. E dua tale na luvena tagane vakayalo na Kalou o Lusefa e a saqata na ituvatuva o ya ka a “segata me voroka na galala ni digidigi” (Mosese 4:3). E a yaco o koya me ko Setani, ka a vakasavi tani mai lomalagi o koya kei ira na nona ito ka sega ni ra vakatarai ki na madigi ni vakatikori vei ira e dua na ituvaki vakayago ka bula vakayago (raica Mosese 4:4; Eparaama 3:27–28).

Ena nomu bula voli ena bula taumada ko a tara cake na kemu ituvaki ka tosoya cake na nomu ivakatagedegede vakayalo. Ena nomu sa vakalougatataki oti ena isolisoli ni galala, ko a vakayacora na vakatulewa bibi e so, me vaka na nomu

muria na nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi. Na vakatulewa kece oqo e a tuvanaka na nomu bula ena gauna o ya kei na gauna oqo. Ko a tubucake ena vuku ka kila rawa mo taleitaka na dina, ko a qai vakavakarau mo tadu mai ki vuravura, ki na vanua me mai tomani kina na nomu tosocake.

Bula e Vuravura

Ko sa mai donumaka tu oqo na bula e vuravura. Erau sa mai duabau na yalomu kei na yagomu, sa soli kina vei iko na madigi mo tubu ka torocake ena sala ka a sega ni rawa ena nomu bula taumada. Na tiki ni nomu bula voli oqo sa dua na gauna ni vuli ka me rawa ni ko vakadeitaki iko rawa, digitaka mo lako vua na Karisito, ka vakavakarau mo kilikili ki na bula tawamudu. Oqo e dua talega na gauna mo vukei ira na tamata me ra kunea na dina ka taukena e dua na ivakadinadina ni yavu ni veivakabulai.

Na Bula ni oti na Mate

Ena gauna ko sa mate kina, na yalomu ena curuma yani na vuravura ni yalo ka waraka na siga ni tucaketale. Ni sa yaco na tucaketale, erau na duavata tale na yagomu kei na yalomu, ko na qai lewai ka vakatikori ki na dua na matanitu lagilagi. Na lagilagi ko na taukena oqo ena vakatau ki na ivakatagedegede ni nomu veisau kei na nomu talairawarawa ki na vunau ni Turaga (raica Veimatanitu ni Lagilagi tabana 163–166. Ena vakatau ki na iwalewale ni nomu “a rogoa na itukutuku kei Jisu” (V&V 76:51; raica talega na veitikina 74, 79, 101).

Veivakalougatataki mai na Kila na iTuvatuva

Na ivakadinadina ni yavu ni veivakabulai ena rawa me solia vei iko na inuinui kei na inaki ni ko sasaga voli ena veibolebole ni bula oqo. Ko na kunea na veivakadeitaki ena nomu kila ni ko sa luve ni Kalou ka taumada na nomu a bula vata mai kei Koya ni se bera ni ko mai sucu e vuravura. Ko na

kunea ni na vakaibalebale na nomu bula voli oqo, ka kila ni nomu ivalavala ena bula oqo ena vakauqeta na nomu icavacava tawamudu. Ena kila ka oqo, sa na rawa kina mo vakayavutaka mai kina na vakatulewa bibi ni dina tawamudu ka sega ni veiveisau ni ituvatuva ni bula. Ena rawa mo toroya cake tikoga na nomu veimaliwai kei ira na lewe ni matavuvale, ka marautaka tiko na iyalayala ni sa rawa ni tawamudu na nomu matavuvale. Sa na rawa mo kune marau ena nomu ivakadinadina ni Veisorovaki kei na vunau ni Turaga, na cakacka tabu, veiyalayalati, kei na vunau, ka kila ni “ko koya sa vakayacora tiko vakadodonu na nona itavi, ena rawata vakaidina na kena isau; io ena kune vakacegu ena bula sa bera mai” (V&V 59:23).

iKuri ni dusidusi: 2 Nifai 2:5–30; 10:23–25; Alama 12:24–37; 22:12–14; 42; Mosese 6:47–62

Raica talega Galala; Veisorovaki i Jisu Karisito; Veibuli; Mate, Vakayago; Mate, Vakayalo; Lutu; Kalou na Tamada; Kosipeli; Lomalagi; Eli; Jisu Karisito; Veimatani Lagilagi; Parataisi; Tucaketale

*Mo vuli vei au, ka muria na noqu vosa,
mo vakarorogo vua na noqu Yalo Tabu
mo rawata kina na noqu vakacegu.*

Vunau kei na Veiyalayalati 19:23

NA LOTU I
JISU KARISITO
NI YALODODONU
EDAIDAI

